

N. Bucharin, E. Preobrasjenskij

Kommunismens ABCD

Frams förlag 1921

Redaktionell kommentar

Denna version av *Kommunismens ABCD* är en digitalisering av den första upplagan, som gavs ut i två delar 1921. Den är oavkortad i motsats till den andra upplaga som samma förlag publicerade 1927 (och som också finns på marxistarkivet).

Vi har här rättat till den svenska originalupplagans inkonsekventa kapitelnumrering (i bokens del 2) och infört löpande kapitelnumrering, så att den överensstämmer med den engelska utgåvan (ändringarna gäller bara bokens andra del, fr o m bokens sjätte kapitel).

Innehåll

Förord	1
Första delen: Kapitalismens utveckling och undergång	2
Inledning: Vårt program	3
§ 1. Vad är ett program?.....	3
§ 2. Hurudant var vårt gamla program?	3
§ 3. Varför måste vi skaffa oss ett nytt program?	4
§ 4. Vårt programs betydelse.....	5
§ 5. Vårt programs vetenskapliga karaktär.....	5
Första kapitlet: Den kapitalistiska samhällsordningen	6
§ 6. Varuhushållning.	6
§ 7. Kapitalistklassens monopolisering av produktionsmedlen.	6
§ 8. Lönarbetet.....	7
§ 9. Kapitalistiska produktionsförhållanden.....	8
§ 10. Arbetskraftens exploatering.	9
§ 11. Kapitalet.	11
§ 12. Den kapitalistiska staten.....	12
§ 13. Den kapitalistiska samhällsordningens inre motsägelser.	15
Andra kapitlet: Den kapitalistiska samhällsordningens utveckling	16
§ 14. Kampen mellan smådrift och stordrift.	16
§ 15. Proletariatets beroende, reservarmén, kvinno- och barnarbetet.	19
§ 16. Produktionens anarki, konkurrens, kriser.....	21
§ 17. Kapitalismens utveckling och klasserna.	23
§ 18. Kapitalets koncentration och centralisation som förutsättningar för kommunismen.....	25
Tredje kapitlet: Kommunismen och proletariatets diktatur	26
§ 19. Karaktäristik av den kommunistiska samhällsordningen.....	26
§ 20. Distributionen i den kommunistiska samhällsordningen.	27
§ 21. Förvaltningen i den kommunistiska samhällsordningen.....	28
§ 22. Produktivkrafternas utveckling i den kommunistiska samhällsordningen.....	29
§ 23. Proletariatets diktatur.	31
§ 24. Erövringen av den politiska makten.....	32
§ 25. Det kommunistiska partiet och klasserna i det kapitalistiska samhället.	33
Fjärde kapitlet: hur kapitalismens utveckling förde till den kommunistiska revolutionen	36
§ 26. Finanskapitalet.	36
§ 27. Imperialismen.....	40
§ 28. Militarismen.	44
§ 29. Det imperialistiska kriget 1914-1919.....	45
§ 30. Statskapitalismen och klasserna.	47
§ 31. Kapitalismens sammanstörtande och arbetarklassen.	49
§ 32. Medborgarkriget.....	52
§ 33. Medborgarkrigets former och kostnader.	53
§ 34. Allmän upplösning eller kommunism?	57
Femte kapitlet: Den andra och den tredje internationalen	57
§ 35. Arbetarrörelsens internationalism som villkor för den kommunistiska revolutionen.....	58
§ 36. Andra Internationalens sammanstörtande och dess orsaker.....	59
§ 37. Fosterlandsförsvarets och pacifismens paroller.	60
§ 38. Socialchauvinisterna.....	62

§ 39. ”Centern”	63
§ 40. Tredje (Kommunistiska) Internationalen.	64
Andra delen: Proletariatets diktatur och kommunismens uppbyggande.....	66
Inledning: Förutsättningarna för det kommunistiska uppbygget i Ryssland.....	67
§ 41. Rysslands internationella läge.....	67
§ 42. Storindustrin i Ryssland.	67
§ 43. Det sorgliga arvet efter imperialismens krig.	68
§ 44. Medborgarkriget och kampen mot världsimperialismen.	68
§ 45. Landets småborgerliga karaktär. Proletariatets brist på stora organisatoriska erfarenheter.	69
O. s. v.	69
Sjätte kapitlet: Sovjetmakten.....	70
§ 46. Sovjetmakten som form för den proletära diktaturen.....	70
§ 47. Proletär och borgerlig demokrati.....	70
§ 48. Den proletära diktaturens övergående klasskaraktär.....	72
§ 49. Den materiella möjligheten för förverkligandet av arbetarklassens rätt.	73
§ 50. Alla arbetandes jämlikhet utan hänsyn till kön, religion och ras.	74
§ 51. Parlamentarismen och sovjetregimen.....	76
§ 52. Militären och sovjetmakten.....	77
§ 53. Proletariatets ledande roll.....	78
§ 54. Sovjetmakten och byråkratin.....	79
Sjunde kapitlet: Kommunismen och den nationella frågan.....	81
§ 55. Nationellt förtryck.	81
§ 56. Proletär enighet.	81
§ 57. Nationalhatets orsaker.	82
§ 58. Nationernas likaberättigande och självbestämmanderätten. Federationen.	83
§ 59. Vem uttrycker ”folkviljan”?.....	84
§ 60. Antisemitism och proletariat.	86
Åttonde kapitlet: Kommunisternas försvarsprogram.....	86
§ 61. Vårt gamla militärprogram.....	87
§ 62. Röda arméns nödvändighet och dess klassammansättning.	88
§ 63. De arbetandes allmänna militära utbildning.....	89
§ 64. Knutpiskedisciplin eller självvald disciplin.	89
§ 65. De politiska kommissarierna och kommunistgrupperna.....	89
§ 66. Röda arméns struktur.	90
§ 67. Kommandot i Röda armén	91
§ 68. Valt eller utnämnt befäl.....	91
§ 69. Röda armén – en tillfällig armé.....	92
Nionde kapitlet: Proletariatets rättsväsen.	93
§ 70. Det borgerliga samhällets rättsväsende.....	93
§ 71. Arbetarfolket väljer domare.	93
§ 72. Den enhetliga folkdomstolen.	94
§ 73. Revolutionstribunalen.	94
§ 74. Straffen vid de proletära domstolarna.	95
§ 75. Det proletära rättsväsendets framtid.....	96
Tionde kapitlet: Kommunismen och skolan.....	96
§ 76. Det borgerliga samhällets skola.	96
§ 77. Kommunismens nedrivningsuppgifter.....	98
§ 78. Skolan – ett vapen för kommunistisk fostran och upplysning.	98
§ 79. Uppfostran före skolåldern.....	99
§ 80. Den enhetliga arbetsskolan.....	100

§ 81. Specialutbildningen.....	101
§ 82. Högskolan.....	101
§ 83. Sovjet- och partiskolor.....	102
§ 84. Bildningsarbete utanför skolan.....	102
§ 85. De nya bildningsarbetarna.....	103
§ 86. Konstens och vetenskapens skatter åt de arbetande.....	103
§ 87. Statens kommunistiska propaganda.....	104
§ 88. Folkbildningen under tsarismen och under sovjetmakten.....	104
Elfte kapitlet: Kommunismen och religionen.....	105
§ 89. Varför religion och kommunism är oförenliga.....	105
§ 90. Kyrkans skiljande från staten.....	106
§ 91. Skolans skiljande från kyrkan.....	107
§ 92. Kampen mot massornas religiösa fördomar.....	108
Tofte kapitlet: Industrins omorganisation.....	109
§ 93. Bourgeoisins expropriation och storindustrins proletära nationalisering.....	109
§ 94. Vårt mål: produktivkrafternas utveckling.....	112
§ 95. Hushållningens planmässiga organisation.....	113
§ 96. Vidgandet av det ekonomiska samarbetet med andra länder.....	116
§ 97. Småindustrins, hantverkets och husindustrins organisation.....	117
§ 98. Industrins organisation och fackföreningarna.....	119
§ 99. Arbetskraftens utnyttjande.....	122
§ 100. Den kamratliga arbetsdisciplinen.....	122
§ 101. Utnyttjandet av de borgerliga experterna.....	124
§ 102. Produktionens sammansmältande med vetenskapen.....	126
Trettonde kapitlet: Lanthushållningens organisation.....	127
§ 103. Agrarförhållandena i Ryssland före revolutionen.....	127
§ 104. Agrarförhållandena efter revolutionen.....	128
§ 105. Varför tillhör framtiden den socialistiska stordriften?.....	128
§ 106. Sovjethushållningen.....	130
§ 107. Städernas agrarhushållning.....	131
§ 108. Kommunen och arbetsgrupperingarna (artjels).....	131
§ 109. Gemensamt jordbruk.....	132
§ 110. Den agrariska Kooperationen.....	133
§ 111. Statens odling av trädan, mobilisering av agronomkrafterna, låneinstitutioner, förbättring, cirkulation.....	133
§ 112. Understöd åt bondejordbruket.....	134
§ 113. Industriens förening med lanthushållningen.....	136
§ 114. Kommunistiska partiets taktik gentemot bönderna.....	136
Fjortonde kapitlet: distributionens organisation.....	138
§ 115. Privathandelns avskaffande.....	138
§ 116. Konsumentkommunerna.....	140
§ 117. Kooperationen förr.....	140
§ 118. Kooperationen nu.....	141
§ 119. Andra distributionsorgan.....	142
Femtonde kapitlet: Bankernas organisation och penningcirkulationen.....	142
§ 120. Bankernas nationalisering och den enhetliga folkbanken. Banken som centralbokhållning.....	142
§ 121. Penningen och penningssystemets bortdöende.....	144
Sextonde kapitlet: Finanserna i den proletära staten.....	145
§ 122. Staten en parasitapparat.....	145

§ 123. Proletärstaten en produktiv apparat.....	145
§ 124. Den proletära statens budget.	146
<i>Sjuttonde kapitlet: Kommunisternas program i bostadsfrågan.....</i>	147
§ 125. Bostadsfrågan i det kapitalistiska samhället.....	147
§ 126. Bostadsfrågan i den proletära staten.....	149
<i>Adertonde kapitlet: Arbetarskydd och sociala omsorger.</i>	149
§ 127. Vad är arbetarskydd?.....	149
§ 128. Arbetarskyddets huvudsakliga område.	151
§ 129. Vad har Ryssland gjort på arbetarskyddets område?	152
§ 130. Vad är sociala omsorger?	154
§ 131. De sociala omsorgernas huvudsakliga områden.	154
§ 132. Vad som åtgjorts på de sociala omsorgernas område.	155
§ 133. Andra åtgärder till förbättrande av arbetarklassens läge.....	156
§ 134. Partiets återstående uppgifter.	156
<i>Nittonde kapitlet: Skyddet av folkhälsan.....</i>	157
§ 135. Nödvändigheten av ett särskilt skydd åt folkhälsan.	157
§ 136. De medicinska företagens nationalisering.....	158
§ 137. Läkarnas arbetsplikt.	158
§ 138. De närmaste uppgifterna för folkhälsoskyddet.	158

Förord

Kommunismens ABCD skulle enligt vår plan vara en det kommunistiska vetandets elementarlärobok. Den dagliga erfarenheten under agitationen har lärt oss, att en sådan lärobok blivit en trängande nödvändighet. Alltjämt sluter sig nya leder till oss. Men vi saknar lärarkrafter och likaledes läroböcker, t. o. m. i partiskolorna.

Den gamla marxistiska litteraturen, som Erfurtprogrammet, kan tydligen ej längre användas och svaren på nya frågor kan blott med svårighet hittas, utströdda i tidskrifter, böcker och broschyrer.

Denna lucka vill vi härmed utfylla. Vi betrakta vårt ABCD som en elementarkurs att genomgå i partiskolorna, men vi bemödar oss att skriva så att den kan läsas självständigt av varje arbetare och bonde, som vill lära känna vårt partis program.

Varje partikamrat, som tar denna bok i sin hand, måste också läsa den till slut för att få en föreställning om kommunismens mål och uppgifter. Ty boken är så skriven, att materialets anordning motsvarar programtexten. För de läsare, som önskar material i form av förklaringar, exempel, siffror etc., finns sådana överallt i boken. För dem, som vill utbilda sig vidare, finns i slutet av varje kapitel omnämnd den viktigaste litteraturen i ämnet.

Författarna är fullt på det klara med, att denna bok kommer att uppvisa många brister; den skrevs bit för bit och ”underhand”. Kommunisterna tvingas överhuvud taget att befatta sig med litterärt arbete under förhållanden, som knappast kan kallas normala, och härpå är denna bok ett intressant exempel: manuskriptet höll – jämte de bägge författarna – på att förintas vid attentatet mot Moskva-kommittén ... Men trots alla dess brister anser vi det nödvändigt att den snarast kommer ut. Vi ber emellertid partikamraterna att meddela oss sina praktiska erfarenheter av den.

Hela den teoretiska delen (del I), början på del II och kapitlen om sovjetmakten, industrins organisation och folkhälsans skyddande, är skrivna av Bucharin, de övriga av Preobrasjenskij. Dock bär vi självklart bägge fulla ansvaret för det hela.

Namnet ABCD kommer av bokens uppgift. Om den blir nybörjare och agitatorer bland våra kamrater till nytta, så vet vi att vårt arbete icke varit förgäves.

Moskva den 15 oktober 1919.

N. Bucharin. E. Preobrasjenskij.

Den stål hårda inkarnationen av proletärklassens storhet och makt, dess hjältemod, klarheten i dess klassmedvetande, dess dödsfiendskap till kapitalismen och dess mäktiga drift att skapa ett nytt samhälle – det stora kommunistpartiet ägnas denna bok.

Den ägnas det parti, som kommenderar en miljonarmé bor i skyttegravar, förvaltar en jättstor stat, på sina ”lördagar” lastar ved och förbereder mänsklighetens uppståndelsedag.

Den ägnas partiets i kamp och seger stålsatta gamla garde och partiets unga telningar, vilka det är beskärt att föra vårt verk till slutlig fullbordan.

Partiets kämpar och martyrer, de på de många fronterna fallna, de i fångelserna till döds marterade, de på sträckbänken döda, de av våra fiender för partiets sak hängda och skjutna ägnas denna bok

**Första delen:
Kapitalismens utveckling och undergång**

Inledning: Vårt program

§ 1. Vad är ett program? – § 2. Hurudant var vårt gamla program? – § 3. Varför måste vi skaffa oss ett nytt program? – § 4. Vårt programs betydelse. – § 5. Vårt programs vetenskapliga karaktär.

§ 1. Vad är ett program?

Varje parti syftar till bestämda mål. Vare sig det är ett godsägar- eller kapitalistparti, ett arbetar- eller bondeparti – det kommer på ett ut. Varje parti måste ha sina mål, annars är det intet parti. Är det ett parti, som representerar godsägarnas mål: hur man ska kunna behålla jorden i sin hand, hålla tummen på bönderna, få mesta möjliga för spannmålen från godsens, få högre arrenden och billiga lantarbetare. Är det ett parti av kapitalister, fabriksägare, så har det likaledes egna mål: att få billig arbetskraft, hålla arbetarna på mattan, hitta på kunder åt vilka man kan sälja sina varor så dyrt som möjligt, att få in största möjliga profit, att till den ändan låta arbetarna arbeta längre och överhuvudtaget inrätta det så, att det inte kan falla arbetarna in att tänka på en annan ordning; arbetarna bör bara tro, att det alltid har funnits herrar och att det alltid kommer att finnas det. Det är fabriksägarnas mål. Det förstås av sig självt, att arbetarna och bönderna har helt andra mål därför att deras intressen är helt andra. Förr brukade man ett gammalt ryskt ordstäv, som sade: vad som är hälsosamt för ryssen, det är döden för tysken. I själva verket vore det riktigare att säga: Vad som är hälsosamt för arbetaren betyder döden för godsägaren och kapitalisten. Det vill säga, arbetaren har ett syfte, kapitalisten ett annat, godsägaren ett tredje. Men varenda godsägare tänker inte riktigt igenom hur han bekvämast ska kunna hålla sina torpare och lantarbetare nere: mången bara super och tittar inte ens på vad hans förvaltare lägger framför honom. Så är det ibland också med bönderna och arbetarna. Det finns de bland dem, som säger: Äh, vi klarar oss väl något-sånär; våra förfäder har alltid levat så här och då får väl vi också göra det. Sådana människor befattar sig inte med något allvarligt och förstår inte ens sina egna intressen. De däremot, som tänker över hur man bäst tar vara på sina intressen, organiserar sig till ett parti. Partiet tillhör alltså inte klassen som helhet utan dess bästa, mest energiska del: den leder de övriga. Till arbetarpartiet (kommunisterna – bolsjevikerna) ansluter sig de bästa av arbetarna och de fattigaste bönderna, till godsägarnas och kapitalisternas ("kadetterna", "folkfrihetspartiet") de mest energiska godsägarna, kapitalisterna och deras tjänare: advokater, professorer, officerare o. s. v. Följaktligen representerar varje parti den målmedvetnaste delen av sin klass. Därför kommer en godsägare eller kapitalist, som är organiserad i parti, att mycket framgångsrikare kunna bekämpa bönderna och arbetarna än en oorganiserad. Alldeles på samma sätt kan en organiserad arbetare med mera framgång bekämpa kapitalisterna och godsägarna än en oorganiserad; ty han har väl genomtänkt arbetarklassens mål och intressen, han vet hur de ska fullföljas och vilken väg som fortast leder till segern.

Alla de mål, vartill ett parti strävar i och med att det företräder sin klass' intressen, utgör just partiprogrammet. I programmet är alltså upptecknat vad en viss klass har att sträva till. I kommunistiska partiets program säges följaktligen vad arbetarna och de fattigare bönderna har att sträva till. Programmet är det viktigaste för varje parti. Efter programmet kan man alltid bedöma vems intressen partiet ifråga representerar.

§ 2. Hurudant var vårt gamla program?

Vårt nuvarande program antogs på partiets åttonde kongress i slutet av mars 1919. Till dess hade vi intet bestämt, på papperet fastställt program. Vi hade bara det gamla programmet, som utarbetades av den andra partikongressen 1903. När detta gamla program författades, utgjorde ännu bolsjevikerna och mensjevikerna ett gemensamt parti och även deras program var gemensamt. Först vid den tiden var det arbetarklassen började organisera sig. Fabriker och andra industriella inrättningar fanns det få ännu. Man tvistade på den tiden t. o. m. om huruvida vår arbetarklass överhuvud skulle komma att tillväxa. Narodnikerna (folkpartiet, de egentliga fäderna till det

nuvarande socialistrevolutionära partiet) påstod att arbetarklassen inte kunde utveckla sig i Ryssland, våra fabriker och andra industriella inrättningar skulle ej komma att utökas. Marxisterna-socialdemokraterna, såväl de blivande bolsjevikerna som också de som senare blev mensjeviker, menade däremot, att såväl i Ryssland som i alla andra länder skulle arbetarklassen alljämt växa och denna arbetarklass skulle komma att utgöra den huvudsakliga revolutionära makten. Livet visade, hur narodnikerna hade orätt och socialdemokraterna rätt.

Men när socialdemokraterna på andra kongressen utarbetade sitt program (i vars utformande deltog såväl Lenin som Plekhanoff) var ännu arbetarklassens krafter allt för svaga. Därför tänkte på den tiden ingen på, att det skulle kunna bli möjligt att omedelbart gå och störta bourgeoisin. Den gången ansåg man det nog med att knäcka tsarismen, tillkämpa arbetare och bönder föreningsrätt och andra dylika rättigheter, förverkliga åttatimmarsdagen och rycka godsägarna en smula in på livet. Att varaktigt förverkliga arbetarnas välde, omedelbart frånta bourgeoisin fabriker och andra industriella inrättningar – därpå tänkte ännu ingen människa. Sådant var vårt gamla program av år 1903.

§ 3. Varför måste vi skaffa oss ett nytt program?

Från den tiden och till revolutionen 1917 har det gått många år och förhållandena har betydligt ändrat sig. Storindustrin gjorde väldiga framsteg i Ryssland och med den växte också arbetarklassen. Redan i revolutionen 1905 visade den sig som en mäktig kraft. Och vid tiden för den andra revolutionen vart det klart, att revolutionen kunde segra endast om *arbetarna* segrade. Dock kunde arbetarklassen nu ej nöja sig bara med vad som skulle tillfredsställa den år 1905. Den blev nu så mäktig, att den obetingat måste fordra övertagandet av fabriker och andra industriella inrättningar, arbetarnas välde och kapitalistklassens tyglade. Det vill säga, att sedan första programmet författades hade Rysslands inre förhållanden grundligt förändrats. Men också de yttre förhållandena undergick – och det är ännu viktigare – en liknande förändring. År 1905 härskade i hela Europa "lugn och ro". År 1917 måste varje tänkande människa se, att på världskrigets grundval världrevolutionen höll på att födas. År 1905 följdes den ryska revolutionen blott av en liten rörelse bland de österrikiska arbetarna och revolutioner i österns efterblivna länder: i Persien, Turkiet och Kina. Den ryska revolutionen 1917 följdes av revolutioner ej blott i östern utan ock i Västern, där arbetarklassen framträdde med fältropet: kapitalismens störtande. Följaktligen är för närvarande de yttre och inre förhållandena helt annorlunda år 1905. Och det vore löjligt, om arbetarklassens parti skulle upprätthålla ett och samma program år 1905 och åren 1917-1919, medan förhållandena helt och hållet ändrat sig. När mensjeviker förebär oss, att vi "avsvurit" vårt gamla program och följaktligen också övergivit Karl Marx' läror, så svarar vi därtill: Karl Marx' lära består i, att ett program måste skapas icke ur huvudet utan ur livet. Om livet grundligt förändrat sig, kan heller inte programmet förbli sådant som förr. Om vintern behöver människan en päls. Om sommaren skulle endast en dåre gå med päls. Sak samma i politiken. Just Marx har lärt oss att i varje fall ge akt på levnadsförhållandena och handla efter dem. Därav följer icke, att vi måste ömsa övertygelser som en dam ömsar handskar. Arbetarklassens viktigaste mål är förverkligandet av den kommunistiska samhällsordningen. Och detta mål är arbetarnas ständiga m å 1. Dock är det självklart, att alltefter avståndet från detta mål också deras fordringar måste bli olika. Under självhärskardömet måste arbetarklassen arbeta i hemlighet, dess parti förföljdes som ett förbrytarparti. Nu är arbetarklassen vid makten – och dess parti är *det regerande partiet*. Endast en människa utan förstånd kan alltså hålla fast vid ett och samma program för 1903 och för våra dagar. Förändringen i det ryska livets inre betingelser och förändringen i hela det internationella läget har alltså också nödvändiggjort förändringen av vårt program.

§ 4. Vårt programs betydelse.

Vårt nya (Moskva-)program är det första program, som upprättats av ett arbetarklassens parti, vilket redan länge suttit vid makten. Därför måste vårt parti här värdesätta alla erfarenheter, som arbetarklassen vunnit beträffande förvaltning och uppbygge av det nya livet. Det är viktigt inte bara för oss, för ryska arbetarklassen och den fattigare ryska lantbefolkningen, utan också för de utländska partikamraterna. Ty av våra framgångar och misslyckanden, av våra fel och missgrepp lär inte bara vi själva utan också hela det internationella proletariet. Därför innehåller vårt program inte bara det som vårt parti vill förverkliga, utan också det som det delvis förverkligat. Vårt program måste vara varje partikamrat bekant i alla dess punkter. Det är den viktigaste ledaren i varje liten partigrupp och varje enskild kamrats verksamhet. Ty medlem av partiet kan endast den vara, som ”erkänt” programmet, d. v. s. håller det för riktigt. Men det kan man ju endast, om man känner det. Naturligtvis finns det många människor, som aldrig har sett ett program, men som smyger sig in i kommunisternas led och svär på kommunismen, därför att de vill åt något överblivet ben eller en varm vrå. Sådana partimedlemmar behöver vi inte, de bara skadar oss. Utan kännedom om programmet kan ingen vara en verklig kommunist-bolsjevik. Varje medveten rysk arbetare och medlem av den fattigare lantbefolkningen måste känna vårt partiprogram. Varje utländsk proletär måste studera det för att kunna värdesätta ryska revolutionens erfarenheter.

§ 5. Vårt programs vetenskapliga karaktär.

Vi har redan sagt, att ett program icke får diktas fram ur huvudet utan måste tas ur livet självt. Före Marx framställde folk, som representerade arbetarklassens intressen, ofta förtrollande bilder av det framtida paradiset, men frågade sig inte om det kunde uppnås och vilken som var den riktiga vägen dit för arbetarna och landsbygdens fattiga. Marx lärde ett helt annat handlingssätt. Han tog den dåliga, orättfärdiga barbariska ordning, som ännu till våra dagar härskar i hela världen och undersökte hurudan denna ordning var beskaffad. Alldeles så som vi undersöker en maskin, eller låt oss säga ett ur, betraktar Marx den kapitalistiska samhällsordningen, i vilken fabriksägare och godsägare härskar, men arbetare och bönder är undertryckta. Antag, att vi funnit, att två små hjul i uret inte kuggar bra i varann och att de med varje vridning alltmer skär samman. Då kan vi säga, att uret kommer att gå sönder och stå stilla. Marx undersökte nu inte ett ur, utan det kapitalistiska samhället, han *studerade* det, betraktade livet sådant det gestaltar sig under kapitalets välde. Och ur detta studium fick han den klara insikten, att kapitalet gräver sin egen grav, att denna maskin kommer att springa sönder och det just genom resningen av arbetarna, som kommer att omändra hela världen efter sitt sinne. Alla sina lärjungar anbefalldes Marx framför allt att studera livet sådant det är. Först då kan man också uppställa ett riktigt program. Det är därför också självklart, att vårt program måste börja med framställningen av kapitalets välde.

Nu är kapitalets välde i Ryssland störtat. Vad Marx förutsagt tilldrar sig mitt för våra ögon. Den gamla ordningen upplever en krasch. Kronorna flyger av kungars och kejsares huvuden. Överallt ropar arbetarna på revolution och upprättande av *sovjetvälde*. För att riktigt förstå hur allt detta kommit, måste man ha en noggrann kunskap om hur den kapitalistiska ordningen var beskaffad. Har vi det, så kommer vi att se, att den oundvikligt måste störta samman. Men har vi återigen insett, att det inte längre finns något tillbaka till det gamla, att segern är säkerställd åt arbetarna, då kommer vi att med större kraft och beslutsamhet föra kampen för arbetets nya samhällsordning.

Litteratur: I. Protokollen från april-konferensen 1917. 2. Tidskriften Spartakus nr 4-9, artiklar av Bucharin och Smirnoff. 3. Artikel av N. Lenin i tidskriften Prosvesjtsjenije nr 1-2, årg. 1917. 4. Åttonde kongressens protokoll. I frågan om det marxistiska programmets vetenskapliga karaktär, se litteratur om den vetenskapliga socialismen: *Golubkoff*: Utopisk och vetenskaplig socialism, *Marx* och *Engels*: Kommunistiska manifestet. För studier av programmets allmänna karaktär se *Bucharins* broschyr

Kommunisternas program. Av denna litteratur är endast den sista broschyren och delvis *Golubkoffs* broschyr lättfattligt skrivna. De andra arbetena är svårare att läsa.

Första kapitlet: Den kapitalistiska samhällsordningen.

§ 6. Varuhushållning. – § 7. Kapitalistklassens monopolisering av produktionsmedlen. – § 8. Lönarbetet. – § 9. Kapitalistiska produktionsförhållanden. – § 10. Arbetskraftens exploatering. – § 11. Kapitalet. – § 12. Den kapitalistiska staten. – § 13. Den kapitalistiska samhällsordningens inre motsägelser.

§ 6. Varuhushållning.

Om vi närmare betraktar mänsklighetens hushållning sådan den utvecklats under privatkapitalismens välde, så ska vi framför allt se, att i denna hushållning produceras varor. Nå, vad är det för märkvärdigt i det? – kanske någon frågar. Det anmärkningsvärda är det, att varorna inte är en godtycklig produkt, tillverkad för nöjes skull eller för den enskildes behov, utan en produkt, tillverkad för marknaden.

En produkt är ingen vara så länge den produceras för det egna behovet. När bonden sår säd, skördar, tröskar, mal säden och bakar bröd åt sig, så är detta bröd ännu ingen vara: det är helt enkelt bröd.

Vara blir det först då det köpes och säljes, d. v. s. produceras för köparen, för marknaden: vem som vill köpa det kommer det att tillhöra.

I den kapitalistiska samhällsordningen produceras alla produkter för marknaden, de blir alla varor. Varje fabrik, varje industriell inrättning, varje verkstad producerar vanligtvis bara en bestämd produkt, och envar förstår lätt, att varan här ej produceras för eget behov. När ägaren till en begravningsbyrå driver en verkstad för produktion av kistor så är det klart att han inte producerar dessa kistor för sig och sin familj, utan för marknaden. När fabrikanter producerar ricinolja, är det också klart att, även om han varenda dag skulle lida av förstoppning, han själv ej kan förbruka ens en bråkdel av den kvantitet ricinolja, hans fabrik producerar. Alldeles på samma sätt är det med kapitalismen också i fråga om andra produkter, vilka som helst.

I en knappfabrik produceras knappar, men dessa miljoner knappar fabriceras inte för att sys fast på knappfabrikantens västar, utan för att säljas. Allt som produceras i det kapitalistiska samhället produceras för marknaden: dit går också handskar och leverkorv, böcker och skokräm, maskiner och brännvin, bröd, skor och gevär – kort och gott, allt som produceras.

Varuhushållningen förutsätter obetingat privategendomen. Hantverkaren och den mindre näringsidkaren, som producerar varor, äger verkstaden och verktygen, fabrikanter och företagaren sin fabrik och sitt verk med alla byggnader, maskiner och övrig utstyrelse. Och så snart det finns privategendom och varuhushållning, så finns det också alltid en kamp om köparen eller en konkurrens bland säljarna. När det ännu inte fanns några fabrikanter, företagare och stor-kapitalister, utan bara arbetande hantverkare, förde också dessa sinsemellan en kamp om köparen. Och den som var kraftigare och skickligare, den som hade bättre verktyg, men särskilt den som hade sparat småpengar, han kom sig alltid upp, vann kunderna för sig, ruinerade de andra hantverkarna och steg själv i höjden. Den lilla arbetsegendomen och den därpå grundade varuhushållningen gömde alltså i sig fröet till *den stora egendomen och ruinerade många*.

Som första kännetecken på den kapitalistiska samhällsordningen har vi alltså varuhushållningen, d. v. s. en hushållning, som producerar för marknaden.

§ 7. Kapitalistklassens monopolisering av produktionsmedlen.

Till kapitalismens karaktäriserande är det inte nog att anföra ett av varuhushållningens kännetecken. Det kan finnas en dylik varuhushållning utan att det finns kapitalister, som t. ex. de arbetande hantverkarnas hushållning. De arbetar för marknaden och säljer produkter; dessa

produkter är alltså varor och hela produktionen en varuproduktion. Och trots det är denna varuhushållning ännu ingen kapitalistisk, utan bara en enkel varuproduktion. För att denna enkla varuproduktion ska bli en kapitalistisk, måste å ena sidan produktionsmedlen (verktyg, maskiner, byggnader, jord o. s. v.) förvandla sig till egendom åt en liten klick kapitalister, å andra sidan måste talrika självständiga hantverkare och bönder gå under och förvandlas till arbetare.

Vi ha redan sett, att den enkla varuhushållningen i sig bär fröet till den enes undergång och den andres förrikande. Detta har också blivit faktisk verklighet. I alla land har de arbetande hantverkarna och de små mästarna till största delen gått under. Den som var fattigare sålde till sist sina utensilier, blev i stället för mästare en människa utan annan egendom än ett par händer. De däremot, som var lite rikare, blev ännu rikare; de byggde om sina verkstäder, utvidgade dem, ställde upp bättre arbetsbord, senare också maskiner, började anställa flera arbetare och förvandla sig till fabrikanter.

Så småningom råkade i händerna på dessa rika allt som, är nödvändigt för produktionen: fabriksbyggnader, råmaterial, varulager och magasin, hus, verk, malmlager, järnvägar, ångbåtar – med ett ord allt som är oundgängligt för produktionen. Alla dessa produktionsmedel blev kapitalistklassens uteslutande egendom (eller som man säger: monopol.) En liten klick rika behärskar allt, de fattiga, den stora massan, äger bara sin arbetskraft. Detta kapitalistklassens monopol över produktionsmedlen är den kapitalistiska samhällsordningens andra kännetecken.

§ 8. Lönarbetet.

Den talrika klass av människor som förblivit utan egendom, har förvandlats till lönearbetare åt kapitalet. Vad skulle också den utarmade bonden eller hantverkaren ta sig till? Han kunde antingen leja sig som dräng åt kapitalisten-godsägaren eller gå till staden och där inträda för lön i en fabrik eller annan industriell inrättning. Någon annan utväg fanns icke. Så uppstod *lönarbetet* – *det tredje kännetecknet på den kapitalistiska samhällsordningen*.

Vad är då lönarbetet? Förr i tiden då det fanns livegna eller slavar, kunde man köpa eller sälja varje livegen eller slav. Människor med hud, hår, armar och ben var herrarnas privategendom. Ägaren pryglade i stallet sina livegna till döds, precis som han exempelvis kunde slå sönder en stol. Den livegne eller slaven var helt enkelt en sak. De gamla romarna indelade också faktiskt alla ägodelar, som var nödvändiga för produktionen, i "stumma arbetsredskap" (saker), halvtalande arbetsredskap (arbetsdjur, får, kor, oxar etc., kort och gott sådana som bara kunde ge ljud ifrån sig) och "talande redskap" (slavar, människor)! Skoveln, oxen och slaven var för herrarna på samma sätt arbetsredskap, som de kunde köpa, sälja, förstöra och förinta.

I *lönarbetet* blir människan själv varken köpt eller såld. Köpt och såld blir blott hennes *arbetskraft*, hennes arbetsförmåga, icke hon själv. Lönarbetaren är personligt fri, fabrikanter kan inte prygla honom i stallet eller sälja honom till sin granne, ej heller byta bort honom mot en jakthund, vilket var möjligt under livegenskapen. Arbetaren blir bara *anställd*. Till det yttre förefaller det t. o. m. som om kapitalisten och arbetaren vore likställda: vill du inte, så behöver du inte arbeta, ingen tvingar dig, säger fabrikanterna. De påstår sig t. o. m. underhålla arbetarna genom att ge dem arbete ("arbetsgivare").

I verkligheten befinner sig emellertid arbetare och kapitalister i helt olika ställning. Arbetarna är fängslade genom *svälten*. Svälten *tvingar* dem att ta anställning, d. v. s. sälja sin arbetskraft. Arbetaren har ingen annan utväg, han kan inte sälja något annat. Bara med tomma händerna kan han inte driva någon "egen" produktion: försök bara att utan maskiner och verktyg smida stål eller bygga järnvägsvagnar. Ja, t. o. m. all jorden befinner sig under kapitalismen i privathänder: det är omöjligt att få någon plats att börja någon produktion på. Arbetarens frihet att sälja sin arbetskraft, friheten för kapitalisten att köpa den, kapitalistens och arbetarens "jämlighet" – allt detta är i själva verket en kedja av svält, som tvingar till arbete för kapitalisten.

Så består alltså lönarbetets väsen i arbetskraftens säljande eller i arbetskraftens förvandling till vara. Under den enkla varuhushållningen, som vi förut talade om, kunde man i marknaden finna mjölk, bröd, tyger, skor etc. men ingen arbetskraft. Arbetskraften såldes icke. Dess ägare, hantverkaren, ägde dessutom också ett litet hus och verktyg. Han arbetade *själv*, drev sin arbetshushållning, satte sin egen arbetskraft i rörelse i sin egen hushållning.

Helt annorlunda är det under kapitalismen. Den som arbetar där äger inga produktionsmedel han kan inte använda sin arbetskraft i sin egen hushållning. Han måste, om han inte vill dö av svält, sälja sin arbetskraft åt kapitalisten. Jämte den marknad, där bomull, ost eller maskiner säljs, uppstår nu *arbetsmarknaden*, där proletärerna, d. v. s. lönarbetarna säljer sin arbetskraft. Följaktligen skiljer sig den kapitalistiska hushållningen därigenom att i den kapitalistiska hushållningen också arbetskraften själv blir en vara.

Som tredje kännetecken på den kapitalistiska samhällsordningen har vi alltså lönarbetet.

§ 9. Kapitalistiska produktionsförhållanden.

Vi har alltså tre kännetecken på den kapitaliska samhällsordningen: produktion för marknaden (varuproduktion), kapitalistklassens monopolisering av produktionsarbetet, samt lönarbetet, dvs arbetet grundat på arbetskraftens säljande.

Alla dessa kännetecken står i samband med frågan, i vilka förhållanden människorna träder till varandra då de producerar och fördelar produkter. Vad betyder det när man säger ”varuhushållning” eller ”produktion för marknaden”? Det betyder att människorna arbetar för varandra, dock producerar var och en i sin hushållning för marknaden, utan att på förhand veta vem som kommer att köpa varan av honom. Låt oss exempelvis ta hantverkaren A och bonden B. Hantverkaren A bär de av honom tillverkade kängorna till marknaden och säljer dem åt B; för de erhållna pengarna köper han av B bröd. När A gick till marknaden, visste han inte att han där skulle sammanträffa med B, och B visste inte att han skulle sammanträffa med A; såväl den ene som den andre gick helt enkelt på marknaden. När A köpte brödet och B kängorna, såg det ut som om B hade arbetat för A och omvänt A för B, man kunde bara inte märka det strax. Marknadsvimlet döljer, att de egentligen arbetar för varann och att den ene inte kan leva utan den andre. I varuhushållningen arbetar människorna för varann, men oorganiserat och oberoende av varann, utan att själva veta att de är hänvisade till varann. I varuproduktionen är alltså människornas roller fördelade på ett bestämt sätt, står människorna i *bestämda förhållanden* till varann. Det är alltså fråga om ömsesidig förbindelser människorna emellan.

När man talar om ”produktionsmedlens monopolisering” eller ”lönarbetet”, så är det likaledes frågan om människornas ömsesidiga förhållanden. Och vad betyder i själva verket denna ”monopolisering”? Den betyder, att människorna producerar varor under den betingelsen, att de arbetande arbetar med främmande produktionsmedel, att de producerande är *underordnade* ägarna av dessa produktionsmedel o. s. v. Kort sagt, också här är det frågan om människornas ömsesidiga förhållanden vid produkternas producerande. Dessa människornas inbördes förhållanden i (förloppet av) produktionen är det man kallar *produktionsförhållanden*.

Det är inte svårt att inse, att produktionsförhållandena inte alltid har varit lika. En gång i tiden, för mycket länge sedan, levde människorna i små grupper, de arbetade gemensamt som kamrater, jagade, fiskade, samlade frukter och rötter och delade så allt sinsemellan. Detta är ett slags produktionsförhållande. Under slaveriets tid härskade andra produktionsförhållanden. Under kapitalismen åter andra, o. s. v. I enlighet härmed finns det skilda slag av produktionsförhållanden. Dessa slag av produktionsförhållanden kallar man samhällets ekonomiska byggnad (struktur) eller produktionsättet. ”De kapitalistiska produktionsförhållandena” eller, vilket tär detsamma, ”samhällets kapitalistiska struktur” eller ”det kapitalistiska produktionsättet”, det är människornas inbördes förhållanden i varuhushållningen, under produktionsmedlens monopolisering av en liten klick kapitalister och arbetarklassens lönarbete.

§ 10. Arbetskraftens exploatering.

Nu uppstår frågan, vartill och varför kapitalistklassen engagerar arbetarna. Envar vet, att det ingalunda sker därför att fabrikanterna vill underhålla de svältande proletäerna, utan därför att de vill *prässa ut profit* av dem. För profitens skull bygger fabrikanten sin fabrik, för profitens skull engagerar han arbetare, för profitens skull nosar han sig för överallt där han kan få mera betalt för sina produkter. Profiten är drivkraften i alla hans åtgöranden. Häri röjer sig också ett synnerligen intressant drag i det kapitalistiska samhället. Här producerar ju inte samhället självt vad det behöver och vad det har nytta av, utan *kapitalistklassen* tvingar arbetarna att producera det, som man kan ta mera betalt för, det som kan ge större *profit*. Brännvin t. ex. är en mycket skadlig sak, och alkohol bör produceras blott för tekniska ändamål och som medicin. Men i hela världen kastar sig kapitalisterna med all kraft på spritproduktion. Varför? Därför att man kan tjäna mycket pengar på folkets sprittörst.

Nu måste vi göra klart för oss, hur profiten uppstår. Låt oss därför gå närmare in på frågan. Kapitalisten erhåller profiten i form av pengar, när han säljer den i hans fabrik producerade varan. Hur mycket pengar får han för sin vara? Det beror på *varans pris*. Då uppstår frågan: Hur bestäms detta pris? Varför är priset på den ena varan högt, på den andra – lågt? Det är inte svårt att inse, att sedan nya maskiner införts i en produktionsgren och arbetet därigenom blivit mera givande eller, som man säger, mera produktivt, också varuprisen sjunker. I fall omvänt produktionen försvåras och mindre varukvantitet produceras, är arbetet mindre givande eller mindre produktivt, så stiger varuprisen.*

Måste samhället i genomsnitt använda mycket arbete för att producera en viss vara, så står varans pris högt; förbrukas mindre arbete, så står varans pris lågt. Mängden vid teknisk normalhöjd (d. v. s. varken de allra bästa eller de allra sämsta maskiner och verktyg), använda samhällseliga arbetet för en varas producerande bestämmer denna varas värde. Nu ser vi, att priset bestäms av värdet. I själva verket är priset än högre, än lägre än värdet, dock kan vi för enkelhetens skull anta, att det är ett och samma.

Nu kommer vi ihåg, vad vi sade om arbetarnas anställande. Arbetarnas anställande är försäljningen av en viss vara, som kallas "arbetskraft". Har arbetskraften en gång blivit en vara, så gäller för den allt som, gäller för andra varor. När kapitalisten hyr arbetaren, så betalar han honom priset för hans arbetskraft, eller – låt oss för enkelhetens skull säga så – dess värde. Varigenom bestäms detta värde? Vi har sett att alla varors värde bestäms genom mängden av det arbete, som använts till att producera dem. Detsamma gäller också för *arbetskraften*. Men vad menas med att producera arbetskraft? Arbetskraften produceras ju inte i en fabrik, den är ju inte linne, ingen skosmörja, ingen maskin. Hur ska man förstå detta? Det är nog att betrakta det nuvarande livet under kapitalismen för att förstå vad det är frågan om. Låt oss betrakta arbetarna en lördagskväll. De är uttröttade, alla krafter är utpräссade ur dem, de kan inte arbeta mer. Deras arbetskraft är nästan förbrukad. Vad är nödvändigt för att återställa den? Äta, vila, sova, stärka organismen och på detta sätt "återställa krafterna Först därigenom skapas möjligheten att arbeta och arbetsdugligheten eller *arbetskraften* blir återställd. Mat, kläder, bostad o. s. v. – med ett ord: *tillfredsställelsen av arbetarens behov representerar alltså produktionen av arbetskraften*. Men härtill kommer andra saker, såsom utgifter för eventuell lärlingstid, då det är frågan om särskilt kvalificerat arbete, o. s. v.

Allt vad arbetarklassen förbrukar för att förnya sin arbetskraft har ett värde. Följaktligen utgör nötdorftens värde plus utgifterna för lärandet *arbetskraftens värde*. Olika varor har också olika

* Vi talar här om prisändringar utan hänsyn till pengarna och utan hänsyn till om det finns mycket eller litet pengar, om det finns guld- eller papperspengar. Dessa prisförändringar kan vara mycket stora, dock yttrar de sig då i alla varor samtidigt, vilket ännu inte förklarar skillnaden i varuprisen inbördes. Exempelvis har den stora mängden papperspengar i alla land skruvat upp prisen. Men denna allmänna fördyring förklarar ännu inte, varför den ena varan är dyrare än den andra.

värde. På alldeles samma sätt har varje slag av arbetskraft sitt särskilda värde. Typografens arbetskraft har ett annat värde än hantlangarens o. s. v.

Nu återvänder vi till fabriken. Kapitalisten köper råmaterial, bränsle för fabriken, maskiner och olja för att smörja dessa, samt andra oumbärliga saker, och så köper han arbetskraften, anställer arbetare. Allt betalar han i reda pengar. Produktionen börjar, arbetarna arbetar, maskinerna går, bränslet förbrännes, oljan förbrukas, fabriksbyggnaden slites, arbetskraften uttömmes. I stället kommer det en ny vara ut ur fabriken. Denna vara har, som alla varor, ett värde. Hur högt är nu detta värde? För det första har varan i sig upptagit värdet av de förbrukade bränslet, slitaget på maskinerna o. s. v. Allt detta har nu övergått i varans värde. För det andra innehålls däri arbetarnas arbete. Om 30 arbetare arbetar 30 timmar var på framställandet av en vara, så använder de sammanlagt 900 arbetstimmar; hela värdet av den producerade varan består alltså av värdet av de förbrukade materialerna (låt oss anta, att detta motsvarar 600 timmars arbete) och av det nya värde, som arbetarna genom sitt arbete (900 timmar) tillfogat, d. v. s. det blir $600 + 900 = 1,500$ timmar.

Men hur mycket kostar denna vara *kapitalisten*? För råmaterialet betalar han allt, d. v. s. den penningssumma som motsvarar värdet av de 600 arbetstimmarerna. Och för arbetskraften? Har han verkligen betalat alla de 900 timmarna? Häri ligger lösningen på det hela. Han betalar, enligt vårt antagande, *arbetskraftens* fulla värde för arbetsdagarna. Om 30 arbetare arbetar 30 timmar – 10 timmar om dagen i 3 dagar –, så betalar fabrikanten dem en summa som är nödvändig till förnyande av deras arbetskraft för dessa dagar. Men hur stor är denna summa? Svaret är enkelt: Den är betydligt mindre än värdet av de 900 timmarna. Varför? Därför att den kvantitet arbete, som är nödvändig till upprätthållandet av vår, av min arbetskraft är en sak för sig; något helt annat åter är den arbetsmängd som jag kan prestera. Jag kan dagligen arbeta 10 timmar. Äta, nöta kläder o. s. v. kan jag åter i stort sett varje dag till värde av, låt oss säga 5 timmar. Jag kan alltså arbeta mycket mer än jag behöver lägga ned på upprätthållandet av min arbetskraft. I vårt exempel förbrukar arbetarna på tre dagar livsmedel och kläder till ett värde av låt oss säga 450 arbetstimmar och levererar arbete till ett värde av 900 timmar: 450 timmar stannar hos kapitalisten och *utgör just källan till hans profit*. Faktiskt kostar varan kapitalisten, som vi sett, $600 + 450 = 1,050$ timmar, och han säljer den för ett värde av $600 + 900 = 1,500$ timmar. Dessa 450 timmar utgör *mervärdet*, som skapas av arbetarna. Halva arbetstiden (vid 10 timmars arbetsdag 5 timmar) arbetar alltså arbetarna på att framställa vad de själva behöver till sin förbrukning den andra hälften använder de helt och hållet för kapitalisten. Låt oss nu betrakta hela samhället. Det intresserar oss ju inte, vad den enskilde fabrikanten och den enskilde arbetaren gör. Oss intresserar hur hela detta jättemaskineri är inrättat, vars namn är – det kapitalistiska samhället. Kapitalistklassen sysselsätter den till sitt antal oerhört stora arbetarklassen. I miljoner fabriksbyggnader, schakt, gruvor, i skogar och på åkrar arbetar som myror hundratals miljoner av arbetare. Kapitalet betalar dem deras arbetslön, värdet av deras arbetskraft, som oavbrutet förnyar denna arbetskraft till att tjäna kapitalet. Arbetarklassen betalar genom sitt arbete icke blott sin egen lön, utan skapar dessutom *de högre klassernas inkomster, skapar mervärdet*. I tusen bäckar små flyter detta mervärde in i de härskandes fickor: en del får kapitalisten själv – det är företagarevinsten –, en del får godsägaren, lantkapitalisten, en del kommer i form av skatter i händerna på den kapitalistiska staten, en del går till affärsvärlden, kyrkorna och prostitutionen, till skådespelarna och clownerna, de borgerliga skribenterna och andra. På detta mervärde lever alla parasiter, som alstras av den kapitalistiska samhällsordningen.

En del av mervärdet åter användes på nytt av kapitalisterna. De lägger den till sitt kapital – kapitalet förstorar sig. De utvidgar sina företag. De anställer mera arbetare. De skaffar bättre maskiner. Ett större antal arbetare skaffar dem ännu större mervärde. De kapitalistiska företagen blir allt större och större. Så skriker kapitalet som tiden går allt längre och längre framåt, alltjämt *hopande* mervärde. Genom att prätta mervärde ur arbetarna och *exploatera* dem, växer det oavbrutet i *storlek*.

§ 11. Kapitalet.

Nu ser vi tydligt, vad kapitalet är. Framför allt är det ett bestämt värde, antingen i form av pengar eller maskiner, råmaterial, fabriksbyggnader eller också i form av färdiga varor. Men alltjämt är det ett sådant värde, som tjänar till producerandet av ett nytt värde: *mervärdet*. Kapitalet är *ett värde som producerar mervärdet. Den kapitalistiska produktionen är mervärdesproduktion.*

I det kapitalistiska samhället förekommer maskinerna och fabriksbyggnaderna som kapital. Men är maskiner och byggnader alltid kapital? Självklart icke. Om det finnes en hela samhällets kooperativa hushållning, som producerade allt för egen räkning, så skulle varken maskiner eller råmaterial vara kapital, därför att de ej längre vore ett medel att skaffa *profit* åt en liten klick rika. Maskinerna är alltså *först då* kapital, när de är kapitalistklassens privategendom, när de är förutsättningen för lönarbetets exploaterande, för produktion av mervärde. Värdets *form* är därvid likgiltigt: detta värde kan förekomma i form av runda små plåtar – metallmynt – eller i papperspengar, för vilka kapitalisten köper produktionsmedlen och arbetskraften; detta värde kan också förekomma som maskiner, med vilka arbetarna arbetar, eller som råmaterial, av vilket de producerar varor, eller som färdig vara, som senare ska försälas. *Om detta värde tjänar till att producera mervärde, så är det kapital.*

Vanligtvis växlar kapitalet sitt yttre hölje. Låt oss nu se till, hur dessa växlingar tillgår.

I. Kapitalisten har ännu ej köpt någon arbetskraft eller några produktionsmedel. Han står emellertid i beredskap att engagera arbetare, förse sig med maskiner, skaffa sig prima råmaterial och tillräckligt med kol. Tills vidare har han i sin hand endast pengar. Här uppträder kapitalet i sitt *penninghölje*.

II. Med detta penningförråd går han (naturligtvis ej han själv, det finns ju telefon och telegraf) till marknaden. Här sker inköpet av produktionsmedel och arbetskraft. Till fabriken kommer kapitalisten tillbaka utan pengar men med arbetare, maskiner, råmaterial och bränsle. Nu är alla dessa saker inte längre några varor. De har upphört att vara varor, de säljs inte vidare. Pengarna förvandlade sig i produktionsmedel och arbetskraften; penninghöljet är avlagt, kapitalet står framför oss i *industrikapitalets* form.

Nu börjar arbetet, maskinerna rör sig, hjulen roterar, hävstångerna lyfter, arbetarna och arbeterskorna dryper av svett, maskinerna nöts, råmaterialet förbrukas, arbetskraften utnyttjas.

III. Nu förvandlar sig alla råmaterial, alla avnötta maskindelar, förvandlar sig den producerande arbetskraften så småningom i varumassor. Då lämnar fabriksmaterialhöljet åter kapitalet och kapitalet står där i form av en massa varor. Det är kapitalet i dess *varuform*. Men nu, efter produktionsprocessens slut, har det inte bara bytt hölje. *Det har blivit större till sitt värde, ty det ökades under produktionen med mervärdet.*

IV. Kapitalisten låter emellertid ej producera varorna för eget behov, utan för marknaden, för försäljning. Det som hopades i hans lager måste säljas. Först gick kapitalisten till marknaden som köpare. Nu måste han gå dit som säljare. I början hade han pengar i sin hand och ville få varor (arbetsmedel). Nu har han varorna i sin hand och vill ha pengar. När hans vara säljs, övergår kapitalet åter från *varuform* till *penningform*. Det är bara den skillnaden, att den penningmängd, kapitalisten får är en annan än den han ursprungligen givit ut, emedan den är *utökad med hela mervärdet*.

Men härmed är kapitalets utveckling ännu ej avslutad. Det utökade kapitalet sättes åter i rörelse och får en ännu större mängd mervärde. Detta mervärde lägges delvis till kapitalet och börjar ett nytt kretslopp o. s. v. Kapitalet rullar som en snöboll allt vidare och vidare och vid varje vändning fastnar en större mängd mervärde på det. Det vill säga, den kapitalistiska produktionen växer och breder ut sig.

Så suger kapitalet mervärde ur arbetarklassen och breder ut sig överallt. Dess raska tillväxt förklaras ur dess särskilda egenskaper. Den ena klassens utsugande av den andra förekom ju också tidigare. Låt oss exempelvis ta en godsägare under livegenskapens tid eller en slavägare under antiken. De satt på nackarna på sina livegna och slavar. Men allt vad de senare producerade blev antingen av deras herrar eller dessas hovstat och talrika parasiter uppätet, utdrucket, förbrukat. Varuproduktionen var mycket svagt utvecklad. Ingenting kunde säljas. Om gods- och slavägarna hade tvingat sina livegna eller slavar att producera berg av bröd, kött, fisk o. s. v., så hade allt detta ruttnat bort. Produktionen inskränkte sig den tiden till att tillfredsställa behoven hos jordägarens och hans svits magar. Helt annorlunda är det underkapitalismen. Där produceras inte för tillfredsställande av behoven, utan för *profitens* skull. Här produceras varan för att säljas, för att få valuta, för att kunna *hopa* profit. Ju mer profit desto bättre. Därav denna kapitalistklassens vansinniga jakt efter profit. Denna girighet känner inga gränser. Den är axeln, kring vilken det hela rör sig, den kapitalistiska produktionens viktigaste drivfjäder.

§ 12. Den kapitalistiska staten.

Det kapitalistiska samhället är, som vi sett, uppbyggt på arbetarklassens exploatering. En liten klick människor behärskar allt, de arbetandes stora massa äger intet. Kapitalisterna kommenderar. Arbetarna lyder. Kapitalisterna exploaterar. Arbetarna blir exploaterade. Hela det kapitalistiska samhällets väsen består just i denna skonlösa alltjämt växande exploatering.

Den kapitalistiska produktionen är en effektiv pump för utpumpande av mervärde. Varigenom håller sig till en viss tid denna pump? Hur kommer det sig, att arbetarna tål denna tingens ordning?

Den frågan är inte lätt att genast besvara. I stort är dock orsakerna två: för det första att kapitalistklassen har organisationen och makten i sin hand och för det andra att bourgeoisin ofta behärskar arbetarklassens hjärna.

Bourgeoisins säkraste medel är därvidlag dess *statsorganisation*. I alla kapitalistiska länder är staten ingenting annat än en *företagarnas sammanslutning*. Låt oss ta ett land på en slump: England eller Förenta Staterna, Frankrike eller Japan. Ministrar, höga ämbetsmän, riksdagsmän är överallt samma kapitalister, godsägare, företagare, bankirer och deras trogna, väl avlönade tjänare, som tjänar dem, icke av fruktan utan av samvetsskäl: advokater, bankdirektörer, professorer, generaler, ärkebiskops och biskopar.

Föreningen av alla dessa bourgeoisin tillhörande människor, vilka omfattar hela landet och håller detta i sina händer, heter stat. Denna bourgeoisins organisation har två system; för det första – och det är det huvudsakliga – att *undertrycka arbetarnas oro och uppror, säkerställa mervärdets lugna exploatering ur arbetarklassen och möjliggöra befästandet av det kapitalistiska produktionssättet*, samt för det andra att bekämpa liknande organisationer (d. v. s. andra borgerliga stater) i anledning av fördelningen av det utprässade mervärdet. Den kapitalistiska staten är alltså en företagsammanslutning, som säkerställer exploateringen. *Endast och allenast kapitalets intressen leder denna rövarsammanslutnings verksamhet.*

Mot denna uppfattning av den borgerliga staten kan följande invändas:

Ni påstår, att staten vilar helt på kapitalets intressen. Men hör nu på! I alla kapitalistiska länder finns det fabrikslagar genom vilka barnarbetet helt förbjödes eller inskränkes, arbetsdagen förkortas etc.: i Tyskland fanns det exempelvis på Wilhelm II:s tid en relativt god statlig arbetarförsäkring; i England införde den nitiske borgerlige ministern Lloyd George försäkring och ålderdomspension; i alla borgerliga stater upprättas sjukhus, sanatorier och lasarett för arbetare, det bygges järnvägar, på vilka alla, fattiga som rika, kan fara, det byggs vattenledningar, städerna dräneras o. s. v. Det drar alla nytta av. Alltså – är mången böjd att säga – t. o. m. i länder

där kapitalet härskar, handlar staten dock ej blott i kapitalets intresse, utan också i arbetarnas. Staten bestraffar t. o. m. mången gång fabrikanterna, om de bryter fabrikslagarna.

Sådana invändningar är oriktiga, och det av följande skäl:

Det är sant, att också den borgerliga makten mången gång utfärdar lagar och förordningar, som också är nyttiga för arbetarklassen. Dock sker detta allt i bourgeoisins eget intresse. Låt oss ta exemplet med järnvägarna. De brukas också av arbetarna de gör också arbetarna nytta. Men de byggs inte för arbetarnas skull. Köpmännen, fabrikanterna behöver dem för transporten av sina varor, för att forsla sina laster, för trupp- 4 transporter, till transporten av arbetare o. s. v. Kapitalet behöver järnvägar. Det bygger dem och följer därvid sina egna intressen. De är också nyttiga för arbetarna, men det är inte därför de byggs av den kapitalistiska staten. Eller låt oss ta gatuhållningen, det s. k. kommunala välfärdsväsendet och lasaretten. Här sörjer bourgeoisin också för arbetarkvarteren. Men i jämförelse med borgarkvarteren i städernas centrum råder i arbetarförstäderna smuts och orenlighet, sjukdomar o. s. v. Dock något gör bourgeoisin. Varför? Helt enkelt därför att annars skulle sjukdomarna och farsoterna breda ut sig över hela staden och farsoterna breda ut sig över hela staden och även bourgeoisin lida därav. Här handlar alltså den borgerliga staten och dess kommunala organ *i bourgeoisins eget intresse*. Eller ännu ett exempel. I Frankrike lärde arbetarna de sista årtiondena av bourgeoisin att på konstlad väg inskränka barnantalet: antingen föds inga barn alls eller också bara två. Nöden är så stor bland arbetarna, att det är mycket svårt eller nästan omöjligt att underhålla en stor familj. Resultatet därav är att Frankrikes befolkning nästan ej alls ökas. Franska bourgeoisin lider brist på soldater. Då höjes ett skri: "Nationen går under! Tyskarna förökar sig fortare än vi, de kommer att få fler soldater! I förbigående anmärkt var också de, som, inmönstrades i armén, år efter år allt mindrevärdigare: småvuxna, klenbröstade, kraftlösa. Bourgeoisin blev med ens "frikostig" den började själv ivra för förbättringar åt arbetarklassen, så att arbetarna skulle kunna återställa sin fysik en smula och skaffa mera barn till världen. Ty om man slaktar hönan, lägger hon inga ägg mer.

I alla dessa exempel vidtar bourgeoisin själv åtgärder, som är nyttiga för arbetarna, men därmed tillgodoser den sina egna intressen. Det finns emellertid också fall, då alla dessa borgarstatens nyttiga åtgärder vidtas under *arbetarklassens påtryckning*. Sådana lagar finns det många. Nästan alla fabrikslagar vanns på detta sätt – genom hot från arbetarnas sida. I England uppnåddes den första förkortningen av arbetsdagen – till 10 timmar – under arbetarnas påtryckning. I Ryssland gav den tsaristiska regeringen de första fabrikslagarna i förskräckelsen för arbetaroroligheter och strejker. Därvid spekulerar den mot arbetarklassen fientliga staten, denna *företagarnas sammanlutning i eget intresse* på följande sätt: "Det är bättre att ge efter i dag än att i morgon bli tvungen att ge dubbelt så mycket eller riskera den egna huden." Alldeles på samma sätt, som fabrikanten som ger efter för de strejkande och beviljar dem ännu en skärv, icke upphör att förbli fabrikant, lika litet upphör den borgerliga staten att förbli borgerlig om den under hot av arbetaroroligheter kastar till arbetarna ett litet ben.

Den kapitalistiska staten är inte bara bourgeoisins största och mäktigaste organisation, den är samtidigt också den mest *komplicerade* organisationen, som äger talrika underavdelningar, varifrån känslspröt sträcker ut åt alla håll. Och allt detta tjänar det huvudsyftet: skydd åt, befästande och utvidgande av *arbetarklassens exploatering*. Mot arbetarklassen står såväl det brutala tvångets som också det andliga förslavandets medel till förfogande; de utgör just den kapitalistiska statens viktigaste organ.

Av det brutala våldets medel måste framför allt antecknas armén, polis och gendarmeri, fängelser och domstolar samt deras hjälpporgan: spioner, provokatörer, organisation av strejkbrytare och betalda mördare etc.

Den kapitalistiska statens armé är organiserad på ett särskilt sätt. I spetsen står officerskåren. Den värvas bland sönerna till de adliga godsägarna, storbourgeoisin och delvis de intellektuella. Det är proletariats bittraste fiender, som, redan i sina pojkar i särskilda skolor undervisas i hur man

stukar soldater, hur man värnar ”officersäran”, d. v. s. hur man håller soldaterna i fullständigt slaveri och gör dem till kadaverlydande nummer. De allra värdigaste blir generaler och amiraler med ordnar och granna band.

Officerarna härstammar heller inte ur de fattiga klasserna. *De håller hela massan av soldater i sin hand.* Och soldaterna de bearbetas så att de heller inte vågar fråga vad de har att slåss för. En sådan arme är i första rummet avsedd att brukas till att tygla arbetarna.

I *Ryssland* tjänade armén upprepade gånger till medel att hålla arbetarna och bönderna nere. Under Alexander II förekom det före bondebefrielsen flera bondeuppror, de blev alla undertryckta av armén. År 1905 blev arbetarna under Moskva-revolutionen nedskjutna av armén; armén fullföljde straffexpeditioner i Balticum, Kaukasus, Sibirien. Åren 1906-08 undertryckte den böndernas uppror mot godsägarna och skyddade de senares rikedomar. Under kriget sköt armén ned arbetarna i Ivanovo-Vossnesensk, Kostroma etc. Särskilt brutala var överallt officerarna. I utlandet samma historia. I *Tyskland* uppträdde den kapitalistiska statens armé som arbetarnas bödel. Det första matrosupproret slogs ner av armén. Arbetarresningen i Berlin, Hamburg, München och i hela Tyskland kvävdes likaledes av armén. I *Frankrike* sköt armén ofta på strejkande och f. n. (1919) skjutes där arbetare, ryska revolutionära soldater. *Englands* militär har sista tiden mer än en gång i blod dränkt de irländska arbetarnas, de egyptiska halvslavarnas, indiernas uppror och i själva moderlandet t. o. m. överfallit arbetarmöten. I *Schweiz* har vid strejker mobiliserats maskingevärskommenderingar och s. k. milis (schweiziska armén). I Amerikas Förenta Stater har armén stundom nedbränt och jämnat med jorden hela arbetarkvarter (exempelvis under Coloradostrejen). De kapitalistiska staternas arméer söker nu gemensamt kväva arbetarrevolutionerna i Ryssland, Ungern, Balkanländerna, Tyskland och undertrycka resningen i hela världen.

Polis och gendarmeri. Den kapitalistiska staten äger, utom den reguljära armén, ännu en arme av utsökta skurkar och en militärorganisation, särskilt inövad till kampen mot arbetarna. Dessa institutioner (såsom polisen) har visserligen även till uppgift kampen mot tjuvar och skyddandet av ”medborgarens säkerhet till person och egendom”, men samtidigt hålles de alltid beredda till att förfölja och bestraffa missnöjda arbetare. I Ryssland var polisen godsägarnas och tsarens pålitligaste skydd. Särskilt brutalt arbetar i alla stater den hemliga (politiska) polisen (i Ryssland hette den ochranan) och gendarmerna. Tillsammans med dem arbetar också en mängd spioner, provokatörer, hemliga spioner, strejkbrytare o. d.

Intressant är i detta hänseende den amerikanska hemliga polisen. Den står i förbindelse med en otalig mängd privata och halvofficiella ”detektivbyråer”. Nat Pinkertons bekanta äventyr var egentligen företag riktade mot arbetarna. Provokatörerna skaffade arbetarna bomber, övertalade dem att mörda kapitalister o. s. v. Dessa kapitalets lakejer värvar också hela mängder strejkbrytare (i Amerika kallade scabs) och trupper av beväpnade landstrykare vilka vid tillfälle mördar strejkande arbetare. Det finns ingen skändlighet som dessa banditer ej skulle kunna begå i tjänst hos de amerikanska kapitalisternas ”demokratiska” stat.

Bourgeoisstatens *domstol* är ett medel för bourgeoisie att skydda sig som klass; i första rummet avfärdar den dem som vågar antasta den kapitalistiska egendomen eller det kapitalistiska samhället. Den borgerliga domstolen dömde Liebknecht till tvångsarbete, men Liebknechts mördare frikände den. De statliga *fängelsemyndigheterna* sköter sin sak lika noggrant som den borgerliga statens skarprättare. Icke mot de rika, utan mot de fattiga är det man vänder udden.

Så ser de institutioner i den borgerliga staten ut, som har till uppgift arbetarklassens omedelbara brutala undertryckande.

Av de medel till arbetarklassens *andliga förslavande*, som står kapitaliststaten till förfogande, må dessutom nämnas de tre viktigaste: statens *skola*, *statskyrkan* och den officiella eller den av den borgerliga staten understödda *pressen*.

Bourgeoisin förstår mycket väl, att den ej kan överväldiga arbetarmassorna enbart med våldsmedel. Det är nödvändigt att också från alla håll omväva massornas hjärna med en tunn spindelväv. Den borgerliga staten betraktar arbetaren som ett arbets kreatur: det är nödvändigt att detta kreatur arbetar, men det får inte bita. Därför blir det inte bara piskat och skjutet så snart det biter utan också dresserat, tämjt, så som det går till i menagerierna. Alldeles så fostrar också den kapitalistiska staten fackmän för proletarietets uppmjukande, fördummande och bindande: borgerliga lärare och professorer, präster och biskopar, borgerliga författare och tidningsskrivare. I skolan lär dessa fackmän barnen redan i deras yngsta år att lyda kapitalet, förakta och hata "upprorsmännen", barnen får till livs allehanda falska skildringar av revolutionen och den revolutionära rörelsen, kejsare, kungar, industriledare etc. förhärligas; prästerna, som får sin lön av staten, predikar i kyrkorna budet: "det finns ingen makt utan av Gud"; de borgerliga tidningarna predikar i bägge öronen dag ut och dag in de borgerliga lögnerna (arbetartidningar undertrycks vanligen av den kapitalistiska staten). Är det då under sådana omständigheter lätt för arbetaren att komma upp ur denna sump? En tysk imperialistisk rövare skrev: "Vi behöver inte bara soldaternas ben utan också deras hjärnor och hjärtan." Den borgerliga staten strävar också att uppfostra arbetarklassen till ett *husdjur*, som ska arbeta som en häst, producera mervärde och hålla sig alldeles lugnt. På detta sätt säkerställer den kapitalistiska staten åt sig sin utveckling. Exploateringsmaskinen rör sig. Ur arbetarklassen utprämmas oupphörligt mervärde. Och den kapitalistiska staten står vakt och passar på att inte löneslavarna hetsar upp sig.

§ 13. Den kapitalistiska samhällsordningens inre motsägelser.

Nu är det nödvändigt att undersöka, huruvida det kapitalistiska, borgerliga samhället är väl uppbyggt. Varje sak är fast och välbyggd, endast då alla delar passar bra i varann. Låt oss ta en urmekanism. Den arbetar riktigt och utan störningar endast om, det ena hjulet tand för tand passar i det andra. Låt oss betrakta det kapitalistiska samhället. Där ska vi utan svårighet märka, att det kapitalistiska samhället inte alls är så väl uppbyggt, som det ser ut att vara, tvärtom uppvisar det mycket stora motsättningar och luckor. Framför allt: *det finns under*

*Kapitalismen ingen organiserad produktion och fördelning av produkterna, utan det råder en produktionens anarki. Vad vill det säga? Det vill säga, att varje kapitalistisk företagare (eller varje kapitalistsammanslutning) producerar sina varor oberoende av de andra. Icke hela samhället beräknar, hur mycket och vad det behöver, utan fabrikanterna låter producerat helt enkelt med beräkning att få mer profit och slå sin motståndare på marknaden. Därför förekommer det ofta, att för mycket varor produceras (vi talar här naturligtvis om tiden före kriget) och man kan ej finna avsättning för dem (arbetarna kan inte e köp- a, de har inte enar nog) på inträder en *kris*: fabriken stängs, arbetarna kastas ut på gatan. Produktionsanarkin drar med sig *konkurrensen på marknaden*: envar vill ta ifrån den andre köparna, få dem på sin sida, erövra marknaden. Denna kamp antar olika former, de börjar med kampen mellan två fabrikanter inbördes och slutar med världskriget mellan de kapitalistiska staterna fördelning i hela världen. Då blir följden ej bara, att de olika delarna av den kapitalistiska mekanismen ej samarbetar, utan att man direkt stöter samman.*

Första anledningen till kapitalismens brist på sammanhang ligger alltså i produktionsanarkien, vilken kommer till uttryck i kriserna, konkurrensen och kriget.

Andra anledningar till det kapitalistiska samhällets brist på sammanhang ligger i dess klasskaraktär.

I grund och botten är dock det kapitalistiska samhället inte enhetligt, utan splittrat i *två* samhällen: kapitalisterna å ena sidan, arbetarna och den fattigare lantbefolkningen å den andra. De befinner sig i en ständigt, oförsonlig, aldrig upphörande fiendskap, vars uttryck är klasskampen. Även här ser vi, att de olika delarna i det kapitalistiska samhället inte bara ej är anpassade efter varandra utan att de tvärtom befinner sig i en oavbruten motsättning.

Kommer kapitalismen att sammanstörta eller ej? Svaret på den frågan beror av följande: Om vi betraktar kapitalismens *utveckling*, sådan den under tidernas lopp varit, och finner att dess inre brist på sammanhang blir allt mindre, då kan vi med ett hurra önska den lycka till att den må länge leva. Men kommer vi omvänt att upptäcka, att med tiden de enskilda delarna i det kapitalistiska samhället oundvikligt kommer i allt starkare motsättning till varann och att luckorna i detta samhälle oundvikligen förvandlar sig till avgrunder, då kan vi börja sjunga dess begravningshymn.

Vi måste alltså undersöka frågan om kapitalismens utveckling.

Litteratur: *A. Bogdanoff*: Ekonomiens grunddrag. *K. Kautsky*: Karl Marx' ekonomiska lära. *K. Kautsky*: Erfurt-programmet. *N. Lenin*: Stat och revolution. *F. Engels*: Familjens, privategendomens och statens uppkomst. *F. Engels*: Från utopi till vetenskap.

Andra kapitlet: Den kapitalistiska samhällsordningens utveckling.

§ 14. Kampen mellan smådrift och stordrift. – § 15. Proletariatets beroende, reservarmén, kvinno- och barnarbetet. – § 16. Produktionens anarki, konkurrensen, kriser. – § 17. Kapitalismens utveckling och klasserna. (Klassmotsatsernas skärpning.) – § 18. Kapitalets koncentration och centralisation som förutsättningar för kommunismen.

§ 14. Kampen mellan smådrift och stordrift.

(Mellan den personliga arbeteegendomen och den kapitalistiska arbetslösa egendomen.)

a. Kampen mellan smådrift och stordrift i industrin.

Stora fabriker, som mången gång räknar mer än 10,000 arbetare och med väldiga jättemaskiner, fanns inte alltid. De uppstod så småningom och växte upp ur ruinerna av det nästan helt förintade hantverket och småindustrin. För att förstå varför det gick så, måste man framför allt ta hänsyn till att under privategendomen och i varuhushållningen kampen om köparen, *konkurrensen*, är oundviklig. Vem segrar i denna kamp? Den som förstår att för sig vinna köparen och locka honom bort från sina konkurrenter (motståndare). Men en köpare kan man vinna för sig huvudsakligen genom billigare pris på varan.* Men vem kan sälja till billigare pris? Det är klart, att den större fabrikanten snarare kan sälja till billigare pris än den mindre fabrikanten eller hantverkaren, emedan varorna kommer att ställa sig billigare för honom. Stordriften har här en mängd fördelar. Framför allt den, att den kapitalistiske företagaren är i stånd att uppställa bättre maskiner, använda bättre verktyg och bättre mekanism. Hantverkaren, den mindre mästaren slår sig fram med möda och nöd, han arbetar vanligtvis med maskiner, drivna för hand, han vågar inte ens tänka på stora, goda maskiner, till sådana har han inga pengar. Den mindre kapitalisten är likaledes inte i stånd att införa de nyaste maskinerna. *Ju större företaget är, desto mer fullkomnad är alltså tekniken, desto mer inbringande blir arbetet, desto billigare kommer alltså varje enhet av varan att ställa sig för företagaren.*

I de stora fabrikerna i Amerika och Tyskland har man t. o. m. egna vetenskapliga laboratorier, vari oavslutligen nya förbättringar uppfinner och på detta sätt vetenskapen samarbetar med produktionen; dessa uppfinningar är resp. företags hemlighet och tjänar blott till dess nytta; i smådrift och hantverk producerar en och samma arbetare nästan hela produkten från början till slut; med maskinarbete och många arbetare anställda gör den ene bara en del, den andre en annan del, den tredje en tredje, o. s. v. Då går arbetet mycket fortare – det är detta som kallas *arbetsfördelning*. Vilken fördel detta är, ser man av en amerikansk undersökning, som företogs så tidigt som, 1908. Resultaten var vid produktion av *10 plogar: Handarbete: 2 arbetare, som förrättat 11*

* Här är fråga om tiden före kriget; efter krigets förödelse springer inte säljaren efter köparen, utan tvärtom köparen efter säljaren.

olika arbeten, arbetade sammanlagt 1,180 timmar och fick 54 dollars. Samma arbete förrättat med *maskiner*: 52 arbetare, 97 olika arbeten (ju fler arbetare, desto fler olika slag av arbeten), arbetet varade 37 timmar 28 minuter, arbetarna fick 7.90 dollars (följaktligen användes ojämförligt mindre tid och arbetet kommer att ställa sig betydligt billigare). *Produktion av 100 urverk*: *Handarbete*: 14 arbetare, 453 olika slag av arbete, 341,866 timmar, 80,822 dollars. *Maskindrift*: 10 arbetare, 1,088 arbetslag, 8,343 timmar, 1,799 dollars. Produktion av 500 yards (1 yard 0,9 meter) *rutigt tyg*: *Handarbete*: 3 arbetare, 19 olika arbeten, 7,534 timmar, 135,6 dollars. *Maskindrift*: 252 arbetare, 43 arbeten, 84 timmar, 681 dollars. Man kunde anföra ännu många fler sådana exempel. Dessutom är för de små löntagarna och hantverkarna en hel del produktionsgrenar ej alls tillgängliga, i vilka man kan arbeta endast med högt utvecklad teknik, exempelvis lokomotiv- och pansarbåtsbygge, gruvor etc.

Stordriften *sparar* överallt: på byggnader, maskiner, råmaterial, belysning och bränsle, arbetskraft, tillvaratagande av avfallsprodukterna o. s. v. Låt oss tänka oss ett tusen små verkstäder och en stor fabrik, som producerar alldeles lika mycket som dessa tusen verkstäder: Det är lättare att uppföra en stor byggnad än ett tusen små, råmaterial förbrukas mer i de senare (går förlorad blir obrukbar, slösas bort o. s. v.) Det är lättare att belysa och elda en stor fabrik än tusen smålokaler. Städning, bevakning, förbättringar etc. är likaledes lättare. Kort och gott: i stordriften vinner man överallt besparingar, vilket kallas *ekonomisera*. *Vid inköpet av råmaterialet och annan nödtorft för produktionen* är återigen stordriften i fördelaktig. I stort gör man billigare inköp och varan är också av bättre kvalitet. Dessutom har storfabrikanten också bättre marknadskännedom, han vet var och hur man köper billigare. På samma sätt står smådriften efter också då den *säljer sin vara*. Den stora företagaren vet inte bara bättre, var man kan sälja dyrare (till den ändan håller han rese- agenter, står i förbindelse med börsen, där alla nyheter om varuefterfrågan inlöper, har förbindelser över nästan hela världen), han kan dessutom också *vänta*. När t. ex. priset på hans varor står för lågt, så kan han lagra dessa varor i avvaktan på den tid då de åter kommer att stiga. Detta går inte med smådriften. Där lever fabrikanten av vad han har sålt. Har han sålt varan så börjar han genast leva på de pengar han fått, något till överlopps har han inte. Därför måste han sälja till varje pris, annars får han svälta. Det är klart, att sådana förhållanden starkt försvårar hans arbete.

Slutligen äger stordriften ännu en fördel i *kreditväsendet*. När storföretagaren är i trängande behov av pengar, kan han alltid låna dem. En "solid" firma får alltid lån – och till hyggliga räntor – i varje bank. Den mindre företagaren däremot vågar knappast någon ge kredit. Och finns det någon som vågar, så fordrar han oerhörda ockerräntor. På så vis kommer den mindre företagaren lätt i ockrarklor.

Alla dessa stordriftens fördelar förklarar för oss, varför småproduktionen i det kapitalistiska samhället oundvikligen går under. Storkapitalet inskränker denna småproduktion, ruinerar den och förvandlar dess ägare till proletärer och vagabonder. Självklart försöker den mindre företagaren klamra sig fast vid livet. Han kämpar med uppjudande av alla krafter, arbetar själv och tvingar sina arbetare och sin familj att arbeta över förmåga, men till sist måste han dock rymma fältet för storkapitalet. Ofta tror vi oss se en självständig företagare, och när det kommer till kritan, är han det endast utåt, i själva verket är han alldeles beroende av storkapitalisterna, arbetar åt dem och kan inte ta ett steg utan dem. Den mindre företagaren är ofta beroende av ockrare: hans självständighet är endast skenbar, ty faktiskt arbetar han åt denne blodsugare; än är han beroende av avnämaren, som köper varorna av honom, än av affären, för vilken han arbetar; han är endast till skenet självständig, faktiskt har han förvandlats till den kapitalistiske affärsinnehavarens lönarbetare; det förekommer också, att kapitalisten mången gång ställer råmaterial och verktyg till hans förfogande (så var det ofta med de ryska hemarbetarna); där ser man då redan klart, att hemarbetaren blivit ett enkelt bihang till kapitalet. Det finns också andra slag av underkastelse under kapitalet: kring stordriftens företag slår sig ofta små reparationsverkstäder ned; i det fallet är de endast små enkla skruvar i fabriksmaskineriet. Också här är de bara skenbart självständiga. Mången gång kan man se, hur ruinerade småmästare,

hantverkare, hemarbetare, handlande, småkapitalister, utträngda ur en produktions- eller handelsbransch, övergår till en annan, där storkapitalet ännu inte är så mäktigt. Särskilt ofta blir ruinerade småmästare småhandlande, gatuförsäljare o. s. v. Så uttränger storkapitalet steg för steg överallt småproduktionen. Det växer upp jättestora företag, som sysselsätter tusentals, ja, många gånger t. o. m. tiotusentals arbetare. Storkapitalet blir världens behärskare. Den personliga arbetsegendomen försvinner. Dess plats intar den storkapitalistiska egendomen.

Som exempel på smådriftens undergång i *Ryssland* kan hemarbetarna tjäna. Många hemarbetare arbetar med egna råmaterial (körsnärer, korgmakare o. d.) och säljer åt vem som önskar. Så börjar hemarbetaren arbeta för en (endast en) bestämd kapitalist. Han erhåller senare av sin arbetsköpare råmaterial och råkar i fullständigt beroende. Slutligen betalas han av beställaren styckevis. I sådant slaveri råkade också hantverkarna. I *England* fick den utdöende smådriften namnet ”utsvettningsystem” – så illa ställt var det för den. I *Tyskland* minskade smådriften åren 1882-1895 numerärt med 8,6 procent, den medelstora driften (6-50 arbetare) ökade med 64,1 procent, stordriften 90 procent. Sedan den tiden har också ett ansevärt antal medelstora driftföretag utträngts. I *Ryssland* utträngde fabriken likaledes tämligen raskt hemarbetarna. En av de viktigaste produktionsgrenarna i *Ryssland* är textilindustrin. Jämför vi exempelvis hur antalet fabriks- och hemarbetare ändrat sig inom bomullsindustrin, så ser vi hur snabbt fabriken utträngt hemarbetarna. Här är siffrorna:

År	Antal i fabrikerna sysselsatta:	Antal hemarbete re:
1866	94,556	66,178
1879	162,691	50,152
1894-95	242,051	20,475

År 1866 kom på varje 100 i bomullsindustrin sysselsatta arbetare 70 hemarbetare, åren 1894-95 endast 8. I *Ryssland* växte storproduktionen mycket starkare särskilt därför, att *utlandskapitalet* där omedelbart grundade stordrift.

Redan år 1902 sysselsatte stordriften nästan hälften (40 procent) av alla industriarbetare.

År 1903 utgjorde de fabriker, som sysselsatte över 100 arbetare, i europeiska *Ryssland* 17 procent av alla fabriker och industriella anläggningar och sysselsatte 76 procent av samtliga industriarbetare.

Storproduktionens seger åtföljdes i alla land av lidanden för de små producenterna. Mången gång utdör nästan hela distrikt och yrken (ex. de sachsiska vävarna i *Tyskland*, vävarna i *Indien*).

b. Kampen mellan små- och stordrift i lanthushållningen.

Samma kamp som, föres mellan små- och stor driften i industrin, utspelas under kapitalismen även i lanthushållningen. Godsägaren, som leder sin ekonomi alldeles som kapitalisten sin fabrik, storbonden-vampyren, den medelstora bonden, byarmodet (den lägst stående bonden i de ryska byarna), vilket senares medlemmar själva ofta åtar sig en bisyssla hos jordägaren eller storbonden, och bondens drängar – det är allt precis samma sak som inom industrin storkapitalisten, den medelstore *industrielle* hantverkaren, hem- och lönarbetaren. På landet som i staden är den stora egendomen bättre situerad än den lilla.

Den stora egendomens ägare kan hålla sig med *goda tekniska inrättningar*. *Lantbruksmaskiner* (elektriska och ångplogar, sånings- och tröskningsmaskiner etc.) är ofta nästan otillgängliga för den mindre lantmannen och bonden. Liksom det inte är någon mening i att i hantverkarens lilla verkstad ställa upp en dyr maskin (det finns ju inte heller några pengar att köpa den för, för att inte tala om att den ej kommer att betala sig), på samma sätt kan bonden ej köpa sig en ångplog.

Det vore heller ingen mening därmed, ty för att få en solid maskin att betala sig, behövs mycket jord, ej en liten lapp, som knappt föder en höna.

Det fullständiga utnyttjandet av maskiner och dylika uppfinningar beror av området storlek. En hästplog kan lagom utnyttjas med ett område av 30 hektar, en radsåningsmaskin, slåtter- och tröskmaskin 70 hektar, en ångplog 1,000 hektar. På sista tiden användes för jordbruket elektriska maskiner, men även de kan riktigt utnyttjas endast vid stordrift.

Bevattningen, torrläggningen av sumpmarker, dränering (utläggande av rör för avförande av överflödigt vatten), bygget av järnbanor för jordbruket o. d. kan utföras på modärnt sätt, endast av lantbrukaren i stor stil. Stordriften sparar, precis som i industrin, på redskap, material, arbetskraft, belysning, bränsle etc. Att ej tala om att det åtgår mindre gångar, plank, staket, vanligtvis mindre utsäde, o. s. v. Dessutom kan ägaren av stora områden också anställa skickliga agrarfackmän och driva sitt jordbruk efter alla vetenskapliga regler.

På *handelns* och *kreditens* område försiggår detsamma som i industrin: storföretagaren känner bättre marknaden, kan hålla ut längre, inköper billigare allt det nödvändiga och kan sälja dyrare. Den mindre jordbrukaren har bara en utväg: att kämpa med anspänning av alla krafter. Den lilla lantegendomen kan klaras endast genom det ökade arbetet och den lägre levnadsstandarden. Endast på detta sätt kan den hålla sig uppe under kapitalismen. Dess utarmande påskyndas genom de höga *skatterna*. Den kapitalistiska staten pålägger den lilla lantegendomen en jätteböroda; det är nog att minnas vad tsarismens skatter betydde för bönderna – ”sälj allt och betala skatten”!

I allmänhet kan man säga, att smådriften i lantushållningen är betydligt motståndskraftigare än i industrin. I städerna går hantverkarna och de små företagen tämligen raskt under, på landsbygden åter står bondeekonomin i alla land på kraftigare ben. Men utarmningen av de allra flesta försiggår dock, den syns bara inte så tydligt. Mången gång förefaller en ekonomisk enhet inte stor till sitt yttinnehåll, men i själva verket är den mycket stor, är försedd med mycket kapital och har en stor arbetarstam (exempelvis hos trädgårdsmästare i närheten av storstäder.) Mången gång åter ser det ut som om vi framför oss hade flera självständiga jordbrukare, men faktiskt är de alla lönarbetare: de gör antingen dagsverken åt granngodset eller utför säsongarbete, eller går till staden och arbetar. Bland bönderna i alla land försiggår detsamma som bland hantverkarna och hemarbetarna. En liten del av dem blir ockrare-vampyrer, andra håller sig en tid eller går helt under, säljer kon och hästen, sedan försvinner också jordstycket, mannen går antingen definitivt till staden eller blir dräng hos någon jordbrukare. Den hästlöse blir *lönarbetare*, vampyren-ockraren, som håller arbetare, blir *jordägare* eller *kapitalist*.

Så befinner sig i lantushållningen en mängd jord, redskap, maskiner, kreatur i händerna på en liten klick av de största kapitalistiska godsägarna, och miljoner arbetare arbetar för dem, miljoner bönder är beroende av dem.

I Amerika, där kapitalet är starkast utvecklat, finns det stora gods på vilka det arbetas som i en fabrik. Liksom i fabriken produceras också här bara en bestämd produkt. Det finns väldiga områden, som enbart brukas till odling av jordgubbar och fruktträd, vidare finns det speciella gods för fjäderfäavel; där vete odlas, arbetas med maskiner. Många grenar är förenade på få händer. Så finns det t. ex. en ”kycklingkung”, d. v. s. en kapitalist, som har förenad i sina händer nästan hela kycklingproduktionen, en ”äggkung”, o. s. v.

§ 15. Proletariatets beroende, reservarmén, kvinno- och barnarbetet.

Allt större och större folkmassor förvandlas under kapitalismen till lönarbetare. De utarmade hantverkarna, hemarbetarna, bönderna, småhandlarna, de medelstora kapitalisterna som blivit av med sitt kapital med ett ord, alla som kastats överbord, alla som jagats bort av kapitalet, hamnar i proletariatets led. Alltefter som rikedomarna hopar sig i händerna på några få kapitalister, förvandlar sig folkmassorna alltmer till deras löneslavar.

Tack vare mellanlagrens och -klassernas allt fortgående undergång blir antalet arbetare större än kapitalet har användning för. Därigenom kedjas arbetaren fast vid kapitalet. Han måste arbeta för kapitalisten. Ty om han inte vill det, så finns det hundra andra färdiga att ta hans arbete.

Detta beroende under kapitalet befästes också på andra sätt, inte bara genom befolkningslagrens undergång. Kapitalets välde över arbetarklassen blir allt större också därigenom att kapitalet allt fortfarande kastar ut överflödiga arbetare på gatan och skaffar sig lager av arbetskrafter. Hur går detta till? På följande sätt: Vi har redan förut sett, att varje fabrikant strävar att förringa varornas självkostnadspris. I det syftet införes alltjämt nya maskiner. Men en maskin *ersätter* vanligtvis en arbetare, gör en del av arbetarna överflödiga. När en ny maskin införes, så avskedas en del av arbetarna. De arbetare, som fanns i fabriken och nu kastas ut, blir arbetslösa. Men då nya maskiner oavbrutet införes än i den ena, än i den andra, än i den tredje produktionsbranschen, så är det tydligt att *arbetslösheten alltid måste existera under kapitalismen*. Kapitalisten bryr sig inte om att skaffa alla arbete eller förse alla med varor, utan bara att *prässa ut mesta möjliga profit*. Det är därför lätt att fatta, att han gör de arbetare brödlösa, som inte längre är i stånd att ge honom samma profit som förr.

Och faktiskt ser vi i alla kapitalistiska land, att det i storstäderna alltid finns en stor mängd arbetslösa. Där finns kinesiska och japanska arbetare, som härstammar från bönder, som gått under, och vilka kommit långväga för att söka arbete, lantpojkar, nyss anlända till staden, f. d. småhandlande, och hantverkare, men där finns också metallarbetare, typografer och vävare, som arbetat åratals i fabriker och till följd av inmontering av nya maskiner kastats på gatan. Alla tillsammans bildar en reserv av arbetskraft åt kapitalet eller, som Marx kallade det, *den industriella reservarmén*. Tillvaron av en reservarmé, den ständiga arbetslösheten, tillåter kapitalisterna att öka arbetarklassens beroende och undertryckandet av densamma. Ur en del av arbetarna prässar kapitalet med maskinernas hjälp mer guld än förr, å andra sidan kastas de andra på gatan. Men även där tjänar de kapitalets hand såsom ett gissel att hålla de kvarblivna i schack.

Den industriella reservarmén ger prov på fullkomlig förvildning, utarmning, svält, utdöende, ja, brott. De som hela år i rad inte kan få något arbete börjar så småningom dricka, blir vagabonder, tiggare o. s. v. I storstäderna – London, New-York, Hamburg, Berlin, Paris – finns det hela kvarter som befolkas av sådana arbetslösa. I stället för proletariatet uppstår här ett nytt samhällslager, som redan glömt bort att arbeta. Denna produkt av det kapitalistiska samhället kallar man trasproletariat.

Införandet av maskinerna förde också med sig *kvinn- och barnarbetet*, vilket är särskilt billigt och därför också lönar sig för kapitalisterna. Förr i tiden, innan maskinerna uppfanns, var en viss skicklighet nödvändig i arbetet, mången gång måste man t. o. m. gå i lära. Men många maskiner kan också betjänas av barn: där är inget annat att göra än att till vanmakt veva med armen, eller röra ett ben. Detta är skälet till, att efter maskinernas uppfinnande kvinno- och barnarbetet funnit en vidsträckt användning. Dessutom kan kvinnor och barn inte göra ett sådant motstånd mot kapitalisten, som de manliga arbetarna. De är tamare, räddare, tror oftare på präster och allt som myndigheterna säger dem. Därför ersätter fabrikanten ofta männen med kvinnor och tvingar små barn att arbeta sig till blods för hans profit.

År 1913 fanns i förvärvsarbetet anställda kvinnor: i Frankrike 6,800,000, Tyskland 9,400,000, Österrike-Ungern 8,200,000, Italien 5,700,000, Belgien 930,000, Förenta Staterna 8,000,000, England med Wales 6,000,000. I Ryssland var antalet kvinnor bland alla arbetare år 1900 25 procent, 1908 31 procent, 1912 45 procent. I vissa industrier var de år 1912 redan majoritet, så i textilindustrin, där de utgjorde över 52 procent. Under krigsåren tillväxte antalet arbetande kvinnor i oerhörd skala. Vad barnarbetet beträffar, blomstrade det, trots förbud på många håll. I de mest utvecklade kapitalistiska länderna, som Amerika, kan man stöta på det överallt.

Detta för till arbetarfamiljens upplösning. När kvinnan och ofta barnet är i fabriken – hur går det då med familjelivet?

Om en kvinna kommer till fabriken och blir arbeterska, får hon också, när tillfället kommer, med mannen dela alla arbetslöshetens fador. Också hon kastas av kapitalisterna på dörren, också hon inträder i den industriella reservarméns led, också hon kan, som mannen, moraliskt helt gå under. I sammanhang med denna företeelse står *prostitutionen* där kvinnorna säljer sig på gatan åt förste bäste. Utan mat, utan arbete, bortjagad överallt, måste kvinnan sälja sin kropp, och om också arbete finns, är lönen ofta så liten, att hon måste skaffa sig biförtjänst genom att sälja den egna kroppen. Och det nya yrket blir med tiden vana. Så skapas de yrkesprostituerades klass.

I storstäderna finns de prostituerade i mycket stort antal. Städer som Hamburg och London räknar tiotusenden av dessa olyckliga. De utgör en källa till profit och förrikande för kapitalet, som upprättat stora kapitalistiskt organiserade glädjehus. Det existerar en utbredd internationell handel med vita slavinnor. Centrum för denna handel har varit de argentinska städerna. Särskilt avskyvärd är barnprostitutionen, som blomstrar i alla europeiska och amerikanska städer.

Allt efter som alltså i det kapitalistiska samhället uppfinnes flera och bättre maskiner uppbygges allt större fabriker och produceras en allt större mängd varor, så blir också kapitalets ok allt mer tryckande, den industriella reservarméns fattigdom och elände, arbetarnas beroende av sina exploatörer allt större.

Funnes det ingen privategendom utan allt vore allas gemensamma besittning, så skulle det hela se helt annorlunda ut. Då skulle människorna minska sin arbetstid, skona sina krafter, sörja för sitt lugn. Men när kapitalisten ställer upp maskinen, tänker han på *profiten*: han förkortar inte arbetsdagen, det skulle han bara förlora på. Under kapitalets välde befriar inte maskinen människan utan den *förslavar* henne.

Med kapitalismens utveckling användes en allt större del av kapitalet för maskiner, apparater, allehanda byggnader, frakter, ugnar, o. s. v. däremot blir *arbetarnas löner* en allt mindre del av kapitalförbrukningen. Förr, under hantverkets tid var utgifterna för arbetsbord och dylika attiraljer endast ringa. Nästan hela kapitalet gick till arbetarnas avlöning. Nu är det tvärtom: största delen är avsedd för byggnader och maskiner. Men det betyder, att behovet av *arbetskrafter* ej stiger i samma mån som antalet utarmade människor tilltar, vilka blir proletärer. Ju mer tekniken utvecklar sig under kapitalismen, desto tyngre blir kapitalets tryck på arbetarklassen, därför att det är svårt att finna arbete.

§ 16. Produktionens anarki, konkurrens, kriser.

Arbetarklassens elände tilltar alltmer med teknikens utveckling, vilken, i stället för att bli till allas nytta, under kapitalismen betyder profitökning för kapitalet, arbetslöshet och undergång för många arbetare. Men detta elände växer också till följd av andra orsaker.

Vi har förut sett, att det kapitalistiska samhället är mycket illa uppbyggt. Privategendomen härskar där utan någon allmän plan. Varje fabrikant driver sin verksamhet utan samband med de andra. Med de andra slåss han om köparen, han "konkurrerar" med dem.

Nu uppstår då frågan, huruvida denna kamp försvagas allt som kapitalismen utvecklar eller om den tilltar i styrka.

Vid första påseendet kan det synas som om denna kamp försvagas. Kapitalisternas antal blir ju faktiskt allt mindre, de stora slukar de små, förr kämpade tiotusentals företagare med varann i förbittrad konkurrens, nu är dessa motståndare färre, konkurrensen borde alltså inte längre vara så förbittrad. Ja, så skulle man tro. Dock, i verkligheten är det inte så. Faktiskt är det tvärtom. Antalet motståndare blir mycket riktigt alltjämt mindre. Men envar av dem blev mycket *större* och *starkare* än sina föregående motståndare. Och deras kamp minskades ej utan ökades, blev inte lugnare utan mer förbittrad än förr. Om det i hela världen bara funnes ett par kapitalister, skulle dessa dra med sig kapitalistiska stater. Och till sist gick det ju också på det sättet. För närvarande går konkurrensen vidare mellan jättestora kapitalistsammanslutningar och deras

stater. Och de kämpar då inte längre bara med billiga priser utan med väpnad makt. Konkurrensen minskas alltså med kapitalismens utveckling endast ifråga om *antalet motståndare*, men den blir allt mer förbittrad och ödeläggande.*

Det blir nödvändigt att undersöka ännu en företeelse: de s. k. *kriserna*. Vad menas med kriser? Saken är den: En vacker dag visar det sig, att en hel del varor producerats i allt för stora mängder. Priserna sjunker och varorna kan inte finna någon avsättning. Magasinen är överfulla av de mest olikartade produkter som inte kan säljas därför att det inte finns några köpare. Dessutom, det många hungriga arbetare som bara får en ringa penning, vilken inte räcker till att köpa något extra för. Då börjar eländet. I en industribransch störtar först de små och medelstora företagen och måste stängas, och så följer de större. Men den ena industrin är beträffande varor hänvisad till den andra, den ena köper från den andra. Exempelvis köper skrädderiföretagen tyg hos tygfabrikanterna, dessa åter köper hos de företag, som säljer ull etc. Går skrädderiföretagen omkull, så betyder det, att ingen längre köper hos tygföretagen: textilindustrin ramlar. Detsamma inträffar sedan också i ullproduktionen. överallt stängs fabriker och industriföretag, tiotusentals arbetare kastas på gatan, arbetslösheten får ett oerhört omfång, arbetarnas levnadsstandard försämras. Och dock finns där gott om varor. Hyllorna bågna under sin börda. Så var det gång på gång före kriget; industrin förkovras, fabrikanternas affärer går framåt och så med ens – krasch, elände, arbetslöshet, stillastående i affärerna; så reser sig industrin igen, går åter glänsande, tills – på nytt en krasch o. s. v.

Hur ska denna vansinniga ordning förklaras, i vilken människorna mitt i överflöd och *rikedom* blir tiggare?

Frågan är inte så enkel att besvara. Vi har redan här ovan sett, att i det kapitalistiska samhället råder ett virrvarr, en *produktionens anarki*. Varje företagare producerar varor oberoende av de andra, på egen risk och eget ansvar. Med detta produktionssätt visar det sig förr eller senare, att det produceras för mycket varor (överproduktion). När man endast producerade produkter och icke varor, d. v. s. när produktionen ej var bestämd för marknaden, då var överproduktionen inte farlig. Helt annorlunda är det med varufabrikationen. Där måste varje fabrikant, för att för sin fortsatta produktion kunna köpa varor, först sälja de av honom producerade varorna. Men stannar i det nu rådande produktionsvirrvarret maskineriet på ett ställe, så överföres detta genast på en annan industribransch o. s. v. – en allmän kris utbryter.

Dessa kriser verkar mycket ödeläggande. Stora varumängder går till spillo. Resterna av småproduktionen bortsopas som med en järnkvast. Även stora firmor kan ofta ryckas med i fallet.

En del av fabriker stängs helt och hållet, en annan del inskränker sin produktion och arbetar inte hela veckan, en tredje stänges tills vidare. De arbetslösas antal stiger. Den industriella reservarmén växer. Och samtidigt växer också arbetarklassens elände och beroende. Under kriserna försämras arbetarklassens eljest redan dåliga läge än mer.

Låt oss exempelvis anföra data från krisen 1907–1910, vilken omfattade hela Europa och Amerika, med ett ord hela den kapitalistiska världen. I *Förenta Staterna* växte antalet arbetslösa fackföreningsmedlemmar på följande sätt: juni 1907 8,1 procent, oktober 18,5, november 22, december 32,7 (i byggnadsindustrin 42, i konfektionsindustrin 43,6, i tobaksindustrin ända till 55 procent); självklart var den allmänna arbetslösheten (alltså ifråga om alla arbetare, ej bara de organiserade) ännu större. I *England* var procenttalet arbetslösa sommaren 1907 3,4–4 procent, i november nådde det 5, i december 6,1, i juni 1908 8,2. I *Tyskland* var i början av januari 1904 procenttalet arbetslösa dubbelt så högt som de föregående åren. Detsamma kunde man iakttä i andra land.

* Utförligare härom i kapitlet om det imperialistiska kriget.

Vad beträffar *minskningen i produktionen* så sjönk exempelvis produktionen av gjutjärn i Förenta Staterna från 26 miljoner ton år 1907 till 16 miljoner år 1908.

Under kriserna sjunker varuprisen. För att ej förlora sin profit är herrar kapitalister också beredda att *skada produktionen*. I Amerika lät de exempelvis masugnarna bli kalla. Ägarna av kaffeplantagerna i Brasilien kastade, för att hålla de höga kaffeprisen uppe, sina kaffesäckar i *sjön*. F. n. lider hela världen av *svält* och *brist på produkter* som följd av det kapitalistiska kriget. Svält och brist föddes av *kapitalismen*, som frambesvor detta ödeläggande krig. I fredstid hade kapitalismen överflöd på produkter, vilka dock inte kom arbetarna till godo, ty dessa var för fattiga att köpa dem. Av överflödet fick arbetarna bara en sak: arbetslösheten med alla dess fasor.

§ 17. Kapitalismens utveckling och klasserna.

(Klassmotsatsernas skärpning.)

Vi har sett, att det kapitalistiska samhället lider av två huvudfel: för det första är det anarkiskt (saknar organisation), för det andra består det av *två* inbördes fientliga samhällen (klasser). Vi såg också, att med kapitalismens utveckling produktionsanarkin, som kommer till uttryck i konkurrenskampen, för till allt större fientlighet, rubbning och förstörelse. Samhällets brist på sammanhang minskas inte utan *ökas*. Likaså vidgas och fördjupas klyftan, som delar samhället i två delar, klasser. På den ena sidan – hos kapitalisterna – hopar sig all världens rikedomar, på den andra – hos de undertryckta klasserna – finns endast elände, sorg och tårar. Den industriella reservarmén omfattar förkomna, förvildade, i grund utarmade människolager. Men också de arbetande skiljer sig i sin levnadsstandard allt mer från kapitalisterna. Skillnaden mellan proletariat och bourgeoisie blir *allt större*. Förr fanns det olika medelstora och små kapitalister många av dem stod i nära relation till arbetarna, levde inte mycket bättre än arbetarna. Nu är det inte längre fallet. De stora herrarna lever nu så som man förr knappast kunde göra sig en föreställning om. Visserligen har arbetarnas läge också förbättrats i och med kapitalismens utveckling. Till tjugonde århundradets början steg i allmänhet arbetslönen. Men samtidigt steg *kapitalisternas profit ännu hastigare*. Nu är arbetarmassorna så långt från kapitalisterna som himmelen från jorden. Och ju mer kapitalismen utvecklar sig, desto högre växer den lilla klicken av de rikaste kapitalisterna, desto djupare blir klyftan mellan denna skara av okrönte kungar och de förslavade proletärerernas miljonmassor.

Vi sade, att arbetslönen visserligen stiger men att profiten ökas ännu fortare och att *därför* klyftan mellan de båda klasserna allt mer förstoras. Men sedan början av tjugonde århundradet växer arbetslönen inte mer, tvärtom den sjunker. Samtidigt ökade profiten som aldrig förr, skärptes alltså den samhälleliga ojämlikheten fortare än någonsin.

Det är begripligt, att den tilltagande ojämlikheten förr eller senare måste föra till en sammanstötning mellan kapitalister och arbetare. Om skillnaden dem emellan försvunne och arbetarnas ekonomiska läge skulle närma sig kapitalisternas, då kunde det naturligtvis bli ”frid på jorden och människorna ett gott behag”. Men nu är det så, att arbetarna i det kapitalistiska samhället ej närmar sig kapitalisterna utan avlägsnar sig från dem. Detta åter betyder, att också *klasskampen* mellan proletariatet och bourgeoisin oundvikligt måste skärpas.

Mot denna uppfattning har de borgerliga lärda mycket att invända. De vill bevisa, att arbetaren i det kapitalistiska samhället kommer att få det allt bättre. Socialdemokraterna slår också på samma strängar. De ena som de andra påstår, att arbetarna så småningom blir rikare och själva kan bli småkapitalister. Denna åsikt visade sig snart falsk. Faktiskt försämrades arbetarnas läge i förhållande till kapitalisternas allt mer. Detta kan visas med ett exempel från den mest utvecklade kapitalistiska staten Nordamerikas Förenta Stater. Om vi taxerar köpkraften hos en arbetarlön (d. v. s. mängden av de nödvändighetsvaror, som en arbetare kan köpa sig, i pris räknat) till 100 för åren. 1890-1899, så ställer sig köpkraften på följande sätt: 1890 98,6, 1895 100,6, 1900 103,0,

1905 101,4, 1907 101,5. D. v. s. arbetarnas levnadsstandard har nästan inte alls stigit. Den blev nästan oförändrad. Lika mycket näring, kläder o. s. v. som år 1890 fick arbetaren också följande år, endast en obetydlig 3 procent – steg hans löns köpkraft. Men samtidigt inhöstade de amerikanske miljardärerna (de största industriherrarna) oerhörda profiter och mervärdet, som de högg för sig, steg i det omätliga. Naturligtvis steg därmed också kapitalisternas levnadsstandard, *Klasskampen* baserar sig på intressemotsättningarna. Dessa motsättningar är lika oförsonliga som mellan eld och vatten. Envar inser lätt att det lönar sig för kapitalisten att låta arbetaren arbeta så länge som möjligt och ge honom minsta möjliga lön; för arbetaren gäller det att för minsta möjliga arbete få högsta möjliga lön. Det är därför klart att redan med uppkomsten av arbetarmassor *kampen började för arbetslönens förhöjning och arbetsdagens förkortande.*

Denna kamp var aldrig avbruten och aldrig helt inställd. Den inskränkte sig emellertid ej till bara kampen om några öre mer i lön. överallt där den kapitalistiska samhällsordningen utvecklade sig kom arbetarmassorna till den övertygelsen, att det blir nödvändigt att göra slut på kapitalismen själv. Arbetarna började fundera över hur denna hatade ordning skulle kunna ersättas med en rättfärdig, kamratlig arbetsordning. Så uppstod *den kommunistiska rörelsen inom arbetarklassen.*

Arbetarnas kamp resulterade ofta i nederlag. Dock innebär det kapitalistiska samhället i sig självt proletariats slutliga seger. Varför? Helt enkelt därför, att kapitalismens utveckling för med sig de bredaste folklagens förvandling till proletärer. Storkapitalets seger betyder hantverkarens, småhandlandens, bondens undergång, dessa utökar alltjämt lönarbetarnas led. Med varje steg av kapitalistisk utveckling växer proletariatet i antal. Det är som den månghövdade hydrans, som får tio nya huvud för vart och ett som slås av. Om bourgeoisin slår ned arbetarnas resningar, så befäster den därigenom den kapitalistiska samhällsordningen. Men utvecklingen av denna kapitalistiska samhällsordning ruinerar tusentals av små besittande och bönder, kastar dem under kapitalets fötter. Och just därigenom ökas antalet proletärer, det kapitalistiska samhällets fiender. Men arbetarklassen blir inte bara numerärt starkare, den blir också allt mer *sammansvetsad.* Varför? Just därför att med kapitalismens utveckling också de stora fabriker växer. Och varje stor fabrik förenar inom sina murar tusentals, mången gång tiotusentals arbetare. Dessa arbetare arbetar sida vid sida. De ser, hur den kapitalistiska företagaren exploaterar dem. De ser, hur den ene arbetaren är vän och kamrat med den andre. I arbetet lär sig arbetarna, förenade av detta, att handla gemensamt. De har också lättare och snabbt komma till samförstånd. Därför växer också med kapitalismens utveckling inte bara arbetarklassens numerär, utan också dess *sammanhållning* och *slutna framträdande.*

Ju fortare de stora fabriker växer, ju mer kapitalismen utvecklar sig, desto fortare går hantverkarna, de lantliga hemarbetarna och bönderna under. Desto fortare växer de jättestora *miljonstäderna.* Slutligen samlas på en relativt liten plats – i storstäderna – oerhörda människomassor, och bland dessa människor utgör fabriksproletärerna det stora flertalet. De fyller alla smutsiga, rökiga kvarter, och den lilla klicken allt ägande herrar bor i praktfulla villor. Arbetarna blir allt talrikare, sluter sig tätare samman.

Under sådana förhållanden måste stridens oundvikliga skärpning sluta med arbetarnas seger. För eller senare kommer det till ett krig på skarpen mellan bourgeoisin och proletariat, bourgeoisin störtas från tronen, proletariatet förstör röveriets samhälle och upprättar en ny kommunistisk arbetsordning. Kapitalismen för alltså i sin utveckling *oundvikligt till proletariatets kommunistiska revolution.*

Proletariatets klasskamp mot bourgeoisin antar olika former. I denna kamp kan man urskilja tre huvudformer: *fackföreningar*, som sammansluter arbetarna efter yrken, *kooperativa* organisationer, huvudsakligen för konsumtion, som ser sitt mål i avskaffandet av mellanhänderna, och slutligen arbetarklassens *politiska partier* (socialdemokratiska, kommunistiska), som gjort till sitt program arbetarklassens erövring av den politiska makten. Ju mer kampen mellan klasserna skärpes, desto mer måste alla former av arbetarrörelsen enas om ett gemensamt mål: borgar-

väldets störtande. De ledare inom arbetarrörelsen, som fattat situationen riktigast, höll alltid på en nära sammanslutning och ett intimt samarbete mellan alla arbetarorganisationer. De förklarade exempelvis, att det vore nödvändigt med ett enhetligt uppträdande av facklig och politisk rörelse och därför finge fackföreningarna ej vara neutrala (d. v. s. politiskt likgiltiga) utan måste gå samman med arbetarklassens parti.

Ur iakttagelserna över den kapitalistiska samhällsordningens utveckling kan vi alltså utan att missta oss fastslå följande: Antalet kapitalister minskas men de blir allt rikare och mäktigare; antalet arbetare ökas allt mer, varvid också deras uppträdande, om ock ej i samma mån, blir mer slutet; motsättningen mellan kapitalisterna och arbetarna blir allt krassare. Kapitalismens utveckling för därför till en sammanstötning mellan dessa klasser det vill säga till den kommunistiska revolutionen.

§ 18. Kapitalets koncentration och centralisation som förutsättningar för kommunismen.

Som vi sett gräver kapitalismen sin egen grav, i det den uppföder sina egna dödgrävare, proletärerna, och ju mer den utvecklar sig, desto fler dödsfiender alstrar den och förenar mot sig. Men den alstrar inte bara sina dödsfiender, den förbereder också marken för en ny, på kamratskap byggd kommunistisk ekonomi. På vad sätt? Det ska strax besvaras. Vi har förut (§ II, Kapitalet) sett, att kapitalet alltså ökar i storlek. En del av mervärdet, som kapitalisten prässar ur arbetaren lägger han till sitt kapital. Därigenom förstoras kapitalet. Men när kapitalet förstorats, kan produktionen utvidgas. Denna kapitalets förstoring dess växande på samma hand, kallas kapitalets *koncentration*.

Vi har redan sett (§ 14, Kampen mellan smådrift och stordrift), att med kapitalismens utveckling den lilla och medelstora produktionen förintas; de små och medelstora företagen och handlandena går under, för att inte alls tala om hantverkarna – de blir alla slukade med hull och hår av storkapitalet. Vad dessa små och medelstora kapitalister ägt, deras kapital, glider dem ur händerna och samlas på olika vägar i händerna på de stora rövarna. Därigenom ökas de senares kapital. Det kapital, som förr var delat på flera ägare, förenas nu på en hand, den nämligen som segrat i kampen. Denna insamling av förut skingrat kapital kallar man *kapitalets centralisation*:

Kapitalets koncentration och centralisation, d. v. s. dess hopande i några få händer, betyder ännu inte *produktionens koncentration och centralisation*. Låt oss anta att kapitalisten för det hopade mervärdet köpt grannens lilla fabrik och låter den arbeta som förut. Här äger en anhopning rum, men produktionen går alldeles som förr. Vanligtvis är det emellertid så, att kapitalisten också omformar produktionen, utvidgar och förstorar fabriken, och så följer inte bara en ökning av kapitalet, utan också av *produktionen*. Produktionen utvidgas, omfattar en mängd maskiner, förenar flera tusen arbetare. Det förekommer också, att några dussin större fabriker täcker ett helt lands varubehov. Det ser då ut, som arbetarna arbetade för hela samhället, arbetet blir, som det heter, *socialiserat*. Men förvaltningen och profiten tillhör som förut kapitalisten.

En dylik centralisation och koncentration av produktionen möjliggör en verkligt kamratligt ordnad produktion först efter den proletära revolutionen. Om inte denna produktionsförening funnes och proletärerna skulle gripa till makten i en tid, då produktionen är splittrad i hundratusen små verkstäder med 2-3 arbetare, skulle det vara möjligt att organisera dessa verkstäder och ställa dem på en samhällelig grundval. Ju mer utvecklad kapitalismen är och ju mer centralisera produktionen, desto lättare kan proletariatet efter sin seger behärska dem.

Kapitalismen alstrar alltså inte bara sina fiender och för inte bara till den kommunistiska revolutionen, utan den skapar också de ekonomiska grundvalarna för den kommunistiska samhällsordningens förverkligande.

Litteratur: Samma böcker som i kap. I och dessutom: *A. Bogdanoff*: Kurs i den politiska ekonomien, band II, häft. 2 (industrikapitalets epok) *Marx och Engels*: Kommunistiska manifestet. *Jack London*: Järnhälen. För jordfrågan se: *K. Kautsky*: Agrarfrågan. *N. Lenin*: Agrarfrågan och Marxkritikerna. *Kautsky*: Socialismen och lanthushållningen (svar till E. David). *Lenin*: Nya data till kapitalismens utveckling i Förenta Staternas lanthushållning. *Lenin*: Kapitalismens utveckling i Ryssland. *K. Krziwitski*: Agrarfrågan. *Parvus*: Världsmarknaden och de agrariska kriserna.

Tredje kapitlet: Kommunismen och proletariatets diktatur.

§ 19. Karaktäristik av den kommunistiska samhällsordningen. Produktionen under kommunismen. – § 20. Distributionen i den kommunistiska samhällsordningen. – § 22. Produktivkrafternas utveckling i den kommunistiska samhällsordningen. (Kommunismens fördelar.) – § 23. Proletariatets diktatur. – § 24. Erövringen av den politiska makten. § 25. Det kommunistiska partiet och klasserna i det kapitalistiska samhället.

§ 19. Karaktäristik av den kommunistiska samhällsordningen.

(Produktionen under kommunismen.)

Vi har sett, varför den kapitalistiska samhällsordningen måste gå under (och vi ser den nu gå under inför våra ögon). Den går under därför att den inom sig har två motsättningar verksamma: å ena sidan *produktionens anarki*, som leder till konkurrens, kriser och krig, å andra sidan samhällets *klasskaraktär*, som oundvikligt har klasskampen till följd. Det kapitalistiska samhället är som en maskin, där en del alltjämt griper störande in i de andra. (Se § 11. Den kapitalistiska samhällsordningens inre motsägelser.) Därför *måste* denna maskin förr eller senare gå sönder.

Det är klart, att det nya samhället måste vara mycket fastare sammanfogat än kapitalismen. Så snart de rådande motsättningarna sprängt kapitalismen i luften, måste på ruinerna av denna kapitalism uppstå ett nytt samhälle, som ej känner de motsättningar som var verksamma i det gamla. Kännetecknen på det kommunistiska produktionsättet är följande: 1. Det måste vara ett *organiserat* samhälle, vari ej får finnas någon produktionsanarki, någon konkurrens mellan privatföretagare, några krig eller kriser. 2. Det måste vara ett samhälle utan klasser, det får ej bestå av två hälfter, som alltjämt bekämpar varann, det kan inte vara ett samhälle, där den ena klassen exploaterar den andra. Ett sådant samhälle, där det inte finns några klasser och där hela produktionen är organiserad, kan endast vara ett *kamratligt arbetande kommunistiskt samhälle*.

Låt oss närmare betrakta detta samhälle. Grundvalen för det kommunistiska samhället är *det samhälleliga ägandet av produktions och trafikmedlen*, d. v. s. att maskinerna, apparaterna, lokomotiven, ångbåtarna, fabriksbyggnaderna, magasinerna, spannmålslagren, gruvorna, telegraf och telefon, jord och arbetsdjur tillhör samhället, som förfogar över dem. Varken en enskild kapitalist eller en sammanslutning av enstaka rika har förfoganderätt över dessa medel, utan samhället i sin helhet. Vad betyder det: samhället i sin helhet? Det betyder att heller inte enskilda *klasser* rå om egendomen utan *alla människor*, som utgör samhället. Under sådana förhållanden förvandlar sig samhället till en stor kamratlig arbetskooperation. Här finns ingen splittring i produktionen och ingen anarki. Tvärtom. Först en sådan ordning möjliggör produktionens organiserande. Där finns ingen konkurrenskamp mellan företagen, ty alla fabriker, gruvor och andra industriella inrättningar är i det kommunistiska samhället bara ett slags avdelningar av en stor folkverkstad, som omfattar hela folkekonomin. Det förstås av sig självt, att en så oerhört stor organisation förutsätter en allmän *produktionsplan*. Om alla fabriker och andra industriella inrättningar jämte hela lanthushållningen bildar en jättestor kooperation, så måste naturligtvis noga överläggas om, hur arbetskrafterna ska fördelas på de olika industrigrenarna, vilka och hur många produkter, som ska produceras, hur och vart de tekniska krafterna måste fördelas o. s. v. Allt detta måste räknas ut i förväg, om också bara på ett ungefär, och därefter måste man handla. Däri yttrar sig ju just den kommunistiska produktionens *organisation*. Utan gemensam plan och gemensam ledning, utan noggrann beräkning finns ingen organisation. Just i den kommunistiska

samhällsordningen finns en sådan plan. Men ensamt organisation är ännu inte tillräckligt. Sakens kärna ligger ju däri att denna organisation är en kamratlig organisation av *alla* kooperationens medlemmar. Utom genom organisationen skiljer sig den kommunistiska samhällsordningen från den kapitalistiska vidare därigenom, att den förintar utsugningen och upphäver samhällets indelning i klasser. Man kan ju föreställa sig produktionens organiserande på följande sätt: En liten kapitalistgrupp behärskar allt, men behärskar det *tillsammans*, produktionen är organiserad, ingen kapitalist bekämpar den andre, de konkurrerar inte med varann utan pumpar gemensamt mervärdet ur sina arbetare, som förvandlats till halvslavar. Här finns det visserligen en organisation, men också en utsugning av den ena klassen genom den andra. Det finns väl ett gemensamt ägande av produktionsmedlen, men blott i en klass', i *utsugarklassens* intresse. Någon kommunism är det inte, därför att här föreligger en produktionsorganisation. En dylik organisation av samhället skulle bara avskaffa ett av dess grundfel – produktionens anarki – men stärka det andra grundfelet i kapitalismen, samhällets splittring i två kampläger, klasskampen skulle än ytterligare skärpas,. Detta samhälle vore organiserat endast i ett hänseende, klassklyvningen vore inte avskaffad. Det kommunistiska samhället ej blott organiserar produktionen, det befriar också människorna från andra människors förtryck. Det är organiserat i alla sina delar.

Den kommunistiska produktionens samhälleliga karaktär kommer också till uttryck i alla denna organisations detaljer. Under kommunismen behöver det exempelvis inte finnas några ständiga fabriksförvaltare, eller folk som hela sitt liv utför ett och samma arbete. För närvarande är det ju så: om en människa är skomakare så tillverkar han hela sitt liv skor och ser ingenting utanför sina läster; är han sockerbagare, så bakar han hela sitt liv sockerbröd o. d.; är han fabriksdisponent, så förvaltar han och kommenderar hela tiden; är han en enkel arbetare, så har han hela sitt liv bara att lyda och utföra andras befallningar. I det kommunistiska samhället är det ej så inrättat. Där får alla människor en mångsidig bildning och alla finner sig till rätta i olika produktionsgrenar.

§ 20. Distributionen i den kommunistiska samhällsordningen.

Det kommunistiska produktionssättet förutsätter heller inte produktion för marknaden utan för det egna behovet. Men med den skillnaden, att här producerar inte varje enskild för sig själv, utan hela den jättestora gemenskapen producerar för alla. Följaktligen finns det här inga *varor*, utan bara *produkter*. Dessa tillverkade produkter byts inte mot varann de varken köps eller säljs. De kommer helt enkelt till de gemensamma magasinerna och lämnas ut åt dem som behöver dem. Pengarna blir alltså här onödiga. Hur då? frågar någon. Den ene kommer ju att ta för sig en väldig massa och den andre en ringa kvantitet. Vilken fördel vinnes då av denna fördelning av produkterna? Härtill svaras: Första tiden, kanske de första 20-30 åren, kommer man naturligtvis att nödgas införa olika reglementen och exempelvis kommer resp. produkter endast att tilldelas den, som förevisat ett motsvarande intyg i sin arbetsbok eller på sitt arbetskort. Senare, när det kommunistiska samhället befäst och utvecklat sig, blir allt detta överflödigt. Varje produkt kommer att finnas i riklig mängd, alla sår är för länge sedan helade och envar kommer att kunna ta så mycket som han behöver. Men kommer inte människorna att få intresse av att ta mer än de behöver? Visst inte. För närvarande faller det ju ingen in att exempelvis köpa tre biljetter i spårvagnen och sedan bara sitta på en plats men hålla de två andra. Likaså kommer det att bli med alla produkter. Vederbörande har tagit ur det gemensamma magasinet så mycket som han behöver, därmed basta. Att sälja överflödet har ju ingen något intresse av, ty envar kan få vad han vill när han vill. Också pängarna förlorar allt värde. Följaktligen kommer i början av det kommunistiska samhället sannolikt produkterna att fördelas efter arbetsprestation och senare helt enkelt efter medborgaren-kamratens behov.

Mycket ofta sägs, att i det kommande samhället den enskildes rätt till sin fulla arbetsprodukt kommer att förverkligas: vad du har producerat det får du också. Detta är oriktigt och skulle aldrig kunna helt genomföras. Varför? Om alla skulle få det de producerat, så bleve det aldrig möjligt att utveckla, vidga och förbättra produktionen. En del av det utförda arbetet måste alltid

användas till produktionens utvidgande och förbättring. Om vi åt upp och förbrukade allt som vi producerat, kunde man ju inte tillverka några maskiner: de blir ju varken uppätta eller bärs på kroppen. Var och en förstår, att med maskinernas utbredning och förbättring kommer livet alltjämt att förbättras. Men detta betyder, att en del av arbetet, som innehålles i maskinerna inte kommer att återvända till den som har arbetat. Det är alltså omöjligt att varje enskild skulle kunna få hela ersättningen för det arbete han utfört. Och det är ju heller inte nödvändigt. Med tillhjälp av goda maskiner kommer produktionen att inrättas så, att alla behov kan tillfredsställas.

Första tiden kommer alltså distributionen av produktionen att ske efter det arbete som utförts (om också inte fulla ersättningen kan ges) och senare efter behoven; då kommer det att finnas varken nöd eller brist.

§ 21. Förvaltningen i den kommunistiska samhällsordningen.

I det kommunistiska samhället kommer det inte att finnas några klasser. Men om det inte finns några klasser, så betyder det, att det heller inte finns någon *stat*. Vi har redan förut sagt, att staten är en klassorganisation för makten; staten brukades alltid av den ena klassen mot den andra: är staten borgerlig, så är den riktad mot proletariatet, är den proletärisk, så är den riktad mot bourgeoisin. Men i det kommunistiska samhället finns det varken godsägare eller kapitalister eller lönarbetare, det finns bara vanliga människor – kamrater. Det finns inga klasser, inte heller någon klasskamp, inga klassorganisationer. Följaktligen finns det heller ingen stat, den är överflödig här, då det inte finns någon klasskamp, ingen behöver hållas på mattan och ingen kan heller göra det. Men nu frågar man: Hur kan då en så stor organisation arbeta utan varje ledning? Vem ska utarbeta planen för den gemensamma ekonomien? Vem ska fördela arbetskrafterna? Vem ska beräkna samhällets inkomster och utgifter? Med ett ord, vem ska vaka över hela ordningen?

Svaret är inte svårt att ge. Den huvudsakliga ledningen kommer att finnas på olika räkenskapskanslin och statistiska byråer. Där föres dag för dag räkenskap över hela produktionen och dess behov, där anges också var arbetskraften bör ökas i numerär, var den bör minskas och hur mycket det ska arbetas. Och därför att alla allt från barndomen är vana vid det gemensamma arbetet och kommer att förstå, att detta arbete är nödvändigt och att livet blir lättast om allt försiggår efter en genomtänkt plan, så kommer också alla att arbeta efter denna beräkningsbyrås föranstaltningar. Det behövs inga speciella arbetsministrar, ingen polis, inga fängelser, lagar och förordningar. Liksom i en orkester alla följer dirigentens taktpinne och handlar efter den, så kommer också här alla att följa beräkningstabellerna och förrätta sitt arbete i enlighet med dem.

Här finns alltså inte längre någon stat. Det finns ingen grupp och ingen klass, som står över alla de andra klasserna. Dessutom kommer ju att i denna beräkningsbyrå i dag sitta den ene, i morgon den andre. Byråkratin, den ständiga ämbetsmannaklassen kommer att försvinna. Staten kommer att dö bort.

Så kommer självklart med tiden den utvecklade stärkta kommunistiska samhällsordningen att se ut, efter proletariatets fullständiga och slutliga seger men alltså inte så snart. Arbetarklassen kommer ju mycket länge att nödgas kämpa mot alla sina fiender, framför allt mot det förgångnas kvarlevor såsom lättja, försumlighet, brott och självtillräcklighet. Vi måste passera två å tre under de nya förhållandena uppfostrade generationer innan lagar och straff och arbetarstatens undertryckande makt upphäves och alla rester av den kapitalistiska forntiden försvinner. Om dittills arbetarstaten outhärlig, så kommer i den utvecklade samhällsordning, där spåren av kapitalismen redan är fullt försvunna, även proletariatets statsmakt att dö bort. Proletariatet självt kommer att blanda sig med alla andra lager, ty alla kommer så småningom att dras in i det gemensamma arbetet, och efter 20-30 år kommer en ny värld att uppstå, kommer det att finnas andra människor, andra seder.

§ 22. Produktivkrafternas utveckling i den kommunistiska samhällsordningen.

(Kommunismens fördelar.)

Den kommunistiska samhällsordningen kommer, sedan den segrat och helat alla sår att *snabbt utveckla produktivkrafterna*. Produktivkrafternas snabbare utveckling i det kommunistiska samhället vilar på följande skäl: För det *första* måste en stor mängd mänsklig energi komma att frigöras, vilken förr använts för klasskampen. Låt oss bara tänka oss, hur mycken nervkraft, energi och arbete f. n. går förlorade i politik, strejker, uppror, upprorens undertryckande, domstolar, polis, statsmyndighet, för ena som andra sidans dagliga kraftanspanning! Klasskampen slukar oerhört med kraft och medel. Dessa krafter blir fria: människorna kommer ej att kämpa mot varann mera. De frigjorda krafterna kommer att användas till produktivt arbete. För det *andra*: de krafter och medel sparas, som nu förstörs och förbrukas i konkurrensen, kriserna och krigen. Om man beräknar bara krigsförlusterna, så bleve redan det en jättesumma. Och vilka väldiga förluster lider inte samhället genom kampen mellan säljarna, mellan köparna och mellan köpare och säljare? Hur mycken kraft slösas inte meningslöst bort i kriserna? Hur många överflödiga energiutgifter härrör inte av bristen på organisation och produktionens virrvarr? Alla dessa krafter, som nu går förlorade, bevaras i det kommunistiska samhället. För det *tredje* skyddar organisationen och en motsvarande plan inte bara mot överflödiga förluster (storproduktionen är alltid sparsammare!), den möjliggör också den tekniska produktionens förbättring. Produktionen kommer att ske i de största etablissement, med de allra bästa tekniska hjälpmedel. Ty under kapitalismen finns det ju t. o. m. bestämda gränser för införandet av maskiner. Kapitalisten inför maskiner endast då det är brist på billiga arbetskrafter. Men finns dessa, så behöver kapitalisten inte införa några maskiner: han får ju utan dem en fin profit. Han behöver maskinerna endast då de besparar honom den *dyra* arbetskraften. Men då under kapitalismen arbetskraften i allmänhet är billig, blir arbetarklassens dåliga läge till hinder för teknikens förbättring. Särskilt tydligt kommer detta till uttryck i lanthushållningen. Där var och är arbetskrafterna alltid billiga och därför försiggår också maskinarbetets utveckling endast mycket långsamt. Det *kommunistiska* samhället åter intresserar profit utan för de arbetande själva. Där tillvaratages och genomföres genast varje förbättring. Kommunismen går icke kapitalismens väg. De tekniska uppfinningarna kommer självklart att fortfara även under kommunismen, ty alla kommer att få en god bildning och de som under kapitalismen går under av nöd (exempelvis begåvade arbetare) kommer att ha möjligheter att fullt utveckla sina anlag.

I det kommunistiska samhället kommer *parasitdömet* att försvinna, d. v. s. tillvaron av snyltgäster, som ingenting gör utan lever på andras bekostnad. Vad som i det kapitalistiska samhället sviras, frossas och supes upp, kommer att i det kommunistiska samhället användas för produktiva ändamål. Kapitalisterna, deras lakejer och hovstat, prästerna, prostitutionen o. s. v. kommer att försvinna och alla medlemmar av samhället kommer att utföra produktivt arbete.

Det kommunistiska produktionssättet kommer att betyda en oerhörd utveckling av produktivkrafterna, så att på varje arbetande i det kommunistiska samhället kommer att falla mindre arbete än förut. Arbetsdagen blir allt kortare och människorna befrias från de fjättrar, naturen pålagt dem. Så snart människorna blott behöver använda föga tid på näring och kläder, kommer de att ägna en stor del av sin tid till sin andliga utveckling. Den mänskliga kulturen kommer att nå en aldrig förut uppnådd höjd. Den kommer att verkligen bli en mänsklig icke en klasskultur. Samtidigt med försvinnandet av den ena människans förtryck av den andra kommer också naturens välde över människorna att upphöra. Mänskligheten kommer då att för första gången leva ett verkligt förnuftigt, icke som nu djuriskt liv.

Kommunismens motståndare har alltid målat ut den som en lära om hur alla *delar lika*. De säger, att kommunisterna vill beslagta allt och fördela lika bland alla: jord och andra produktionsmedel, liksom också konsumtionsmedlen. Det finns intet vanvettigare än denna uppfattning. Framför allt

är en sådan nydelning omöjlig: man kan dela upp jorden, arbetsdjuren, pengarna. Men man kan inte dela upp järnvägar, maskiner, ångbåtar, komplicerade apparater o. s. v. Detta är det ena. Det andra är, att en sådan delning inte tillför mänskligheten något gott, den kastar den också tillbaka. Denna delning skulle betyda bildandet av *ett antal små egendomsägare*. Men vi vet redan, att ur småegendomen och de små ägarnas konkurrens uppstår den stora egendomen. Om alltså den allmänna delningen skulle förverkligas, skulle det åter börja om från början och det bleve på nytt den gamla visan för mänskligheten. Den *proletära* kommunismen (eller den proletära socialismen) är en stor kamratlig gemensam hushållning. Den uppkommer ur hela det kapitalistiska samhällets utveckling och ur proletariatets läge i detta samhälle. Från proletärisk kommunism bör skiljas:

1. *Den trasproletära socialismen* (anarkismen). Anarkisterna förebrår kommunisterna, att dessa i det framtida samhället vill upprätthålla statsmakten. Som vi sett är detta falskt. Den faktiska skillnaden består i, att anarkisterna iller tar sikte på fördelningen än på organisationen av produktionen, och denna produktionens organisation tänker de sig icke som en jättestor kamratlig hushållning utan som en massa små, sig själva "fritt" förvaltande kommuner. En dylik samhällsordning kan naturligtvis inte befria mänskligheten från naturens ok: i ett sådant samhälle kan produktivkrafterna ej nå den höjd, de hade nått under kapitalismen därför att anarkismen icke ökar utan *splittrar* produktionen. Det är därför inte underligt, att anarkisterna i praktiken ofta är böjda för en fördelning av bruksartiklarna och ofta vänder sig mot storproduktionens organisation. De uttrycker icke arbetarklassens intressen och strävanden utan det s. k. trasproletariatets, landstrykarproletariatets, som det går illa under kapitalismen men som inte är i stånd till något självständigt skapande arbete.

2. *Den småborgerliga socialismen* (byggd på städernas småbourgeoisie). Denna stöder sig icke på proletariatet utan på de försvinnande hantverkarna, städernas småborgare, och till en del på de intellektuella. Den protesterar mot storkapitalet men i småföretagar-frihetens namn. Mestadels försvarar den borgerliga demokratin gentemot den socialistiska revolutionen i och med att den söker uppnå sina ideal "på fredlig väg": genom kooperationens utveckling, sammanslutning av hemarbetarna o. s. v. Under kapitalismen urartar ofta de kooperativa företagen till vanliga kapitalistiska organisationer, och kooperatörerna själva skiljer sig då nästan inte alls från borgarna.

3. *Agrarsocialismen* på landet antar olika former, mången gång närmar den sig bondeanarkismen. Det karaktäristiska för agrarsocialismen är, att den tänker sig socialismen som stordrift, från anarkismen skiljer den sig huvudsakligen genom kravet på en stark myndighet, som kan ge beskydd å ena sidan mot jordägarna, å den andra mot proletariatet. Denna sorts socialism är de ryska vilka för evigt vill befästa smådriften och fruktar proletariatet och hela folkhushållningens förvandling till en kamratlig, stor sammanslutning. F. ö. finns det i vissa bondekretsar också andra slag av socialism, som mer eller mindre närmar sig anarkismen, icke erkänner statsmakten men skiljer sig från anarkisterna genom sin fredliga karaktär (så sektkommunismen, dukobozerna o. s. v.) De bonde-agrariska stämningarna kan övervinnas först under loppet av flera år, när bondemassorna insett stordriftens fördelar. (Härom mera längre fram.)

4. *Slavägarnas och storkapitalisternas socialism*. Här finns inte ens skuggan av någon verklig socialism. Om det i de tre ovan anförda grupperna ännu finns spår därav och om de dock ännu protesterar mot förtrycket, så är socialismen i detta fall endast ett ord, som användes bedrägligt för att lura folk. Denna metod infördes av de borgerliga lärda och övertogs av försonings-socialisterna (delvis t. o. m. av Kautsky & C:o). Av sådan art är exempelvis den forngrekiske filosofen Platons "kommunism". Den består i, att slavägarnas organisation "kamratligt" och "gemensamt" exploaterar de rättslösa slavarnas massor. Under slavägarna – fullkomlig likhet och allt gemensamt. Slavarna äger intet, de har blivit djur. Naturligtvis finns här inte ens en fläkt av socialism. En liknande "socialism" predikar också en del borgerliga professorer under namn av

”statssocialism”, endast med den skillnaden, att det modärna proletariatet blir slavarna och i stället för slavägarna de största kapitalisterna sitter ovanpå. Här finns inte ett spår av socialism, det är tvångsarbetets statskapitalism. (Härom senare.)

Den småborgerliga, agrara och trasproletära socialismen har alla ett gemensamt drag: alla dessa slag av icke-proletärisk socialism tar miste på den faktiska utvecklingens faktiska gång. Utvecklingens gång för till produktionens utökande. Men hos dem bygger allt på småproduktion. Därför är socialism av dessa slag ingenting annat än en dröm, en utopi utan några möjligheter till förverkligande.

§ 23. Proletariatets diktatur.

För den kommunistiska samhällsordningens förverkligande måste proletariatet ha i sin hand hela väldet och makten. Det kan inte störta den gamla världen så länge det inte är i besittning av denna makt, så länge det inte för en viss tid blivit *härskande klass*. Det förstås av sig självt, att bourgeoisin icke utan kamp kommer att uppge sina positioner. Ty kommunismen betyder ju för den förlusten av den förra maktställningen, förlusten av ”friheten” att pressa svett och blod ur arbetarna, förlusten av rätten till profit, räntor o. d. Proletariatets kommunistiska revolution, den kommunistiska omformningen av samhället stöter därför på det mest rasande motstånd av utsugarna. Arbetarväldets uppgift blir nu att hänsynlöst *undertrycka* detta motstånd. Men då detta motstånd oundvikligen måste bli mycket starkt, så måste också proletariatets välde vara en arbetarnas *diktatur*. Med diktatur förstår man ett strängt regeringssätt och beslutsamhet i undertryckandet av fienden. Självklart kan det i denna situation inte bli tal om ”friheten” för *alla människor*. Proletariatets diktatur är oförenlig med bourgeoisins frihet. Denna diktatur är nödvändig just för att beröva bourgeoisin friheten och *fängsla* den till händer och fötter, så att den blir *berövad varje möjlighet* att bekämpa det revolutionära proletariatet. Och ju större bourgeoisins motstånd är, ju mer förtvivlat den samlar sina krafter ju farligare den blir, desto hårdare och obönhörligare måste den proletära diktaturen vara, och den får i yttersta nödfall inte heller väja undan för terrorn. Först efter utsugarnas fullständiga nedbrytande, efter undertryckandet av deras motstånd, när det inte längre finns någon möjlighet för bourgeoisin att skada arbetarklassen, kommer den proletära diktaturen att bli mildare. Under tiden har den forna bourgeoisin så småningom blandat sig med proletariatet, arbetarstaten dör långsamt bort och hela samhället förvandlar sig till ett kommunistiskt samhälle utan skillnad mellan klasser.

Under proletariatets diktatur, som blott är en *övergående* institution tillhör – det ligger i sakens natur – produktionsmedlen icke undantagslöst hela samhället, utan proletariatet, *dess statliga organisation*. Övergående monopoliserar arbetarklassen, d. v. s. befolkningens flertal, produktionsmedlen. Därför finns här ännu inga fullständigt kommunistiska produktionsförhållanden. Här existerar ännu samhällets klassindelning: det finns ännu en härskande klass; proletariatet, en av denna *nya* klass företagen monopolisering av alla produktionsmedel, en statsmakt (proletärisk) som undertrycker sina fiender. I den mån åter som motståndet från de forna kapitalisterna, godsägarna, bankirerna, generalerna och biskoparna brytes, *övergår den proletära diktaturens samhällsordning utan någon som helst revolution i kommunismen*.

Den proletära diktaturen är inte blott ett vapen till fiendens undertryckande utan också en hävstång för den *ekonomiska omvälvningen*. Genom denna omvälvning måste ju privategendomen till produktionsmedlen ersättas med samhällelig egendom; denna omvälvning måste ju frånrycka bourgeoisin produktions- och trafikmedlen (expropriation). Men vem bör och måste fullfölja detta? Självklart ingen privatperson. Om dessa privatpersoner eller t. o. m. om enskilda små grupper skulle göra det, så skulle i bästa fall uppstå en fördelning och i sämsta fall skulle det urarta till enkelt rofferi. Det är därför begripligt, att bourgeoisins expropriation måste genomföras av proletariatets *organiserade* makt. Och denna organiserade makt är ju just den diktatoriska arbetsstaten.

Mot proletariatets diktatur reses från alla sidor motstånd. Framför allt från anarkisterna. De säger sig bekämpa varje välde och varje stat, medan kommunisterna representerar sovjetmakten. Men varje välde är ett våld mot och ett inkräktande på friheten. Därför måste kommunisterna (bolsjevikerna), sovjetmakten och proletariatets diktatur störtas. Det behövs ingen diktatur, ingen stat. Så talar anarkisterna och tror sig vara revolutionära. Men det ser bara så ut. I själva verket står anarkisterna ej till vänster utan till höger om kommunisterna. Vartill behöver vi diktaturen? För att med organisationens hjälp ge bourgeoisins välde sista stöten, för att (vi säger det helt öppet) med maktmedel komma åt proletariatets fiender. Diktaturen är yxan i proletariatets hand. Den som är emot diktaturen den är rädd för kraftig handling, den gör det ont att såra bourgeoisin, den är ingen revolutionär. När bourgeoisin är fullständigt besegrad, behöver vi inte mer någon proletariatets diktatur. Men så länge kampen rasar på liv och död, är arbetarklassens heliga plikt att beslutsamt slå ned sin fiende. *Mellan kapitalism och kommunism måste det finnas en epok av proletär diktatur.*

Mot diktaturen uppträder också *socialdemokraterna*, särskilt i Ryssland mensjevikerna. Dessa herrar har helt förgätit vad de själva på sin tid skrivit därom. I vårt gamla program, som vi hade utarbetat gemensamt med mensjevikerna, står det uttryckligen: "Den oundgängliga betingelsen för den sociala revolutionen består i *proletariatets diktatur*, d. v. s. i proletariatets erövring av den politiska makten, denna politiska makt som gör det möjligt för proletariatet att bryta utsugarnas motstånd." Detta underskrev ordagrant även mensjevikerna. Men när det så kommer till *handling*, då börjar de skrika om kränkandet av bourgeoisins frihet, om förbudet för den borgerliga pressen, om "den bolsjevikiska terrorn" o. s. v. Å sin sida har emellertid t. o. m. Plekhanoff gärna gått med på de hänsynslösaste åtgärder mot bourgeoisin, sagt att vi har rätt att beröva bourgeoisin dess rösträtt o. d. Allt detta har nu mensjevikerna glömt och de har övergått i bourgeoisins läger.

Slutligen klandrar oss många ur *moralisk* synpunkt. Man säger, att vi dömer som hottentotterna. Hottentotten säger: "Om jag rövar bort min grannes hustru, så är det bra; om min granne rövar bort min, så är det illa." Och bolsjevikerna skiljer sig inte från dessa vildar alls, ty de säger ju: "Om bourgeoisin våldför proletariatet, så är det illa; om proletariatet våldför bourgeoisin, så är det bra."

De, som så talar, förstår inte alls vad frågan gäller. I hottentottfallet är det fråga om två likställda människor som av samma bevekelsegrunder rövar bort varandras hustrur. Men proletariatet och bourgeoisin är inte likställda. Proletariatet är en jättestor klass, bourgeoisin en liten klick. Proletariatet kämpar för hela mänsklighetens befrielse, bourgeoisin för upprätthållandet av förtrycket, utsugningen, krigen; proletariatet kämpar för kommunismen, bourgeoisin för upprätthållandet av kapitalismen. Om kapitalism och kommunism vore ett och detsamma, då skulle det kunna gälla för bourgeoisin och proletariatet vad som sades om de två hottentotterna. Men proletariatet kämpar ensamt för denna nya samhällsordning; och allt som tjänar det i denna kamp är nyttigt.

§ 24. Erövringen av den politiska makten.

Proletariatet förverkligar sin diktatur genom erövringen av makten. Med vad betyder erövringen av makten? Många tror, att det är mycket enkelt att rycka från bourgeoisin makten, ungefär som när man flyttar en boll ur ena handen i den andra. Denna åsikt är alldeles oriktig och med lite eftertanke finner vi, var det oriktiga sitter.

Statsmakten är en *organisation*. Den borgerliga statsmakten är en *borgerlig organisation*, i vilken alla människor är anvisade alldeles bestämda roller: i armén sitter generalerna i spetsen, i förvaltningen ministrarna ur de rikas led o. s. v. När proletariatet kämpar om makten, mot vem, kämpar det då? I främsta rummet mot den borgerliga organisationen. Men när den bekämpar denna, så består ju dess uppgift i att slå den i grund, att förinta den. Då åter statens huvudmakt ligger i arm d n, så fordras framför allt för besegradet av bourgeoisin att undergräva och förstöra

de borgerliga arméerna. Kommunisterna i Tyskland exempelvis kan inte störta sin reaktionära regering innan de har förstört den vitgardistiska hären. Så länge motståndarens armé förblir oskadd, kan revolutionen icke segra; när revolutionen segrar, trasas och sönderfaller bourgeoisins armé. Därför betydde exempelvis segern över tsarismen endast en partiell förstöring av den tsaristiska staten och arméns förfall; först oktoberrevolutionens seger fulländade slutgiltigt förstörandet av provisoriska regeringens statsorganisation och upplösningen av Kerenskijs armé.

Revolutionen *förstör* alltså den *gamla* makten och *skapar en ny*. Självklart tar den nya makten med sig några beståndsdelar av den gamla, dock finner dessa en annan användning. Erövringen av statsmakten är alltså inte erövringen av den gamla organisationen utan skapandet av en ny, en organisation av den klass som segrat i kampen.

Frågan har en oerhörd praktisk betydelse. De tyska kommunisterna förebrås exempelvis (som på sin tid de ryska), att de förstör armén och underblåser disciplinens förfall, olydnaden mot officerarna o. s. v. Detta föreföll och förefaller ännu mången som en svår förebråelse.

Men det finns intet förskräckligt däri. Armén, som marscherar mot arbetarna på generalernas och bourgeoisins order, *måste*, fastän de senare är våra landsmän, förintas. Vi har alltså intet att frukta av denna de borgerliga arméernas förstörelse, och en revolutionär måste räkna sig det som en förtjänst att ha förstört bourgeoisins statsapparat. Där den borgerliga disciplinen är orörd, där är bourgeoisin oöverbinnlig. Vill man slå ned bourgeoisin får man inte vara rädd för att göra den lite illa.

§ 25. Det kommunistiska partiet och klasserna i det kapitalistiska samhället.

För att proletariatet i ett land ska kunna segra, är det nödvändigt, att det är slutet och organiserat att det har sitt eget *kommunistiska* parti, som måste klart se, vart kapitalismens utveckling för, fattar de faktiska politiska förhållandena och arbetarklassens verkliga intressen, klarar upp läget för den, leder den till och i striden. Aldrig och ingenstans har ett parti i sina leder förenat alla medlemmar av sin klass, en sådan höjd av klassmedvetande har ännu ingen klass uppnått.

Vanligtvis inträder i ett parti klassens mest "avancerade" medlemmar, de djärvaste mest energiska och i kampen uthålliga, de som riktigast fattat sina klassintressen. På så vis är ett parti till sin medlemsnumerär alltid mycket mindre än den klass, vars intressen det representerar. Men då partiet just har att representera dessa såsom riktiga erkända intressen, så spelar partierna vanligtvis en ledande roll. De leder hela klassen, och klassernas kamp om makten kommer till uttryck i de *politiska partiernas* kamp om makten måste man undersöka de olika klassernas läge i det kapitalistiska samhället. Av detta läge framgår bestämda klassintressen och representationen för dessa utgör just de politiska partiernas väsen.

Godsägarna. Under första perioden av den kapitalistiska utvecklingen vilade dess ekonomi på böndernas halvt slavartade arbete. Jordägarna förpaktade sin jord åt bönderna mot avgifter in natura (t. ex. arbete på godsens) eller mot pengar. Godsägarklassen var intresserad av att bönderna ej gick till staden, de ställde sig emot alla nyheter genom att på landsbygden upprätthålla de gamla, halvt slavartade förhållandena; därför var de också motståndare till den nyutvecklade industrin. Sådana godsägare ägde gamla adelsgoods; de allra flesta skötte inte själva sin hushållning utan levde som parasiter på böndernas arbete. I enlighet med detta läge var godsägarnas parti alltid den svartaste reaktionens stödjepelare och är det ännu. Det är de partier, som överallt önskar återvändandet av den gamla ordningen, godsägarna, monarkens, den "högvälborna" adelns välde böndernas och arbetarnas fullständiga förslavande. Detta är de s. k. *konservativa* eller rättare *reaktionära* partierna.

Då sedan gammalt officerarna härstammar ur de adliga godsägarnas led, är det inte underligt att godsägarnas partier är nära befryndade med generalerna och amiralerna. Så är de också i alla länder.

Som mönster härför kan det preussiska junkerdömet (i Preussen är junker = stor godsägare) tjäna, varur officerskåren rekryterats. Det tsaristiska statsrådet bestod till största delen av representanter för godsägarklassen. Storgodsägarna o. s. v. är arvingar till sina urfäder som ägde tusentals livegna slavar. I Ryssland fanns följande godsägarpartier: ryska folkets förbund, nationalisterna (med Krupenski i ledningen), högeroktobristerna och andra.

Den kapitalistiska bourgeoisin. Dess intresse är inriktat på att ur den sig utvecklande ”nationella” industrin få högsta möjliga profit, d. v. s. att pressa ut mervärde ur arbetarklassen. När kapitalet tränger in i en kommun på landsbygden, förstör det de gamla förhållandena där, det drar bonden ur byn in i staden, skapar i staden ett jättestort proletariat, väcker på landsbygden nya behov; de förr belåtna bönderna börjar ”bli oförnöjda”. Därför passar alla dessa nyheter inte för godsägarna. Den kapitalistiska bourgeoisin ser däremot häri tecken på sitt välstånd. Ju mer staden drar till sig arbetare från landet, desto mer arbetskrafter står kapitalisterna till förfogande, desto billigare kan de betalas. Ju mer landsbygden går under, ju mer de små egendomsägarna upphör att själva producera olika produkter, desto mer blir de hänvisade till att *köpa* allt av de stora fabrikanterna; ju fortare alltså de gamla förhållandena, då landsbygden själv producerade allt vad den behövde, försvinner, desto mer vidgas avsättningsmarknaden för fabriksvarorna, desto högre blir kapitalistklassens profit.

Därför morrar kapitalistklassen mot de *gamla* godsägarna. (Det finns också kapitalistiska godsägare, som driver sitt jordbruk med löneslavar och maskiner; till sina intressen står de närmare bourgeoisin och inträder vanligtvis i storbourgeoisins partier. Självklart är deras huvudsakliga kamp riktad mot arbetarklassen.) Om arbetarklassen huvudsakligen riktar sin kamp mot godsägarna och bara föga bekämpar bourgeoisin, står den senare välvilligt stämd mot den, såsom i Ryssland år 1904 – oktober 1905. Men om arbetarna börjar förverkliga sina kommunistiska intressen och uppträder emot bourgeoisin, då förenar sig bourgeoisin med godsägarna mot arbetarna. För närvarande länder den Kapitalistiska bourgeoisins partier (de s. k. liberala partierna) en förbittrad kamp mot det revolutionära proletariatet och utgör kontrarevolutionens politiska generalstab.

Sådana partier var i Ryssland ”folkfrihetspartiet”; de konstitutionellt-demokratiska (kadetterna kallade efter begynnelsebokstäverna KD) och det nästan försvunna oktobrist-partiet (så kallat enär det uppstod genom tsarens författningsmanifest i oktober 1905). Den industriella bourgeoisin, kapitalistiska godsägare, bankirer såväl som dessas försvarare – de intellektuella: professorer, välbetalta advokater och författare, fabriks- och andra industriella direktörer o. s. v. – utgjorde alla kärnan i dessa partier. År 1905 murrade det självhärskardömet, dock fruktade de redan arbetarna och bönderna; efter februarirevolutionen 1917 ställde sig kadetterna i spetsen för alla de partier som riktade sig mot arbetarklassens parti, de kommunistiska bolsjevikerna. Åren 1918 och 1919 ledde kadetterna alla sammansvärjningar mot sovjetmakten och deltog i general Denikins och amiral Koltjaks regeringar. Med ett ord, det blev ledare för den blodiga reaktionen och sammansmälte fullständigt med godsägarnas partier. Ty under arbetarklassens tryck förenade sig alla grupper av stora egendomsägare till ett svart härläger, i vars spets vanligtvis ställde sig det mest energiska partiet.

Småbourgeoisin i städerna och de småborgerliga intellektuella. Hit hör hantverkarna och småhandlandena, de lägre anställda ur de intellektuellas läger och de små tjänstemännen. Det är egentligen ingen klass utan en brokig samling. Alla dessa element blir mer eller mindre utsugna av kapitalet och arbetar ofta utöver sina krafter. Många av dem går under i den kapitalistiska utvecklingen. Deras arbetsförhållanden är emellertid sådana, att de till största delen inte ulls blir medvetna om sitt läges hopplöshet under kapitalismen. Tag exempelvis en hantverkare. Han är arbetsam som en häst. Kapitalet utsuger honom på skilda sätt: han utnyttjas av ockraren, av affären för vilken han arbetar o. s. v. Dock känner sig hantverkaren som ”självständig”: han arbetar med egna verktyg, han är till skenet oberoende, han bemödar sig att inte smälta ihop med

arbetarna och tar inte efter dem utan herrarna, därför att han i sitt innersta hoppas att själv också bli herre. Detta är det som, ofta för honom, ehuru fattig som en kyrkråtta, närmare sina utsugare än arbetarklassen. De småborgerliga partierna uppträder vanligtvis under namnen ”radikala”, ”republikanska”, mången gång också ”socialistiska”. Det kostar mycken möda att få de små mästarna från deras oriktiga ställningstagande, som inte är deras ”skuld” utan deras olycka.

I Ryssland brukade de småborgerliga partierna oftare än på andra håll dölja sig bakom ett socialistiskt namn, så ”folksocialisterna” och, delvis, mensjevikererna, Observera, att socialistrevolutionärerna huvudsakligen stödde sig på landsbygden medelstora och ockrande element.

Bönderna. Dessa intar på landsbygden en ställning motsvarande småbourgeoisin i städerna. Bönderna är egentligen ingen klass för sig enär de under kapitalismen alltjämt sönderfaller i klasser. I varje by måste alltjämt en del av bönderna söka arbete och del förvandlas till proletärer eller parasiterande ockrare. De medelstora bönderna är också ett sådant element: en del av dem sjunker ned och hamnar i de hästlösas kategori, senare blir de bonddrängar, hjälparbetare, industriarbetare; de andra arbetar sig upp, blir företagare, tar drängar, skaffar sig maskiner – med ett ord, blir kapitalister. Men bönderna är som sådana ingen klass. Man måste bland dem urskilja åtminstone tre grupper: *lantbourgeoisin*, som exploaterar lönarbete, de *medelstora* som har en självständig ekonomi men inte utnyttjar lönearbetare, och slutligen *halvproletärer* och *proletärer*.

Det är inte svårt att inse, att alla dessa grupper allt efter sitt läge ställer sig olika till klasskampen mellan proletariat och bourgeoisin. Ockrarna står vanligtvis i förbund med bourgeoisin, ofta även med godsägarna (i Tyskland exempelvis är ”storbönderna” i samma organisation som prästerna och godsägarna, samma är förhållandet också i Schweiz, Österrike, delvis i Frankrike, i Ryssland har alltsedan 1918 lantockrarna understött alla kontrarevolutionära sammansvärjningar). De *halvproletära* och *proletära* lagren understödjer naturligtvis arbetarna i deras kamp mot bourgeoisin och lantockrarna. Beträffande de medelstora bönderna är saken komplicerad.

Om de medelstora bönderna förstode, att det för majoriteten av dem inte finns någon utväg under kapitalismen, att endast få av dem kan svinga sig upp till rikedom, medan de andra nästan måste föra ett tiggartliv, så skulle de alla beslutsamt understödja arbetarna. Deras olycka består emellertid däri, att med dem försiggår alldeles detsamma som med hantverkarna och städernas småborgare. Envar av dem hoppas i djupet av sin själ, att just han ska bli rik. Å andra sidan förtrycks han av kapitalister, godsägare, lantockrare.

Därför svänger den medelstore bonden fram och tillbaka mellan proletariatet och bourgeoisin. Han kan inte helt ansluta sig till arbetarklassens ståndpunkt men Å andra sidan fruktar han godsägarna mer än döden.

Särskilt klart kan man se detta i Ryssland. De medelstora bönderna stödde arbetarna mot godsägarna och lantockrarna, men samtidigt fruktade de att det skulle gå dem sämre under ”kommunen” och uppträdde sedan mot arbetarna; det lyckades ockrarna att locka dem; när sedan återigen godsägarfaran hotade (Denikin, Koltjak), började de åter bistå arbetarna.

Samma förhållanden yttrade sig också i partiernas kamp. Än gick de medelstora bönderna med arbetarpartiet (kommunisterna), än med lantockrarnas och storböndernas parti – socialistrevolutionärerna.

Arbetarklassen (proletariatet) utgör den klass, som ”har intet att förlora än sina bojar”. Den inte bara utsuges av kapitalisterna utan blir också, som vi redan sett, under den historiska utvecklingens gång av kapitalismen sammansvetsad till en väldig massa, som är van att arbeta tillsammans och kämpa tillsammans. *Därför är arbetarklassen den mest avancerade klassen i det kapitalistiska samhället. Därför är också dess parti det mest avancerade, det mest revolutionära som kan finnas.*

Det är också naturligt, att detta partis mål är den sociala revolutionen. Till detta syftes uppnående måste proletariats parti vara *oförsonligt*. Dess uppgift är inte att köpslå med bourgeoisin utan att störta den och bryta dess stånd. Detta parti måste "avslöja den oöverbyggbara motsättningen mellan utsugarnas och de utsugnas intressen" (så stod det i vårt gamla program, som också var underskrivet av mensjevnikerna, vilka nu tyvärr totalt glömt det och driver kurtis med bourgeoisin).

Vilken hållning måste vårt parti inta emot *småbourgeoisin*?

Av det ovan anförda är vår hållning klar. Vi måste på alla sätt bevisa och ge upplysning om, att varje förhoppning på ett bättre liv under kapitalismen är lögn eller självbedrägeri. Vi måste tåligt och oavbrutet göra klart för den medelstore bonden, att bourgeoisins seger kommer att medföra vinst endast för lantockraren, som, blir den nya godsägarklassen. Med ett ord: vi måste kalla alla arbetande till *samförstånd med proletariatet* och få dem över på arbetarklassens ståndpunkt. Småbourgeoisin och de medelstora bönderna är fulla av fördomar, som uppstått på deras levnadsförhållandens grund. Vår plikt består i att avslöja tingens verkliga läge: hantverkarna och de arbetandes böndernas läge är under kapitalismen hopplöst. Under kapitalismen sitter alltid en godsägare på bondens nacke: endast sedan proletariatet segrat och befäst sitt välde, kan livet inrättas på ett nytt sätt. Men då proletariatet kan segra endast genom sin slutenhet och sin organisation och med hjälp av ett starkt, slutet parti, så måste vi kalla in i våra leder alla arbetande, för vilket det nya livet är ett värde och vilka har lärt att leva och kämpa proletäriskt.

Vilken betydelse tillvaron av ett starkt och slutet kommunistiskt parti har, det ses av Rysslands och Tysklands exempel. I Tyskland, som hade ett utvecklat proletariat, fanns trots detta före kriget intet dylikt kämpande arbetarklassens parti som de ryska kommunisterna (bolsjevnikerna). Först under kriget började våra kamrater Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg och andra bygga upp ett eget kommunistiskt parti. Därför lyckades det under åren 1918 och 1919 icke de tyska arbetarna trots en rad uppror att störta bourgeoisin. I Ryssland åter fanns ett oförsonligt parti – vårt. Därför ägde det ryska proletariatet en så god ledning. Och trots alla svårigheter var dock ryska proletariatet det första som visste uppträda slutet och segra hastigt. Vårt parti kan i detta hänseende tjäna som ett mönster för andra kommunistiska partier. Dess slutenhet och disciplin är överallt kända. Det är i själva verket den proletära revolutionens kampdugligaste och ledande parti.

Litteratur: *Marx och Engels: Kommunistiska manifestet. Lenin: Revolutionen och Staten. G. Plekhanoff: Den stora franska revolutionens hundraårsminne. A. Bogdanoff: Ekonomiens grunddrag. A. Bebel: Kvinnan och socialismen (kap. Framtidsstaten). A. Bogdanoff: Den röda stjärnan (en utopi). Korssak: Rätts- och arbetssamhälle, i samlingsverket Uppsatser om realistisk världsåskådning. Om anarkismen: S. Volskij: Anarkismens teori och praktik. E. Preobrasjenskij: Anarkism och kommunism. W. Bazaroff: Anarkistisk kommunism och marxism. Om klasserna i det kapitalistiska samhället: Karl Kautsky: Klassintressen. De småborgerliga partiernas karaktäristik. Marx: Den 18 brumaire. Marx: Revolution och kontrarevolution i Tyskland. Marx: Pariskommunen.*

Fjärde kapitlet: hur kapitalismens utveckling förde till den kommunistiska revolutionen.

§ 26. Finanskapitalet. – § 27. Imperialismen. – § 28. Militarismen. – § 29. Det imperialistiska kriget. – § 30. Statskapitalismen och klasserna. – § 31. Kapitalismens sammanstörtande och arbetarklassen. – § 32. Medborgarkriget. – § 33. Medborgarkrigets former och kostnader. – § 34. Allmän upplösning eller kommunism?

§ 26. Finanskapitalet.

Som vi redan sett, förekom mellan de enskilda företagen oavslåttligt häftiga strider om köparna, och i dessa strider segrade alltid storföretagarna. Småkapitalisterna förlorade och gick under, medan kapitalet och hela produktionen koncentrerade sig i händerna på de största kapitalisterna

(kapitalets koncentration och centralisation). Mot början av åttiotalet av förra århundradet var kapitalet redan tämligen väl centraliserat. I stället för de forna enskilda företagen dök det redan i stor utsträckning upp *aktiebolag*, samarbetsföretag mellan kapitalisterna. Vilken mening hade de? Var är deras ursprung att söka? Svaret är inte svårt. Varje nytt företag måste genast förfoga över ett tämligen stort kapital. Om det någonstans grundades ett svagt företag, så var dess livsduglighet mycket tvivelaktig, ty på alla håll omringades det genast av starka och mäktiga motståndare, storfabrikerna. Ett nytt företag måste alltså, om det inte ville gå under utan tvärtom leva och utvecklas, från första början vara organiserat i stor stil. Men detta var möjligt endast om man för detta syfte genast hade till hands ett stort kapital. Ur detta behov uppstod aktiebolaget. Dess väsen består i, att här några stora kapitalister utnyttjar de kapital som ägs av småfolk, ja, t. o. m. mycket obetydliga besparingar hos icke kapitalistiska grupper (anställda, bönder, tjänstemän o. s. v.) Detta sker på följande sätt. Envar inbetalar en eller flera andelar och erhåller därför ett papper, ”aktien”, som ger honom rätten att göra anspråk på en viss del av inkomsterna. På detta sätt erhåller man genast genom anhopning av flera summor ett stort ”aktiekapital”.

När bolagen dök upp, förklarade många borgerliga lärda, och efter dem också försonings-socialisterna, att nu hade en ny tid dagats: kapitalet förde inte till en liten klick kapitalisters välde utan envar, vad plats han än hade, kunde för sina besparingar köpa aktier och på så vis bli kapitalist. Kapitalet bleve allt mer ”demokratiskt” och till sist skulle skillnaden mellan kapitalist och arbetare försvinna utan att det behövdes någon revolution.

Detta allt visade sig vara blanka vanvettet. Verkligheten visade, att just motsatsen vart fallet. De stora kapitalisterna *utnyttjade* helt enkelt de små för sina syften och kapitalets koncentration försiggick ännu *hastigare än förut*, ty nu började redan de stora aktiebolagen slåss inbördes.

Det är lätt att förstå, hur de storkapitalistiska aktieägarna gjort de små till sina hantlangare. Då den mindre aktieägaren ofta bor i en annan stad, kan han inte kosta på sig att resa många mil till en bolagsstämma. Men om också en del sådana mindre aktieägare kommer, så är de inte organiserade. De stora aktieägarna åter är organiserade och genomför efter sin gemensamma plan allt vad de vill. Erfarenheten har visat, att det är tillräckligt om de har tredjedelen av alla aktier, de kan då obesträtt vara hela företagens herrar och styresmän.

Men utvecklingen av kapitalets koncentration och centralisation gjorde inte halt härmed. Sista årtiondena trädde i stället för enskilda aktieägare och bolag hela kapitalistförbund: syndikat (eller *karteller*) och *truster*.

Låt oss anta, att i någon produktionsgren – såsom textil- eller metallindustrin – är alla små kapitalister redan försvunna, kvar har bara blivit fem eller sex av de största företagen, som producerar nästan alla varorna i textil- och metallindustrin. De konkurrerar sinsemellan, skruvar i det syftet ned prisen och får på så vis en mindre profit. Låt oss nu anta, att några av dessa företag är kraftigare och större än de övriga. Då kommer de större att föra konkurrenskampen så länge tills de svagare företagen är förintade. Men låt oss anta, att alla företagen är ungefär lika starka: de har samma produktionsmängd, lika maskiner, nästan samma arbetarantal och självkostnadspriset för en vara ställer sig också lika högt i alla. Vad sker då? I detta fall kan kampen inte sluta med seger för något av företagen, den utmattar dem alla lika mycket, hos alla avtar profiten. Kapitalisterna kommer då att tänka: Varför ska vi hålla på så här och skruva ner priserna för varann? Vore det inte bättre att vi förenade oss och *gemensamt* utplundrade publiken? Ty om vi förenar oss, finns det ju ingen konkurrens längre, *samtliga* varor är i våra händer och vi kan skruva upp priserna så högt vi behagar.

Så uppstår en förening av kapitalister: *syndikatet* eller *trusten*. Ett syndikat skiljer sig från en trust i följande: När ett syndikat konstitueras, kommer de däri deltagande kapitalisterna överens om att icke sälja varorna under ett visst pris, att *gemensamt* dela beställningarna eller dela upp marknaden sinsemellan o. s. v. Men syndikatets ledning är därvid inte berättigad att låt oss säga

stänga något företag, varje företag är medlem i förbundet men förfogar dock över en viss grad av självständighet. I en trust åter är alla företagen så intimt sammanbundna, att det enskilda företaget helt förlorar sin självständighet: trustledningen är berättigad att stänga företaget, bygga om det på annan basis, lägga det var den behagar, bara det är till hela trustens nytta. Detta företags kapitalist får självklart sin profit oavkortad, ja, den t. o. m. ökas, men över det hela råder ett fast fogat förbund av kapitalister, *trusten*.

Syndikat och truster behärskar *nästan fullständigt marknaden*. De fruktar ingen konkurrens, då de ju har förintat all konkurrens. I stället för konkurrensen har kommit *det kapitalistiska monopol*et, d. v. s. *en trusts välde*. (Ordet monopol härrör ur de grekiska orden monos – ensam och polis = stat, förvaltning, välde.)

På så sätt blev konkurrensen så småningom avskaffad genom kapitalets koncentration och centralisation. Konkurrensen åt upp sig själv. Ju vansinnigare den utvecklade sig, desto fortare försiggick centralisationen, emedan de svagare kapitalisterna så mycket fortare gick under. Allra sist dödade kapitalets centralisation som framkallats av konkurrensen, denna konkurrens själv. I stället för den ”fria tävlan”, d. v. s. den fria konkurrensen, trädde de monopolistiska företagarförbundens – syndikats och trusters – välde.

Det är nog med några få exempel för att visa syndikatens och trusternas jättemakt. I *Amerikas Förenade Stater* utgjorde syndikatens andel i produktionen år 1900 – d. v. s. alltså redan i tjugonde århundradets början, i textilindustrin mer än 50 procent, i glasindustrin 54, i pappersindustrin 60, i metallindustrin (utom järn och stål) 84, i järnindustrin och stålgiuterierna likaledes 84, i den kemiska industrin 81 o. s. v. Självklart har sedan dess deras andel i produktionen stigit i det omätliga. Faktiskt är nu hela Amerikas produktion koncentrerad i händerna på *två truster*: oljetrusten och ståltrusten. Av dessa truster beror alla de övriga. I *Tyskland* låg år 1913 92,6 procent av kolbrytningen i Rhen-Westfaliska gruvområdet i händerna på ett enda syndikat; stålsyndikatet producerade nästan hälften av all den i landet producerade stålquantiteten; sockertrusten lämnade 70 procent av den inre och 80 av den utländska avsättningen o. s. v.

Ja, t. o. m. i *Ryssland* befann sig redan en hel rad av produktionsgrenar under syndikatherrarnas allenavälde. Syndikatet Produgal lämnade 60 procent av samtliga Donetz-kolen, syndikatet Prodameta förenade i sig 88-93, Krovlja, (takplåt) 60 procent, Prodvagon centraliserade 14 av de 16 byggnadsföretagen, kopparsyndikatet 90 procent, sockersyndikatet hela sockerproduktionen (100 procent) o. s. v. Enligt en schweizisk forskares beräkningar över början av tjugonde århundradet befann sig redan *hälften av allt världens kapital i händerna på syndikat och truster*.

Syndikaten och trusterna centraliserar inte blott likartade företag. Allt oftare dyker det upp truster, som samtidigt omfattar *flera* produktionsgrenar. Hur sker detta?

Alla produktionsgrenar är förbundna med varann genom köp och försäljning. Låt oss ta järn, malm- och stenkolbrytningen. Här vinnes en produkt, som tjänar som råmaterial åt järnbruket och de metallurgiska fabrikerna. Dessa anläggningar producerar å sin sida låt oss säga maskiner, vilka senare finner användning som produktionsmedel i en rad andra produktionsbranscher o. s. v. Låt oss nu anta, att vi är i besittning av ett gjuteri. Detta köper järnmalm och stenkol. Det är alltså intresserat av att kunna köpa denna malm och detta kol till billigt pris. Men om nu denna malm och detta kol befinner sig i händerna på ett annat syndikat? I detta fall uppstår en kamp mellan de bägge syndikaten, som slutar antingen med det enas seger över det andra eller med bägges sammansmältning. I ena som andra fallet uppstår ett nytt syndikat som samtidigt i sig förenar två produktionsgrenar. Det är självklart, att på detta sätt inte bara två utan också tre, också tio produktionsgrenar kan förena sig. Sådana företag kallar man *sammansatta* (kombinerade) företag.

På så sätt organiserar syndikaten och trusterna inte bara enskilda produktionsgrenar utan de förenar också de olikartade till en organisation, binder ihop en gren med en annan, en tredje, en

fjärde o. s. v. Förr var företagarna på alla områden oberoende av varann och hela produktionen var styckad i hundratusenden små fabriker. Inemot början av tjugonde århundradet var denna produktion redan koncentrerad i jättestora trustar, som i sig förenade flera produktionsgrenar.

Förbindelserna mellan de olika produktionsgrenarna uppstod inte bara genom bildandet av ”kombinerade” företag. Här måste vi fästa uppmärksamheten på en företeelse, som är viktigare än de kombinerade företagen. Det är *bankernas välde*.

Något måste sägas om dessa banker.

Vi har redan sett, att sedan kapitalets koncentration och centralisation nått en tämligen hög utvecklingsgrad, uppstod behov av kapital för att genast starta nya företag i stor stil. (På grund av dessa behov uppstod, i förbigående anmärkt, aktiebolagen.) De nya företagens organiserande fordrade alltså alltjämt större kapitalsummor.

Låt oss nu se till, vad kapitalisten gör med sin profit. Vi vet, att kapitalisten använder en del därav för sin egen person, mat, kläder etc., *resten lägger han på hö g*. Hur gör han det? Är han i stånd att, när han så behagar, utvidga sitt företag, lägga denna del av profiten till driften? Nej, det kan han icke, och av följande skäl. Pengarna strömmar visserligen oavbrutet in i hans kassa men dock bara undan för undan. Om ett varuparti säljes, kommer det in pengar, ännu ett ger ytterligare pengar. Men dessa pengar måste nå en viss summa för att kunna användas till företagets utvidgande. Till dess kan pengarna inte utnyttjas: de ligger till ingen mening i kassan. Och så är det inte bara hos en eller två kapitalister utan hos alla. Det finns alltid *ett fritt kapital*. Men, som vi ovan sett, det finns också *efterfrågan* på kapital. Å andra sidan finns det överflödiga summor, som ligger till ingen nytta, å andra sidan ett behov efter dem. Ju fortare kapitalet centraliserar sig, desto större är behovet efter stora summor, desto större blir mängden av fritt kapital. Just dessa omständigheter höjer också *bankernas betydelse*. För att inte pengarna ska ligga hopade till ingen mening lämnar industrimannen in dem i en bank, denna åter lånar ut samma pengar till den industriman, som behöver dem för utvidgande av gamla eller organiserande av nya företag. Med hjälp av det erhållna kapitalet pressar kapitalisterna ut mervärde, en del därav ger de bankerna i form av räntor tillbaka för lånet; banken å sin sida betalar ut en del av den erhållna summan åt sina insättare, resten behåller den för sig som bankvinst. Så griper maskineriets hjul i varann. På sista tiden har bankernas roll, deras betydelse och verksamhet i utomordentlig grad stegrats. Bankerna suger upp i sig allt större och större kapitalsummor och insätter allt större kapital i industrin. Bankkapitalet ”arbetar” fortfarande i industrin, det blir självt till industrikapital. Industrin råkar i beroende av bankerna, som stödjer den och matar den med sitt kapital. Bankkapitalet växer ihop med det industriella kapitalet och blir *finanskapital*.

Finanskapitalet förbinder genom bankerna alla industrigrenar i än högre grad än det sker genom de kombinerade företagen. Varför?

Låt oss betrakta en storbank. Denna storbank lämnar ut kapital inte bara till ett utan till synnerligen många företag eller syndikat. (Den ”finansierar” dem.) Den är därför intresserad av, att dessa företag inte ligger i luven på varann, banken *enar* dem, dess politik är oavbrutet inriktad på att genomföra dessa företags förbindelse till ett enhetligt helt under dess egen, bankens, ledning; banken *får väldet över hela industrin*, över en hel rad produktionsgrenar; bankens förtroendemän utnämns till direktörer i trusterna, syndikaten och de enskilda företagen.

Till slut får vi följande bild: hela landets industri är förenad i syndikat, trustar och kombinerade företag; allt detta hålles ihop av bankerna; i spetsen för hela det ekonomiska livet träder en liten klick av de största bankirerna som råder över hela industrin. Och statsmakten lyder helt dessa bank- och syndikatherrars vilja.

Detta kan man se mycket tydligt i Amerika. I Förenta Staterna är Wilsons ”demokratiska” regering helt enkelt en tjänare åt de amerikanska trusterna. Parlamentet antar endast vad som redan förut beslutats i rådslagen bakom syndikat- och bankherrarnas kulisser. Trusterna utger

jättesummor för att muta riksdagsmännen, för valkampanjer o. d. En amerikansk skriftställare (Mayers) berättar, att år 1904 försäkringstrusten Mutual utgivit till mutor 364,254 dollars, d:o Equitable 172,698, d:o New York 204,019. Wilsons svärson och finansminister Mac Ado är en av de största bank- och syndikatherrarna. Senatorer, ministrar, medlemmar av representanternas hus, alla är de helt enkelt anställda eller delägare i de stora trusterna. Statsmakten, den ”fria republiken”, är ingenting annat än en lokal för utplundring av proletariatet.

Så kan vi alltså säga, att det kapitalistiska landet under finanskapitalets välde förvandlar sig självt i en jättestor kombinerad trust, i vars spets bankerna står och som vars exekutivutskott den borgerliga statsmakten är att betrakta. Amerika, England, Frankrike, Tyskland o. s. v. är ingenting annat än *statskapitalistiska trust*, mäktiga organisationer av trust- och bankherrarna, som utsuger och behärskar de hundrade miljonerna arbetande löneslavar.

§ 27. Imperialismen.

Finanskapitalet avskaffar till en viss grad anarkin inom den kapitalistiska produktionen i det enskilda landet. De enskilda företagen, som slogs inbördes, förenar sig i den statskapitalistiska trusten.

Men hur blir det då med en av kapitalismens grundläggande motsättningar? Ty vi har upprepade gånger sagt, att kapitalismen måste gå under därför att den saknar organisation och därför att inom den råder klasskamp. Om nu den ena av dessa motsättningar (se § 13) faller bort, är då vår profetia om kapitalismens undergång motiverad?

Att märka är då framför allt följande:

I realiteten avskaffas inte alls produktionsanarkin och konkurrensen, eller rättare sagt: de avskaffas på ett håll för att desto krassare framträda på ett annat. Låt oss försöka klara ut frågan något mera ingående.

Den nuvarande kapitalismen är en *världskapitalism*. Alla länder är hänvisade till varann: de ena köper hos de andra. Det finns f. n. på hela jorden ingen enda liten plats, som inte råkat under kapitalets hæl, intet land som helt och hållet skulle kunna producera endast för eget behov.

En hel rad av produkter kan produceras endast på vissa bestämda platser: apelsiner växer inte i de kalla länderna, järnmalmen kan hämtas upp endast där den finns i jorden, kaffe, kakao, gummi kan fås endast ur de varma länderna. Bomullen odlas i Förenta Staterna, Indien, Egypten, Turkiet o. s. v., varifrån den sedan utföres till alla världsdelar. Över kol förfogar England, Tyskland, Förenta Staterna, Tjeckoslovakien och Ryssland; Italien exempelvis äger inga kol och är därför helt hänvisat till engelska och tyska kol. Vete utföres åt alla håll från Amerika, Indien, Ryssland och Rumänien o. s. v.

Dessutom är de ena länderna mera utvecklade än de andra. Därför kastar de förra alla slags stadsindustriprodukter på de efterblivna ländernas marknad: så levereras exempelvis järnvaror åt hela världen huvudsakligen av England, Förenta Staterna och Tyskland: kemiska produkter lämnar främst Tyskland.

På detta sätt är det ena landet beroende av de andra. Hur långt detta beroende kan gå, ser vi av England, som måste införa 3/4 – 4/5 av all spannmål det behöver och hälften av sitt köttbehov, men samtidigt måste utföra större delen av sina industriprodukter ur landet.

Avskaffar finanskapitalet konkurrensen på *världsmarknaden*? Skapar det en världsorganisation, när det förenar kapitalisterna i det enskilda landet? Nej. Produktionsanarkin och konkurrensen upphör visserligen mer eller mindre i det enskilda landet, därför att de största företagen organiserar sig till statskapitalistisk trust. Men desto häftigare uppflammar *kampen mellan de statskapitalistiska trusterna själva*. Det kan alltid iaktas vid kapitalets centralisation: går den mindre företagaren under, så minskas *antalet* konkurrenter, ty bara de stora blir kvar; dessa

kämpar nu med stora medel, i stället för de enskilda fabrikanternas konkurrenskamp kommer trusternas kamp. De senares antal är självklart mindre än fabrikanternas. Men deras kamp blir väldigare, mer förbittrad och ödeläggande. Emellertid: när ett lands kapitalister har vräkt ur sadeln alla små företagare och förvandlat sig i en statskapitalistisk trust, då krymper antalet konkurrenter än mer ihop. Som konkurrenter uppträder nu de jättestora kapitalistiska makterna. Och deras konkurrenskamp är förbunden med sådana fabelaktiga kostnader och ödeläggelser som ingen annan. Ty konkurrensen mellan de statskapitalistiska trusterna uttrycker sig i "fred" i kapprustningarna och utmynnar till sist i *förhärjande krig*.

På så sätt förintar finanskapitalet konkurrensen inom de enskilda landen men för till en oerhörd förbittrad konkurrens mellan dessa stater inbördes.

Varför måste de kapitalistiska staternas inbördes konkurrens till sist föra till *erövringspolitik*, till krig? Varför kan denna konkurrens inte vara fredlig? Om två fabrikanter konkurrerar med varann, så går de dock inte lös på varann med kniven utan söker i fredlig kamp dra köparna från varann. Varför har då konkurrensen på världsmarknaden antagit en så förbittrad, en väpnad form? Här måste vi framför allt se till, hur borgarklassens politik måste ändra sig med övergången från den gamla kapitalismen, där den fria konkurrensen blomstrade, till den nya, där finanskapitalet tillträdde sitt välde.

Låt oss börja med den s. k. *tull*-politiken. I ländernas inbördes kamp har statsmakten, som alltid skyddar sina egna kapitalister, för länge sedan funnit ett kampmedel i tullarna. När exempelvis de ryska textilfabrikanterna fruktade, att deras engelska eller tyska konkurrenter skulle införa varor i Ryssland och därigenom pressa ned prisen i detta land, belade dess tjänstvilliga regering genast alla engelska och tyska textilvaror med tullar. Detta försvårade självklart för de utländska varorna tillträdet till Ryssland. Men fabrikanterna förklarade, att tullarna vore nödvändiga för skyddet av den inhemska industrin. Om vi emellertid noga betraktar de olika länderna, så ser vi, att de därvid låter leda sig av en helt annan avsikt. Det var ingen slump, att just de största och mäktigaste länderna, med Amerika i spetsen, mest ropade på höga tullar och även införde dylika. Hade verkligen den utländska konkurrensen kunnat skada dem?

Låt oss anta, att textilproduktionen i något land är monopoliserad i ett syndikat eller en trust. Vad sker nu vid införandet av tullar? De kapitalistiska syndikatherrarna i detta land slår två flugor i en smäll: för det första blir de av med varje utländsk konkurrens, för det andra kan de utan risk öka sina varupriser med tullens belopp. Antag, att tullen för 1 meter väv höjes med 1 krona. I så fall kan syndikatherrarna lugnt lägga på 1 krona eller 90 öre per meter av sin egen vara. Funnes inte syndikatet kunde kapitalisternas inbördes konkurrens genast pressa ned priset. Men nu kan syndikatet lugnt lägga på sin krona: utlänningen hålles undan, då tullen är för hög, och konkurrens i eget land är utesluten. Syndikatherrarnas stat får genom tullarna inkomster och syndikatet självt genom prisförhöjningen en *mervinst*. Till följd av denna mervinst är syndikatherrarna nu i stånd att utföra sina varor till andra länder och där avsätta dem med förlust för sig själva bara för att tränga ut sina motståndare från de främmande länderna. Så har exempelvis ryska sockerfabrikanternas syndikat hållit sockerprisen i Ryssland relativt höga, men sålt sockret för vrakpris i England bara för att slå ned därvarande konkurrenter. Det gick ett talesätt, att man i England matade svinen med ryskt socker. Med tullarnas hjälp kan alltså syndikatherrarna *utplundra sina landsmän* av hjärtans lust och *samtidigt slå under sig de utländska köparna*.

Detta allt medför viktiga konsekvenser. Det är klart, att syndikatherrarnas mervinst växer med antalet får, som låter klippa sig och som inhägnas genom tullspärren. Omfattar tullgränsen ett litet område, då är där inte mycket att hämta. Omfattar den däremot stora riken med stark befolkningsnumerär, då kan man djärvt marschera ut på världsmarknaden och hoppas på stor framgång. Dock sammanfaller tullgränserna vanligtvis med statsgränserna. Men hur kan dessa senare utvidgas? Hur kan man ta undan ett stycke främmande område och införliva det med sin

egen jord, få det inom sin egen stats gränser? Genom *kriget*. På så vis är syndikatherrarnas välde ovillkorligt förbundet med *erövringskrig*. Varje rovlysten kapitalstat strävar efter att "utvidga sina gränser": det fordrar syndikatherrarna och finanskapitalets intressen. Att utvidga gränserna – det är liktydigt med att föra krig!

På så vis för syndikatens och trusternas tullpolitik på världsmarknaden, till de häftigaste sammanstötningar. Dock medverkar här också andra orsaker.

Vi har sett, att produktionens utveckling har till följd det oavbrutna hopandet av mervärde. I varje utvecklat kapitalistiskt land växer därför oupphörligt det överflödiga kapitalet, som här avkastar en ringare profit än i ett efterblivet land. Ju större kapitalöverskottet i ett land är, desto starkare är strävan att *utföra kapital* och placera det i ett annat land. Detta gynnas i högsta grad genom tullpolitiken.

Gränstillarna hindrar *varuimport*. När t. ex. ryska fabrikanter införde höga tullar på tyska varor, så blev det svårt för de tyska fabrikanterna att avsätta sina varor i Ryssland. Men när varuavsättningen försvårades för de tyska kapitalisterna, så fann de en annan utväg: de började utföra sina *kapital* till Ryssland, de byggde fabriker, och andra industriella anläggningar, köpte aktier i ryska företag eller grundade med sitt kapital nya. Var tullarna dem därvid till hindern? Inte alls. Tvärtom, de inte bara inte hindrade dem, utan de hjälpte dem t. o. m., tjänade som lockmedel för kapitalimporten. Av följande skäl: Ägde den tyske kapitalisten en fabrik i Ryssland och var han medlem av det ryska syndikatet, så hjälpte honom alla ryska tullar till mervinst, de var vid publikens utplundring lika nyttiga för honom som för hans ryska kolleger.

Kapitalet utföres från det ena landet till det andra inte bara för att där grundlägga företag eller understödja sådana. Ofta *lånas* det den *andra staten* mot bestämd ränta – d. v. s. den andra staten förstorar sin statsskuld, blir den förras gäldenär. I sådana fall förpliktar sig också vanligtvis den lånande staten att ta alla lån (särskilt för krigsändamål) hos de industriella i den stat, där den fått låna pengarna. Så strömmar jättekapital över från den ena staten till den andra, placerade dels i byggnader och företag, dels i statsskuld. Under finanskapitalets välde når kapitalexporten en oanad höjd.

Som exempel ska vi anföra några siffror, som visserligen nu är föråldrade men dock har åtskilligt att säga oss. *Frankrike* ägde år 1902 i 26 stater 35 miljarder placerat kapital (francs), därav ungefär hälften i form av statslån. Lejonparten av dessa lån kom på Ryssland (10 miljarder). Det är f. ö. därför den franska bourgeoisin är så ursinnig på Sovjet, som av sagt sig betalningsskyldigheten för tsarens lån och vägrat de kapitalistiska ockrarna likvid. År 1905 gick summan utfört fransk kapital redan till mer än 40 miljarder. *England* ägde år 1911 i utlandet inemot 1 miljard 600 miljoner pund sterling (normalkurs ett pund = 18 kronor), räknar man de engelska kolonierna med, så överskred summan 3 miljarder pund. *Tyskland* hade i utlandet före kriget ungefär 35 miljarder mark (1 mark = 89 öre). Kort och gott: varje kapitalistisk stat utförde oerhörda massor av kapital ur sitt land för att därmed utplundra de främmande folken.

Kapitalexporten har också viktiga konsekvenser. De olika mäktiga staterna börjar en inbördes kamp om de länder, dit de vill utföra sitt kapital. Emellertid måste vi här fästa uppmärksamheten på en sak: När kapitalisterna utför kapitalet till ett "främmande" land, riskerar de inte förlusten av ett varuparti utan av jättestora penningssummor, miljoner och miljarder. Självklart gör sig därför hos dem gällande en stark önskan att helt få i sina händer de små länder, vari de placerat kapital, att tvinga sina egna stater att med sina arméer skydda dessa kapital. De exporterande staterna strävar under den egna statsmakten, att *erövra* dem. De olika stora rovstaterna löper nu till storms mot dessa svagare länder och det är klart, att rövarna till sist måste kollidera. Vilket också faktiskt skett. Kapitalexporten för alltså även den till *krig*.

Med syndikat-tullarnas införande har kampen om *avsättningsmarknaden* för varorna i oerhörd grad skärpts. Fria länder, till vilka man kunnat utföra varor eller kapital, fanns det redan mot

slutet av nittonde århundradet knappast mera. Råmaterialens pris steg, likaså metallernas, fårullens, träets, kolets och bomullens. Sista åren före världskrigets utbrott började en vild jakt efter avsättningsmarknader och en kamp om nya råmaterialkällor. Kapitalisterna rusade i hela världen ut att söka nya gruvor, malmlager och nya marknader, för att kunna exportera såväl metallprodukter som också vävnader och andra varor och få en ny ”färsk” publik att utplundra. I forna tider konkurrerade ofta i ett land flera firmor ”fredligt” med varann och under fördragsamma former. Med bankernas och trusternas välde hade det hela ändrat sig. Låt oss exempelvis anta att man har upptäckt nya kopparmalmlager. Genast råkar dessa i klorna på en bank eller trust som omedelbart rycker till sig det hela och upprättar sitt monopolvälde däröver. De andra ländernas kapitalister har inget annat att göra än se på. Detsamma sker inte bara med råmaterialkällorna utan också med avsättningsmarknaderna. Antag, att det behövs utländskt kapital i någon fjärran koloni. Varuavsättningen organiseras här omedelbart i den mest storstilade skala. Vanligtvis tar någon jättefirma saken om hand, upprättar därute omedelbart filialer och söker genom tryck på de lokala myndigheterna och eljest genom tusen finter och knep få hela varuavsättningen som monopol i sina händer, varigenom konkurrenterna hålles undan. Ty det är ju klart: det monopolistiska kapitalet, trusterna och syndikaten måste dock] uppträda syndikatmässigt. Vi har inte längre ”de gamla, goda tiderna”, nu kämpar monopolistiska rövare och tjuvar om världsmarknaden.

Därför måste med finanskapitalets tillväxt också kampen om avsättnings- och råmaterialmarknaderna skärpas och föra till de häftigaste sammanstötningar.

I sista kvartalet av föregående århundradet slet de stora rovstaterna till sig främmande länder, tillhöriga små folk. Från 1876 till 1914 har de s. k. stormakterna roffat åt sig inemot 25 miljoner kvadratkilometer land, de har rövat så mycket främmande jord, att dennas samlade yta är mer än dubbelt så stor som en hel världsdel, Europa. Hela världen var uppdelad mellan de stora rövare: alla land har de gjort till sina kolonier, till sina tributskyldiga och slavar.

Här några exempel. *England* förvärvade från år 1870 i Asien Belutsjistan, Birma, Cypern, Nord-Borneo, områden vid Hongkong, utökade sina ”straits-settlements”, slog under sig Sinai-halvön o. s. v.; i Australien förvärvade det en rad öar, östra delen av Nya Guinea, större delen av Salomonöarna, Tonga m. fl.; i Afrika Egypten, Sudan med Uganda, Ostafrika, ”brittiska” Somali, Sansibar, Pemba; det slukade de två boerrepublikerna, Rhodesia, ”Brittiska Centralafrika”, besatte Nigeria o. s. v.

Frankrike lade från år 1870 under sig Annam, erövrade Tonkin, annekterade Laos, Tunis, Madagaskar, stora stycken av Sahara, Sudan och Guinea, förvärvade områden vid Elfenbenskusten, i Dahomey, Somali o. s. v. De franska kolonierna hade i början av tjugonde århundradet ett större yttinnehåll än Frankrike självt (mer än tjugu gånger så stort). Englands kolonier var hundra gånger större än det engelska moderlandet.

Tyskland deltog sedan år 1884 i rovgeschäftet och det lyckades på denna korta tid sammanroffa stora landsträckor.

Det *tsaristiska Ryssland* har även i stor skala drivit rövarpolitik, huvudsakligen i Asien, vilket förde till sammanstötningen med Japan, som ville plundra Asien från andra ändan.

Förenta Staterna förde att börja med talrika öar i Amerikas närhet under sin lydno, därefter gick de över på främmande område på fastlandet. Särskilt upprörande är deras rövarpolitik i Mexico.

Yttinnehållet av de sex stormakterna själva utgjorde år 1914 16 miljoner kvadratkilometer, medan deras koloniers omfång utgjorde 81 miljoner!

Dessa rövartåg drabbade självklart att börja med de små, skyddslösa och svaga länderna. De gick först under. Liksom i kampen mellan fabrikanterna och de små hantverkarna de senare först förintades, så var det också här: de stora statstrusterna, de stora, rovaktiga och organiserade

kapitalisterna krossade och kastade under sig först de små staterna. På detta sätt fullbordades kapitalets centralisation i världsekonomin; de små staterna gick under, de största rovstaterna förrikade och förstörde sig och växte i utsträckning och makt.

Men när de hade utplundrat hela världen, skärptes kampen mellan dem själva. Kampen om *världens nyuppdelning* mellan rövorna måste ta sin början, en kamp på liv och död, som nu utkämpades mellan de väldiga rövarstater som blivit kvar.

Den erövringspolitik, som finanskapitalet för i kampen om avsättningsmarknader, om råmaterialkällor och anläggningsplatser för kapitalet, kallar man imperialism. Imperialismen växer fram ur finanskapitalet. Liksom tigern inte kan föda sig på gräset, på alldeles samma sätt kunde och kan finanskapitalet inte driva någon annan politik än erövringens, rofferiets, våldets och krigets. Var och en av de finanskapitalistiska statstrusterna vill egentligen erövra hela världen och grundlägga ett världsrrike, där den segrande nationens lilla kapitalistklick ska härska ensam och ohindrad. Den engelska imperialismen drömmer exempelvis om Stor-Brittannien, som ska behärska hela världen och där de engelska syndikatherrarna ska hålla under sin piska negrer och ryssar, tyskar och kineser, indier och armenier, med ett ord hundrade miljoner av olika svarta, gula, vita och röda slavar. England är nu också redan på god väg. Aptiten växer medan man äter. Detsamma ser vi även hos andra imperialister. De ryska imperialisterna drömde och drömmer än panslavistiska drömmar, tyskarna pan-germanska o. s. v.

Det är klart, att på detta sätt finanskapitalets välde måste störta hela mänskligheten i krigets blodiga avgrund – i krig icke blott till det egna landets försvar utan för plundring av främmande länder, för att underkasta världen under det segrande landets finanskapital. Ett sådant krig var just det stora världskriget 1914-1919.

§ 28. Militarismen.

Finanskapitalets, bank- och syndikatsherrarnas välde kommer till uttryck också i en annan, viktig sak: i den oerhörda tillväxten av rustningsutgifterna för armén sjö- och luftflottan. Detta är ju också alldeles klart. I forna tider skulle det inte fallit någon av rövorna in att ens drömma om världsherravälde. Men nu hoppas imperialisterna kunna förverkliga sin dröm. Det är självklart, att dessa stater uppbygger alla medel för att vara rustade till denna kamp. Stormakterna rövade oavbrutet främmande ägodelar och såg sig därvid alltjämt om ifall de inte kunde bita till grannen, ett likadant rovdjur som de själva. Därför måste varje stormakt ställa upp en egen armé: inte bara för kolonierna och de egna arbetarna utan också till kampen mot kamraterna i röveriet. Införde den ena makten ett nytt vapensystem, genast sökte den andra överflygla den förra, för att inte dra kortaste strået. Så uppkom det vanvettiga kapprustandet, den ena staten drev på den andra. Kanonfurstarnas jätteföretag och truster växte: Putiloffs, Krupps, Armstrongs, Wickers m. fl. Kanontrusterna tog och tar in kolossala profiter, står i förbindelse med generalstaberna och söker på alla sätt också å sin sida hjälpa till att hetsa vid var konflikt, ty av kriget beror ju deras profit.

Statstrusterna omgav sig med en skog av bajonetter; till lands, till sjöss och i luften var allt berett till världskampen; bland staternas utgifter intog utgifterna till armé och flotta en alltjämt större plats. I England exempelvis utgjorde utgifterna för krigssyften år 1875 38,6 procent och år 1907-1908 redan 48,8 procent, nästan hälften av hela budgeten. I Förenta Staterna var de det sistnämnda året 56,9 procent, över hälften. Likaså i andra stater. Den "preussiska" militarismen blomstrade i alla stora statstruster. Kanonfurstarna klippte sina får, hela världen närmade sig med svindlande fart det blodigaste av alla krig, den imperialistiska världsslakten.

Särskilt intressant var kapprustandet mellan den engelska och den tyska bourgeoisin. England beslöt år 1912 att för varje två pansar-dreadnoughts, som Tyskland byggde, självt bygga tre.

Utgifterna för armén och flottan växte som följande tabell visar (i miljoner rubel)

	1888	1908
Ryssland	210	470
Frankrike	300	415
Tyskland	180	405
Österrike-Ungern	100	200
Italien	75	120
England	150	280
Japan	7	90
Förenta Staterna	100	200

På 20 år fördubblades utgifterna, i Japan ökade de, 13 gånger. Strax före krigsutbrottet urartade rustningsfebern till rustningsvanvett. Frankrike gav år 1910 ut 502 milj. rubel för krigssyften, år 1914 740; Tyskland år 1906 478 milj., 1914 943, d. v. s. på åtta år fördubbling. I ännu större skala rustade England. År 1900 förbrukade det 49 milj., 1910 redan 694 och år 1914 804 milj.; år 1913 kostade engelska flottan ensam mer än alla världens flottor sammanlagt år 1886. Det tsaristiska Rysslands militärutgifter var år 1892 293 milj. rubel, år 1912 421, år 1914 975 milj.

Utgifterna för krigsändamål slukade en stor del av skattesummorna. Ryssland förbrukade exempelvis därtill nästan en tredjedel av alla sina utgifter och om man räknar med räntorna på lånen ännu mer.

På varje 100 rubel kom i tsarismens Ryssland:

Till armé, flotta och betalning av räntor	40,14 rubel
” folkbildning	3,86 ”
” odlingar	4,06 ”
„ förvaltning, rättsväsen, diplomati, järnvägar, handel och industri, finansväsen etc.	51,94 ”

Detsamma ser vi också i andra stater, exempelvis i det ”demokratiska” England. År 1914 kom där på samma enheter:

Till armé och flotta	53,80 rubel
„ betalningar av räntor och amorteringar av lån	22,50 ”
” civilbudgeten	23,80 ”

§ 29. Det imperialistiska kriget 1914-1919.

Den imperialistiska politik, som ”stormakterna” förde, måste förr eller senare föra till en krasch. Det är alldeles klart, att *alla* stormakternas rövarpolitik var orsak till kriget. Endast en dumbom kan numera tro på, att kriget bröt ut därför att serberna hade mördat den österrikiske tronföljaren eller för att Tyskland hade överfallit Belgien. I början av kriget streds mycket om, vem som var skuld till det. De tyska kapitalisterna påstod, att Ryssland hade överfallit Tyskland, och de ryska affärsmännen trumpetede åt alla håll ut, att Ryssland hade blivit överfallet av Tyskland. I England sade man sig föra krig till skydd för det lilla, av olyckan drabbade Belgien. I Frankrike skrevs, skreks och sjöngs likaledes, hur ädelt Frankrike handlade, då det skyndade till det hjältemodiga belgiska folkets försvar. Och alldeles samtidigt berättades vitt och brett i Tyskland och Österrike, att de måst skydda sig mot de ryska kosackernas överfall och nu förde ett heligt försvarskrig.

Detta allt var från början till slut löjligheter och ett *bedrägeri* mot de arbetande massorna. Detta bedrägeri använde bourgeoisin för att kunna förmå soldaterna att dra ut i kriget. Det var inte första gången den betjänade sig av det medlet. Vi har redan förut sett, hur syndikatherrarna införde höga tullar för att genom exploateringen av de egna landsmännen bättre kunna föra kampen på de främmande marknaderna. Tullarna var alltså för borgarna ett *angreppsmedel*. Men

de skrek, att de ville *försvara* ”den nationella industrin”. Så var det nu också med kriget. Kännetecknet på det imperialistiska kriget, som skulle lägga hela världen under finanskapitalets välde, var just att däri var alla *angripare*. Nu är detta dock fullkomligt klart. Tsarlakejerna påstod, att de ”försvarade” sig, men när oktoberrevolutionen bröt upp ministeriernas hemliga dokumentaskåp, då blev det dokumentariskt fastslaget, att såväl tsaren som också Kerenski hade fört kriget i trofast förbund med engelsmännen och fransmännen i roffarsyfte, att de ville ta Konstantinopel, utplundra Turkiet och Persien och frånrycka Österrike Galizien.

De tyska imperialisterna har likaledes avslöjat sig. Man må bara tänka på Brest-Litovsk-freden och på, vilka rövartåg tyskarna företog i Polen, Litauen, Ukrajna och Finland. Tyska revolutionen har också avslöjat åtskilligt och nu vet vi lika bra dokumenterat, att Tyskland i roffarsyfte förberedde sig på överfall och tänkte rycka åt sig nästan alla främmande kolonier och länder.

Och de ädla ”allierade”? Också de är nu totalt avslöjade. Sedan de genom freden i Versailles fullständigt utplundrat Tyskland, pålagt det 125 miljarder i kontributioner, tagit från det hela flottan, alla kolonierna och nästan alla lokomotiv och mjölkkor, så kan ju inte längre någon människa tro på deras ädelmod. Och Ryssland har de på samma sätt plundrat ut, i norr och söder. Också de har alltså fört kriget för *roffarsyften*.

Detta allt hade kommunisterna (bolsjevikerna) förutsagt redan vid krigets början. Men få trodde den gången därpå. Nu åter ser varje något så när klok människa det. Finanskapitalet är en girig, blodtörstig rövare, likgiltigt varifrån det stammar: om det är ryskt, tyskt, franskt, japanskt eller amerikanskt.

Det är alltså löjligt att ifråga om ett *imperialistiskt* krig säga, att den ene imperialisten är skyldig och den andre inte, eller att de ena imperialisterna angriper och de andra bara försvarar sig. Allt detta var uttänkt bara för att lura arbetarna. I verkligheten angrep alla, alla hade den tanken att utplundra hela världen och underkasta den sitt eget lands finanskapital, i främsta rummet de små kolonialfolken.

Detta krig måste bli ett *världskrig*. Nästan hela världen var styckad och uppdelad på stormakterna och alla makter var förbundna med varandra genom den gemensamma *världsekonomin*. Intet under alltså, att kriget antände nästan alla världsdelar.

England, Frankrike, Italien, Belgien, Ryssland, Tyskland, Österrike-Ungern, Serbien, Bulgarien, Rumänien, Montenegro, Japan, Förenta Staterna, Kina och dussintals småstater dessutom vräktes in i den blodiga virveln. Hela jordens befolkningsnumerär utgör ungefär en och en halv miljard människor. Och alla dessa en och en halv miljard människor fick direkt eller indirekt smaka på lidandena i det krig, en liten klick kapitalistiska förbrytare hade påtvingat dem. Sådana jätte-arméer som man nu ställde upp, sådana ohyggliga mordvapen hade man aldrig förr skådat på jorden. Inte heller en sådan kapitalmakt hade jorden förut känt. England och Frankrike tvang inte bara engelsmän och fransmän att tjäna deras penningpung utan också tusentals svart- och gulhyade kolonialslavar. De civiliserade rövarena ryggade inte ens tillbaka för att använda människoätare för sina syften. Och detta allt maskerades med de ädlaste lösenord.

Kriget 1914 hade sina föregångare i kolonialkrigen. Sådana var de ”civiliserade” makternas krigståg mot Kina, spansk-amerikanska kriget, rysk-japanska kriget 1904 (om Korea, Port Arthur, Mandsjuriet o. s. v.), turkisk-italienska kriget 1912 (om Tripolis), boerkriget vid århundradets början, vari det ”demokratiska” England på det mest bestialiska sätt ströp de bägge boer-republikerna. Det fanns en hel rad fall, där kriget hotade att hastigt slå ut i en jättebrand. Landuppdelningen i Afrika förde nästan till ett krig mellan England och Frankrike om Fashoda, senare mellan Tyskland och Frankrike (om Marocko). Mellan det tsaristiska Ryssland och England var det på sin tid mycket nära krig för uppdelningen av Central-Asien.

Redan i världskrigets början framträdde skarpt intressemotsättningarna mellan England och Tyskland om väldet i Afrika, Mindre Asien och på Balkan. Och omständigheterna fogade det så,

att med England gick Frankrike, som ville frånrycka Tyskland Elsass-Lothringen, och Ryssland, som ville breda ut sig på Balkan och i Galizien. Den rovlustna tyska imperialismen fann sin viktigaste vapenbroder i Österrike-Ungern. Den amerikanska imperialismen blandade sig i leken först senare, den ville först se de europeiska staterna matta ut varann.

Utom militarismen är de imperialistiska makternas vanligaste kampmedel den *hemliga diplomatin*, som tar sin tillflykt till hemliga fördrag och sammansvärjningar och inte ryggar tillbaka ens för mord och dynamitaffärer o. d. De egentliga målen för det imperialistiska kriget fanns just i de hemliga fördrag, som existerade å ena sidan mellan England, Frankrike och Ryssland, å den andra mellan Tyskland, Österrike, Turkiet och Bulgarien. Mordet på den österrikiske tronföljaren omedelbart före kriget skedde tydligen inte utan vetskap från ententens hemliga agenter. Men inte heller den tyska diplomatin hade något att invända däremot, en tysk imperialist skrev: ”Vi måste betrakta det som en stor lycka, att den stora tyskfientliga sammansvärjningen genom tronföljaren Franz Ferdinands mord röjdes innan den var beräknad att komma i dagen. Två år senare hade kriget varit mycket svårare för oss.” De tyska provokatörerna hade varit beredda att offra t. o. m. en av sina egna prinsar, bara för att frambesvärja ett krig.

§ 30. Statskapitalismen och klasserna.

Den imperialistiska krigsföringen kännetecknades inte bara genom sina dimensioner och ödeläggelser utan också därigenom, att *hela* det lands *ekonomi*, som förde det imperialistiska

kriget, *underordnades krigsintressena*. Förr i tiden kunde bourgeoisin föra krig bara den hade pengar. Men världskriget var så oerhört stort och fördes av så utvecklade länder, att pengarna inte ensamma räckte till. Detta krig fordrade, att stålgjuterierna uteslutande sysselsattes med gjutande av kanoner, de ena ohyggligare än de andra, att kolen höggs fram ur gruvorna endast för krigsbehov, att metaller, vävnader, läder och allt annat endast användes för kriget. Det är därför självklart, att den statskapitalistiska trusten kunde hoppas på seger, vars industri och transportväsende var bäst anpassade för kriget. Hur kunde man då komma därefter? Endast genom *hela produktionens centraliserande*. Produktionen måste gå som den vore smord, vara väl organiserad, vara omedelbart underordnad översta härledningen och dess föreskrifter, och anvisningarna från herrarna med galonerna och stjärnorna måste till punkt och pricka utföras.

Bourgeoisin hade mycket lätt att arrangera så. Till den ändan måste den ställa den privata produktionen och de enskilda privata syndikaten och trusterna till den borgerliga *rovstatens* förfogande. Detta skedde också faktiskt under kriget. Vad? invänder någon. Skulle borgarna gå förlustiga sina inkomster? Det vore ju nationalisering? Om allt överlämnas till staten, vad har då bourgeoisin därav och hur kan den gå med på ett sådant arrangemang? Nej, däri ligger intet underligt. Ty de privata syndikaten överlämnade ju alltsammans *ej åt arbetarstaten utan åt sin egen imperialistiska stat*. Vad skulle avskräcka bourgeoisin från det? Den flyttade bara sina skatter från ena fickan till den andra, skatterna minskades inte av det.

Man måste alltjämt behålla för ögonen statens klasskaraktär. Staten är icke någon slags ”tredje makt”, som står ovanför klasserna, utan alltigenom en klassorganisation. Under arbetarnas diktatur är den en arbetarnas organisation. Under bourgeoisins välde är den en företagarorganisation, så som en trust eller ett syndikat.

På så vis förlorade bourgeoisin ingenting alls, då den lade sina privata syndikat i händerna på sin *egen* (ej proletäriska utan roffar- och kapitalistiska) stat. Är det inte samma sak, om fabrikanter Meyer eller Brown får sin profit från syndikatkontoret eller ur riksbankens kassa? Bourgeoisin tjänade härpå utan att förlora något. Den tjänade mer än vanligt därför att med en sådan centralisation arbetade krigsmaskinen bättre och sannolikheterna för framgång i detta rovkrig steg.

Intet under, att i alla kapitalistiska land under kriget i stället för privata syndikat utvecklades *statskapitalism*. Tyskland exempelvis kunde segra att börja med endast därigenom att dess bourgeoisier förstod att glänsande organisera denna statskapitalism.

Övergången till statskapitalism ägde rum i olika former och på olika sätt. Vanligtvis infördes *statsmonopol* på produktionens och handelns områden, d. v. s. produktionen och handeln gick i sin helhet över i den borgerliga statens ägo. Mången gång ägde övergången inte rum genast utan så småningom genom att staten köpte blott en del av ett syndikats eller en trusts aktier.

Ett sådant företag var till hälften statligt, till hälften privat och den borgerliga staten tvang där sin politik igenom. Dessutom pålades då ofta företag, som stannat i privat ägo, tvångsföreskrifter: så blev exempelvis enligt en nyutfärdad lag företag *förpliktade* att göra sina inköp hos vissa bestämda firmor och dessa fick sälja varorna endast i vissa bestämda kvantiteter och till vissa fastställda pris; staten föreskrev obligatoriska arbetsmetoder, material o. s. v. och införde rekvisitionssedlar på alla viktiga produkter. Så uppväxte i den privata kapitalismens ställe *statskapitalismen*.

Under statskapitalismens välde trädde i stället för bourgeoisins *särorganisationer* dess *enhetliga* organisation, dess stat. Ända till kriget bestod i de kapitalistiska länderna den borgerliga statsorganisationen och skilda från den organiserade sig syndikaten, trusterna, företagsammanslutningarna, storgodsägarnas organisationer, borgerliga politiska partier, borgerliga journalistföreningar, forskar- och konstsammanslutningar, kyrkoföreningar, prästsällskap, vitgardistiska ungdomsförbund, privata detektivbyråer o. d. I statskapitalismen sammansmälter alla dessa särorganisationer med den borgerliga staten, de blir dess filialer, befordrar dess planer, underordnar sig "översta härledningen". I gruvor och fabriker utföres vad generalstaben fordrar, i kyrkorna predikas vad denna generalstabs rövare finner nyttigt, man tecknar, diktar och sjunger vad samma generalstab föreskriver, maskiner, sprängämnen, kanoner, gaser o. d., som generalstaben behöver, uppfinnes o. s. v. På detta sätt militariserar hela livet för att säkerställa åt bourgeoisin vinsten av dess blodsmutsade geschäft.

Statskapitalismen betyder en *jätteförstärkning* åt bourgeoisin. Liksom under proletariats diktatur arbetarklassen blir starkare i mån sovjetmakten, fackföreningarna, det kommunistiska partiet etc. samarbetar, så är under bourgeoisins diktatur borgarklassen desto mäktigare, ju fastare alla borgerliga organisationer är förbundna med varann. Genom att centralisera de borgerliga organisationerna och förvandla dem till organ för en enda, enhetlig organisation, hjälper statskapitalismen kapitalet till dess jättemakt. Just häri firar bourgeoisins diktatur sin triumf.

Statskapitalismen uppstod under kriget i alla stora kapitalistiska länder. Också i det tsaristiska Ryssland höll den på att uppstå krigsindustrikommittéer monopol etc.). Senare fruktade dock ryska bourgeoisin, skrämdd av revolutionen, att genast med statsmakten också produktionen skulle kunna övergå i proletariats händer. Därför förhindrade den efter februarirevolutionen produktionens organiserande.

Vi ser, att statskapitalismen inte blott avskaffar utsugningen utan att den i oerhörd grad stärker bourgeoisins makt. Icke desto mindre predikade Scheidemännerna i Tyskland och andra försoningssocialister, att detta tvångsarbete är socialism. När en gång allt befunnit sig i statens ägo, vore socialismen förverkligad. De såg inte, att vi här ej har att göra med en proletärisk stat utan med en organisation, där hela den statliga maktapparaten ligger i händerna på proletariats mest förbittrade dödsfiender och mördare.

Därigenom att statskapitalismen enar och organiserar bourgeoisin och stärker dess makt, *försvagar* den *arbetarklassens kraft*. Arbetarna blev under statskapitalismen rövarstatens vita slavar. De berövades strejkrätten, mobiliserades och militariserades; den som uppträdde mot kriget dömdes genast för högförräderi, i många länder berövades de sin frihet att flytta från en ort till en annan, övergång från ett företag till ett annat förbjöds dem o. s. v. Den "frie" lönarbetaren

vart livegen och var dömd att dö på slagfälten inte för sin egen sak utan för sin fiendes, att arbeta sig till döds, icke i eget, sina kamraters och sina barns intresse utan i sina plågoandars.

§ 31. Kapitalismens sammanstörtande och arbetarklassen.

På detta sätt påskyndade kriget i början den kapitalistiska hushållningens centralisation och organisation. Vad syndikaten, trusterna och de kombinerade företagen ännu inte hade fulländat, skyndade statskapitalismen ivrigt att fullända. Den skapade ett nät av olika organ, som reglerade produktion och konsumtion, och förberedde så den grund, på vilken proletariatet kan överta den centraliserade storproduktionen.

Men kriget, som med hela sin börda vräktes på arbetarklassen, måste oundvikligt utlösa *proletärmassernas ursinne*. Framför allt var kriget en i historien hittills makalös människoslakt. Efter olika beräkningar nådde antalet döda, sårade och saknade redan i mars 1917 25 miljoner, i januari 1918 räknade man 8 miljoner döda. För att få siffrorna på människoförlusten noggrannare, måste man lägga till ännu några miljoner sjuka. Syfilis-sjukdomen, som spred sig oerhört under kriget, har grundligt smittat ner hela mänskligheten. Människorna blev efter kriget fysiskt mindrevärdiga. Största skadorna drabbade självklart arbetare och bönder.

I de stora centra i de krigförande staterna har t. o. m. bildats hela orter av särskilt stympade och eljes krigsskadade: utan mänskligt ansikte, skyddade bara med någon betäckning över den hudlösa skallen sitter de där, dolda av masker, dessa olyckliga människotrasor – levande vittnesbörd om den borgerliga "kulturen".

Men proletariatet slaktades inte bara i vilda strider. På de kvarlevandes axlar vältrades väldiga bördor. Kriget krävde vanvettiga kostnader. Medan fabrikanterna och övriga industriella inhöstade fabelaktiga vinster – "krigsvinster" – pålades arbetarna jätteskatter till täckande av de svindlande krigsutgifterna. Franska finansministern förklarade för fredskonferensen hösten 1919, att krigskostnaderna för alla krigförande makterna belöpte sig till en trillion fem miljarder (1,005,000,000,000) francs. En vanlig människas hjärna har svårt att följa med så vanvettigt höga summor: en trillion är en miljon miljoner!

Inte underligt, att de kapitalistiska staterna började pålägga arbetarklassen motsvarande höga skatter: antingen som direkta skatter eller som indirekta, genom beskattning av varorna, eller – då ju också bourgeoisin ville ge något – genom den av patriotisk andaurna uppskrivningen av varuprisen. Dyrtiden tilltog. Men fabrikanterna, särskilt de som arbetade i krigsindustrin, inhöstade oerhörda profiter.

De *ryska* fabrikanterna höjde sina utdelningar till mer än det dubbla, enskilda började dela ut fabelaktiga dividender: oljebolaget Bröderna Mirsojeff utdelade 40 procent, aktiebolaget Bröderna Danisjevskij 30, tobaksfabriken Kalfa 30 o. s. v. I *Tyskland* gick nettovinsten i fyra industribranscher (kemiska, metallurgiska, sprängämnes- och automobilindustrierna) åren 1913-1914 till 133 miljoner, åren 1915-1916 redan 259 eller det dubbla. *Amerikanska* ståltrusten ökade sin vinst på ett år – 1915-16 – tre gånger. År 1915 var vinsten 98 miljoner dollars och 1917 478 miljoner. Mycket ofta utbetalades tvåhundra procentiga dividender. Lika oerhört växte bankvinsterna. Under kriget gick de små under, medan de stora hajarna förrikade sig otroligt. Proletariatet råkade under skatternas och dyrtidens ok.

Under kriget producerades huvudsakligen shrapnels, dynamit, kanoner, pansarbilar, aeroplan, giftiga gaser, krut o. d. I Förenta Staterna uppstod t. o. m. nya städer kring krutfabrikanterna. Dessa städer byggdes i rasande hast, fabrikanterna smälldes så fort upp, att det ofta kom till katastrofartade explosioner, man hade för bråttom med att göra krut och tjäna pengar. Inte underligt, att kanon- och krutfabrikanterna gjorde glänsande affärer och stoppade jätteprofiter i fickan. Men för folket blev det allt sämre. Ty av de produkter, som man använt att nära och kläda sig med, producerades allt mindre och mindre. Alla de krigförandes krafter gick upp i produktionen av krut och andra

mordredskap. Den ordinarie, nyttiga produktionen försvann allt mer. Arbetskrafterna vandrade till armen och hela industrier arbetade för krigsbehov. Nyttiga varor blev allt sällsyntare, på att det uppstod hungersnöd och dyrtid. Brödhunger, kolhunger, hunger efter alla nyttiga varor, dessutom världshungersnöd och hela mänsklighetens utmattning – det är följderna av det brottsliga imperialistiska slaktandet.

Här några exempel från olika länder:

I *Frankrike* nedgick agrarproduktionen de första krigsåren på följande sätt:

	Centner:	
	År 1914:	År 1916:
Spannmål	42,272,500	15,300,500
Rotfrukter	46,639,000	15,260,000
Industriväxter	59,429,000	20,448,000

I *England* gick malmförråden ned på följande sätt:

Slutet av år	Lager i ton
1912	241,000
1913	138,000
1914	108,000
1915	113,000
1916	3,000
1917	600

I *Tyskland* gick gjutjärnsproduktionen år 1913 upp till 19,3 miljoner ton, år 1916 bara 13,3 miljoner, år 1917 13,1, 1918 12 och 1919 än mindre.

Men mest förtvivlat blev världsekonomin läge genom, kolbristen. I Europa var England stenkolleveranten. Men i England minskades kolbrytningen redan i mitten av år 1918 med 13 procent. Redan 1917 stod de viktigaste industrierna utan kol: elektricitetsverken fick sjättedelen av den erforderliga kolmängden, textilfabrikerna elftedelen av sitt behov i fredstid. Vid tiden för "freds"-konferensen i Versailles genomlevde nästan alla land en fruktansvärd kolkras: fabriker stängdes av bränslebrist, järnvägstrafiken inskränktes. Så uppstod den stora skakningen i industrin och transportväsendet.

I *Ryssland* såg det ut på alldeles samma sätt. Redan år 1917 var det tack vare kriget mycket illa ställt med kolbrytningen. Moskvas industri-rayon fordrade 12 miljoner pud pr månad. Kerenski-regeringen lovade visserligen skaffa 6 miljoner, men i realiteten blev resultatet betydligt magrare, och det var inte alls underligt att här, som i hela världen, kapitalismens upplösningsprocess började.

År 1917 (under Kerenski) stängdes i Ryssland följande antal fabriker:

Månader	Antal fabriker	Antal arbetare
mars	74	6,646
april	55	2,916
maj	108	8,701
juni	125	38,455
juli	206	47,754

Förfallet gick med jättesteg framåt.

För att få en överblick av fördyringens växt som framkallades av den ringa varumängden och det stora antalet papperspengar, är det nog att betrakta det land, som lidit minst av kriget: *England*.

Genomsnittsprisen för de fem viktigaste livsmedlen (te, socker, smör, bröd, kött) utgjorde:

		Te, socker	Bröd, kött, smör
Genomsnittspris	1901-05	500	300
Slutet av juli	1914	579	350
„ „ januari	1915	786	413
„ „ „	1916	946,5	465
„ „ „	1917	1,310	561
„ „ „	1918	1,221,5	681
„ „ maj	1919	1,247	777,5

Under krigets lopp höjdes prisen t. o. m. i England till mer än de dubbla, medan arbetslönerna under samma tid ökades endast 18 procent. Varupriserna steg alltså sex gånger så fort som arbetslönerna. Särskilt dåligt var läget i Ryssland, där kriget hade ödelagt landet och tack vare kapitalisterna folket blivit en renskrapad tiggerska. I själva Amerika, som lidit minst av kriget, steg priserna på 15 de viktigaste produkterna tiden 1913-1918 160 procent, arbetslönerna åter endast 80.

Till slut började också krigsmaskinerna av brist på kol, stål och andra oundgängliga materialier att gå sönder. Alla världens länder, med undantag av Amerika, utarmades. Svält, ödeläggelse och kyla red sitt triumftåg över nästan hela jorden. Alla dessa lidanden drabbade arbetarklassen särskilt svårt. Denna försökte visserligen protestera, men kriget stormade på med den borgerliga rövarstatens hela makt. Arbetarklassen var i alla länder – i de ”demokratiska” lika mycket som i de monarkiska – utsatt för oerhörda förföljelser. Arbetarna berövades ej blott sin strejkrätt, utan slogs också vid minsta protestförsök skonlöst ned. *På så vis förde kapitalismens välde till medborgarkriget mellan klasserna.*

Förföljelserna mot arbetarklassen under krigstiden karaktäriseras glänsande i Tredje Internationals resolution om den vita terrorn: ”Redan vid krigets början upprättade de borgerliga klasserna, som, på slagfälten lät mörda och stympa mer än 10 miljoner människor, också i det inre av sina länder den blodiga diktaturens välde. Den ryska tsarismens regering hängde och sköt arbetare samt organiserade judepogromer. Den österrikiska monarkin kvävde de ukrainska och tjeckiska arbetarnas och böndernas upprorsrörelser. Den engelska bourgeoisin slaktade det irländska folkets bästa män. Den tyska imperialismen rasade inomlands och de revolutionära matroserna blev detta vilddjurs första dödsoffer. I Frankrike sköt man ner de ryska soldater, som inte var villiga att försvara de franska bankireernas profiter. I Amerika lynchade bourgeoisin internationalisterna, dömde tusentals av proletariats bästa folk till tukthus uppåt 20 år och sköt ned strejkande arbetare.

Den kapitalistiska ordningen knakade i alla fogar. Produktionsanarkin förde till kriget, som framkallade en oerhörd skärpning av klassmotsättningarna: på så sätt förde kriget till revolutionen. Kapitalismen började förfalla i två huvudriktningar (§ 13). Det kapitalistiska sammanstörtandets epok började.

Låt oss litet närmare betrakta detta sammanstörtande.

Det kapitalistiska samhället var till alla sina delar upprättat efter en schablon: fabriken var organiserad precis som kontoret eller regementet i den imperialistiska armen: överst de rika, som kommenderade, underst de fattiga, arbetare och anställda, som lydde; mellan dem, ingenjörer, underofficerare och högre anställda. Härav ser man att det kapitalistiska samhället kan hävda sig så länge arbetaren-soldaten fogar sig efter godsägaren-generalen eller officeren-sonen till en adelsman eller borgare, och så länge fabriksarbetaren lyder befallningarna av direktören, som har en jättstor lön, eller ägaren själv, som prässar ur honom, arbetaren, mervärdet. Men så snart de arbetande massorna inser, att de endast är schackfigurer i händerna på sina fiender, börjar de trådar, som förbinder soldaten med generalen, arbetaren med fabrikanter, att gå sönder. Arbetarna upphör att lyda fabrikanter, likaså soldaterna sina officerare, de anställda sina förmän.

Nu börjar förfallsperioden för den *gamla* disciplinen, med vilken de rika behärskade de fattiga och bourgeoisin skar remmar ur proletariats hud. Denna period kommer oundvikligen att dröja så länge tills den nya klassen, proletariatet, underkastat under sig bourgeoisin och tvingat denna att tjäna de arbetande, tills proletariatet upprättat den *nya* disciplinen.

Detta virrvarr, i vilket allt gammalt förstörs och det nya ännu inte är skapat, kan endast sluta med proletariatets fullständiga seger i *medborgarkriget*.

§ 32. *Medborgarkriget.*

Medborgarkriget är en skärpt klasskamp, som förvandlar sig i revolution. Det imperialistiska världskriget mellan de enskilda bourgeois-grupperna om världens delning och nyuppdelning utfördes med tillhjälp av kapitalets slavar. Men det lassade på arbetarna sådana bördor, att klasskampen övergick till de förtrycktas medborgarkrig mot förtryckarna, detta krig som redan av Marx kallades det enda rättfärdiga kriget.

Det är helt naturligt, att kapitalismen för till medborgarkrig och att det imperialistiska kriget mellan de borgerliga staterna har till konsekvens klassernas krig. Vårt parti förutsade detta redan i början av kriget, år 1914, när ännu ingen ägnade en tanke åt revolutionen. Men det var klart, att å ena sidan de oerhörda, av kriget arbetarklassen pålagda bördorna skulle utmana proletariatets häftiga vrede och att å andra sidan bourgeoisin till följd av de alltför stora intressemotsättningarna mellan de olika rövargrupperna inte skulle vara i stånd att skapa en varaktig fred.

Vår förutsägelse går nu helt och fullt i uppfyllelse. Efter de fruktansvärda åren av blodbad, grymheter och förvildning utbröt medborgarkriget mot förtryckarna. Detta medborgarkrig öppnades av ryska revolutionen i februari och oktober 1917; de finska, ungerska, österrikiska och tyska revolutionerna fortsatte det; därpå kom, revolutionen till utbrott även i andra länder och fortskrider, trots ett skenbart avstannande på ytan år 1920, dag för dag på folkdjupen. Under tiden visar det sig allt klarare, att bourgeoisin ej är i stånd att skapa en varaktig fred. De allierade besegrade Tyskland redan i november 1918, den första rovfreden underskrevs först ett halvår senare och dess bestånd blir för varje månad allt ovissare. Alla inser, att denna fred inte kan bli bestående, redan har sydslaverna och italienerna, polackerna och tjeckoslovakerna, polackerna och litauerne, letarna och tyskarna m. fl. varit i luven på varann. Och alla borgerliga stater har tillsammans fallit över de ryska arbetarnas segrande sovjetmakt. Så slutar det imperialistiska kriget med medborgarkriget, ur vilket proletariatet måste utgå som segrare.

Medborgarkriget är intet infall av något parti, heller ingen slump: det är uttrycket för den revolution, som oundvikligen måste bryta ut, medan det imperialistiska rövarkriget äntligen hade öppnat ögonen på de stora arbetarmassorna.

Om man tror revolutionen möjlig utan medborgarkrig, så är det ungefär detsamma som om man skulle tro på möjligheten av en "fredlig" revolution. De, som tänker så (exempelvis mensjevikerna i Ryssland och övriga socialdemokrater) återvänder från Marx till de utopiska socialisterna, som, trodde det möjligt att införa socialismen genom, att övertala fabriksägarna. Det är precis som, om man inbillade sig att genom att stryka tigern över ryggen kunna få honom att livnära sig av gräs och lämna kreaturen i fred. *Marx* var anhängare av medborgarkriget, d. v. s. *proletariatets väpnade kamp mot bourgeoisin*. I anledning av Pariserkommunen (de parisiska arbetarnas uppror 1871) skrev *Marx*, att kommunarderna inte var nog beslutsamma; i det av *Marx* författade uttöret från Första Internationals heter det klandrande: "T. o. m. polissergeanterna fann – i st. f. att man, som sig bort, skulle avvärja och spärra in dem, – Paris' portar vidöppna, så att de i största lugn kunde undkomma till Versailles. Inte nog med att det inte kröktes ett hår på "ordningens" folk (så kallades kontrarevolutionärerna), man tilläts t. o. m. att åter samla sig och besätta mer än en betydande position mitt i själva Paris. I sin ovilja att uppta det av Thiers (den reaktionäre statsministern) genom ett nattligt infall på Montmartre öppnade medborgarkriget gjorde sig centralkommittén denna gång skyldig till ett avgörande fel därigenom, att den inte

omedelbart marscherade på det då fullständigt hjälplösa Versailles och därmed satte stopp för Thiers och hans junkrar. I stället tillät man ”ordningspartiet” ännu en gång att försöka sin styrka vid valurnorna, när den 26 mars Kommunen skulle välja regering.” Här uttalar sig Marx öppet för vitgardisternas förintande med vapenmakt i medborgarkriget.

Socialismens lärofäder tog alltid revolutionen mycket allvarligt. Det stod klart för dem, att proletariatet inte kunde övertala bourgeoisin, att det ”måste genomtvinga” sin vilja mot denna i det med ”gevär”, bajonetter och kanoner förda medborgarkriget”.

Medborgarkriget låter klasserna i det kapitalistiska samhället till följd av sina intressemotsättningar marschera mot varandra med vapen i hand. Det faktum, att det kapitalistiska samhället är splittrat i två delar, att det till sitt väsen representerar åtminstone *två* samhällen – detta faktum förblev i de normala tiderna dolt. Varför? Därför att slavarna utan att knota lydde sina herrar. Men i medborgarkriget tar denna lydnad slut och den undertryckta delen av samhället *reser sig* mot sina förtryckare. Under sådana omständigheter är självklart inte att tänka på någon klassernas ”fredliga sammanlevnad”, armén sönderfaller i vitgardister (ur adeln, bourgeoisin, de rikare intellektuella o. s. v.) och rödgardister (arbetare och bönder), varje nationalförsamling, hur den än må vara beskaffad, där fabrikanter och arbetare skulle sitta sida vid sida, blir omöjlig: hur skulle de kunna sitta ”fredligt” tillsammans i konstituanten, när de skjuter på varann på gatorna? I medborgarkriget reser sig klass mot klass. Därför kan det väl sluta med den ena klassens fullständiga seger över den andra, men omöjligt med en försoning, en kompromiss. Och vad vi sett av medborgarkriget i Ryssland och andra länder (Tyskland, Ungern, Finland) bekräftar fullständigt detta: att från och med nu finns det antingen bara proletariatets diktatur eller bourgeoisins och generalernas. Medelklassernas och deras partiers regeringar representerar endast en brygga åt bägge hållen. När ungerska rådsregeringen störtades med de ungerska socialdemokraternas hjälp, avlöstes den av en koalition och på denna följde strax reaktionen. När det en gång lyckades de konstitutionella socialistrevolutionärerna att besätta det ryska Ufa-området, vart de inom tjugufyra timmar bortjagade av amiral Koltsjak, som stödde sig på storbourgeoisin och godsägarna. I stället för arbetarnas och böndernas diktatur satte han godsägarnas och bourgeoisins.

§ 33. Medborgarkrigets former och kostnader.

Medborgarkrigets epok öppnades av den ryska revolutionen, som blott var en del av, en början på världsrevolutionen. I Ryssland bröt revolutionen tidigare ut än i andra länder, därför att kapitalismen där först lossnade i fogarna. Den ryska bourgeoisin och de ryska godsägarna, som ville erövra Konstantinopel och Galizien och som hjälpte sina franska och engelska kamrater att sätta blodbadet i gång, brast till följd av sin svaghet och brist på organisation tidigare samman, den allmänna skakningen och hungersnöden uppträdde här tidigare. Därför hade just det ryska proletariatet lättare att bli färdigt med sina fiender, att först segra och först förverkliga sin diktatur.

Men härav följer ingalunda, att den ryska kommunistiska revolutionen är den mest fullkomliga i världen och att kommunismen kan förverkligas så mycket fortare ju mindre utvecklad kapitalismen i ett land är. Om det vore så, så skulle ju socialismen först förverkligas i Kina, Persien, Turkiet och andra kapitalistiskt utvecklade land, där det knappast finns något proletariat. Och hela Marx' lära vore falsk.

Den som tänker så, förväxlar revolutionens *början* med dess *karaktär*, dess fulländning. I Ryssland kom revolutionen fortare tack vare kapitalismens ringa utveckling. Men just denna svaghet, Rysslands efterblivenhet, proletariatets ringa antal, de många småhandlarna o. s. v. gör det svårt att där organisera den kommunistiska hushållningen. I England kommer revolutionen senare. Men där kommer proletariatet att efter segern lättare kunna organisera kommunismen, ty det utgör där den överväldigande majoriteten och är vant vid samhälleligt arbete. Produktionen är

ojämförligt mer *centraliserad* i England. Revolutionen kommer visserligen att börja senare i England, men den kommer på en högre nivå, blir mer utvecklad än i Ryssland.

Många tror, att medborgarkrigets *grymhet* är en följd av Rysslands ”asiatiska” natur, av den ryska efterblivenheten. Revolutionens motståndare i Västeuropa predikar alltid, att i Ryssland blomstrar den ”asiatiska” socialismen och att revolutionen i andra länder kommer att avlöpa utan grymheter. Detta är dumt prat. I ett kapitalistiskt utvecklat land måste bourgeoisins motstånd vara starkt, även de intellektuella (tekniker, ingenjörer, officerare – observera att till de ”intellektuella” räknas i Ryssland alla som genomgått högre skola!) är intimt förbundna med kapitalet och därför fientligt sinnade mot kommunismen. Medborgarkriget blir därför i dessa länder oundvikligen häftigare än i Ryssland. Det har vi ju också redan sett i Tyskland. Där har revolutionen bevisat, att kampen i kapitalistiskt mer utvecklade länder antar häftigare former.

De, som, beklagar sig över bolsjevikernas terror, glömmer, att bourgeoisin i sin strävan att rädda sin penningpung inte ryggat tillbaka för något. Internationella kommunistiska kongressens resolution säger härom, följande: ”När det imperialistiska kriget började övergå i medborgarkriget och de härskande klasserna, de största förbrytare, som mänsklighetens historia känner, stod inför faran av sitt blodsväldes undergång, blev dessa härskande klassers bestialitet än grymmare ...”

De ryska generalerna – tsarregimen förkroppsligad – sköt under hela sin kamp mot Sovjet i massa ned egna arbetande landsmän, med direkt eller indirekt understöd av socialförrädarna. Under socialistrevolutionärernas och mensjevikernas välde i Ryssland fyllde tusentals arbetare och bönder fångelserna och generalerna utrotade för bristande disciplin flera regementen. Krassnoff och Denikin, som åtnjöt ententens välvilliga understöd lät slå ihjäl och hänga tusentals arbetare, arkebusera ”var tionde”, ja, de lät t. o. m. de hängdas lik hänga kvar i galgarna i tre dagar för att avskräcka andra. I Ural och Volga-området skar de tjeckoslovakiska banden, som också med ententens bistånd kämpade mot arbetarnas Ryssland, armar och ben av sina fångar, dränkte dem i Volga, begrov dem levande i jorden. I Sibirien slog Koltsjaks generaler ned tusentals kommunister och utrotade otaliga arbetare och bönder. De tyska och österrikiska borgarna och socialförrädarna visade tillräckligt sin kannibalnatur då de i Ukraina i flyttbara galgar av järn hängde de av dem utplundrade kommunistiska arbetarna och bönderna, sina egna landsmän. I Finland, den borgerliga ”demokratins” land, hjälpte de finska borgarna att arkebusera 13-14,000 proletärer och martera till döds i fångelserna över 15,000. I Hälsingfors drev de kvinnor och barn framför sig som skydd mot maskingevären. Tack vare de tyska reaktionärernas hjälp kunde de finska vitgardisterna och deras svenska hantlangare fira blodiga orgier över det besegrade finska proletariatet. I Hälsingfors tvang man de till döden dömda arbetarkvinnorna att själva gräva sina gravar, i Viborg mejade man ned hundratals ryska och finska män, kvinnor och barn.

I sitt eget land har tyska bourgeoisin och tyska socialdemokrater genom att blodigt undertrycka de kommunistiska arbetarupproren, genom de bestialiska morderna på Liebknecht och Rosa Luxemburg, genom att slakta massor av spartakistiska arbetare slagit rekord i reaktionärt raseri. De vitas mass- och individuella terror – det är den fana varunder bourgeoisin marscherar.

Samma bild visar sig i andra länder. I det demokratiska Schweiz står statsmakten fullt beredd att slakta arbetare, om dessa skulle understå sig att såra den borgerliga ”rättsordningen”. I Amerika är tukthuset, lynchningarna och den elektriska avrättningsstolen utsökta symboler för landets demokrati och frihet. I Ungern och i England, i Tjeckoslovakien och i Polen – överallt samma historia. De borgerliga mördarna ryggat inte tillbaka för någon skändlighet. För att befästa sitt välde befordrar de chauvinismen och organiserar den ukrainska ”demokratin” med mensjeviken Petijura i spetsen, den polska med socialpatrioten Pilsudski, arrangerar väldiga judepogromer, som i grymhet vida överträffar tsarismens på sin tid. Och när de polska, reaktionära och ”socialistiska” förbrytarna lät mörda de ryska rödakorsrepresentanterna, var det bara en droppe i

havet av de förbrytelser och grymheter, som den vacklande borgerliga kannibalismen dagligen begår.

I den mån medborgarkriget fortskrider, antar det också nya former. Om proletariatet i alla land är undertryckt, för det detta krig i form av *uppror* mot bourgeoisins statsmakt. Men om proletariatet nu har segrat i ett eller flera land och bemäktigat sig statsmakten, vad sker då? Då har det den organiserade statsmakten, den proletära armén hela maktapparaten till sitt förfogande, det kämpar mot sin egen bourgeois, som, organiserar sammansvärjningar och uppror mot proletariatet. Men det kämpar då också som stat mot de borgerliga staterna. Medborgarkriget antar alltså här en ny form, det verkliga klasskriget, där den *proletära* staten kämpar mot den *borgerliga* staten. Arbetarna reser sig inte bara mot sitt eget lands bourgeois utan arbetarstaten för ett regelrätt krig mot de angripande imperialistiska kapitalstaterna. Detta krig föres inte för att röva främmande ägodelar, utan för kommunismens seger, för arbetarklassens diktatur.

Så har det också faktiskt skett. Efter ryska oktoberrevolutionen föll alla kapitalistiska stater från alla håll över sovjetmakten: Tyskland, Frankrike, Amerika, Japan o. s. v. Ju mer ryska revolutionen genom, sitt föredöme smittade de andra ländernas arbetare, desto fastare slöt sig det internationella kapitalet samman mot revolutionen och sökte organisera ett kapitalistiskt världsförbund mot proletariatet.

Ett sådant försök har kapitalisterna på anstiftan av Wilson, det amerikanska kapitalets durkdrivne skälm och fana, grundat på den s. k. fredskonferensen i Versailles. De gav detta rövarförbund namnet "Nationernas Förbund" eller "Folkförbundet". I realiteten är det dock inte *folkens* förbund utan ett förbund av *kapitalisterna* i resp. land och deras statsmakt.

Detta förbund är ett försök att skapa en oerhörd världstrust, som ska spänna över hela vår planet, utsuga hela världen och överallt på det grymmaste sätt slå ned arbetarklassens uppror och revolutioner. Allt tal om att detta förbund är tillkommet för att bevara världsfreden är narraktigt prat. Dess egentliga mål är för det första hela världsproletariatets, alla koloniers och dess invånares utsugning och för det andra strypanget av den i utveckling stadda världsrevolutionen.

Första fiolen i "folkförbundet" spelar Amerika, som har förrikat sig oerhört under kriget. Amerika är f. n. alla de borgerliga europeiska staternas fordringsägare. Vidare är Amerika en makt också därför att det förfogar över råmaterial, bränsle och spannmål. Därmed vill det hålla alla de andra rövarna i beroende. I "folkförbundet" har det ännu ej ingått, enär det t. v. tjänar mera på att stå utanför, att vara sitt eget folkförbund.

Det är intressant att fastslå, hur Förenta Staterna döljer sin ledande rovpolitik med allehanda vackra fraser. Inträdet i rövarkriget skedde under lösen "mänsklighetens räddning" o. s. v. Det var fördelaktigt för Förenta staterna att framför sig ha ett söndertrasat Europa, uppdelat i dussintals till skenet "självständiga" men i realiteten av Amerika beroende stater. Och detta rövarintresse påtog den ädla masken av "nationernas självbestämmanderätt". Det kapitalistiska gendarmeriet, de vita gardena och polisen, som enligt Wilsons plan överallt skulle strypa revolutionen, uppställdes under det vackra namnet straffexpeditioner för "fredsbrott". År 1919 blev plötsligt alla imperialister fredsälskande och skriade högljutt, att de verkliga imperialisterna och motståndarna till freden, det var – bolsjevikerna. Här dolde sig revolutionens bödlar bakom "fredskärlekens" och "demokratins" mask.

'Folkförbundet' har faktiskt redan visat sig som internationell gendarm och bödel. Dess exekutiv har kvävt ungerska rådsrepubliken och revolutionen i Slovakien. Den söker alltjämt strypa det ryska proletariatet: Englands, Amerikas, Frankrikes, Japans och andra härar gick från norr, söder, öster och väster mot Sovjet-Ryssland tillsammans med arbetarklassens bödlar. T. o. m. sina negerslavar släppte detta "folkförbund" lösa mot de ryska och ungerska arbetarna (Odessa, Budapest). "Folkförbundet" stod bakom sammansvärjningarna och attentaten mot de ryska arbetarnas regering och ledare, bakom Judenitjs, Wrangels m. fl. anfall på Sovjet, hetsade

Finland, Polen m. fl. emot Ryssland. Sammansvärjningarna mot sovjetledarna skedde genom de främmande makternas konsulter: deras agenter sprängde broar, kastade bomber på kommunister o. s. v. Det finns ingen skändlighet, som inte kapitalisternas "folkförbund" vore i stånd till.

Ju starkare proletarietets anstorm är, desto intimare sluter sig kapitalisterna samman. I Kommunistiska manifestet 1847 skrev Marx och Engels: "Det går ett spöke kring i Europa, kommunismens spöke. Alla det gamla Europas makter har sammansvurit sig till en helig hetsjakt på detta spöke, påven och tsaren, Metternich och Guizot, franska radikaler och tyska poliser." Det har gått många år sedan dess. Kommunismens spöke har fått kött och blod. Och mot det drar inte bara det "gamla Europa" utan hela den kapitalistiska världen i fält. Men *"folkförbundet"* kommer dock ej att förmå fylla sina bägge uppgifter: hela världsekonomin organiserande till en enda trust och kvävande av den uppflammande världsrevolutionen. Bland stormakterna själva är det dåligt ställt med enigheten. Amerika och Japan står fientliga mot varann och bägge fortsätter de att rusta – mot varann. Det vore löjligt att tro, att det söndertrasade Tyskland skulle kunna hysa några vänskapliga känslor för ententens "oegennyttiga" rövare. Här gapar alltså fortfarande motsättningarna. De små staterna bekämpar varann inbördes. Men ännu viktigare är att i kolonierna börjar uppror och krig: i Indien, Egypten, på Irland o. s. v. De underkuvade länderna reser sig mot sina "civiliserade" europeiska förtryckare. Till medborgar- och klasskriget, som proletarietet för mot den imperialistiska bourgeoisin, sluter sig upproren i kolonierna, undergrävande och förintande världsimperialismens välde. Det imperialistiska systemet brakar alltså å ena sidan under trycket av proletarietet i uppror, de proletära republikernas krig, upproren och kriget med de av imperialismen underkuvade nationerna, å andra sidan till följd av motsättningarna och oenigheten mellan de kapitalistiska makterna själva. I stället för den "varaktiga" freden – fullständigt kaos, i stället för världsproletariatets kuvande – förbittrat medborgarkrig. I detta medborgarkrig växer proletarietets krafter medan bourgeoisins avtar. Vid dess slut står oundkomlig proletarietets seger.

Men den proletära diktaturens seger kan inte vinnas utan offer. Medborgarkriget kräver som varje annat krig offer av människoliv och materiell egendom. Varje revolution är förbunden med dylika kostnader. Därför kommer under medborgarkrigets första tid den av det imperialistiska kriget framkallade rubbningen att här och var ytterligare ökas. Ty de bästa arbetarna måste i stället för att arbeta och organisera produktionen stå med geväret i hand vid fronten och försvara sig mot godsägarna och generalerna. Därav lider naturligtvis industrin. Men detta är oundvikligt i varje revolution. I den borgerliga franska revolutionen 1793-1794, där bourgeoisin störtade de franska godsägarna, medförde medborgarkriget stora ödeläggelser. Men efter de feodala (adliga) godsägarnas störtande och besegrande började Frankrike raskt gå uppåt.

Envar inser, att i en så oerhört omfattande revolution, som proletarietets världsrevolution, där en under sekler upprättad samhällsordning av förtryck störtar samman, revolutionens offer också måste bli synnerligen stora. Medborgarkriget föres nu efter världsmått och övergår delvis till ett krig mellan de borgerliga och de proletära staterna. De proletära staterna, som försvarar sig mot rovimperialisterna, för ett heligt klasskrig. Men det kräver offer av blod. Och ju mer detta krig griper omkring sig, desto mer fortskrider ödeläggelsen.

En revolutions kostnader kan dock ingalunda tjäna som bevis *emot* revolutionen. Den under seklernas lopp upprättade kapitalistiska ordningen har ju dessutom frambesvurit den oerhörda imperialistiska människoslakt, som skapade ett hav av blod. Vilket medborgarkrig kan mäta sig med denna vilda förstörelse och detta förintande av all egendom mänskligheten hopat? Mänskligheten måste en gång för alla göra slut på kapitalismen. Och för den skull måste man hålla ut den tid borgarkriget varar och bana väg för kommunismen, som ska läka alla sår och snabbt befördra utvecklingen av det mänskliga samhällets produktivkrafter.

§ 34. Allmän upplösning eller kommunism?

Den i utveckling stadda revolutionen blir en *världsrevolution* av samma skäl, som gjorde att det imperialistiska kriget blev ett *världskrig*. Alla betydande länder är sammanbundna med varann, är lemmar i världsekonomin, invecklades i kriget och blev genom detta krig på ett särskilt intimt sätt förbundna; i alla länder förorsakade kriget fruktansvärda ödeläggelser, förde till hungersnöd, proletariats förslavande, till kapitalismens allmänna rubbning och förfall, till kadaverdisciplinens upplösning i armén och fabrikerna. Och med samma obönhörliga oavvändbarhet för detta krig till proletariats kommunistiska revolution.

Har en gång den kapitalistiska upplösningen och den kommunistiska revolutionen börjat, så kan de inte hejdas av något. Varje försök att länka det mänskliga samhället tillbaka i de gamla kapitalistiska banorna är i förväg dömt att misslyckas. De proletära massornas klassmedvetande har nått en sådan höjd, att de inte längre vill arbeta för kapitalet och dess intressen, för rov och förtryck av kolonier o. d., och inte heller vill eller kommer de mera att mörda varann. Numera är det omöjligt att i Tyskland återupprätta Wilhelm II:s armé. Och liksom det är omöjligt att återställa den imperialistiska disciplinen i hären genom att tvinga proletärsoldaterna att underkasta sig de adliga generalernas ok, är det omöjligt att återställa den kapitalistiska arbetsdisciplinen och tvinga arbetarna att arbeta för kapitalisterna och godsägarna. Den nya armen kan skapas endast av proletariatet, den nya arbetsdisciplinen förverkligas endast genom detta.

Endast ett återstår: antingen allmänt förfall, fullständigt kaos, ökad förvildning, oordning och anarki eller *kommunismen*! Alla försök att upprätta kapitalismen i ett land, där massorna redan tagit makten i egna händer, bekräftar detta. Varken finska eller ungerska borgarklasserna eller Denikin eller Koltsjak eller Wrangel var i stånd att åter sätta det ekonomiska livet i gång, de förmådde inte ens själva upprätthålla sin egen blodiga ordning.

Mänsklighetens enda utväg är kommunismen. Och då denna kan förverkligas endast genom proletariatet, så är detta i nuvarande ögonblick mänsklighetens verkliga räddare från kapitalismens fador, från barbarisk utsugning, kolonialpolitik, stående härar, hungersnöd, förvildning och bestialisering från allt vad finanskapitalet och imperialismen fört med sig av fruktansvärt. Häri ligger proletariatets stora historiska betydelse. Det kan lida nederlag i enstaka strider, ja, i enstaka land, men dess seger är lika oundviklig som bourgeoisins undergång.

Av vad här sagts framgår klart, att alla grupper, klasser och partier, som tänker eller tror på kapitalismens återställande och att tiden för socialismen ej ännu är kommen, i själva verket spelar en kontrarevolutionär, en *reaktionär* roll, vare sig de vill eller ej, vare sig de vet det eller ej. Dit hör alla försoningssocialistiska partier. Härom i följande kapitel.

Litteratur: *L. Kamenev*: Imperialismens ekonomiska system. *N. Lenin*: Imperialismen som kapitalismens sista etapp. *N. Bucharin*: Världsekonomin och imperialismen. *G. Ziperovitj*: Syndikat och truster i Ryssland. *N. Lenin (Antonoff)*: Militarismen. *Pavlovitj*: Vad är imperialism? *Densamme*: De stora järnvägarna. *Densamme*: Militarism och marinism. *Densamme*: Världskrigets resultat. Ett grundläggande men svåräst arbetet är *R. Hilferdings*: Finanskapitalet.

Dessutom jämför följande arbeten: *K. Kautsky*: Vägen till makten. *Kersjenzeff*: Den engelska imperialismen. *Lossovskij*: Järn och kol (kampen om Elsass-Lothringen). *G. Sinovjev*: Österrike och världskriget. *Pokrovskij*: Frankrike under kriget. *Keraskoff*: England under kriget. *M. Lurie (Larin)*: Segerlandet. *Densamme*: Krigets resultat. *G. Sinovjev*: Tremaktsförbund och trestatsallians. *A. Lomov*: Kapitalismens upplösning och kommunismens organisation. *N. Osinskij*: Socialismens uppbyggande (första kapitlet). Vidare *Jack Londons* roman *Järnhälen*.

Femte kapitlet: Den andra och den tredje internationalen.

§ 35. Arbetarrörelsens internationalism som villkor för den kommunistiska revolutionens seger. – § 36. Andra internationalens sammanstörtande och dess orsaker. – § 37. Fosterlandsförsvarets och pacifismens paroller. – § 38. Socialchauvinisterna. – § 39. "Centern". – § 40. Tredje (kommunistiska) internationalen.

§ 35. Arbetarrörelsens internationalism som villkor för den kommunistiska revolutionen.

Den kommunistiska revolutionen kan segra endast som världsrevolution. Om t. ex. arbetarklassen bemäktigar sig makten i ett land, medan i andra länder proletariatet inte av fruktan utan av övertygelse skulle alltjämt förbli kapitalet undergivet, skulle slutligen de stora rövarstaterna strypa detta arbetarnas land. Åren 1917, 1918, 1919 och 1920 försökte stormakterna strypa Sovjet-Ryssland, 1919 ströp de Sovjet-Ungern. Men Sovjet-Ryssland kunde de inte strypa därför, att det inre läget inom stormakterna själva var sådant att de måste frukta att själva störta under trycket från de egna arbetarna, som fordrade arméernas bortdragande från Ryssland. Den proletära diktaturens existens i enbart ett land är ständigt hotad, om understödet från de andra ländernas arbetare uteblir. Dessutom är i ett sådant land det ekonomiska uppbygget mycket försvårat. Ett sådant land får intet eller nästan intet från utlandet: det *blockeras* från alla håll.

Men om för kommunismens seger fordras ofrånkomligt världsrevolutionens seger ock arbetarnas ömsesidiga understöd, så betyder det, att det nödvändiga villkoret för segern är – arbetarklassens internationella solidaritet. Liksom arbetarna i ett land kan vinna en strejk endast om olika fabrikers arbetare understödjer varann, skapar en gemensam organisation och gemensamt för kampen mot alla fabriksägare, så är det också med arbetarna i olika borgerliga stater. De kommer att segra först när de går fram gemensamt, i slutna led, när de inte slåss inbördes, utan förenar sig när de känner sig som en enda klass, sammanhållen av gemensamma intressen. Endast ett fullständigt inbördes förtroende, en broderlig sammanhållning, enhetlighet i revolutionär handling gentemot världskapitalet garanterar arbetarklassen segern. Den kommunistiska arbetarrörelsen kan segra endast som internationell kommunistisk rörelse.

Nödvändigheten av proletariatets enhetliga internationella kamp har länge insetts. På 1840-talet, före 1848 års revolution, fanns det redan en hemlig internationell organisation, som kallade sig Kommunisternas förbund. I ledningen stod Marx och Engels. På detta förbunds Londonkongress fick dessa två i uppdrag att författa ett manifest i förbundets namn. Så uppstod Kommunistiska Manifestet, vari proletariatets stora kämpar för första gången framlade kommunismens läror.

År 1864 uppstod under ledning av Marx Internationella arbetarassociationen eller Första Internationalen. I denna international satt många ledare för arbetarrörelsen i olika länder, men bland dem fanns föga enighet. Dessutom stödde de sig ännu inte på de breda arbetarmassorna utan påminte snarare om en internationell förening för revolutionär propaganda. År 1871 deltog Internationalens medlemmar i de parisiska arbetarnas uppror, Pariskommunen. Därpå började överallt förföljelserna mot Internationalens grupper. År 1874 splittrades Internationalen, sedan den redan betänkligt försvagats genom striden mellan Marx' och anarkisten Bakunins anhängare. Efter Första Internationalens bristning började i de olika länderna med industrins utveckling växa upp socialdemokratiska partier. Behovet av ömsesidigt understöd gjorde sig snart kännbart, och år 1889 inkallades en internationell socialistisk kongress av representanter för de olika nationella socialdemokratiska partierna. Så föddes Andra Internationalen, som brast vid världskrigets utbrott. (Orsakerna därtill klarlägges längre fram.)

Redan i Kommunistiska Manifestet förkunnade Marx parollen: ”Proletärer i alla land, förena er!”

Marx skrev därom följande, manifestets slutrader: ”Kommunisterna försmår att hemlighålla sina åsikter och avsikter. De förklarar öppet, att deras mål kan nås endast genom en våldsam omstörtning av all hittillsvarande samhällsordning. Må de härskande klasserna darra för en kommunistisk revolution! Proletärerna har intet att förlora annat än sina kedjor. Men de har en värld att vinna. Proletärer i alla land, förena er!”

Proletariatets internationella solidaritet är ingalunda någon leksak eller en vacker fras, utan en livsnödvändighet, utan vilken arbetarklassens sak vore vigd åt undergången.

§ 36. Andra Internationalens sammanstörtande och dess orsaker.

När i augusti 1914 den stora världsslakten tog sin början, ryckte de socialdemokratiska partierna i alla land upp vid sina regeringars sida och understödde så blodbadet. Endast ryska, serbiska och senare italienska proletariatet förklarade krig mot sina egna regeringars krig. På en och samma dag röstade de socialdemokratiska riksdagsmännen i Frankrike och Tyskland för sina regeringars krigskredit. I stället för den allmänna resningen mot den brottsliga bourgeoisin skingrades de socialdemokratiska partierna vart och ett under sin "egen" borgerliga regeringars fana. Det imperialistiska kriget fick *direkt understöd* av de socialistiska partierna, vars ledare förnekade och förrådde socialismen. Andra Internationalen fick ett ömkligt slut.

Det är intressant att läsa, hur socialdemokratiska partiernas press och ledare strax innan sitt förräderi brännmärkte kriget. Så skrev exempelvis *Hervé* i sin tidning *Guerre Sociale* (Det sociala kriget), som han vid krigets början döpte om till *La Victoire* (Segern): "Slåss för att rädda tsarens prestige!... Vilken glädje att dö för en så ädel sak!" Tre dagar före krigsutbrottet utsände Frankrikes socialistiska parti ett manifest mot kriget och de franska syndikalisterna manade i sin tidning: "Arbetare! Om ni inte är några fega stackare... så protester!" Tyska socialdemokratin inkallade talrika protestmöten. Hos alla var ännu Basel-Internationalens beslut i färskt minne. I resolutionen, som där antogs, hette det, att i händelse av ett krig alla medel skulle användas för att resa folket och "påskynda kapitalismens sammanstörtande". Men redan nästa dag skrev samma partier och samma ledare om nödvändigheten att "försvara fosterlandet" (d. v. s. den egna bourgeoisins rövarstat) och *Arbeiter-Zeitung* i Wien skrev, att man måste försvara "den tyska (!) mänskligheten".

För att förstå Andra Internationalens sammanstörtande och ömkliga undergång måste vi vara på det klara med de förhållanden, under vilka arbetarrörelsen utvecklade sig före kriget. Fram till denna sammanstörtning utvecklade sig kapitalismen i Europa och Amerika på koloniernas bekostnad. Kapitalismens mest motbjudande och blodiga sidor kom huvudsakligen att synas här. Av kolonialfolken utprätsades genom barbarisk utsugning, rov, bedrägeri, våld, värden som gav europeiska och amerikanska finanskapitalen god profit. Ju starkare och mäktigare en statskapitalistisk trust kände sig på världsmarknaden, desto större profit tog den genom koloniernas utsugning. På denna *mervinst* kunde den betala sina löneslavar något mer än den vanliga arbetslönen. Naturligtvis inte alla, bara de "kvalificerade", d. v. s. de s. k. yrkeskunniga arbetarna. Dessa lager av arbetarklassen blev så genom pengarna vunna för kapitalismen. De drog den slutsatsen: Om "vår" industri äger avsättningsmarknader i de afrikanska kolonierna, så är det bra också för oss; industrin utvecklas, våra herrars profit kommer att växa och så får väl alltid också vi litet med. Så fångslar kapitalet sina löneslavar vid den *egna* staten.

Arbetarmassorna var inte vana – de hade ju heller inte haft något tillfälle – att föra en kamp efter internationella mått. Deras organisationers verksamhet inskränkte sig i de flesta fall till de egna borgarklassernas stater. Och dessa "egna" borgarklasser förstod att för kolonialpolitiken vinna en del av arbetarklassen, särskilt dess "kvalificerade" lager. Även arbetarorganisationernas ledare, arbetarbyråkratin, de parlamentariska representanterna, som hade fått det mer eller mindre personligt bra och vant sig vid en "fredlig", "lugn", "laglig" verksamhet, fastnade på bourgeoisins limspö. Ty kapitalismens blodsida syntes egentligen bara i kolonierna. I Europa och Amerika utvecklade sig industrin raskt och arbetarklassens kamp antog mer eller mindre fredliga former. Stora revolutioner hade det (med undantag för Ryssland) inte funnits sedan 1871 – ja, för de flesta land 1848. Alla vande sig vid tanken, att kapitalismen också för framtiden skulle utveckla sig lika fredligt, och när man talade om kommande krig, så trodde man inte själv därpå. En del av arbetarna – däribland också arbetarledarna – hängav sig allt mer åt den tanken att arbetarklassen hade intresse av kolonialpolitiken och *tillsammans med den egna bourgeoisin* måste befördra "det gemensamma folkets" sak. Till följd härav började också de småborgerliga massorna strömma till socialdemokratin. Intet under att *i det avgör ande ögonblicket samhörigheten med den imperialistiska rovstaten segrade över arbetarklassens internationella solidaritet.*

Huvudorsaken till Andra Internationalens undergång låg alltså däri, att de största statskapitalistiska statstrusternas kolonialpolitik och monopolställning fängslade arbetarna – och särskilt arbetarnas ledare – vid den imperialistiska *bourgeois-staten*.

I arbetarrörelsens historia har det också förut funnits fall, då arbetarna gått tillsammans med sina förtryckare. Exempelvis den tiden, då arbetaren ännu satt vid sin herres bord. Han betraktade sin herres fabrik nästan som sin egen, hans herre var för honom ingen fiende, utan hans arbets-”givare”. Först så småningom började de olika fabrikernas arbetare förena sig mot *alla* herrar. När de stora länderna förvandlade sig till statskapitalistiska trustar, visade att börja med arbetarna mot dem samma tillgivenhet som förut mot de enskilda herrarna. Först världskriget har lärt dem, att man inte får stå på den egna *borgerliga* statens sida, utan måste gemensamt *störta* dessa borgerliga stater och skrida till upprättandet av proletariats diktatur.

§ 37. Fosterlandsförsvarets och pacifismens paroller.

Förräderiet mot arbetarnas sak och arbetarklassens gemensamma kamp rättfärdigades av de socialistiska partiernas ledare och Andra Internationalen med att man, som det hette, måste ”försvara fosterlandet”.

Vi har redan sett, att i ett imperialistiskt krig ingen av stormakterna försvarar sig utan alla är de *angripande*. Parollen att försvara fosterlandet (det *borgerliga* fosterlandet) var helt enkelt ett *bedrägeri*, med vilket ledarna sökte dölja sitt förräderi.

Här måste vi dock närmare ingå på denna fråga.

Vad är egentligen fosterlandet? Vad menas därmed? Människor, som talar samma språk eller en ”nation”? Ingalunda. Låt oss nämligen se på exempelvis det tsaristiska Ryssland. När ryska bourgeoisin ropade på fosterlandsförsvaret, tänkte de ingalunda på det land, vari en ”nation”, låt oss säga storryssar, bor, nej, det var frågan om alla de olika folk, som bebor Ryssland. Vad var det alltså egentligen frågan om? Intet annat än den *ryska bourgeoisins och de ryska godsägarnas statsmakt*. Att försvara denna manades de ryska arbetarna – d. v. s. i själva verket inte att försvara den utan att *utvidga dess gränser* till Konstantinopel och Krakau. När tyska bourgeoisin vrålade om ”fosterlandets” försvar, vad gällde det då? Återigen bourgeoisins, den tyska bourgeoisins välde, *gränsutvidning åt Wilhelms rövarstat*.

Vi måste därför vara på det klara med, huruvida arbetarklassen *under kapitalismen* äger något fosterland. Marx svarar därpå i Kommunistiska manifestet: ”Arbetarna äger intet fosterland.” Varför? Helt enkelt därför att de under kapitalismens välde inte förfogar över någon makt, därför att kapitalismen lägger allt i bourgeoisins händer, därför att under kapitalismen staten är ett medel till att *hålla nere och undertrycka arbetarna*. Proletariats uppgift består i att förstöra bourgeoisins stat och inte i att försvara den. Först då får proletariatet ett fosterland, *när det har erövrat statsmakten* och blivit landets herre. Då först är proletariatet förpliktigt att försvara sitt fosterland, ty då försvarar det sin *egen* makt och sin *egen* sak, icke sin fiendes makt och sina förtryckares rövarpolitik.

Bourgeoisin förstår detta alldeles utmärkt, vilket bevisas av följande. När ryska proletariatet erövrat makten, tog *ryska bourgeoisin* med alla medel upp kampen *mot Ryssland*, därvid förbindande sig med vem den fann: tyskar, japaner, amerikanare, engelsmän o. s. v. – ja, man skulle ha varit tacksam för hjälp från Hin håle själv. Varför? Därför att man förlorat *makten* i Ryssland, förlorat sitt eget fosterland av rov, plundring och borgerlig utsugning. Det *proletära* Ryssland åter, d. v. s. sovjetmakten, är ryska bourgeoisin beredd att spränga i luften så snart den bara kan det. Samma var förhållandet i Ungern. Bourgeoisin manade till försvar av Ungern så länge makten låg i dess händer, men när den gått sin kos förenade sig samma bourgeoisin med rumäner, tjeckoslovaker, österrikare och ententen och strypte i förbund med dem, det *proletära* Ungern. Det betyder att bourgeoisin utmärkt väl förstår vad det gäller. Den manar med foster-

landsfraser alla medborgare att befästa dess egen borgerliga makt och dömer som högförrädare dem, som inte vill vara med därpå. Däremot låter den intet hindra sig att spränga det *proletära* fosterlandet.

Proletariatet måste lära av bourgeoisin: det måste *spränga det borgerliga fosterlandet* och inte hjälpa till med att försvara eller utvidga det, men sitt *eget proletära fosterland* måste det *försvara* med alla krafter, till sista blodsdroppen.

Här kan våra motståndare invända: Ni erkänner alltså, att kolonialpolitiken och imperialismen bidrog till industrins utveckling, att därigenom några smulor föll från herrarnas bord ned till arbetarklassen? Men då måste man dock försvara sina *egna* herrar och hjälpa dem i deras konkurrenskamp?

Detta är alldeles oriktigt. Antag att vi har två fabrikanter: Schultz och Petroff. De ligger i luven på varann på marknaden. Schultz säger till sina arbetare: ”Mina vänner, försvara mig av alla krafter! Skada så gott ni kan Petroffs fabrik, honom själv, hans arbetare o. s. v. Då blir det fart på min fabrik, jag kan konkurrera bort Petroff och mina affärer kommer att gå glänsande. Och som del i vinsten får ni då löneförhöjning!” Samma säger Petroff till sina arbetare. Antag nu, att Schulz har segrat. Då kommer han kanske också första tiden att ge en löneförhöjning, men senare kommer han att ta igen alltihop. Men när då Schulz' arbetare strejkar och vänder sig till Petroffs med anhållan om bistånd, kan dessa svara: ”Vad nu då? Ni har ruinerat oss, och nu kommer ni till oss och ber om hjälp! Nej tack, ni kan gå!” En *gemensam* strejk kan inte komma till stånd. Men arbetarnas splittring gör kapitalisten stark. Och sedan han slagit ned sin konkurrent vänder han sig mot arbetarna, som splittrat sina krafter. Schulz' arbetare vann visserligen för ett ögonblick en något högre lön, men senare förlorade de allt. På alldeles samma sätt är det i den *internationella* kampen. Den borgerliga staten utgör en sammanslutning av arbetarnas herrar. Vill en sådan sammanslutning förrika sig på en annans bekostnad, så kan den för pengar skaffa sig arbetarnas bifall härtill. Andra Internationals sammanstörtande och arbetarledarnas förräderi mot socialismen möjliggjordes av att ledarna var villiga att ”försvara” och förstora de smulor, som föll från herrarnas bord. Men *under krigets gång*, när arbetarna till följd av detta förräderi var splittrade, störtade sig kapitalet från alla sidor och med ursinnigt raseri mot dem. Arbetarna såg nu, att de räknat fel, att de socialdemokratiska ledarna sålt dem för en grynvälling. Med insikten härom börjar *socialismens pånyttfödelse*. Protesterna kom framförallt från de lågt avlönade, ”icke kvalificerade” arbetarnas led. Arbetararistokratin och de gamla ledarna fortsatte och fortsätter alltjämt sitt förräderi.

Ett medel att vilseföra och fördumma arbetarmassorna var, vid sidan av parollen om (det borgerliga) fosterlandets försvar, den s. k. *pacifismen*. Vad menas med den? Den är åsikten, att redan inom kapitalismen den eviga freden ska kunna upprättas på jorden utan varje revolution, utan något uppror från arbetarna o. s. v. Det är nog att upprätta skiljedomar till slitande av striderna mellan de olika makterna, avskaffa den hemliga diplomatin, genomföra av rustning – om också i början bara partiell – o. s. v., och så blir allt bra.

Pacifismens grundfel ligger i tron på, att bourgeoisin kommer att gå med på alla dessa saker, såsom avrustning o. d. Men det är alldeles hopplöst att i imperialismens och medborgarkrigets epok predika avrustningen. Bourgeoisin kommer, trots pacifisternas önskan, att beväpna sig. Om proletariatet avrustar eller underlåter att beväpna sig, prisger det sig helt enkelt självt åt förintelse. Däri består just det vilseförande av proletariatet, som ligger i den pacifistiska parollen. Dess mål är att få arbetarna bort från den väpnade kampen för kommunismen.

Det bästa exemplet på pacifismens förljugenhet är Wilsons politik och hans 14 punkter, vari under den mest ideella täckmantel, såsom folkens förbund, avsågs att realisera världens utsugning och det internationella medborgarkriget mot proletariatet. Vilken skändlighet pacifismen kan vara i stånd till, ser vi av följande exempel. Förenta Staternas f. d. president Taft är en av stiftarna av amerikanska pacifistsällskapet och samtidigt en ursinnig imperialist. Den bekante amerikanske

automobilfabrikanten Ford föranstaltade en hel expedition till Europa för att genom den trumpeta ut sin pacifism över världen. Samtidigt inhöstade han hundratals miljoner dollars i krigsvinst, ty alla hans företag arbetade för kriget. Och senare, efter Amerikas inträde i kriget, blev han häftig krigsentusiast, medan de av hans anställda i fredspropagandan, som tog denna allvarligt, burades in i den amerikanska ”demokratins” tukthus! En tongivande pacifist A. Fried betecknar i sin *Pacifismens handbok* (band II, sid. 149) imperialisternas gemensamma rövartåg mot Kina år 1900 som en ”folkens förbrödring”. Och likaledes dukar pacifisterna upp frasen om ”folkförbund”, vilket i stället för folkens förbund i själva verket är ett kapitalistförbund mot folken.

§ 38. *Socialchauvinisterna.*

De bedrägliga paroller, med vilka bourgeoisin dag ut och dag in med hela sin press (tidningar, tidskrifter och flygblad) överöste massorna, blev också paroller för socialismens förrädare.

De gamla socialdemokratiska partierna splittrade sig i nästan alla länder i tre riktningar: de uppriktiga och cyniska förrädarna (*socialchauvinisterna*), de maskerade och vacklande förrädarna (den s. k. *centern*) och slutligen de socialister som blev socialismen trogna. Av de senaste organiserades sedan de *kommunistiska* partierna.

Som *socialchauvinister*, d. v. s. predikare av nationalhat under socialismens flagga, de borgerliga rövarstaternas understödjande under fosterlandsförsvarets lösen, rörde sig ledarna för nästan alla de gamla socialistiska partierna: i *Tyskland* Scheidemann, Ebert, David, Noske m. fl., i *England* Henderson, i *Amerika* Gompers, den gamle fackföreningsledaren, i *Frankrike* Renaudel, Thomas, Guesde och fackliga ledare som Jouhaux, i *Ryssland* Plekhanoff, Potressoff, högersocialistrevolutionärerna Bresjkovskaja, Kerenski, Tjernoff och högermensjevikerna, såsom. Liber, Rosanoff, i *Österrike* Renner, Seitz, Viktor Adler, i *Ungern* Garami, Buchinger m. fl. Alla var de för ”försvaret” av det borgerliga fosterlandet. Några av dem uppträdde t. o. m. helt öppet för *rovpolitiken*, för territoriella utvidgningar och skadestånd (socialimperialister). De understödde under hela kriget denna politik inte bara genom beviljande av krigskrediten, utan också genom arten av sin propaganda. Plekhanoffs manifest i *Ryssland* anslogs av den tsaristiske ministern Chvosvov. Genarl Kornilov utnämnde Plekhanoff till minister i sitt kabinett. Kerenski (socialistrevolutionär) och Tseretelli (mensjevik) dolde för folket tsarens hemliga fördrag och förföljde Petrograds proletariat i juli 1917, socialistrevolutionärer och mensjeviker deltog i Koltsjaks regering, Rosanoffs var spion åt Judentj. Med ett ord: de var, liksom hela bourgeoisin, för understödet av det borgerliga rovfosterlandet och för sprängningen av det proletära sovjetfosterlandet. De franska socialchauvinisterna inträdde i rövarnas ministär (Guesde, Albert Thomas), de understödde alla de förbundnas rovplaner, de var för stympningen av ryska revolutionen och för utsändandet av trupper mot de ryska arbetarna. De tyska socialchauvinisterna inträdde likaledes redan under Wilhelms tid i regeringen (Scheidemann), understödde Wilhelm, då han ströp finska revolutionen och plundrade Ukraina och Stor-Ryssland, medlemmar av socialdemokratiska partiet (Winnig i Riga) ledde kampen mot de ryska och lettiska arbetarna, de mördade Liebknecht och Rosa Luxemburg m. fl. och kvävde de kommunistiska arbetarupproren i Berlin, Hamburg, München o. s. v. i blod och fäsa. De ungerska socialchauvinisterna understödde på sin tid den monarkiska regeringen och förrådde senare rådsregeringen. Med ett ord: i alla land har de avslöjat sig som *arbetarklassens bödlar*.

När Plekhanoff en gång i tiden ännu var revolutionär, skrev han i den i utlandet utkommande tidskriften *Iskra*, att det tjugonde århundradet, som hade fått till uppgift att förverkliga socialismen, efter all sannolikhet hade att emotse en oerhörd splittring mellan socialisterna och en väldig, förbittrad kamp mellan dem. Liksom på franska revolutionens tid (1789-1793) det yttersta revolutionära partiet ”berget” förde ett medborgarkrig med de moderatäre, sedan till kontraprevolutionen övergående girondisterna, så kommer sannolikt – yttrar Plekhanoff – i tjugonde århundradet forna åsiktskamrater att stå som fiender emot varann, emedan en hel del av dem kommer att övergå på bourgeoisins sida.

Denna Plekhanoffs profetia gick fullständigt i uppfyllelse. Han visste bara inte, att han också själv skulle slå bland förrädarna.

Socialchauvinisterna, liksom också opportunisterna, förvandlade sig till proletariats öppna klassfiender. I den stora världsrevolutionen kämpar de i de vitas led mot de röda, de går samman med generalerna, med storbourgeoisin, med godsägarna. Det är självklart, att mot dem är en lika hänsynlös kamp av nöden som mot bourgeoisin, vars agenter de är.

Kvarlevorna av Andra Internationalen, som dessa partier söker blåsa liv i, är egentligen intet annat än "folkförbundets" byrå, ett vapen i bourgeoisins hand mot proletariats.

§ 39. "Centern".

Denna riktning har sitt namn därför att den vacklar mellan å ena sidan kommunisterna och å andra socialchauvinisterna. Till denna riktning hör: i Ryssland vänstermensjeviker med Martov i spetsen, i Tyskland de oavhängigas höger med Kautsky och Ledebour, i Frankrike den officiella partimajoriteten kring Jean Longuet, i Amerika Socialist Party med Hilquit, i England en del av Brittiska socialistpartiet och Oberoende arbetarpartiet m. fl.

Vid krigets början uttalade sig dessa jämte alla socialförrädare för fosterlandsförsvar och mot revolution. Kautsky skrev, att det allra förskräckligaste vore – en "fientlig invasion", och att man först *efter* kriget skulle komma att uppta kampen mot bourgeoisin. Under krigstiden hade Internationalen, enligt Kautskys mening, ingenting att göra. Alltså: Under kriget finge man inte slåss, emedan det inte gäve något resultat, man måste därför skjuta upp kampen till tiden efter freden, och när freden så kom, då kunde man inte slåss därför, att alla då var utmattade av kriget. Kautskys teori är en den absoluta vanmaktens predikan, som försumpar proletariats. Än värre är, att Kautsky under revolutionstiden började sin vansinniga hets mot bolsjeviker. Han har glömt Marx' läror och drar nu i fält mot proletariats diktatur, mot terrorn o. s. v., utan att märka, att han därmed bara hjälper bourgeoisins vita terror. Hans förhoppningar är egentligen genomsnittspacifistens (skiljedom o. s. v.), och däri liknar han varje borgerlig pacifist.

"Centerns" politik består i att den vanmäktig svänger hit och dit mellan bourgeoisin och proletariats, snavar när den vill söka försona det oförsonliga och i avgörande ögonblick förräder proletariats. Under ryska oktoberrevolutionen klagade *ryska* centern (Martov & C:i) över bolsjevikers våldsdåd. Den försökte försona alla och gav härigenom hjälp åt vitgardisterna samt försvagade proletariats energi i kampen. Mensjevikpartiet utslöt inte ens de medlemmar, som försvurit sig åt generalerna och gjorde spionagetjänst åt dem. I dessa för proletariats så svåra dagar uppträdde centern med en strejkagitation till förmån för konstituanten och mot proletariats diktatur. Under Koltsjaks offensiv föreslog Plesskoff och andra mensjeviker, i full överensstämmelse med de borgerliga sammansvurna, att man skulle göra slut på medborgarkriget. I *Tyskland* spelade de oavhängiga under arbetarupproren i Berlin en förrädisk roll, när också de började prata om "försoning" och på så vis bidrog till nederlaget. Bland de högeroavhängiga finns många, som vill ha samarbete med Scheidemännen. Men det allra viktigaste är, att de inte bedriver någon agitation för massuppror mot bourgeoisin och snärjer proletariats i pacifistiska paroller. I *Frankrike* och *England* "utdömer" centern kontrarevolutionen, "protesterar" i ord mot revolutionens strypande, men visar en fullständig vanmakt då det gäller massaktioner.

För närvarande är "centern" lika skadlig som socialchauvinisterna. Även de förra försöker blåsa liv i Andra Internationalen och samtidigt söker de skapa "försoning" med kommunisterna. Det är klart, att utan fullständig brytning och kamp med centern är segern över kontrarevolutionen otänkbar.

Försöken att återställa Andra Internationalen har företagits under skydd av rövarnas "folkförbund". Ty socialchauvinisterna är faktiskt den sönderfallande kapitalistiska ordningens sista stöd.

Det imperialistiska kriget kunde rasa fem hela år endast därför att de socialistiska partierna begick löftesbrott mot sin klass. De forna socialistiska partierna blev det största hindret i arbetarklassens kamp för kapitalets störtande. Under krigstiden upprepade alla de socialförrädiska partierna vad bourgeoisin sade. Efter Versailles-freden och bildandet av "folkförbundet" instämde kvarlevorna av Andra Internationalen (såväl socialchauvinisterna som också *centern*) i "folkförbundets" paroller. "Folkförbundet" beskyller bolsjevikerna för terror – och detsamma gör Andra Internationalen –, för att kränka demokratin, för "röd imperialism". I st. f. att föra en beslutsam kamp mot imperialisterna understödjer de deras paroller.

§ 40. Tredje (Kommunistiska) Internationalen.

Socialchauvinisterna och "centern" valde, som vi sett, under krigstiden till sin paroll försvaret av (det borgerliga) fosterlandet (proletariatets fiendes statsorganisation). Därav uppstod "*borgfreden*", d. v. s. den fulla underkastelsen under den borgerliga staten. Man fick t. ex. inte strejka och än mindre resa sig mot den brottsliga bourgeoisin. Socialförrädarna förklarade, att framför allt måste vi bli färdiga med "den yttre fienden" och sedan får vi ju se. På så sätt förskrev sig arbetarna i alla land åt bourgeoisin. Men redan vid krigets början insåg grupper av ärliga socialister, att "fosterlandsförsvaret" skulle komma att binda proletariatet till händer och fötter, och dessa paroller var – förräderi mot proletariatet. Det *ryska* bolsjevikpartiet förklarade redan 1914, att icke borgfreden med den brottsliga bourgeoisin utan medborgarkriget mot denna – d. v. s. revolutionen – var vad som behövdes. Det vore proletariatets plikt att i varje land störta sin *egen* bourgeoisin. I *Tyskland* förklarade den av Karl Liebknecht och Rosa Luxemburg ledda gruppen Internationale proletariatets internationella solidaritet för det viktigaste. Snart därpå framträdde Karl Liebknecht öppet för parollen medborgarkrig och började kalla arbetarklassen till väpnat uppror mot bourgeoisin. Så uppstod det tyska bolsjevikpartiet – spartakisterna. I *Sverige* bildades socialdemokratiska vänsterpartiet, i *Norge* erövrade vänstern hela partiet. De *italienska* socialisterna höll hela tiden internationalismens tanke högt. På denna grund framväxte de eningsförsök, som på två konferenser (i Zimmerwald och Kienthal i Schweiz) lade fröet till bildandet av Tredje Internationalen. Snart visade det sig emellertid, att misstänkt centerfolk innästlat sig som bara bromsade rörelsen. Inom Zimmerwald-internationalen bildades den s. k. Zimmerwald-vänstern med Lenin i spetsen. Zimmerwald-vänstern yrkade på beslutsam handling och kritiserade skarpt den av Kautsky ledda centern.

Efter oktoberrevolutionen och upprättandet av sovjetmakten i Ryssland blev detta land centrum för den internationella rörelsen. För att betona skillnaden från socialförrädarna återvände partiet till sitt gamla, ärorika och kampglada namn och kallade sig *Kommunistiska partiet*. Under inflytande från ryska revolutionen bildade sig kommunistiska partier också i andra länder. Spartakusförbundet ändrade sitt namn till kommunistiskt (nyligen har de oavhängigas vänster sammangått med detta), i Ungern, Tysk-Österrike, Frankrike och Finland bildades kommunistiska partier. I Amerika uteslöt centern de radikala, varpå de uteslutna sammanslöt sig till ett kommunistiskt parti. I England grundades hösten 1919 ett kommunistiskt parti. Ur dessa partier framgick *Kommunistiska Internationalen*. I mars 1919 ägde i Kreml, tsarens forna slott, i Moskva den första internationella kommunistiska kongressen rum, varvid *Tredje (Kommunistiska) Internationalen* grundades. I denna kongress deltog representanter för ryska, tyska, tysk-österrikiska, ungerska, svenska, norska, finska och andra kommunistiska sammanslutningar, likaså franska, amerikanska och engelska kamrater.

Kongressen antog enhälligt det av tyska och ryska kamrater gemensamt föreslagna programmet och visade, att proletariatet fast och beslutsamt börjat ställa sig under proletärdiktaturens, sovjetstyrets och kommunismens fana.

Tredje Internationalen antog namnet Kommunistiska Internationalen efter Kommunistförbundet, vars ledare Marx själv var. Med alla sina åtgöranden bevisar Tredje Internationalen, att den vandrar i Marx' fotspår, d. v. s. på den revolutionära vägen, som för till störtande med maktmedel

av den kapitalistiska ordningen. Inte underligt, att allt vad det internationella proletariatet äger av livaktighet, ärlighet och revolutionärt sinne ansluter sig till den nya internationalen, som i sig förenar alla kämpar för arbetarklassens seger.

Redan i sitt namn visar Kommunistiska Internationalen, att den inte har något gemensamt med socialförrädarna. Marx och Engels ansåg det inte riktigt, att ett det revolutionära proletariats parti fick namnet "social-demokrati". "Demokrati" betyder en bestämd statsform. Men som vi ovan sett kommer det i framtidens samhälle inte att finnas någon stat. I övergångsperioden måste emellertid arbetarnas diktatur härska. Arbetarklassens förrädare når inte längre än till den borgerliga republiken. Men vi vill fram till kommunismen.

I förordet till Kommunistiska manifestet skrev Engels, att man med "socialism" på hans tid förstod den radikala intelligensens rörelse, medan kommunismen var arbetarnas. För våra ögon utspelas samma sak. Kommunisterna stödjer sig uteslutande på arbetarna, socialdemokratien på arbetararistokratin, de intellektuella, och småhandlare, småborgare, överhuvud taget.

Kommunistiska Internationalen förverkligar på så sätt i handling Marx' lära genom att befria den från de utväxter, som under den kapitalistiska utvecklingens "freds"-period parasiterade därpå. Vad kommunismens store lärare för sextio år sedan predikade, förverkligas nu under Kommunistiska Internationalens ledning.

Litteratur: *Lenin* och *Sinoviev*: Socialismen och kriget. *Desamma*: Mot strömmen. *G. Sinoviev*: Kriget och krisen inom socialismen. I–II. *Lenin*: Den proletära revolutionen och renegaten *Kautsky*. *H. Gorter*: Imperialismen. *Zimmerwald*-manifesten och *Zimmerwald*-kommissionens rapporter. Tidskriften *Kommunistiska Internationalen*.

**Andra delen:
Proletariatets diktatur och
kommunismens uppbyggande**

Inledning: Förutsättningarna för det kommunistiska uppbygget i Ryssland.

§ 41. Rysslands internationella läge. – § 42. Storindustrin i Ryssland. – § 43. Det sorgliga arvet efter imperialismens krig. – § 44. Medborgarkriget och kampen mot världsimperialismen. – § 45. Landets småborgerliga karaktär. Proletariatets brist på stora organisatoriska erfarenheter. O. s. v.

§ 41. Rysslands internationella läge.

Nödvändigheten av den kommunistiska omvälvningen i Ryssland motiveras framför allt med att Ryssland är alltför inklämt i det världsekonomiska systemet. Och frågar man, hur Ryssland kan övergå till kommunistisk samhällsordning, då det ju i alla fall är ett efterblivet land, så måste denna fråga framför allt besvaras med hänvisningen till revolutionens internationella betydelse. Proletariatets revolution kan nu bara vara en *världsrevolution*. Och i den riktningen utvecklar den sig också. Europa kommer oundvikligt att nödgas övergå till proletariatets diktatur och därmed till – kommunismen. Kunde alltså Ryssland eljes förblivit ett kapitalistiskt land, om Tyskland, om Frankrike, om England övergår till proletariatets diktatur? Det är klart, att också Ryssland måste dras in i socialismen. Dess efterblivenhet, den relativt svaga utvecklingen av dess industri o. s. v. – alla dessa brister kommer att utjämnas, när Ryssland kommer att förena sig med de mest utvecklade länderna till en internationell eller åtminstone europeisk rådsrepublik. I varje fall kommer Europa att efter krigsförödelsen och revolutionen stå där fruktansvärt utmattat och försvagat. Men ett präktigt utvecklat proletariat kommer under årens lopp att kunna återställa den väldiga industrin, som också kommer att hjälpa Ryssland. Å andra sidan är Ryssland ett land med oerhörda naturskatter: trä, kol, oljor, järnmalm, spannmål – allt detta kan man med god organisation och under fredliga förhållanden få i överflöd härifrån. Vi kunde hjälpa kamraterna i väster med våra råmaterial. Under förutsättning, att hela Europa kommer under proletariatets välde, skulle en utvecklad europeisk industri kunna ge oss alla tillräcklig. Men då makten oundvikligen kommer att övergå till proletariatet, består ryska arbetarklassens uppgift i att å sin sida med största möjliga kraft bidra till övergången till kommunismen. Därav förklaras, som vi sett av första kapitlet, att vårt parti helt beslutsamt ser sin uppgift i kommunismens omedelbara uppbyggande.

§ 42. Storindustrin i Ryssland.

Vår i förhållande till lanthushållningen obetydliga industri förfogade över en mäktig, kapitalistisk organisation. I första delen såg vi, att de viktigaste grenarna av vår kapitalistiska organisation låg i händerna på företag, som sysselsatte tiotusentals arbetare. Från år 1907 centraliserade sig Rysslands industri hastigt och överdrogs med ett nät av syndikat och truster. Med krigets början började bourgeoisin regelmässigt organisera statskapitalismen. Och detta bekräftar just vår uppfattning, att vår industri, om också blott med svårighet, låter organisera och förvalta sig i allrysk omfattning. Det är intressant, att högersocialrevolutionärerna och mensjevikerna, som alltid skriat om att socialismen vore absolut omöjlig i Ryssland, själva alltid uppträtt för en statlig reglering och kontroll över industrin. Men det ansåg de nödvändigt endast så länge hela statsmakten tillhörde bourgeoisin, endast den *borgerliga* staten skulle ”reglera” och ”kontrollera”. Mensjevikerna och socialrevolutionärerna uppträdde, trots sin patriotism, för en statskapitalism efter preussiskt mönster. Men nu inser ju var och en, att, om statskapitalismen anses som möjlig, också hushållningens socialistiska organisation måste anses för möjlig. Skillnaden består däri, att i ena fallet hushållningen organiseras av den *borgerliga* staten, i det andra fallet av den *proletära*. Om den inre produktionen vore så efterbliven, att det inte ens kunde bli tal om organisation, då skulle en dylik inte heller kunna genomföras på statskapitalistisk grund. Ty i ett land, där det inte finns någon storindustri, utan bara en massa små företagare, kan man inte uppbygga en statskapitalistisk organisation. Vi vet mycket väl, att organisationen är möjlig först med en bestämd utvecklingsgrad av kapitalets centralisation. En sådan grad av centralisation har ryska kapitalet ägt. Det

erkänner t. o. m. kommunismens motståndare, när de håller en *borgerlig* ”statlig reglering” av industrin för möjlig. Den ryska folkekonomin efterblivenhet bestod inte däri, att det inte fanns några stora fabriker, utan däri, att hela industrin som helhet bara utgjorde en liten del i jämförelse med lanthushållningen. Härav följer med full klarhet, att ryska proletariatet, trots alla svårigheter, måste organisera industrien proletäriskt och hålla den fast i sin hand tills det hinner komma hjälp från kamraterna i väster. I lanthushållningen måste en rad stöddepunkter för den kooperativa driften organiserats. Men så snart vi kan förbinda oss med västerns industri, kommer den organiserade gemensamma industrin att möjliggöra, att också de små producenterna och bönderna fås med i denna stora kooperativa organisation. Om vi ägde en gemensam europeisk industri, organiserad av arbetarklassen, så kunde denna industri ge många stadsprodukter till landsorten. Då kunde denna leverans från stad till land försiggå på ett *organiserat* sätt. Inte hundratusentals privathandlare, köpmän och spekulanter, utan statliga arbetarmagasiner skulle kunna fördela dessa produkter på landsbygden. Självklart vore då också bönderna förpliktade att likaledes på ett *organiserat* sätt leverera sin spannmål som motgåva. Lantbefolkningen skulle så småningom vänja sig vid gemensam hushållning. Med stöd av en kraftig industri kunde man också komma bönderna till hjälp.

Men att komma så långt, att åstadkomma allt detta, är en svår sak. Och det kommer att dra många år innan allt är i ordning och livet kommer att gå i sina nya banor.

§ 43. Det sorgliga arvet efter imperialismens krig.

Tills världsrevolutionen segrat är Ryssland hänvisat till sig självt. När arbetarklassen år 1917 erövrade makten, fick den ett sorgligt arv att överta. Ryssland var ett fullständigt förstört och utarmat land.

Kriget förbrukade alla krafter. Mer än hälften av alla fabriker måste arbeta för kriget och slösa material åt förstöringsverket. Ensamt år 1915 användes av samtliga 11½ miljarders folkinkomst 6 miljarder till kriget. Redan vid revolutionens början visade sig klart de fruktansvärdaste följderna av kriget. De metallurgiska fabriker minskade sin produktion med 40 procent, textilindustrin med 20. Produktionen av kol, gjutjärn och stål började raskt sjunka. Från 1 mars till 1 augusti 1917 stängdes 568 företag och 100,000 proletärer gjordes brödlösa. Statsskulden nådde en oerhörd höjd. Och med varje månad, med varje dag försämrades landets läge allt mer.

Det är självklart, att proletariatet, då det i oktober 1917 grep makten, ställdes inför en oerhört svår uppgift: att i ett *fullständigt ruinerat* land upprätta den socialistiska ekonomien. Redan arméns avmobilisering var förbunden med jättekostnader, härunder blev vårt transportväsen, som redan förut var rubbat och förstört under kriget, nästan totalt fördärvat, och våra järnvägar stod nästan stilla. Gods- och persontrafik blev allt sämre. Jämte produktionen stockade sig också trafiken.

Men allt detta duger inte som invändning mot arbetarrevolutionen. Om bourgeoisin ännu härskade, skulle den fortsätta det stora imperialistiska kriget, den skulle ännu alltså betala räntor åt fransmän och engelsmän och, vad som är det viktigaste, vältra alla bördor över på arbetarna och bönderna. Vår utarmning och utmattning måste föra proletariatet till att bygga om den gamla världen på en ny grund: man måste med mera sparsamhet och större organisation använda det gamla, lägga utgiftsbördorna på bourgeoisin och med alla krafter och medel, som endast står proletariatet till förfogande, hålla arbetarklassen över vattnet. Detta blev proletariatets *trängande* uppgift under oerhört svåra förhållanden.

§ 44. Medborgarkriget och kampen mot världsimperialismen.

Bourgeoisin satte hela tiden allt i rörelse för att beröva arbetarna möjligheten att organisera produktionen och uppta återuppbyggningsarbetet. Så snart proletariatet kom till väldet, började bourgeoisin sabotera i stor utsträckning: alla f. d. höga ämbetsmän, ingenjörer, lärare, banktjänstemän o. d., sökte med alla medel skada arbetet, den ena sammansvärjningen följde på den

andra, det ena vitgardistiska upproret avlöste det andra. Ryska bourgeoisin trädde i förbindelse med tjeckoslovakerna, ententen, tyskarna, polackerna o. s. v., och försökte i oavbrutna krig kväva ryska proletarietet.

Proletariatet tvangs uppställa en armé för att ära sig mot den anstormande imperialismens kärar. Men det är självklart, att detta proletarietets krig, som har varit ett verkligt befrielsekrig, har krävt stora offer. Vad som blivit kvar av industrin måste försörja röda armén, tusentals av de bästa arbetarorganisatorerna måste lämnas åt armén o. s. v. Dessutom lyckades det inte att avlägsna bourgeoisin från de platser, som den från början av proletarietets välde säkrat åt sig och som var mycket viktiga i ekonomiskt hänseende. Don-generalerna frånrovade arbetarklassen Donez-kolen. Engelsmännen exploaterade oljekällorna i Baku. De spannmålsrika områdena i Ukraina, Sibirien, delar av Volga-området besattes av de kontrarevolutionära trupperna. Arbetarklassen nödgades och nödgas därför inte bara med vapen i hand slå tillbaka de otaliga fienderna, utan också bygga upp sin proletära hushållning utan de viktigaste produktionsmedlen, utan bränsle och råmaterial.

Därav förklaras svårigheterna på arbetarklassens väg. Den måste först slutgiltigt förinta sina fiender, så länge den ej slagit dem kan den inte bygga upp den nya ordningen.

I kampen mot arbetarklassen tar bourgeoisin självklart sin tillflykt till allt som kan strypa proletarietet *ekonomiskt*: den inringar det från alla sidor – Ryssland har i årtal varit blockerat – och låter sina vita arméer på sitt återtag bränna ned allt. Så brände exempelvis amiral Koltsjak flera miljoner pud spannmål, förintade nästan hälften av Volga-flottan o. s. v. Bourgeoisins motstånd, dess ursinniga kamp, hjälpen den får av världsimperialismen – se där det andra hindret, som reser sig på arbetarklassens väg.

§ 45. Landets småborgerliga karaktär. Proletarietets brist på stora organisatoriska erfarenheter. O. s. v.

Vi har ovan sett, att vår produktion var tillräckligt centraliserad att framkasta frågan om dess proletära nationalisering, dess förvandling till arbetarstatens egendom och dess organiserande på ny grundval. Men i förhållande till hela landets totalhushållning var vår industri ännu för svag. Det överväldigande flertalet av vårt folk bor på landet, ej i stad. Enligt en folkräkning 1897 räknade man i Ryssland jämte 16 miljoner stadsbor 101 miljoner lantbor (häri inräknat Sibirien, men ej Finland). År 1913 uppgick Rysslands stadsbefolkning, enligt Organovskij till i runt tal 30 och lantbefolkningen till 140 miljoner. Stadsbefolkningen utgjorde alltså endast 18 procent av totalbefolkningen. Men fabriksproletariatet utgör heller inte hela stadsbefolkningen. I staden lever köpmän och fabrikanter, småborgare och intellektuella – alla dessa lager tillsammans går också till miljoner. Visserligen finns det i byarna också f. d. soldater, halvproletärer, fattigfolk. Och de stödjer arbetarna. Dock är de inte så klassmedvetna och för dåligt organiserade.

Ryska befolkningens överväldigande flertal utgöres av små egendomsägare. De suckade visserligen under kapitalets och godsägarnas ok, men de är så vanda vid sin avskilda, egna, *personliga* hushållning, att det är svårt att på en gång vinna dem för en *gemensam* sak, för uppbyggandet av en kooperativ gemensam hushållning. Att få ett stycke åt *sig*, och bara tänka på den *egna* hushållningen, den vanan sitter fast i varje liten egendomsägare, och därför är det kommunistiska uppbygget förenat med oerhörda svårigheter, alldeles bortsett från andra orsaker.

Vår svaghet återspeglas också inom arbetarklassen. I allmänhet har den ett revolutionärt sinnelag. Men däribland finns också efterblivna element, som först nyligen kommit in till staden och i mycket ännu tänker så som bönderna och vilka framför allt ännu inte är vana vid någon organisation. I den mån, som arbetarklassen tvingas föra sin kamp och dras in i arbetet, försvinner dessa brister. Men det är självklart, att den ännu bestående efterblivenheten hos en del av arbetarklassen *försvårar* vår uppgift, utan att ändå göra dess förverkligande omöjligt.

Litteratur: *Åttonde kongressens protokoll.* huvudsakligen talen över programmet, Lenins och Bucharins tal, vidare Lenins tal om sovjetmaktens uppgifter. Om det ekonomiska läget, se *Zyperovitsj: Syndikaten och trusterna i Ryssland. W. P. Miljutin: Rysslands ekonomiska utveckling för närvarande och proletariats diktatur (1914-1918). N. Ossinskij: Det socialistiska uppbygget.* (I kap. I i denna sistnämnda bok lämnas synnerligen välmotiverade bevis för att krigsödeläggelserna nödvändiggör socialismen.)

Sjätte kapitlet: Sovjetmakten.

§ 46. Sovjetmakten som form för den proletära diktaturen. – § 47. Proletär och borgerlig demokrati. – § 48. Den proletära diktaturens övergående klasskaraktär. – § 49. Den materiella möjligheten för förverkligandet av arbetarklassens rätt. – § 50. Alla arbetandes jämlikhet, utan hänsyn till kön, religion och ras. – § 51. Parlamentarismen och sovjetregimen. – § 52. Militären och sovjetmakten. – § 59. Proletariatets ledande roll. – § 54. Sovjetmakten och byråkratin.

§ 46. Sovjetmakten som form för den proletära diktaturen.

Vårt parti har satt som sitt första krav *sovjetmakten* och förverkligat den. Under parollen: all makt åt råden! försiggick den stora oktoberrevolutionen 1917. Förut hade denna paroll aldrig höjts. Men det betyder inte, att den utspekulerats av någon eller några privatpersoner. Tvärtom, den framgick ur arbetarklassens egna behov. Redan under revolutionen 1904-1905 hade det uppstått klassorganisationer inom arbetarklassen: arbetarombudens råd (sovjet). I revolutionen 1917 dök dessa organisationer upp på bredare grundval: nästan överallt sköt som svampar efter regn upp sovjets av arbetare, soldater och sedermera också bönder. Det blev klart, att dessa råd, som uppträdde som organ för *kampen om makten*, oundvikligen måste bli *organ för makten*.

Före den ryska revolutionen 1917 talades mycket om proletariatets diktatur, men man visste dock egentligen aldrig i vilken form denna diktatur skulle komma att förverkligas. Ryska revolutionen har nu funnit denna form i *sovjetmakten*. Sovjetmakten förverkligar proletariatets diktatur, vari detta proletariat som härskande klass är organiserat i sina sovjets och med böndernas hjälp slår ned bourgeoisins och godsägarnas motstånd.

Förr trodde många, att proletariatets diktatur vore möjligt i form av den s. k. demokratiska republiken, som måste upprättas av den konstituerande nationalförsamlingen och regeras av det av alla folkklasser valda parlamentet. Och ända till nu företräder opportunisterna och försonings-socialisterna samma åskådning, då de säger, att endast konstituanten och den demokratiska republiken kan rädda landet från det blodiga medborgarkriget. Det verkliga livet visar nu något helt annat. I Tyskland exempelvis uppstod efter revolutionen i november 1918 en sådan republik. Men också där rasade åren 1918 och 1919 den blodiga kamp, i vilken arbetarklassen uppträdde med kravet på införande av rådsregering. Sovjetsystemet blev en verklig internationell lösning för världsproletariatet. I alla länder reses detta krav av arbetarna och överallt tillsammans med parollen proletariatets diktatur. Verkligheten bekräftar riktigheten i vårt krav: all makt åt råden! – inte bara hos oss i Ryssland utan i alla land. där det finns ett proletariat.

§ 47. Proletär och borgerlig demokrati.

Den borgerliga demokratiska republiken stödjer sig på den allmänna rösträtten och den s. k. folkviljan, ”hela nationens vilja och inte bara en enda klass”. Anhängarna av den borgerligt demokratiska republiken, konstituanten etc. säger oss att vi kränker folkviljan.

I första delen av denna bok har vi sett, att det nuvarande samhället består av klasser med *motsatta intressen*. Klasserna kan man lika litet *försona* som man kan försona varg och får. Vargarna äter gärna fåren, och fåren vill skydda sig för vargarna. Då blir frågan: hur ska man kunna fastställa en gemensam vilja för varg och får? Kan det finnas en sådan vilja? Varje förnuftig människa måste inse, att det vore nonsens. En sådan vilja kan inte finnas. Det kan bara finnas en av de två: antingen en vargvilja, som vill förslava de bedragna och undertryckta fåren, eller en fårvilja, som vill rädda fåren undan vargarna och jaga bort rövarna. Ett mellanting finns inte. Lika klart är

förhållandet mellan *klasserna*. I det nuvarande samhället står den ena klassen emot den andra, bourgeoisin mot proletariatet, proletariatet mot bourgeoisin. De är dödsfiender. Vilken gemensam vilja kunde de då ha, som uttryckte borgarens-arbetarens krav? Det finns antingen en borgerlig vilja, som på skilda sätt påtvingar sig den undertryckta folkmajoriteten eller proletariatets vilja, som påtvingar sig bourgeoisin. Särskilt dumt är det att tala om en gemensam klassvilja och "allmänt nationella intressen" under medborgarkriget, under revolutionen, då hela världen knakar i alla fogar. Då vill proletariatet *göra om* världen, bourgeoisin åter *befästa* det gamla slaveriet.

Vilken "gemensam" vilja kan då proletariat och bourgeoisin äga? Det är klart, att denna fras om hela folkets, d. v. s. alla klassers vilja är ett *bedrägeri*. En dylik vilja finns inte och kan inte heller finnas.

Men borgarklassen brukar detta bedrägeri för att rättfärdiga sitt välde. Den är en minoritet. Den kan inte öppet säga, att en klick kapitalister härskar. Därför måste den ta sin tillflykt till lögnen och låtsa som om den härskade i "hela folkets", "alla klassers", "hela nationens" namn.

På vad sätt utföres detta bedrägeri i den "demokratiska republiken"? Proletariatet är också där undertryckt, *ekonomiskt* förslavat. Även i den demokratiska republiken befinner sig fabrikena och de andra industriella institutionerna i händerna på kapitalisterna och jorden äges av kapitalisterna och jordägarna. Arbetaren har intet utom sin arbetskraft och den fattige bonden en helt liten jordlapp. De är tvungna att evigt arbeta under de svåraste förhållanden. På papperet har de många rättigheter, i realiteten förmår de nästan intet. Därför att alla rikedomar, kapitalets makt, ligger i händerna på deras fiender. Detta är den s. k. *borgerliga demokratin*.

Den demokratiska republiken existerar också i Förenta Staterna, Schweiz och Frankrike. Men i alla dessa länder är de fräckaste imperialister, trust- och bankkungar, arbetarklassens bittraste fiender, vid makten. Den mest demokratiska republik som fanns 1919 var tyska republiken med dess nationalförsamling. Men det var Liebknechts-mördarnas republik.

Sovjetmakten förverkligar ett nytt, mer fullständigt slag av demokrati den *proletära demokratin*. Denna proletära demokratis väsen består i att den överför produktionsmedlen i de arbetandes händer och därigenom undanrycker bourgeoisin dess makt. I denna demokrati blir just de förut undertryckta *massorna* och *deras* organisationer härskande organ. Arbetar- och bondeorganisationer fanns det också under den kapitalistiska samhällsordningen, följaktligen även i de borgerligt-demokratiska republikerna. Men där spelar de ingen roll vid sidan av de rikas organisationer. I den proletära demokratin blir arbetarnas, böndernas, halvproletärernas o. s. v. massorganisationer (sovjets, förbund, fabrikskommittéer o. s. v.) den faktiska grundvalen för den proletära statsmakten. I sovjetrepublikens författning står i främsta rummet denna sats: "Ryssland förklaras för en republik av arbetar-, soldat- och bonderåd. All central och lokal makt tillhör dessa råd."

Genom sovjetdemokratin blir arbetarorganisationerna inte blott inte utträngda från förvaltningen, utan tvärtom, de blir just organ för förvaltningen. Men då sovjets och andra arbetarnas och böndernas organisationer omfattar miljoner arbetande, så lyfter sovjetmakten för första gången till nya uppgifter en otalig massa människor, som förut var bortglömda och inte kunde göra sig gällande. Till gemensamt arbete genom sovjets, fackföreningarna, fabrikskommittéerna dras allt större massor av folket, arbetarna och de fattiga bönderna. I de små landsortsstäderna och i byarna sysselsättes med förvaltningsarbete och det nya livets uppbyggande mängder av människor, som aldrig förr sysslats med dylikt. *På detta sätt förverkligar sovjetmakten den mest demokratiska självförvaltning av de olika trakterna och de breda massornas indragande i detta arbete.* Man förstår, att vårt partis uppgift består i den allsidiga utvecklingen av denna *nya* proletära demokrati. Vi måste sträva till, att i arbetet i sovjetorganen så breda lager som möjligt av proletariatet och landsbygdens fattiga deltar. Kamrat Lenin skrev mycket riktigt i en broschyr, utkommen redan innan oktoberrevolutionen, att vår uppgift bestode i att varje köksa lärde sig statsförvaltning. Uppgiften är naturligtvis mycket svår och på vår väg ligger många hinder.

Framför allt hindras vi av massornas otillfredsställande kulturnivå. De kultiverade arbetarna utgör endast ett tunt lager, exempelvis metallarbetarna. Det finns gott om efterblivna lager, särskilt på landsbygden. De har ofta intet eget initiativ, inga skapande tankar och kan därför inte göra sig gällande. Vårt partis uppgift består i att systematiskt undan för undan dra in också denna del av folket i statsarbetet. Till detta arbete kan man naturligtvis dra nya lager endast genom att höja deras kulturnivå och organisationsduglighet, vilket likaledes är vårt partis uppgift.

§ 48. Den proletära diktaturens övergående klasskaraktär.

Bourgeoisin dolde alltid sitt klassvälde under masken av "det gemensamma folkets" sak. Hur skulle också bourgeoisin, denna parasitklick, öppet kunnat medge, att den påtvingade alla sin klassvilja? Hur skulle den kunna säga att staten var dess rövarorganisation? Nej, detta var naturligtvis omöjligt. T. o. m. då bourgeoisin hissar den blodiga generalsdiktaturens fana, talar den fortfarande alltjämt om den "gemensamt nationella" saken. Särskilt skickligt lurar den folket i de s. k. demokratiska republikerna. Här härskar bourgeoisin och förverkligar sin diktatur genom att avstå från en alltför utmanande yttre reaktion: vart tredje eller fjärde år ger den arbetarna rätt att kasta en valsedel i en urna, men från väldet hålles de borta. I stället skriker man så mycket högljuddare, att "hela folket" regerar.

Sovjetmakten tillstår öppet inför hela världen sin *klasskaraktär*. Den behöver inte dölja, att den är ett klassvälde och att sovjetstaten är en de fattigas diktatur. T. o. m. dess namn understryker detta: sovjetregeringen heter *arbetar-* och *bonderegeringen*. I författningen, d. v. s. i vår sovjetrepublikens grundsatser, som antogs av tredje allryska sovjetkongressen, säges uttryckligen: "Tredje allryska kongressen av arbetar-, soldat- och bonderåden fastslår, att f. n., i detta moment av proletariatets avgörande kamp mot sina utsugare, dessa utsugare icke kan beredas plats i något organ för makten." Sovjetmakten inte bara tillstår sin klasskaraktär, den ryggar heller inte tillbaka för att undandra från valrätten och utesluta från maktens organ de klasser, som är fientligt sinnade mot proletariatet och bönderna. Varför kan och måste sovjetmakten förfara på detta sätt? Därför att den faktiskt är de arbetandes makt, d. v. s. representant för *majoriteten* av befolkningen. Den behöver inte hemlighålla, att den är född i arbetarkvarteren. Tvärtom, ju klarare den understryker sin härkomst och betydelse, desto närmare kommer den att stå massorna, desto framgångsrikare kommer dess kamp mot utsugarna att bli.

Dock kommer dessa förhållanden inte att alltjämt bestå. Det väsentliga ligger ju däri, att utsugarnas motstånd måste brytas. Men när dessa utsugare är nedprässade, tyglade och tämda och har förvandlat sig till liknande arbetande människor som alla andra, så kommer naturligtvis trycket att släppa efter och även proletariatets diktatur så småningom att försvinna.

Detta är tydligt uttalat i vår författning. (Avd. II kap. 5): "Huvuduppgiften för Ryska sovjetrepublikens för innevarande övergångstid bestämda författning består i uppresandet av stads- och lantproletariatets och de fattiga böndernas diktatur i form av en stark allrysk sovjetmakt för att fullständigt bryta ned bourgeoisin, förinta den ena människans utsugning av den andra och förverkliga socialismen, där det varken finns klassindelning eller statsmakt."

Härav framgår också vårt partis uppgifter. Partiet måste systematiskt avslöja det borgerliga lögnssystemet, att man ger arbetarna några rättigheter och ändå lämnar dem kvar i ekonomiskt beroende av de besittande. Partiets uppgift består i att med alla till proletariatets förfogande stående medel tvinga utsugarna på knä. Samtidigt består partiets uppgift också i att, sedan utsugarna och deras hantlangare tvungits på knä, så småningom moderera och upphäva dessa åtgärder, som förut var nödvändiga. När de intellektuella närmat sig arbetarklassen och upphört att knota mot arbetarna, när de i sitt arbete helt och hållet ställt sig på sovjetmaktens sida och levt samman med proletariatet (vilket endast är en tidsfråga), då är sovjetmakten förpliktad att ge dessa intellektuella alla rättigheter. Men för närvarande, då hela världen är på marsch mot den proletära republiken, är det naturligtvis för tidigt att tala om en dylik utvidgning av rättigheter. Vi

måste dock oavslåligt framhålla, att vi sedan kommer därefter, och det så mycket fortare ju fortare alla de olika försöken av utsugarna att störta kommunismen för alltid undertryckts. Så kommer så småningom proletariatets stat att dö bort och ett statslöst kommunistiskt samhälle att uppstå, varje varje klassindelning är försvunnen.

§ 49. Den materiella möjligheten för förverkligandet av arbetarklassens rätt.

Den borgerliga demokratin lurar arbetarna med rättigheter, skenrättigheter, som bara står på papperet: att arbetarna utan påverkan kan välja till parlamentet, att de har samma rättigheter som sina herrar (de är ju "lika inför lagen"), att de fritt kan bruka förenings- och församlingsfriheten och efter behag utge tidningar, böcker o. s. v. Däri ser man "demokratins väsen" och man förklarar, att därmed bör förstås demokrati för alla, för hela folket, för alla medborgare, inte så som i sovjetrepubliken. Dock, i realiteten finns det ingen sådan demokrati.

Bästa exemplet härpå är Amerikas Förenta Stater. Där antogs under kriget bl. a. följande lagar: det är förbjudet att smäda presidenten eller de allierade, att förklara Staternas och de förbundnas inträde i kriget ur låga, materiella bevekelsegrunder, att predika en förtidig fred, att offentligt utdöma amerikanska regeringens politik, att prisa eller förhårliga Tyskland, att predika störtandet av den bestående samhällsordningen, privategendomens upphävande, klasskampen o. s. v. För överskridande av dessa föreskrifter var stadgat straff från 3 till 20 års tukthus. För kränkande av dessa lagar häktades under ett år c:a 1,500 arbetare. En hel organisation (Industrial Workers of the World) sprängdes och dess ledare häktades. Som exempel på "strejkfriheten" kan tjäna strejken i koppargruvorna i Arizona sommaren 1917, där man sköt ned och piskade arbetare, överöste dem med kokande beck och jagade dem från deras hem samt förvandlade till tiggare hela arbetarfamiljer. Eller strejken i Rockefeller's kolgruvor i Ludlow (Colorado), där Rockefeller's lejda privatmilis sköt ned och innebrände en massa arbetare, kvinnor och barn. Trots att det amerikanska parlamentet väljes på den allmänna rösträttens grund, gör det allt som trustkungarna befäller. Nästan alla parlamentsmedlemmar är mutade av dem. Allt dikterar de okränkta kungarna: Rockefeller, bank-, olje-, bröd- och mjölkungen, Morgan, andre bank- och dessutom järnvägskung, Schwab, stålkungen, Swift, köttungen, Dupont, krutungen, vilka under kriget hopat oerhörda rikedomar. Det är nog att tala om, att Rockefeller varje *timma* tjänar 10,000 dollars, att en av hans festmiddagar kostade 11 miljoner dollars. Hur kan man stå emot denna makt? Och detta band av Schwab, Rockefeller & C:i håller *allt* i sina händer under skenet av demokrati!

Men även om det funnes demokrati, skulle den dock inte vara värd ett öre i jämförelse med sovjetmakten, emedan för arbetarklassen rättigheter på papperet inte har något värde, utan man måste ha möjligheten att utöva dem. Och just detta existerar inte under kapitalets välde, kan inte existera i en samhällsordning som lämnar kapitalisterna egendomsrätten över alla rikedomar. Även om arbetarna på papperet har rätten att samlas till möten, så kan de på många håll inte alls utöva den av brist på lokal – på sina håll vägrar ännu lokalägarna vissa misshagliga organisationer tillträde. Ett annat exempel: arbetarna vill ge ut en tidning. Men därvid räcker det inte med rätten att ge ut den, man måste också ha pengar, papper, lokaler, tryckeri o. s. v. Men alla dessa saker ligger i händerna på kapitalisterna. Och de ger inga pengar till en arbetartidning, riktad mot dem själva, och så är den saken omöjlig. Däremot har bourgeoisin sina stora miljondrakar, som dag ut och dag in, efter behag, kan beljuga folket.

Däri består "friheten" för arbetarna i den borgerliga demokratin. Det är bara frihet på papperet. Formell frihet, faktiskt finns det ingen i realiteten därför, att ingen kan *realiseras*.

Det är här som på alla livets områden. Enligt borgerlig åskådning är herre och arbetare lika i det kapitalistiska samhället därför, att det där finns en "frihet" att göra en överenskommelse: den förre står det fritt att anställa arbetare, och arbetaren står det fritt att låta anställa sig. Men det är ju bara på papperet! I själva verket är företagaren rik och mätt, arbetaren hungrig och fattig.

Mellan den rike och den fattige *kan det inte finnas någon likhet*, även om den finns fastställd på papperet. Därför har alla ”friheter” under kapitalets välde bara papperskaraktär och pappersvärde.

I sovjetrepubliken består arbetarklassens friheter framför allt i möjligheten att utnyttja dem. I författningen säges direkt (avd. II kap. 5):

14. ”För att bereda den arbetande klassen en verklig yttrande- och tryckfrihet avskaffar rådsrepubliken pressens beroende av kapitalet och överlämnar alla tekniska och materiella medel för framställning av tidningar, böcker, broschyrer och andra tryckalster i arbetarklassens och den fattiga bondeklassens händer samt tillförsäkrar dem fri spridning i hela landet.

15. För att tillförsäkra arbetarna verklig församlingsfrihet tillerkänner rådsrepubliken sina medborgare fri församlings-, demonstrations- o. d. rättigheter och ställer till arbetarklassens och den egendomslösa bondeklassens förfogande alla för folkmöten tjänliga lokaler med belysning och värme.

16. För att tillförsäkra arbetarna verklig föreningsfrihet lämnar rådsrepubliken arbetarna och de egendomslösa bönderna varje slag av materiell och annan hjälp till sammanslutning och organisation, sedan den brutit de besittande klassernas ekonomiska och politiska makt och därmed undanröjt alla hinder som hittills i det borgerliga samhället förhindrat arbetarna och bönderna att utnyttja sin organisations- och aktionsfrihet.

För att tillförsäkra arbetarna tillträde till bildning gör rådsrepubliken till sin uppgift att till arbetarnas och de egendomslösa böndernas förfogande ställa fullständig, allsidig och kostnadsfri undervisning.”

Häri ligger en oerhört stor skillnad mellan den *borgerliga* demokratins lögnfriheter och den *proletära* demokratins faktiska friheter.

Sovjetmakten och kommunistiska partiet har gjort mycket i dessa hänseenden. Adelns hus, teatrarna, tryckerierna, papperet o. s. v. – allt tillhör nu arbetarorganisationerna och arbetarklassens statsmakt. Våra vidare uppgifter består i att med alla medel hjälpa proletariatets och böndernas efterblivna element att utöva sina rättigheter. Å ena sidan måste vi oavbrutet fortsätta på den en gång utstakade vägen och med alla medel utvidga de materiella förutsättningarna för arbetarnas friheter. D. v. s. i mån det är möjligt skaffa flera hus, – expropriera gamla eller bygga nya –, inrätta nya tryckerier, grundlägga arbetarpalats m. m. Å andra sidan måste vi för ännu efterblivna lager förklara, vilka möjligheter som redan existerar, men som massan i sitt oupplysta tillstånd ännu inte utnyttjat.

§ 50. Alla arbetandes jämlikhet utan hänsyn till kön, religion och ras.

Den borgerliga demokratin förkunnar med vackra ord en rad av friheter, men för de undertryckta är dessa friheter alldeles oåtkomliga. Bl. a. förkunnar bourgeoisin ofta människornas jämlikhet oberoende av kön, religion, ras och nationalitet. Den lovar, att i den borgerligt demokratiska samhällsordningen män och kvinnor, vita, gula och svarta, européer och asiater, buddhister, kristna och judar o. s. v. är lika inför lagen. Faktiskt är intet därav förverkligat. Tvärtom. I imperialismens tidsålder stärktes överallt fruktansvärt förtrycket av raser och nationer (härom utförligt i nästa kapitel). Men t. o. m. beträffande *kvinnorna* har den borgerliga demokratin inte genomfört någon jämlikhet. Kvinnan förblev ett rättslöst husdjur. Den arbetande kvinnan är i det kapitalistiska samhället särskilt terroriserad, rättslös, på alla områden är hennes rättigheter t. o. m. mindre än de tiggarrättigheter, bourgeoisin medgett den manlige arbetaren. Kvinnorösträtt till parlamenten existerar, då detta skrives, endast i ett par tre land, på arvsrättens område är kvinnan alltjämt tillbakasatt, inom familjelivet är hon ännu alltjämt underkastad mannen och förblir i allt den mottagande; i korthet sagt: under den borgerliga demokratin härskar ännu överallt ungefär samma seder som hos vildarna, där dessa ännu bytte, köpte, straffade och stal kvinnor liksom saker och arbetsdjur. Dessa förhållanden är särdeles ogynnsamma för proletariatet. I första delen

av denna bok har vi sett, att kvinnorna utgör en stor procent i hela arbetarstammen. Självklart försvagas proletariats kamp i hög grad, om det råder ojämlikhet mellan dessa två hälfter. Utan bistånd från det kvinnliga proletariats sida är ingen gemensam seger, ingen "arbetets befrielse" möjlig. Därför har arbetarklassen intresse av, att mellan proletariats manliga och kvinnliga del härskar fullständig kampkamratskap och att detta kamratskap bekräftas genom jämlikhet. Sovjetmakten har först av alla genomfört denna jämlikhet i alla livets förhållanden: i äktenskapet, i familjelivet, i de politiska rättigheterna o. s. v. – överallt är nu de ryska kvinnorna jämställda med männen.

Partiets uppgift består i att se till att denna jämlikhet genomföres ute i livet. Här behövs framför allt en fullständig upplysning hos arbetarklassens breda lager om att också för dem är kvinnans förslavande av ondo. Tills nu betraktas även bland arbetarna kvinnan föraktligt som ett lägre väsen, ute på landet blir hon utskrattad om hon befattar sig med allmänna angelägenheter. I sovjetrepubliken är den arbetande kvinnan vid mannens sida berättigad att välja och väljas till alla sovjets, hon kan bekläda varje kommissarieplats, utöva varje för en kvinna överhuvud fysiskt möjligt arbete i armén, i folkhushållningen, i statsförvaltningen.

Våra arbetarkvinnor är emellertid betydligt mer efterblivna än de manliga arbetarna. Här fordras mycket arbete för att få männen att inte längre se ned på kvinnorna och för att få kvinnorna att utnyttja sina rättigheter, inte vara rädda och förlägna.

Vi får inte glömma det: varje köksa måste vara förberedd för statens förvaltning.

Vi har ovan sett, att det viktigaste dock inte är rätten på papperet, utan möjligheten att utöva denna rätt. Hur ska arbetarkvinnan kunna utöva sina rättigheter, om hon måste sköta hemmets hushållning, göra inköpen, tvätta åt andra, sköta barnen och bära hela den hörda, som arbetets kvinnor nu bär?

Sovjetmaktens och vårt partis uppgifter måste bestå i att lätta dessa saker för de arbetande kvinnorna, *befria* dem från föråldrade, löjliga förhållanden. Organisationer av hus-kommuner (inte för gräl utan för att göra livet mänskligt) med centraltvätterier, organisation av gemensamma kök, daghem, kindergarden, lekplatser, sommarkolonier för barn, skolor med gemensam barn-bespisning – detta kommer att befria kvinnan och ge henne möjligheter att sysselsätta sig med det, varmed den manlige proletären sysslar.

Under ödeläggelsens och hungerns tid är det naturligtvis svårt att inrätta dessa institutioner tillfredsställande. Dock måste partiet uppbjuda allt för att också få den arbetande kvinnan med i det gemensamma arbetet.

Om nationernas, rasernas o. s. v. likaberättigande jämför följande kapitel. Här må det vara nog att återge de av vår författnings paragrafer som sysslar med hithörande frågor (avd. II kap. 5):

"20. Utgående från alla arbetares internationella solidaritet skänker rådsrepubliken de ryska arbetarnas alla politiska rättigheter även åt envar utlänning, som, tillhörande arbetar- eller bondeklassen, för arbetsuppgifter vistas inom ryska republikens område och där ej utnyttjar andras arbetskraft. De lokala råden har rätt att tillerkänna sådana utlänningar, utan långrandiga formaliteter, de rättigheter, som tillkom mer ryska statens medborgare.

21. Rådsrepubliken skänker asylrätt åt alla för politiska eller religiösa förbrytelser förföljda.

22. Rådsrepubliken tillerkänner lika rätt åt alla medborgare, oberoende av ras och nationalitet, och förklarar upprättandet eller skapandet av några som helst privilegier eller företrädesrättigheter på dylik grundval eller någon som helst annan form för förtryck av nationella minoriteter eller inskränkning i deras jämlikhetsställning såsom fientliga mot republikens grundlagar."

§ 51. *Parlamentarismen och sovjetregimen.*

I spetsen för den borgerligt demokratiska staten står parlamentet. Det är en institution som väljes på ett eller annat sätt: i en del land väljer till parlamentet endast de rika, i andra får också en del av de fattiga vara med, i ett tredje väljer endast män av viss ålder, i ett fjärde också kvinnorna.

Men även där parlamenten väljes på grundval av allmän rösträtt, kommer alltid som majoritet i parlamentets ledning bourgeoisin. Varför är det överallt så? Efter vad vi förut förklarat är det inte så svårt att fatta. Låt oss anta, att i ett land, där arbetarna är i majoritet, har de också rösträtt. Men låt oss också anta, att alla rikedomar är i kapitalisternas händer, alla tidningar tillhör dem, att de förfogar över möteslokaler, att konstnärer, tryckerier och miljoner flygblad står till deras förfogande, att predikanterna talar till deras förmån från alla predikstolar. Låt oss också anta, att de fattiga arbetarna dag ut och dag in är sysselsatta med tungt arbete, inte har tid att samlas och ej heller någon plats därtill, att bland dem smyger omkring durkdrivna borgerliga agenter, som uppställer skenbart hyggliga paroller för att vinna arbetarna för sig, låt oss föreställa oss syndikats-herrarnas ekonomiska jättemakt, som försöker muta t. o. m. den från början hederligaste arbetarrepresentant, ger honom platser, berömmar honom i tidningarna o. s. v. Vi ska då förstå, varför t. o. m. i demokratiska parlament majoriteten består av öppna eller hemliga agenter för bourgeoisin, finanskapitalet och bankkungarna.

Valet av eget folk är för de arbetande massorna förbundet med stora svårigheter. Men har man så fått in en av sina egna, så ger han sina valmän en god dag: tre fyra år är han säker för dem. Han är oberoende av sina väljare. Han säljer sig vart han behagar. Och han kan inte återkallas, det har inte ordnats så i lagen.

Så är det under parlamentarismen, i det borgerligt demokratiska samhället. I sovjetrepubliken är det helt annorlunda. Här är alla parasiter – köpmän, fabrikanter, biskopar, godsägare, generaler och ockrare – utan valrätt. De väljer inte och kan heller inte väljas. Därför är valen för arbetarna och de fattiga på landsbygden en mycket enkel och lätt sak. Dessutom kan envar, som valts till en sovjet, återkallas och i hans ställe väljas en annan. Om representanten illa fyller sina plikter, blir sin fana otrogen o. s. v., kan han återkallas. Denna återkallningsrätt är ännu ingenstans i så hög grad genomförd som i sovjetrepubliken.

I den borgerliga republiken är parlamentet en pratmakarförsamling, ombuden håller bara tal, det verkliga faktiska arbetet utföres av tjänstemän, ministrarna och deras folk o. s. v. Men parlamentet antar lagar och ”kontrollerar” ministrarna på så sätt att det uttalar sig i vissa frågor och röstar om regeringens förslag. I parlamenten är hela den lagstiftande makten förenad. Men den verkställande ligger i ministrarnas händer. Frågorna blir alltså inte direkt handlagda av parlamentet, där endast talar och röstar man. I sovjetregimen är det helt annorlunda. Högsta organet är sovjetkongressen. ”Allryska sovjetkongressen är”, heter det i författningen – ”ryska rådsrepublikens högsta myndighet.” Den måste komma samman minst två gånger vart år och avge rapport över hela verksamheten, den fattar de avgörande besluten, som sedan blir lag. Kongressens medlemmar är inga, yrkespratmakare, utan arbetare, som ständigt arbetar. Kongressen överflyttar sin makt på den av kongressen valda central-exekutivkommittén. I dess hand är hela den utövande och lagstiftande makten förenad: den delar upp sig i folkkommissariatet. På så vis är central-exekutivkommittén ett beslutande och verkställande, alltså ett faktiskt *arbetande* organ.

Central-exekutivkommittén står, som varje annan sovjetinstitution, i intimaste förbindelse med *arbetarnas massorganisation*, på vilka den också stöder sig: sovjetinstitutionerna stöder sig såväl på det kommunistiska partiet som också på fackföreningarna, fabrikskommittéerna och de kooperativa organisationerna. Dessa organisationer omfattar flera miljoner arbetare, vilka alla stödjer sovjetmakten. Genom dessa organisationer deltar *de arbetande massorna faktiskt i statsförvaltningen*. Det kommunistiska arbetarpartiet och fackföreningarna ställer sina förtroendemän till förfogande för alla *förvaltningsplatser*. I de s. k. demokratiska republikerna finns intet

liknande. Där kastar arbetaren bara en röstsedel i valurnan och därmed har han gjort sitt. Han har, som bourgeoisin säger, "fyllt sin medborgarplikt" och behöver inte bry sig om något mera.

Här föreligger också en av de redan nämnda *grundillusionerna*. På papperet ser det ut, som om arbetarna faktiskt "deltar" i statsförvaltningen om också bara i den mån de tror sig kunna utöva inflytande. I realiteten står de alldeles utanför, över alla förvaltningsärenden avgör en speciell kast av borgerliga ämbets- och tjänstemän, som står massan fjärran: *byråkratin*. Förvaltningsapparaten är skild från massorna: massorna står helt främmande för den.

Ända till sextonde och sjuttonde århundradena togs statstjänstemännen endast ur *adelns* led. led övergången till den kapitalistiska samhällsordningen uppstod *yrkestjänstemannakåren*. Under senaste tid rekryteras denna huvudsakligen ur de s. k. intellektuellas led, dess översta lager ur storbourgeoisin. Men också de små tjänstemännen uppfostras till trohet mot rövarstaten, de mera begåvade får möjlighet till "karriär" och rang, ordnar och titlar. Därför är alla dessa herrar mestadels fyllda av förakt för det "lägre" folket. Hur stor denna byråkrati är i numerär och hur snabbt den växer, kan man se av följande siffror (tagna ur Olsjevskijs bok *Byråkratin*): i Österrike fanns år 1874 i runt tal 27,000, år 1891 36,000, år 1900 169,000, i Frankrike utgjorde tjänstemännen år 1891 11/e miljon (nära 4 procent av befolkningen), i England samma år inemot 1 miljon (2,6 procent), i Förenta Staterna år 1890 750,000 o. s. v. Denne borgerliga författare Olsjevskij karaktäriserar byråkratin på följande sätt: schablon och rutin, kanslianda, högdragen tjänsteton, småsinthet är förhärskande. Och just denna ämbetsmannakår regerar i alla kapitalistiska länder.

I sovjetrepubliken har massorna inte bara att välja (och de väljer inte yrkespolitiker som säljer sig, utan män ur sina egna led), de deltar också i *förvaltningen*, ty i denna förvaltning är även sovjets och andra arbetarnas massorganisationer indragna.

Vad sovjets själva beträffar, är valen till dem så inrättade, att kontakten med massorna bevaras. Ty sovjetvalen äger inte rum landskapsvis, utan efter *arbetsplatser*, efter driftsenheter (fabriker etc.).

Så förverkligar sovjetmakten den högre, folkligare formen av demokratin, den *proletära* demokratin.

Vari består nu partiets vidare uppgift? Vägen är klar: det måste förverkliga den proletära demokratin och i allt större omfång sörja för att ett intimt närmande äger rum och befästes mellan de arbetande kamraterna i ämbetena (delegerade, förtroendemän) och massorna. Allt bredare massor måste dras in till omedelbart deltagande i förvaltningen. Slutligen måste upprättas och ständigt hållas vaken *kontroll* över ombuden och deras arbete. De valdas och tjänstgörandes ansvar och redovisning måste genomföras i möjligast vida omfång.

Fyllandet av alla dessa uppgifter fordrar ett oerhört arbete. Därvid uppstår en rad praktiska svårigheter. Men dessa hinder måste övervinnas och det måste uppnås en fullständig och oskiljbar enhet mellan statsapparaten och de aktiva massorna av stads- och lantproletärer; endast så kan kommunismen uppbyggas.

§ 52. Militären och sovjetmakten.

Den proletära demokratin äger, som varje statsmakt, en egen väpnad makt i sin armé och sin flotta. I den borgerligt demokratiska staten tjänar militären till att undertrycka arbetarklassen och som försvarsmedel för borgarens penningpung. Den proletära armén, sovjetrepublikens röda armé tjänar proletariatets klass-syften och kampen mot bourgeoisin. Därför finns det en djupgående skillnad i förhållanden och i politiska rättigheter mellan den borgerliga och den proletära armén. Bourgeoisin är tvungen att *ljuga*, att den håller sin armé "utanför politiken". *Faktiskt* gör den armén till ett verktyg för sin roffande och kontrarevolutionära politik under parollen att försvara "hela nationens intressen". Den anstränger sig på alla sätt att *fjärma* från varann folket och armén. Med alla medel berövar den soldaten varje möjlighet att utöva sina politiska rättig-

heter. I sovjetrepubliken är det annorlunda. Här förklarar proletariatet öppet, att vår armé är ett medel i den politiska klasskampen mot bourgeoisin. För det andra gynnar här staten med alla medel arméns sammansmältning med folkets; arbetarna och de röda soldaterna är förenade i sina sovjets (dessa heter också "arbetarnas och de röda soldaternas sovjets"); arbetarna och de röda soldaterna sitter i samma skolor och kurser, besöker gemensamma möten, deltar gemensamt i demonstrationerna. I sovjetstaten, som inte är något annat än de *arbetandes* stora republik, kan framgången i kampen mot fienden ernås först när den röda arméns enande med den revolutionära arbetarklassen är säkerställt. Ju mer arbetarklassen smälter samman med armén, desto starkare blir vår militära makt. Och vårt parti måste naturligtvis stödja, utveckla och befästa detta förbund. Erfarenheten har redan visat, hur sambandet med proletära organisationer påverkar armén. Det är nog att erinra sig det motstånd, som bjöds Koltsjak sommaren 1919 och Denikin hösten samma år. Dessa segrar var möjliga endast därigenom att kamrater ur partiet, ut fackföreningarna o. s. v. ilade till arméns hjälp och strömmade in i dess leder. Därför är proletariatets röda armé faktiskt, inte bara till namnet, den första folkarmén, skapad av de arbetandes vilja, organiserad av dem, stående i oskiljaktig förbindelse med dem och genom sina representanter i sovjet förvaltande landet. Den är inte något avskilt, utan är samma arbetarklass och samma fattiga lantbefolkning, som marscherar under arbetarklassens ledning. Den lever tillsammans med de i hemlandet bakom fronterna arbetande. Att befästa detta band är vårt partis ovillkorliga uppgift.

§ 53. Proletariatets ledande roll.

I vår revolution, som är en kommunistisk revolution, spelar proletariatet främsta rollen, ledarens roll. Proletariatet är den mest beslutsamma och bäst organiserade klassen. Proletariatet är den enda klass, som genom det kapitalistiska samhällets levnadsbetingelser uppfostrats till riktiga kommunistiska åskådningar och funnit ett riktigt mål och vägen till detta mål. Det är därför inte underligt om proletariatet blivit ledare och vägvisare i denna revolution. Bönderna (både de medelstora och även en del av de fattigare) vacklade ofta. Och de vann framgångar endast när de gick samman med proletariatet.

Denna proletariatets ledande roll återspeglades också i sovjetförfattningen. Enligt dennas lagstadganden äger proletariatet särskilda politiska företrädesrättigheter. På sovjetkongressen representeras en viss grupp arbetare av flera ombud än samma antal bönder. Ifrågavarande författningsparagraf lyder:

"Den allryska rådkongressen består av representanter dels för *städernas* råd, som sänder ett ombud för varje 25,000 väljare och dels för *guvernementsrådkongresserna* som sänder ett ombud för varje 125,000 invånare. (Avd. III, kap. 6, § 25.)

Sovjetkongressernas sammansättning är följande:

a) provinsiella kongresser, som består av företrädare för städernas råd och kretsarnas råd; i de senare kommer på varje 25.000 invånare en. i städerna på varje 5,000 väljare en representant; dock får det samlade antalet representanter för en provins icke överstiga 500; eller ock av delegerade från guvernementsrådkongresser, valda efter samma föreskrift, om denna guvernementskongress sammanträder omedelbart före provinsialkongressen;

b) guvernementskongresserna består av representanter för städernas och distriktens (wolost) råd, därvid varje 10,000 invånare, i städerna varje 2,000 väljare, får en representant. För hela guvernementet (okrug) dock ej mer än 300 delegerade. I fall den vederbörande krets(ujesd) sovjetkongressen sammanträder omedelbart före guvernementskongressen, så företas val efter samma regler, men ej av distriktsråden, utan av kretsorganen." (Avd. III, kap. 10, § 53.)

I städerna väljes ombuden efter väljarantalet, på landsbygden efter hela invånarantalet. (Här räknas inte bara arbetarna utan också ockrarna, prästerna, lantborgarna liksom också barnen, som inte har rösträtt.) Arbetarna företrädesrättigheter gentemot bönderna är alltså inte alls så stora, som de vid första påseendet ser ut att vara. Dock existerar de tvivelsutan.

Dessa i författningen förankrade företrädesrättigheter bringar blott till uttryck i författningen vad som ägde rum i realiteten, då det i städerna förenade proletariatet gick i spetsen för den icke enade massan av landsbygdens arbetare.

Det kommunistiska partiets uppgift är att framför allt upplysa arbetarna om dessa företrädesrättigheters *övergående* karaktär. I den mån de mer efterblivna bondemassorna blir upplysta, ju mer de av erfarenheten insett riktigheten och fördelen av att arbetarna leder, ju mer de förstått att de inte har att gå samma väg som bourgeoisin, utan helt och allenast anförtror sig åt proletariatets ledning, desto snarare ska inskränkningen i jämlikhet bortfalla.

Proletariatets företrädesrättigheter måste det kommunistiska partiet utnyttja för att med arbetarnas bistånd påverka landsbygden och förbinda de mest utvecklade arbetarna med bönderna. Endast så kan upplysningen av de fattigaste bönderna krönas med framgång. Dessa företrädesrättigheter ges arbetarklassen inte därför att denna ska sluta sig inom sig själv och hålla sig fjärran från landsbygden, utan för att utnyttjas och för att genom arbetarklassens övervikt i sovjets och hela statsförvaltningen föra denna klass närmare landsbygden, skapa och stödja proletariatets kamratliga enande med de medelstora bönderna och de fattigaste samt befria landsbygdens folk från inflytandet av ockrare, präster, f. d. godsägare och andra.

§ 54. Sovjetmakten och byråkratin.

Sovjetmakten har organiserat sig som en ny klass', proletariatets, makt på den gamla borgerliga maktens ruiner. Innan proletariatet hade organiserat sin egen makt, förstörde det sina motståndares främmande makt. Med sovjetmaktens bistånd gav det den gamla staten dråpslaget och förintade så dess sista kvarlevor. Proletariatet förstörde den gamla polisen, kvarlevorna av ockranan, gendarmeriet, det tsaristiskt-borgerliga rättsväsendet med dess stats-åklagare och avlönade advokater, det sopade som med en järnkvast bort otaliga gamla kanslier, förintade de borgerliga ministerierna med deras härer av tjänstemän o. s. v. Vad var därvid proletariatets mål? Och vilka allmänna uppgifter har på detta område det kommunistiska partiet? Därom har vi redan talat i denna boks första del. Uppgiften består i att i den gamla byråkratin ställe sätta massorna själva, inrätta det så att *hela* det arbetande folket intresserar sig för förvaltningen – i vissa ämbeten med livlig omsättning av krafter, i andra med längre tjänstetid. Men här stöter vi på en hel del stora svårigheter.

För det första: *otillfredsställande utveckling, brist på upplysning, rädsla för att medverka – hos de efterblivna lagren* i städerna och än mer på landsbygden. Aktiva, livaktiga, modiga och fullständigt orienterade pionjärer är det relativt tunnsått med. De andra börjar röra sig först mycket långsamt. Men det finns också många, som är rädda att gå till arbetet, som ännu inte lärt känna sina rättigheter och ännu inte känner sig som landets herrar. Detta är visst inte att undra på. I århundraden tillbakasatta och undertryckta massor kan inte på en gång helt övergå från halvsvilt tillstånd till att förvalta ett land. Först framträder de mera utvecklade lagren, så möter man exempelvis Petrograd-arbetarna överallt, de är ofta kommissarier i armén och organisatörer inom industrin, medlemmar i exekutivkommittéer på landet, agitatorer, medlemmar av de högsta sovjetinstitutionerna och lärare. Så småningom kämpar sig emellertid nya krafter upp ur massan. Självklart blir dock den allmänna låga kulturnivån till stort hinder.

För det andra: *bristen på erfarenhet i förvaltningsärenden*. Denna brist märkes också ofta hos de bästa av de våra. Arbetarklassen har ju för första gången tagit makten. Den har aldrig lärt sig att förvalta och har aldrig själv deltagit i förvaltningsarbetet. Tvärtom, den tsaristiska regeringen har i årtionden liksom även den kortlivade Kerenski-regeringen med all makt hållit proletariatet fjärran från dessa uppgifter. Borgarstaten är ju en organisation ej till arbetarnas fostran, utan till deras kuvande. Det är naturligt att den ryska arbetarklassen, när den nu är vid makten och måste lära av praktiken, gång på gång begår fel. Men av dessa fel lär den återigen.

För det tredje: *de borgerliga experterna av det gamla slaget*. Ryska proletariet var tvunget att behålla dem i tjänst. Men det kuvade dem till sist och bröt deras sabotage. Emellertid för dessa ofta med sig sina gamla vanor och bruk: de behandlar massorna uppifrån och håller sig fjärran från dem, stärker därmed den gamla byråkratiska andan och s m i t t ar tyvärr också därmed vårt folk.

För det fjärde: *våra bästa krafter uttagande för armén*. I medborgarkrigets farligaste ögonblick måste ofta de bästa krafterna uttagas för armén, ty denna behöver mest av alla institutioner trogna, ärliga och modiga kämpar. Hemma bakom fronten blir härigenom de gamla proletära pionjäreernas lager allt tunnare.

Alla dessa omständigheter försvårar vårt arbete oerhört och gynnar till en viss grad ett *partiellt återuppstående av byråkratismen* inom sovjetordningen. Häri ligger en stor fara för proletariet. Då det förstörde den gamla byråkratistaten, var det inte för att bygga upp den på nytt underifrån. Det kommunistiska partiet måste förebygga denna fara. Den kan hindras genom att massorna själva rycks med i förvaltningen. Det viktigaste är naturligtvis att höja den kulturella nivån hos arbetar- och bondemassorna, upplysa dem och öka deras allmänbildning. Därjämte är en hel rad andra åtgärder nödvändiga. Som sådana anbefaller det kommunistiska partiet:

Varje sovjetsmedlems obligatoriska utförande av ett bestämt arbete i statsförvaltningen. Varje sovjetmedlem ska inte bara syssla med de allmänna frågorna, han ska också utträtta något offentligt arbete, bekläda någon offentlig syssla.

Den ständiga omväxlingen i dessa arbeten. Det vill säga, att en kamrat efter viss bestämd tid har att överta ett annat arbete och på så sätt vänja sig vid alla förvaltningsgrenar. Han får alltså inte sitta i årtal på samma fläck, ty då blir han också byråkrat, utan sedan han lärt en förvaltningsgren måste han övergå till en annan.

Slutligen anbefaller partiet som allmänt arbetsdirektiv att så småningom *hela det arbetande folket, utan undantag*, indras i statsförvaltningen. Däri ligger egentligen grundvalen för hela vår politik.

Mycket är redan gjort i denna riktning. Så företogs exempelvis husundersökningarna hos bourgeoisin i Petrograd av tiotusentals proletärer och stadens bevakning är uppdragen åt nästan hela den arbetande civilbefolkningen. Till avlösning åt männen togs också kvinnorna till militärtjänst. I sovjets användes exempelvis även icke medlemmar som hjälpkrafter, vilka omväxlande lärde känna arbetet i exekutivutskottet eller dess avdelningar. I korthet sagt: på det ena eller andra sättet – vilket som blir bäst får tiden utvisa – måste vi fortsätta på Pariserkommunens väg, förenkla förvaltningsmaskineriet, dra in massorna i detta och avskaffa all byråkratism. Ju vidare kretsar av massorna som deltar i förvaltningsarbetet desto fortare försvinner alla kvarlevor av byråkratism, i vad form denna än må yttra sig. Och med försvinnandet av den gensträviga bourgeoisin kommer också varje slag av stat att begravas: människor kommer inte mer att regera över människor, utan över saker: maskiner, byggnader, lokomotiv, apparater. Då blir den kommunistiska samhällsordningen fulländad.

Statens bortdöende kommer att äga rum ganska fort efter den fullständiga segern över imperialisterna. För närvarande är makten till följd av det grymma kriget ännu tvungen att uppbygga sina institutioner på *militär grundval*.

Därigenom upprättas en militär-proletärisk diktatur, republiken är ett beväpnat läger. Detta försvinner naturligtvis, så snart den militära strukturen hos alla organisationer inte längre är nödvändig.

Litteratur: *N. Lenin*: Revolutionen och staten. *Densamme*: Kommer bolsjevikerna att behålla statsmakten? *N. Ossinskij*: Demokratisk republik eller sovjetrepublik. *Lenin*: Teser om den borgerliga och den proletära demokratin. antagna av Kommunistiska Internationalens första kongress. *Lenin*: Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky. *P. J. Stutsjka*: Ryska rådsrepublikens författning i frågor och svar.

Bucharin: Parlamentarisk eller sovjetrepublik? (Ett kapitel ur broschyren Kommunisternas program.)
Karpinskij: Vad är sovjetmakten? och *Latzis*: Vad är sovjetmakten och hur är den uppbyggd?

Sjunde kapitlet: Kommunismen och den nationella frågan.

§ 55. Nationellt förtryck. – § 56. Proletär enighet. – § 57. Nationalhatets orsaker. – § 58. Nationernas likaberättigande och självbestämmningsrätten. Federationen. – § 59. Vem uttrycker "folkviljan"? – § 60. Antisemitism och proletariat.

§ 55. Nationellt förtryck.

En särskild art av den ena människans förtryckande genom den andra är det nationella förtrycket. Den nationella hetsen är ett medel till proletariatets fördummande och till fördunklande av dess klassmedvetande. Bourgeoisin vet skickligt att utnyttja denna hets för sina intressen.

Låt oss undersöka hur en klassmedveten proletär måste ställa sig till den nationella frågan och hur den kan lösas med hänsyn till intresset av kommunismens snabba seger.

Med en nation eller ett folk förstår man en grupp människor, som är förenad av ett gemensamt språk och bebor ett bestämt område. Detta är en nations viktigaste och grundläggande kännetecken.*

Vad nationellt förtryck är kan förklaras med exempel. Den tsaristiska regeringen förföljde judarna, förbjöd dem att bli bofasta i Ryssland, lämnade dem inte tillträde till någon statstjänst, inskränkte deras tillträde till skolorna, föranstaltade judepogromer o. s. v. Samma regering förbjöd ukrainarna att skicka sina barn i skolor, där det talades ukrainska samt likaledes att utge tidningar på det ukrainska modersmålet. Tyska regeringen stängde de polska skolorna, den österrikiska påtvingade med våld tjeckerna tyska språket. Engelska bourgeoisin våldförde och våldför infödingarna i Afrika och Asien, håller nere de efterblivna halvilda folken, plundrar dem och skjuter ned dem vid varje befrielseförsök.

Kort och gott: när i en stat en nationalitet åtnjuter alla rättigheter och en annan nationalitet bara en del av dem, när en svag nationalitet är införlivad med en starkare och påtvingas det främmande språket och de främmande sederna och ej kan leva efter sin egenart, så är detta nationellt förtryck och brist på nationell jämlikhet.

§ 56. Proletär enighet.

Framför allt måste vi ta itu med och lösa den viktigaste frågan av alla hithörande, huruvida för den ryske arbetaren och bonden, tysken, fransmannen, juden, kinesen, tartaren etc. är fiender – oberäknat vad klass de tillhör. Kan proletariatet hata eller misstro ett annat folks representant endast därför att han talar ett annat språk, för att han är svart eller gul till hudfärgen eller därför att han har andra seder och bruk? Det är klart, att proletariatet inte kan och inte får detta. Arbetarna i Tyskland och Frankrike, den arbetande negern är en alldeles likadan proletär som den ryske arbetaren. Vilket språk än arbetarna i olika länder talar, deras läge karaktäriseras därav att de alla utsuges av kapitalet, att alla är kamrater i sin fattigdom, sitt beroende och sin rättslöshet.

Kan då en rysk arbetare älska sin kapitalist Mera bara därför att han skäller ut honom på äkta ryskt sätt, ger honom äkta ryska knytnävsslag, misshandlar de strejkande med en äkta rysk nagajka o. s. v.? Naturligtvis kan han det inte, lika lite som den tyske arbetaren kan älska sin kapitalist mera därför, att han hånar honom på tyskt språk och på tyskt sätt. *Arbetarna i alla land är klassbröder och fiender till kapitalisterna i alla land.*

* Judarna exempelvis ägde en gång ett gemensamt område och ett gemensamt språk. F. n. har de intet eget land och hebreiskan kan inte alla. Zigenarna har ett eget språk men intet land. De bofasta tunguserna i Sibirien har ett eget område, men har glömt sitt originalspråk.

Alldeles detsamma kan man säga om de fattiga bönderna i alla land. Den ryske fattige eller halvstore bonden står närmare den ungerske halvproletären, den fattige sicilianske eller belgiske bonden än den egna rika ockraren, den äktryske godsägaren och människoplågaren.

Men arbetarna i hela världen måste inte bara betrakta varann som klassbröder. Det vore ingen nytta till om de bara var för sig på sitt språk knotade mot sina kapitalister och förde kampen mot sina fiender endast inom sin egen kapitalistiska stats ram. Bröderna i förtryck och slaveri måste också vara bröder i internationellt förbund till kamp mot kapitalismen. Först när de har förenat sig i ett dylikt internationellt förbund, kan de besegra världskapitalet. Därför var det som kommunismens grundläggare för sjuttio år sedan i Kommunistiska manifestet förkunnade parollen: Arbetare i alla länder, förena er!

Arbetarklassen måste övervinna alla nationella fördomar och fientligheter, inte blott i intresset av sitt internationella angrepp på kapitalet utan också för att kunna organisera *en enhetlig världsekonomi*. Liksom Sovjet-Ryssland inte kan klara sig utan Donetz-kolen, Baku-oljan och bomullen från Turkestan, kan heller inte Europa undvara Rysslands trä, jute, lin, platina och Amerikas spannmål, Italien inte de engelska kolen, England inte den egyptiska bomullen o. s. v. Bourgeoisin är icke i stånd att organisera världsekonomin och av detta skäl hotas den av undergången. Endast proletariatet kan organisera en dylik ekonomi. Men endast under den lösen: *hela världens alla rikedomar tillhör hela den arbetande mänskligheten!* Denna lösen betyder de tyska, de engelska och andra arbetarnas fullständiga avstående från sina nationella privilegier! Där nationella fördomar och nationell självgodhet står i vägen för den internationella industrin och ekonomin, måste de förra vika.

§ 57. Nationalhatets orsaker.

Men för kommunisterna är det inte nog att förklara krig mot det nationella förtrycket och de nationella fördomarna och förkunna den internationella förbrödringen i kampen mot kapitalet och för det segrande proletariatets världsekonomi. Det måste finnas ett medel att snarast möjligt övervinna all nationell chauvinism och egoism, varje nationell inskränkthet och självförhävelse, varje misstroende bland de arbetande massorna mot arbetarna i andra land.

Nationell tvist och fiendskap är av mycket gammal härkomst. Det fanns en tid, då de enskilda stammarna inte bara låg i krig med varann om jord och skogar utan också åt upp sina medmänniskor av andra stammar. En kvarleva av detta det ena folkets, den ena rasens, djuriska misstroende och hat mot det andra folket, den andra rasen, ligger ännu kvar på botten av arbetarnas och böndernas själar i olika land. Med utvecklingen av världstrafiken och det ekonomiska närmandet, alla folks vandringar och blandning på ett territorium, särskilt på den gemensamma internationella proletärklasskampens mark, dör denna kvarleva långsamt bort. Här och var fladdrar den emellertid upp med en ny låga, när till nationalhatet ytterligare kommer klassmotsättningar.

Bourgeoisin i varje land håller proletariatet underkuvat. Men den gör också allt i dess förmåga står för att visa sitt proletariat, att dess fiende är ej den egna bourgeoisin utan de kringboende främmande folken. Den tyska bourgeoisin ropar till sina arbetare: Slå fransmännen, slå engelsmännen! Engelska bourgeoisin skriker: Slå tyskarna! Sista tiden börjar bourgeoisin i alla land att skräna: Slå ner judarna! Allt i avsikt att förvandla arbetarklassens klasskamp mot dess kapitalistiska förtryckare till en nationell kamp.

Men bourgeoisin nöjer sig inte bara med den nationella hetsen, då det gäller att få arbetarna bort från kampen för socialismen. Den försöker också materiellt intressera arbetarna för andra folks underkuvande. När under världskriget de tyska borgarna ropade: "Deutschland, Deutschland über alles!", gjorde de tyska borgerliga ekonomerna de tyska arbetarna uppmärksamma på, hur mycket dessa själva skulle tjäna på segern, d. v. s. på de besegrade ländernas undertryckande och utsugning. Före kriget har bourgeoisin också faktiskt mutat arbetarklassens spetsar genom de profiter,

man inhöstat på utplundringen av kolonierna och underkuvandet av de ”små” folken. På så vis gick arbetarna i de mest utvecklade europeiska länderna med sin bourgeoisie och lät intala sig av sina socialpatrioter, att också arbetarna hade ett fädernesland, då också de vore delägare i utplundringen av kolonierna och de ekonomiskt beroende folken. Arbetaren, som under kapitalismen blir patriot, säljer för en grynvälling sitt verkliga fosterland socialismen och hjälper till att strypa mindre utvecklade nationer.

§ 58. Nationernas likaberättigande och självbestämmanderätten. Federationen.

Det kommunistiska partiet, som har förklarat krig mot *varje* människors förtryck av människor, uppträder också på det bestämdaste mot det nationella förtryck som är oundvikligt så länge den borgerliga samhällsordningen består. Än mera beslutsamt kämpar partiet emot varje ringaste medverkan av arbetarklassen själv i detta förtryck. Men det är inte nog, att proletariatet i de stora och mäktiga staterna tar avstånd från varje försök att förtrycka andra folk. Det är också nödvändigt, att proletariatet i de undertryckta nationerna inte hyser något misstroende gentemot sina klasskamrater, även om dessa tillhör stater, som hittills varit förtryckarstater. När Tjeckoslovakien undertrycktes av österriken tyska bourgeoisie, såg den tjeckiske arbetaren förtryckare i alla tyskar. Polackerna hölls nere av den ryska tsarismen, men i polska folket kvarstannade misstron mot alla ryssar, inte bara mot ryska tsardömet, godsägarna och kapitalisterna. För att kunna rycka upp med roten varje misstroende hos arbetarna i de undertryckta länderna mot arbetarna i förtrycknationerna är det nödvändigt att inte bara förkunna den fulla nationella jämlikheten utan också förverkliga den i livet. Denna jämlikhet måste komma till uttryck i ett likaberättigande i språk, skolor, religion etc. Och inte nog härmed, proletariatet måste också vara berett att genomföra det fulla nationella självbestämmandet, d. v. s. ge den arbetande majoriteten inom varje nation den fullständiga möjligheten att avgöra frågan, om denna nation vill leva i statsgemenskap med en annan, om den vill inträda i ett intimt frivilligt förbund (federation) eller helt lösgöra sig.

Men, frågar någon läsare, kan verkligen en kommunist hålla på nationernas lösgörande? Hur går det då med den enhetliga proletära världsstat, som alla kommunister strävar efter? Häre syns ligga en motsägelse.

Dock, det är ingen motsägelse. Just i intresse av ett snabbare uppnående av en fullständig enighet av hela den arbetande världen är det mången gång nödvändigt att gå med på en nations tillfälliga lösgörande från de andra.

Låt oss undersöka i detta sammanhang möjliga fall. Låt oss anta, att i Bayern – en del av det förenade Tyskland – rådsrepubliken utropats, men samtidigt härskar ännu i Berlin Noskes och Scheidemanns borgerliga diktatur. Bör i detta fall de bayerska kommunisterna sträva efter att få Bayern oberoende? Inte bara Bayerns utan också det övriga Tysklands kommunister måste med bifall hälsa Råds-Bayerns lösslitande, då detta inte skulle betyda ett lösslitande från det tyska proletariatet utan från den härskande tyska bourgeoisins ok. Låt oss anta det motsatta fallet. I hela Tyskland utom Bayern är sovjetmakten upprättad. Bayerns bourgeoisie uppträder för skilsmässa från Sovjet-Tyskland, Bayerns proletariat för anslutning. Hur ska kommunisterna då ställa sig? Det är klart, att Tysklands kommunister måste understödja Bayerns arbetare och med vapen i hand undertrycka den bayerska bourgeoisins lösslitningssträvanden. Detta betyder i så fall inte att undertrycka Bayern utan den bayerska bourgeoisin.

Låt oss anta det fall, att sovjetmakten är proklamerad i England och Irland, det vill säga i ett undertryckande och ett undertryckt land. Låt oss vidare anta, att de irländska arbetarna inte har något särdeles förtroende för de engelska arbetarna, arbetarna i det land som undertryckt dem i århundraden. Låt oss anta, att de vill komma fullständigt fria från England. Detta lösslitande är ekonomiskt skadligt. Vilken ståndpunkt bör i detta fall de engelska kommunisterna inta? De får under inga omständigheter med *våld*, d. v. s. så som engelska bourgeoisin gjort, tvinga Irland att

kvarstå i gemenskap med England. De måste ge Irland dess fulla möjlighet att avskilja sig. Varför?

För det första för att en gång för alla visa de irländska arbetarna, att det inte var de engelska arbetarna utan den engelska bourgeoisin, som undertryckte Irland, och på detta sätt måste de vinna de irländska arbetarnas förtroende.

För det andra på det att de irländska arbetarna må genom egen erfarenhet övertyga sig om, att en självständig existens inte är någon fördel för en liten stat. På det att de av erfarenheten må lära, att de kan ordna sin ekonomi endast i intim statlig och ekonomisk gemenskap med det proletära England och andra proletära stater.

Låt oss vidare anta, att en nation med borgerlig regering vill slita sig lös från en nation med proletär ordning, varvid arbetarklassen i den förra nationen till sitt flertal eller i varje fall i stor utsträckning är för lösslitandet. Låt oss anta, att den är misstrogen inte bara mot kapitalisterna utan också mot arbetarna i den nation, från vars bourgeoisier förtrycket kom. Bäst är också i detta fall att ge proletariatet möjlighet att bli mellan fyra ögon med sin bourgeoisier, så att denna bourgeoisier inte fortfarande kan säga till detta proletariat: det är inte vi som undertrycker er utan det är det och det landet. Arbetarklassen ska snart märka, att bourgeoisier strävar till självständighet bara därför att den ska kunna i lugn skinna proletariatet. Arbetarklassen ska inse, att proletariatet i grannen-rådstaten kallar den till förbund inte för att suga ut den utan till gemensam befrielse från utsugning och förtryck.

Fast alltså kommunisterna är emot att proletariatet i ett land skiljer sig från proletariatet i ett annat, särskilt om dessa länder är ekonomiskt förbundna med varann, kan de dock gå med på ett lösslitande för en tid. Så låter en mor sitt barn en gång röra vid elden för att det inte ska gripa efter den tio gånger.

§ 59. Vem uttrycker "folkviljan"?

Det kommunistiska partiet erkänner nationens självbestämmanderätt ända till dess fulla lösslitande. Men det tror, att det är nationens arbetande majoritet, ej dess bourgeoisier, som uttrycker denna vilja. Därför uttryckte vi oss riktigare så: vi erkänner inte nationernas rätt till självbestämmande utan nationens arbetande majoritets rätt. Vad åter bourgeoisier beträffar, frånkänner vi den dess rösträtt i nationella angelägenheter, alldeles som vi i medborgarkrigets och den proletära diktaturens första skede har berövat bourgeoisier alla medborgerliga rättigheter.

Men hur ska det gå med rätten till självbestämmande och lösslitande för de nationer, som: ännu står på låg eller allra lägsta kulturnivå? Vad ska ske med de nationer, som inte blott inte har något proletariat utan heller ingen bourgeoisier eller där denna senare först håller på att uppstå? Låt oss ta exempelvis våra tunguser, kalmucker, burjater och många kolonialfolk. Vad bör göras, om exempelvis dessa nationer skulle vilja slita sig lösa från kulturellt högtstående nationer eller från nationer som redan förverkligat socialismen. Kommer detta inte att betyda ett barbariets stärkande på kulturens bekostnad?

Vi tror, att om socialismen är förverkligad i världens mest framskridna länder, så kommer också de halvvida folken lättast att frivilligt inträda i detta folkförbund. Den imperialistiska bourgeoisier, som utplundrade och med våld slet till sig kolonier, har anledning att frukta koloniernas avfall. Proletariatet, som inte har för avsikt att utplundra kolonierna, kan få de nödiga råmaterialerna från kolonierna på varuutbytets väg, om det överlåter åt de infödda att efter egen vilja gestalta sina inre förhållanden. För att på detta sätt göra slut på alla slag av nationell förtryck och nationell ojämlikhet uppställer kommunistiska partiet kravet på nationernas självbestämmanderätt.

Denna rätt bör proletariatet i alla land använda till att ge nationalismen nådestöten och frivilligt inträda i den stora världsfederationen, det verkliga folkförbundet.

Men skulle heller inte en federation för skapande av en allmän världsekonomi räcka till och denna brist på erfarenhetens väg bli klar för den övervägande majoriteten, då måste en *enhetlig socialistisk världsrepublik* upprättas.

Om vi närmare ser efter, hur bourgeoisin uppställde och löste (eller rättare förvirrade, ty så var oftast fallet) den nationella frågan, så ska vi finna, att bourgeoisin under sin ungdomstid löste den nationella frågan på ett sätt men i sin ålders och sitt förfalls dagar vill lösa den på helt annat sätt. När bourgeoisin var en undertryckt klass, när adeln satt vid makten med kejsaren eller kungen i spetsen, när kejsare eller kungar gav sina döttrar i hemgift hela folk, talade bourgeoisin inte bara vackra ord om nationernas frihet, den sökte också förverkliga denna frihet, åtminstone för den egna nationen. Italienska bourgeoisin stod exempelvis på den tiden, då österrikiska monarkin hade väldet över Italien, i spetsen för en rörelse till det egna landets befrielse och lyckades också verkligen befria Italien från främmande ok och förena det till **en** stat. När Tyskland var splittrat i tjugtals små furstendömen och andra riken och pressades av Napoleons klack, då strävade tyska bourgeoisin att förena Tyskland till ett stort rike och befria det från de franska härskarorna. När Frankrike, som hade förintat Ludvig XVI:s självhärskardöme, fick utstå ett angrepp från det övriga Europas monarkistiska stater, då ledde den radikala franska bourgeoisin sitt lands försvar och skapade Marseljäsén. Med ett ord: överallt stod de undertryckta staternas bourgeoisin i spetsen för befrielsekampen, skapade en rik nationell litteratur, geniala författare, konstnärer, filosofer. Så var det en gång i tiden, när bourgeoisin själv var förtryckt.

Varför strävade bourgeoisin i de undertryckta nationerna till dessas befrielse? Hör man deras diktare och konstnärer och tror deras ord, så skedde det därför att den var emot varje nationellt förtryck och för varje, även den minsta nations frihet och självbestämmanderätt. Men i själva verket önskade den befrielse för sig själv från det främmande oket för att skapa sig en *egen* borgerlig stat, för att själv, *utan konkurrenser*, kunna plundra ut det egna folket, för att själv hösta in hela det mervärde, som detta lands arbetare och arbetande bönder skapade.

Detta visar vilken som helst kapitalistisk stats historia. Om bourgeoisin är förtryckt tillsammans med det egna folket, så ropar den på nationernas frihet överhuvudtaget, anklagar det skändliga i allt nationellt förtryck. Men så snart den kapitalistiska klassen fått makten och förjagat de främmande inkräktarna, vare sig främmande adel eller främmande bourgeoisin, så söker den själv underkuva varje svagare folk, vars underkuvande lönar sig. Den revolutionära franska bourgeoisin i Duntons, Robespierres och andra stora ledares gestalt kallade alla världens folk till befrielse från allt tyranni, Rouget de l'Isles marseljäs, som sjöngs av revolutionens soldater, är besläktad med och förstås av varje undertryckt folk. Men samma franska bourgeoisin under Napoleons ledning och t. o. m. under tonerna av denna samma marseljäs, Spaniens, Italiens, Tysklands, österrikes folk och utplundrade dem under hela de napoleonska krigen. Den undertryckta tyska bourgeoisin förhärligade genom Schiller i Wilhelm Tell folkens kamp mot främmande tyranner. Men samma bourgeoisin, representerad av Bismarck och Moltke, slet med våld från Frankrike Elsass-Lothringen, berövade Danmark Slesvig, undertryckte polackerna i Posen o. s. v. Det från den österrikiska adelns ok befriade borgerliga Italien började skjuta ned de besegrade beduinerna i Tripolis, albanerna och dalmatierna på adriatiska kusten, turkarna i Anatolien o. s. v.

Varför var det och varför är det så? Vad kommer det sig, att bourgeoisin överallt reste kravet på den nationella friheten och ingenstans själv kunde realisera den i levande livet?

Det kommer sig därav, att varje från främmande nationers ok befriad borgerlig stat oupphörligt strävar efter att utvidga sig. Bourgeoisin i vilket som helst kapitalistiskt land slår sig inte till ro med att utsuga sitt eget proletariat. Den behöver råmaterial från hela världen och söker upprätta kolonier för att, sedan folket där är underkuvat, ostört kunna förse sina fabriker med råmaterial. Den behöver avsättningsmarknader för sina varor och den söker garantera sig dylika i de efterblivna länderna utan att ta ringaste hänsyn till hur befolkningen och den eventuellt befintliga,

ännu svaga bourgeoisin där förhåller sig härtill. Den behöver länder, dit den kan utföra överflödigt kapital och där den kan hämta profit från de infödda arbetarna; den förslavar dessa länder genom att göra sig lika bred där som i det egna landet. Om vid erövringen av kolonier och det ekonomiska förslavandet av efterblivna länder ett annat lands starka bourgeoisin står i vägen, avgöres frågan genom ett krig, i stil med världskriget, som avslutades först i själva Europa. Som slutresultat råkade kolonierna i samma slaveri, de växlade bara förtryckare. Men dessutom ökades de förtryckta ländernas antal genom de besegrade – Tyskland, Österrike, Bulgarien – vilka före kriget var fria länder. På detta sätt blir genom den borgerliga samhällsordningens utveckling antalet av andra länder och deras bourgeoisin underkuvade områden inte förminskat, utan tvärtom: borgarklassens välde för till allmänt nationellt förtryck, hela världen kommer under den i kriget segrande kapitalistiska statsgruppens piska.

§ 60. Antisemitism och proletariat.

Till det farligaste slaget av nationell hets hör antisemitismen, d. v. s. hetsen mot den semitiska rasen, till vilken – jämte araberna – judarna hör. Tsarismen förföljde och hetsade judarna för att rädda sig från arbetar- och bonderevolutionen. Du är fattig därför att judarna rövar ifrån dig vad du har, sade herrarna i de tsaristiska svarta sotniorna och försökte vända de undertryckta arbetarnas och böndernas ursinne inte mot godsägarna och bourgeoisin utan mot hela det judiska folket. Men judarna som alla folk sönderfaller i skilda klasser, och folket utplundras inte bara av judarnas borgerliga lager, vilka sköter detta geschäft tillsammans med alla icke-judiska borgarklasser. De judiska arbetarna och hantverkarna åter har alltid levat i största armod och nöd, ofta i betydligt större elände än de övriga ryska arbetarna.

Den ryska bourgeoisin hetsade mot judarna inte bara för att avleda de av den själv utsugna arbetarnas vrede ifrån sig utan också för att skada sina konkurrenter i handel och industri.

Slutligen kan anmärkas, att man under de sista åren kan märka en stärkt judehets från de borgerliga klasserna i alla land. Bourgeoisin i alla land bekämpar på detta sätt inte bara en konkurrent vid utsugningen av proletariatet utan också den annalkande revolutionen. Ännu för kort tid sedan var antisemitismen i Tyskland, England och Amerika mycket svagt utvecklad. Den borgerliga ordningen i Västern står inför sitt sammanstörtande och bourgeoisin försöker klara sig ifrån arbetarrevolutionen genom att åt den offra Mendelssohn, Rothschild & C:o. I Ryssland slocknade antisemitismen under februaridagarna 1917 och omvänt blev den starkare ju häftigare och mer oavgjort kampen mellan bourgeoisin och proletariatet lågade och ju hopplösare bourgeoisins ställning blev.

Allt detta bevisar, att antisemitismen delvis också är ett sätt att bekämpa socialismen, och illa står det till med den arbetare eller bonde, som av sina klassfiender låter narra sig att uppträda fientligt mot fattiga judar i samma misär som han själv eller värre.

Litteratur: *N. Lenin:* Om nationernas självbestämmanderätt. (Artikel i tidskriften *Prosvesjtsjenie.*) *J. Stalin:* Nationella frågor och marxism. *K. Salovski:* Den nationella frågan och Internationalen. *G. Petroff:* Sanning och lögn om judarna. *K. Kautsky:* Om judarna. *A. Bebel:* Antisemitism och proletariat. *J. Stekloff:* Antisemitismens sista ord.

Åttonde kapitlet: Kommunisternas försvarsprogram.

§ 61. Vårt gamla militärprogram. – § 62. Röda arméns nödvändighet och dess klassammansättning § 63. De arbetandes allmänna militära utbildning. – § 64. Knutpiskedisciplin eller självvald disciplin. – § 65. De politiska kommissarierna och kommunistgrupperna. – § 66. Röda arméns struktur. – § 67. Kommandot i röda armen. – § 68. Valt eller utnämnt befäl. – § 69. Röda armén – en tillfällig armé.

§ 61. Vårt gamla militärprogram.

Vi berättade i § 12, hur den borgerliga statens och godsägarnas stående armé var uppbyggd och vem den tjänade. Det var alldeles självklart, att socialisterna i alla land, däribland också de ryska, reste kravet på de stående härarnas avskaffande. Samtidigt krävde socialisterna i stället för den stående hären den allmänna folkbeväpningen, avskaffande av officerskastan och befällets väljande bland soldaterna själva.

Låt oss undersöka, hur kommunisterna bör ställa sig till dessa frågor.

Först kommer då frågan: för vilket samhälle uppgjordes ovannämnda program? För det borgerliga? För det socialistiska? Eller för mellanepoken, då kampen pågick mot det borgerliga samhället för socialismen?

Det behöver inte framhållas, att de socialistiska partier, som tillhörde Andra Internationalen, ännu ej bestämt visste, för vilket samhälle de skrev sitt program. Flertalet trodde dock, att det var för det borgerliga samhället. Alla socialister åberopade sig vanligtvis på schweiziska republiken, där det inte fanns någon stående armé utan bara en allmän folkmilis.

Det är klart, att det anförda programmet är ogenomförbart i det borgerliga samhället, särskilt i den allt mer skärpta klasskampens period. Att avskaffa kasernerna det betydde att förinta de platser, där arbetare och bönder drillas till att bli sina egna klassbröders bödlar. D. v. s. de enda platser där man av de arbetande kan bilda en armé, som varje ögonblick står beredd att dra i krig mot andra folk, så snart det faller kapitalisterna in. Att upphäva officerskastan, det skulle betyda att jaga bort de enda som kunde skapa en järnhård disciplin och underkasta det väpnade folket bourgeoisins vilja. Att tillåta val av befäl, det skulle betyda att tillåta de beväpnade arbetarna och bönderna att välja sig ett *eget*, alltså icke borgerligt befäl. Det skulle betyda, att bourgeoisin skulle hjälpa till att störta sig själv.

Även den europeiska kapitalismens historia bevisade och bevisar ännu omöjligheten att inom den borgerliga samhällsordningen, d. v. s. med samhällets splittring i klasser och klasskampens tilltagande skärpa, genomföra det militärprogram, som uppställdes av de socialistiska partierna. Ju mer förbittrad denna kamp blir, desto mindre är den vid makten sittande borgarklassen böjd för att beväpna hela folket utan den bemödar sig i stället att avvärpa det och lämna vapnen i händerna endast på de pålitliga vitgardistiska truppdelarna. Att hoppas kunna genomföra det socialistiska militärprogrammet under bourgeoisins välde är alltså en ömklig, småborgerlig utopi.

Men kanske kan detta program vara bra till att *bryta bourgeoisins välde*?

Inte heller det. Vill bourgeoisin skydda sig mot arbetarklassen, som söker frånta den makten, så är det ingen mening för den att rösta för arbetarnas beväpning. Bourgeoisin införde den allmänna värnplikten och anförtrorde geväret åt arbetaren-soldaten så länge den kunde hoppas att få soldaterna ur folket att lyda. Men så snart detta folk drar i kamp måste det avvärpnas. Det vet alla borgarklassens affärspolitiker. Och omvänt, arbetarna och bönderna har heller intet intresse av att kräva allmän folkbeväpning så länge de inte vill beväpna sig själva, avvärpa bourgeoisin och frånrycka denna dess makt. För övergångsperioden, då proletariatet kämpar för makten, duger alltså det gamla socialdemokratiska försvarsprogrammet ej. Det duger bara för en mycket kort tid, då det gäller att trasa sönder de redan bestående borgerliga arméerna. Det kan då ännu brukas i den del, som talar om officerskastans avskaffande och soldaternas eget val av befäl.

Kommunisterna-bolsjevikerna använde just detta sitt gamla programkrav praktiskt år 1917. De avlägsnade ur tsarismens och Kerenskis arméer deras generals- och officersspetsar och undandrog på detta sätt hären lydningen under bourgeoisin och godsägarklassen.

Efter den socialistiska revolutionens seger är emellertid det gamla militärprogrammet användbart i hela sin utsträckning. När proletariatet i en rad länder besekrat bourgeoisin och avskaffat klasserna, då kommer man att kunna genomföra den allmänna folkbeväpningen. Då kommer hela

det arbetande folket att vara beväpnat, enär i det segrande socialistiska samhället alla är – arbetande. Då kommer det också att vara möjligt att införa val av befäl, vilket i det skärpta medborgarkrigets epok – med några få undantag – icke kan vara nyttigt för den proletära armén.

Men här uppstår ännu en fråga: Vartill behövs en allmän folkbeväpning i länder där socialismen segrat och vem ska använda den? Den egna bourgeoisin är ju besegrad och förvandlad till arbetande och ett krig mellan socialistiska stater kan inte komma ifråga. Här är av vikt att konstatera, att socialismen kan inte segra i alla länder på en gång. En del länder kommer helt naturligt att bli efter på vägen till klassernas upphävande och socialismens förverkligande. De länder, som besekrat sin bourgeoisin och förvandlat den till arbetare, kommer att tvingas antingen att föra krig eller vara beredda till krig gentemot bourgeoisin i de stater, där proletariatets diktatur ännu inte är proklamerad, eller måste de med väpnad hand hjälpa proletariatet i de stater, där dess diktatur är utropad men kampen mot bourgeoisin ännu inte förts till ett lyckligt slut.

§ 62. Röda arméns nödvändighet och dess klassammansättning.

Flertalet av de i Andra Internationalen förenade socialisterna trodde, att socialismen kunde uppnås om man bara erövrade majoriteten i parlamenten. När denna majoritet invaggade sig i sådana kälkborgerliga idéer, tänkte den naturligtvis inte heller på möjligheten och nödvändigheten att organisera en proletärisk armé för den period då kampen stod om socialismen. Den andra delen av socialisterna, som höll en våldsamt omvälvning med vapen i hand för oundviklig, kunde dock inte förutse, att denna väpnade kamp kan dra så långt ut på tiden, att Europa måste genomgå inte bara en tid av socialistiska revolutioner utan också *socialistiska krig*. Därför fanns i intet socialistiskt program kravet på organiserandet av en röd armé, d. v. s. en armé av väpnade arbetare och bönder. Denna armé måste nu för första gången i världen* byggas upp av ryska arbetarklassen, då denna först av alla i världen lyckades få ett fast grepp om statsmakten och skydda denna mot angreppen från den egna bourgeoisin och de borgerliga staterna i hela världen. Det är uppenbart, att utan röda armén hade det varit Rysslands arbetare och bönder omöjligt att behålla någon av sin revolutions erövringar och slå tillbaka den egna och den utländska reaktionens makter. Den röda armén kan inte byggas upp på den allmänna värnplikts grund. Det segrande proletariatet kan i den epok, då striden ännu ej är fullt avslutad, ej anförtro geväret åt borgarna och de rika i stad och på land. Dess armé kan bestå endast av representanter för de arbetande klasserna, som inte utsuger någon annans arbete och som är intresserade av arbetarrevolutionens seger. Endast och allenast proletärerna i stad och på land kan utgöra kärnan och grundvalen för röda armén, och om sedan de medelstora bönderna anslutes till denna kärna, så blir röda armén till sin sammansättning en alla de arbetandes armé. Men vad beträffar bourgeoisin och landsbygdens ockrare, så måste de göra sin militärplikt mot den proletära staten som landstorm hemma bakom fronten. Därmed är naturligtvis inte sagt, att inte en tillräckligt kraftig proletärmakt också kommer att tvinga utsugarna att skjuta på sina vita vänner på andra sidan fronten alldeles som bourgeoisin med hjälp av sina stående härar tvang proletärerna att skjuta på sina klassbröder. Om också bourgeoisins stående här bildas på den allmänna värnplikts grund och till skenet är en folkarmé, så är den i själva verket dock en klass här. Proletariatet har ingen anledning att dölja sin armés *klasskaraktär*, liksom den inte hemlighåller sin diktators klasskaraktär. Röda armén är en apparat i sovjetstatens hand. Den uppbygges i stort på samma sätt som hela den proletära diktaturens statsapparat. Och liksom vid sovjetvalen enligt sovjetförfattningen de inte har någon rösträtt, vilka enligt författningen måste ekonomiskt och politiskt tvingas på knä, så ges heller inte till röda armén tillträde för dem, som just denna röda armé har till uppgift att slå ned i medborgarkriget.

* Vi talar här om en armé i ordets fulla bemärkelse. Som den röda arméns föregångare kan betraktas den armé som under Kommunen 1871 uppställdes av arbetarna i Paris.

§ 63. De arbetandes allmänna militära utbildning.

Den allmänna militära utbildningen av alla arbetande, till vilken ryska sovjetrepubliken skridit, måste framför allt nedsätta kasernutbildningen till ett minimum. Arbetarna och bönderna måste i görligaste mån erhålla sin militära utbildning utan att behöva avbryta sin produktiva verksamhet. Detta för till en oerhörd minskning av arméutgifterna och hindrar att produktionen minskas alltför mycket eller rent av riskeras. Då arbetare och bönder får sin militära utbildning på lediga stunder och på så sätt förberedes till revolutionssoldater, upphör de icke att skapa värde.

Den andra viktiga uppgiften för de arbetandes allmänna militära utbildning är att i varje stad, i varje lantkommun skapa *proletära och bondereserver*, som i varje ögonblick står redo att vid ett eventuellt fientligt anlopp gå i vapen. Det ryska medborgarkrigets erfarenhet har visat, vilken stor betydelse dessa reserver har för det socialistiska krigets framgång. Det är nog att minnas Petrograds reserver av arbetarregementen, som slog tillbaka de vita rövarna från den röda huvudstaden, arbetarna i Ural och Donets-bäckenet, arbetarna och bönderna i Orenburg o. s. v.

§ 64. Knutpiskedisciplin eller självvald disciplin.

Den imperialistiska armén är av hela sitt väsen förhindrad att vara en den självvalda disciplinens armé. Den består av grupper från de mest olika klasser. Om arbetarna och bönderna, som med våld piskades in i de borgerliga arméernas kaserner, börjar inse sina egna intressen, så måste de upphöra att bara av kadaverdisciplin är vana lyda sina befäl med guldepåletterna och i stället medvetet bryta denna disciplin. Därför måste det i de borgerliga arméerna obetingat finnas en knutpiskans disciplin, därför är inom denna prygel, misshandel av alla slag och massarkebuseringar inga övergående fenomen utan själva grundvalen för dess ordning, disciplin och ”militära fostran”.

I röda armén däremot som bildas av arbetare och bönder och representerar dessas intressen, måste tvånget allt mer träda tillbaka för de arbetandes frivilliga underkastelse under disciplinen i medborgarkriget. Ju högre medvetandet i röda armén blir, desto mer börjar de röda soldaterna inse, att de i själva verket kommenderas av hela arbetarklassen genom dess stat och dess militära befäl. Disciplinen i röda armén är alltså minoritetens (soldaternas) underkastelse under den arbetande majoritetens intressen. Bakom varje förnuftig anordning av befälsmakten står icke den kommenderande officeren och hans godtycke, icke den borgerliga minoriteten och dess rövarintressen utan hela arbetar- och bonderepubliken. Därför har soldaternas politiska fostran, propagandan och agitationen i röda armén en alldeles särskild betydelse.

§ 65. De politiska kommissarierna och kommunistgrupperna.

I ryska sovjetrepubliken, där alla arbetande har rätt att genom sovjet bringa sin vilja till uttryck väljes av arbetarna och bönderna sedan oktoberrevolutionen kommunister till alla exekutiva organ. Kommunisternas parti är genom massornas vilja det härskande partiet i republiken, enär intet annat parti var i stånd att föra den segrande arbetar- och bonderevolutionen till slut. Så vart vårt parti ett slags exekutiv för den proletära diktaturen. Därför tillkommer kommunisterna den ledande rollen i röda armén. Representanter för den proletära klassviljan i armén, representanter, som är befullmäktigade av partiet och de militära instanserna, är *de politiska kommissarierna*. Genom dem upprätthålles de ömsesidiga relationerna mellan kommissarien och kommandot liksom också med truppdelarnas kommunistiska grupper. *Den kommunistiska gruppen* är en del av det härskande partiet, kommissarien är partiets befullmäktigade ombud. Därav kommer hans ledande roll i truppdelen och dennas kommunistiska grupp. Därav också hans rätt att övervaka kommenderande officerarna. Han har uppsikt över denne och hans stab, som politisk ledare övervakar han den tekniska exekutivledningen.

Denna grupp har till uppgift att upplysa de röda soldaterna om medborgarkrigets betydelse och plikten att underordna de egna intressena under alla arbetandes intressen. Vidare har den till

uppgift att genom eget föredöme visa sin hängivenhet för revolutionen och elda kamraterna i truppdelen till samma hängivenhet. Varje gruppmedlem har rätt att följa egen och andra kommissariers uppförande och vidta nödiga åtgärder genom högsta partiorganisationen eller genom ansvariga kommissarier. Endast på detta sätt kan det kommunistiska partiet utan att överskrida den allmänna militära disciplinen genom de röda soldaterna få en fullständig kontroll över alla sina medlemmar och hindra missbruk av makten från deras sida.

Utom åt grupperna och de politiska kommissarierna har den röda arméns politiska fostran uppdragits åt ett helt nät av politiska avdelningar i divisionerna, arméerna, vid de olika fronterna och de agitatoriskt-kulturella avdelningarna av krigskommissariatet bakom fronten. Den ryska proletarstaten skapar i sina organisationer en väldig kulturell och organisatorisk apparat åt sin armé och söker med minst möjliga kraftförbrukning nå de största möjliga resultat. Tack vare dessa institutioner har vårt agitatoriskt-kulturella arbete inte en tillfällig utan systematisk, planmässig karaktär. Tidningarna, det talade ordet på möten och skolundervisningen blir varje röd soldats ständiga egendom.

Tyvärr har också de här nämnda organisationerna heller ej kunnat undgå det allmänna öde, som drabbat nästan alla sovjetmaktens stora organisationer, de har smittats av *byråkratism*: å ena sidan är de böjda att göra sig oberoende av massorna, å andra sidan från partiet, och de förvandlas inte sällan till tillflyktsorter för lata och odugliga militära partitjänstemän. En beslutsam kamp mot sådana förvillelser är för det kommunistiska partiet vida mer trängande än kampen mot byråkratismen och lättjan i den allmänna sovjetmekanismen, då i viss mån av framgången i denna kamp beror också vår snara seger i medborgarkriget.

§ 66. Röda arméns struktur.

Genom den allmänna utbildningen måste kasernutbildningen bli nedsatt till ett minimum för att i framtiden helt begrava den röda kasernen. Röda arméns struktur måste så småningom närma sig de arbetandes produktionsföreningar och på så sätt avskudda från sig den konstlade karaktären av arméförband. Eller bättre uttryckt: den stående hären i tsarismens eller bourgeoisins och godsägarnas stat bildades av människor, som tillhörde de mest olika klasser, varvid de mobiliserade med tvång slets loss från sin naturliga mark, arbetaren från fabriken, bonden från sin harv, den anställde från sin tjänst, handlanden från sin disk. Så förenades de inkallade på konstlat sätt i kasernerna och indelades i truppdelar. För den borgerliga staten var det av värde att förrinta varje förbindelse mellan den mobiliserade arbetaren och bonden och fabriken resp. byn för att lättare av honom kunna skapa ett verktyg till de arbetandes underkuvande, för att lättare kunna tvinga arbetarna och bönderna i ett guvernement att skjuta på arbetarna och bönderna i ett annat.

Kommunistiska partiet söker i röda arméns struktur genomföra rakt motsatta metoderna. Trots att medborgarkrigets krav mången gång också tvingar oss att bruka gamla tillvägagångssätt, strävar vi dock till en helt annan anda. Vi strävar till att göra den truppdel, som ska uppbyggas, exempelvis kompaniet, bataljonen, regementet, brigaden, så överensstämmande som möjligt med fabriken, byn o. s. v. Med andra ord, vårt parti bemödar sig att uppbygga den i och för sig konstlade militära enheten på de arbetandes naturliga produktionsenhet och på detta sätt ta bort förkonstlingen. De på så vis uppbyggda proletära truppdelarna är mer slutna, de är redan genom själva produktionssättet disciplinerade och behöver mindre tvångsdisciplin upifrån.

En stor betydelse för formerandet av röda armén har bildandet av en fast, klassmedveten *proletärisk kärna*. Proletariatets diktatur i ett så övervägande bondeland som Ryssland betyder, att den proletära minoriteten leder bondemajoriteten (de medelstora bönderna) och organiserar dem, att de senare följer det organiserande proletariatet och anförtror åt detta den politiska ledningen och uppbyggandet. Detta gäller i fullt mått också för röda armén, som är fast och disciplinerad i samma mån som dess proletära och kommunistiska kärna är stark. Att samla material till denna kärna, att riktigt konstruera den och omge den med det rätta måttet av de mera

spridda men numerärt överlägsna bondeelementen, det är kommunistiska partiets grunduppgift, då det gäller skapandet av en segerrik röd armé.

§ 67. Kommandot i Röda armén

Röda armén uppstod på ruinerna av den gamla tsaristiska hären. Det i oktoberrevolutionen segrande proletariatet ägde inga egna röda proletära officerare. Tillägna sig och för medborgarkriget tillgodogöra sig världskrigets erfarenheter, bruka den från den störtade samhällsordningen förvärvade tekniskt-militära insikten och applicera den på den militära utbildningen av den egna armén, det kunde proletariatet göra endast på ett av följande tre sätt: 1. skaffa egna röda befälhavare, endast lämna de gamla kommandot och överlåta till de gamla officerarna lärarens roll, 2. överlämna armékommandot åt de gamla officerarna under vederbörlig uppsikt av kommissarier, och slutligen 3. blanda bägge metoderna. Tiden stod inte stilla, medborgarkriget började, arméerna måste hastigt ställas upp och omedelbart kastas in i kampen. Därför måste den proletära makten använda den tredje utvägen. Det grundlades skolor för utbildandet av röda officerare, dugliga att bekläda underordnade platser. Dessutom togs i vidgad utsträckning de gamla officerarna i bruk för uppbygget av röda armén.

Användandet av de gamla officerarna var förbundet med en rad av de största svårigheter, som ännu inte är övervunna. Dessa officerare föreföll vara av tre grupper. Minoriteten var mer eller mindre vänligt sinnad mot sovjetmakten. En annan minoritet stod och står avgjort på proletariatets klassfienders sida och var dessa till aktiv hjälp. Majoriteten av genomsnittsofficerarna, som följer den som är starkast, tjänade sovjetmakten på samma sätt som arbetarna tjänar kapitalisten, som betalar dem för deras arbete. Här har kommunistiska partiet till uppgift att tillfullo utnyttja den mot sovjetmakten välvilligt stämde minoriteten, att med alla utomordentliga tvångsåtgärder oskadliggöra den vitgardistiska minoriteten samt att hålla kvar den i medborgarkriget politiskt neutrala genomsnittsofficeren och av honom utvinna ett samvetsgrant arbete hemma samt tillförlitlighet vid fronten. Utnyttjandet av de gamla officerarna har redan givit oerhört stora resultat vid uppbyggandet av röda armén. Vi har där lyckats åstadkomma en framgångsrik expropriation från den borgerliga samhällsordningen på den militärtekniska kunskapens område. Men detta utnyttjande var ytterst farligt, enär det var förbundet med massförräderi av officerare, vilka förräderier, om de lyckats i större skala, skulle kostat oerhörda offer av röda soldater och utlämnat oss på nåd och onåd åt fienden.

Kommunistiska partiets huvuduppgift på detta område är för det första en energisk utbildning av gedigna befälskrafter – röda kommandanter – i arbetar- och bondearmén och snabbaste utbildning av kommunister i den av sovjetmakten skapade röda generalstabsakademien. För det andra en intim sammanslutning av alla kommunistiska kommissarier och alla militära partifunktionärer till verksammaste kontroll över hela det icke-kommunistiska kommandot.

§ 68. Valt eller utnämnt befäl.

Den på allmänna värnplikten grundade borgerliga armén består till sitt övervägande flertal av bönder och arbetare men ledes av officerare som tillhör adeln och bourgeoisie. När vi i vårt gamla program uppställde kravet på valt befäl, så var avsikten därmed att rycka armén ur utsugarklassernas händer. Detta krav var beräknat så, att medan den politiska makten kvarblev i bourgeoisins händer, skulle dock armén bli demokratisk. Självklart kunde detta krav inte förverkligas, ty ingen bourgeoisie i hela världen skulle gå med på att utan kamp släppa ur sin hand den militära undertryckningsapparaten. Men för kampen mot militarismen, mot officerskastens privilegier hade kravet på valt befäl en oerhört stor betydelse, liksom också för förstörandet av de imperialistiska arméerna överhuvud.

Röda armén däremot är underordnad proletariatet. Proletariatet förvaltar den genom de centrala sovjetorganen, som det självt väljer. Det förvaltar den på alla grader genom de kommunistiska

kommissarierna, vars övervägande flertal tas hemifrån bakom fronten och bland arbetarelementen vid fronten. Under sådana förhållanden kan frågan om, valt befäl bara bli en rent teknisk fråga. Det väsentliga – och viktigare – är vad som gör armén i dess nuvarande tillstånd *kampdugligare*: valet av befäl nedifrån uppåt eller dettas utnämning uppifrån. Och betänker vi att vår röda armé huvudsakligen är en bondearmé, betänker vi de umbäranden den har att utstå, utmattningen efter två omedelbart på varandra följande krig, den låga nivå som utmärker medvetenheten hos arméns bondedelar, så står det alldeles klart för oss, att befälsval endast skulle upplösa våra truppdelar. Detta utesluter naturligtvis inte vissa fall, där i enskilda frivilliga och väl sammansvetsade revolutionärt medvetna truppdelar väl ej behöver vara skadliga: men då väljs just de som annars skulle ha utnämnts. Som allmän regel förefaller visserligen befälsval som idealet, men på nuvarande tidpunkt är det farligt och skadligt. Dock, när massorna av de arbetande, som f. n. finns i röda armén, uppnått denna nivå, där befälsval blir nyttigt och möjligt, då kommer det sannolikt heller inte att längre finnas något som helst behov av någon armé på jorden.

§ 69. Röda armén – en tillfällig armé.

Bourgeoisin betraktar den kapitalistiska samhällsordningen som en naturlig ordning för ett mänskligt samhälle, sitt välde som evigt, och bygger därför sin maktapparat armén fast, avsedd för långa år, om ej för alltid. Annorlunda betraktar proletariatet sin röda armé. Röda armén är skapad av de arbetande till kamp mot kapitalets vita armé. Röda armén uppstod ur medborgarkriget och kommer efter detta krigs segerrika avslutande, efter klassernas avskaffande, efter den proletära diktaturens självupplösning att helt enkelt försvinna. Bourgeoisin ville göra sin armé evig, därför att denna evighet endast skulle återspegla det borgerliga samhällets oförgänglighet. Arbetarklassen åter önskar tvärtom sin armés naturliga och ärorika död, emedan den tidpunkt, då det blir möjligt att slutgiltigt upplösa röda armén, också kommer att bli tidpunkten för den kommunistiska samhällsordningens slutgiltiga seger.

Det kommunistiska partiet måste upplysa de röda soldaterna om, att de är soldater i världens sista armé, sedan röda armén besegrat kapitalets vita arméer. Men det måste också göra klart för alla deltagare i den röda arméns uppbyggande, hela den kraftiga proletär- och bondekärnan i denna, att proletären endast tillfälligt och av rent nödtvång blivit soldat och att *produktionsplatsen* är det *naturliga område*, där hans arbetskraft ska användas, att deltagandet i röda armén på inga villkor får driva honom till att bilda en klass, som för långa tider skulle vara avskild från industrin och lantbruket.

När man gick till skapandet av en röd armé på grundvalen av de proletära röda gardena, hetsade socialistrevolutionärer och mensjeviker häftigt mot bolsjevikerna-kommunisterna, som enligt dem hade förrätt den allmänna folkbeväpningens paroll och i stället skapade en ständig klassarmé. Att röda armén inte kan bli en stående här framgår klart därav, att medborgarkriget inte kan räcka i evighet. Men vår armé är en klassarmé därför att klasskampen har nått den högsta graden av förbittring. Erkänna klasskampen och uttala sig emot klassarmén kan endast en hopplöst enfaldig småborgerlig utopist. Det är karaktäristiskt, att själva bourgeoisin redan varken håller det för nödigt eller möjligt att dölja sin armés klasskaraktär nu i den epok som följer på världskrigets avslutande. Ytterst lärorikt är i detta hänseende de stående härarnas öde i Tyskland, England och Frankrike. Tyska nationalförsamlingen valdes med allmän rösträtt. Men dess stöd är Noskes vitgardister. En armé sammansatt på den allmänna värnpliktens grund kan under den förbittring i klasskampen och i det förfall av det borgerliga samhället, som Tyskland uppnått, inte längre duga som stöd åt den tyska bourgeoisins stat.

I Frankrike och England var år 1919 regeringens stöd ej armén, som uppställts på den allmänna värnpliktens grund och deltagit i världskriget, utan likaledes trupper av vitgardistiska frivilliga, gendarmeri och polis. På så sätt karaktäriseras inte bara Ryssland efter 1917 utan också hela Europa sedan slutet av år 1918 av avskaffandet av den allmänna värnpliktens system och övergången till klassarmé-systemet. Och under sådana förhållanden uppträder de ryska

socialförrädarna mot bildandet av en proletariatets egen röda armé, medan i väster deras kamrater Noske och Scheidemann bildar en vit armé åt bourgeoisin. På så vis blir denna kamp i den allmänna folkbeväpningen, i "demokratins" namn mot skapandet av en proletär klasshär, i praktiken en kamp för den borgerliga klassarmén.

Vad folkmilisen beträffar, så har exemplet från den mest demokratiska av alla världens republiker – Schweiz – visat, vad det, när klasskampen skärpes, blir av denna milis. Schweiz' "folkmilis" förvandlade sig under bourgeoisins välde till ett alldeles likadant vapen till proletariatets undertryckande som varje stående här i mindre demokratiska länder. Detta kommer alltid och överallt att bli den "allmänna folkbeväpningen" öde, var den än må realiseras under kapitalets ekonomiska och politiska välde.

Det kommunistiska partiet förfäktar icke den allmänna folkbeväpningen utan endast de arbetandes allmänna beväpnande. Och först i det samhälle, där det endast finns arbetande, först i det klasslösa samhället blir den allmänna folkbeväpningen möjlig.

Litteratur: På detta område är litteraturen synnerligen torftig. Det finns artiklar av *Trotsky*, publicerade i *Pravda* och *Ivestija*, Samlingsarbetet *Det revolutionära kriget* under red. av *Podvojski* och *Pavlovitj*. *Trotsky*: Det internationella läget och röda armén. *Densamme*: Sovjetmakten och den internationella imperialismen. *G. Sinoview*: Vårt läge och uppgiften att skapa den röda armén. *Densamme*: Ett tal om skapandet av röda armén. *E. Jaroslavskij*: Den nya armén.

Nionde kapitlet: Proletariatets rättsväsen.

§ 70. Det borgerliga samhällets rättsväsende. – § 71. Arbetarfolket väljer domare. – § 72. Den enhetliga folkdomstolen. – § 73. Revolutionstribunal. – § 74. Straffen vid de proletära domstolarna. – § 76. Det proletära rättsväsendets framtid.

§ 70. Det borgerliga samhällets rättsväsende.

Till alla andra institutioner i den borgerliga staten, som, tjänar till undertryckande av den arbetande massan och till dess bedragande, hör det borgerliga rättsväsendet. Denna ärevörddiga institution låter i sina domar leda sig av lagar som skapats i utsugarklassens intresse. Hur än domstolen är sammansatt, är den på detta sätt bunden i sina beslut av åtskilliga inskränkande föreskrifter, vari tydligt avspeglar sig kapitalistklassens privilegier och massornas rättslöshet.

Vad särskilt organisationen av det borgerliga rättsväsendet beträffar, motsvarar det fullständigt borgarstatens väsen. Där den borgerliga staten är mer eller mindre uppriktig, där den måste avlägga sin hycklarmask för att framtvunga för den härskande klassen fördelaktiga domar, där utnämnes domarna uppifrån; men även där de väljs, väljs de av samhällets privilegierade del. I den mån som massorna är tillräckligt dresserade av kapitalet, tillräckligt lyder detta och betraktar dess lagar som sina egna – har massorna till en viss grad rätt att själva utse domare, precis så som det är dem tillåtet att välja sina utsugare och deras lakejer till parlamentet. Så uppstod och existerade den "folkvalda" juryn, med vars hjälp man kunde utge de i kapitalets intresse fällda domarna såsom fällda av "folket självt".

§ 71. Arbetarfolket väljer domare.

I de i Andra Internationalen förenade socialisternas program krävdes, att folket självt skulle få välja sina domare. I den proletära diktaturens period blir detta krav lika ogenomförbart och reaktionärt som kraven på allmän rösträtt eller allmän folkbeväpning. När proletariatet kommer till makten, kan det inte tillåta, att dess klassmotståndare blir dess domare. Till väktare av de lagar, som avser avskaffandet av kapitalets välde, kan det icke sätta representanterna för kapitalet eller godsägarväldet. I civil- och kriminalprocesser måste förfaras i det kommande socialistiska samhällets anda.

Därför har sovjetmakten inte bara upphävt hela den gamla rättsapparaten, som stående i kapitalets tjänst hycklande utgav sig för att vara folkets röst, utan kallat till liv en ny rätt, vars klasskaraktär inte i ringaste mån förhelligas. I den gamla rättens form dömde utsugarnas härskande minoritetsklass över den arbetande majoriteten. Den proletära diktaturens rättväsen är den arbetande majoritetens dom över den utsugande minoriteten. Detta rättsväsen är också uppbyggt därefter. *Domarna väljes blott av de arbetande.* Utsugarna har endast kvar rätten att bli dömda.

§ 72. Den enhetliga folkdomstolen.

I det borgerliga samhället är rättsväsendets organisation mycket tungrodd. De borgerliga juristerna är synnerligen stolta över att de tack vare en hel appellationsordning från och till olika rättsinstanser säkerställt den fullständiga rättfärdigheten och nedbringa antalet juridiska misstag till ett minimum. I själva verket var och är dock en saks dragande genom olika instanser alltid i den besittande klassens intresse. Genom att de rika befolkningslagren har till sitt förfogande en hel kår välbetalda advokater, så har de all möjlighet att i de högre instanserna få för sig gynnsamma avgöranden, medan den fattige kändan ofta tvingas avstå från att föra sin sak vidare därför att det kostar honom för mycket pengar. Instansvägen garanterar ett "rättvist" avgörande endast i den mening, att avgörandet utfaller i utsugargruppernas intresse.

Den proletära statens enhetliga folkdomstol nedsätter till minsta möjliga den tid, som förlöper från sakens anhängiggörande till det definitiva utslaget. Det juridiska slöseriet inskränkes utomordentligt och där dylikt ännu existerar beror det på ofullkomligheten hos alla sovjetinstitutioner i den proletära diktaturens första månader och år. Till sist blir dock domstolen tillgänglig för alla fattiga och juridiskt oupplysta befolkningslager och den kommer att bli än mer tillgänglig då det skarpaste medborgarkrigets period är över och alla ömsesidiga relationer republikens medborgare emellan har antagit en mera stabil karaktär. Under kriget vilar lagarna, sade de gamla romarna. Under medborgarkrigets tid vilar de till de arbetandes fördel upprättade lagarna icke, folkdomstolarna arbetar, men hela befolkningen har ännu inte lärt känna den nya rättens väsen och värdera dess fördelar.

Folkdomstolarnas uppgift i den period som fylles av det gamla samhällets nedrivande och det nyas uppbyggande, är oerhört stor. Sovjetlagstiftningen hinner inte följa med livet. Godsägar- och bourgeois-ordningens lagar är upphävda, den proletära statens lagar är hittills icke nedskrivna annat än i sina allmännaste drag och kommer aldrig att bli det fullständigt. Arbetarklassen har ingen avsikt att göra sitt välde evigt och den behöver inte tjuotals volymer med olika lagar. Har den en gång bragt sin vilja till uttryck i ett grundläggande dekret, så kan den överlämna utläggningen och användningen av detta dekret i praktiken åt de av de arbetande valda folkdomarna. Det är blott av vikt, att dessa domstolars domar återspeglar den fullständiga brytningen med den borgerliga ordningens seder och psykologi, att folkdomarna fäller sina domar efter proletäriskt, socialistiskt samvete, inte efter det borgerliga. I de oändliga antal stridsfrågor, som uppstår under brytningen med de gamla förhållandena och genomförandet av den proletäriska rätten, har folkdomarna möjlighet att föra denna omvälvning till ända, som börjande med oktoberrevolutionen 1917 måste utsträckas till alla ömsesidiga relationer sovjetrepublikens medborgare emellan. Å andra sidan måste folkdomarna vid behandlingen av det otal rättssaker, som uppstår oberoende av den revolutionära epokens betingelser, ställa rättsfall av småborgerlig karaktär i en helt ny belysning av det revolutionära proletariats åskådning och fullborda en hel revolution i arten av de straffmedel som ska tillämpas.

§ 73. Revolutionstribunalen.

Folkdomstolen, som väljes och kan avsättas av sina valmän och vari varje arbetande i tur och ordning utövar sin domarrätt, denna folkdomstol betraktas av det kommunistiska partiet såsom den proletära statens normala domstol. Under det ytterligt skärpta medborgarkriget är emellertid jämte folkdomstolarna de revolutionära tribunalerna också nödvändiga. De revolutionära

tribunalens uppgift består i att snabbt och skonlöst döma över proletärrevolutionens fiender. Dessa domstolar är ett av vapnen till utsugarnas undertryckande och i detta hänseende är de precis på samma sätt vapen för det proletära angreppet och försvaret som röda gardena, röda arméerna och utomordentliga kommissionerna. Därför är dessa revolutionstribunal mindre demokratiskt organiserade än folkdomstolarna. De tillsattes av sovjeterna och väljes inte omedelbart av de arbetande massorna.

§ 74. Straffen vid de proletära domstolarna.

I den blodiga kampen med kapitalet kan arbetarklassen icke avstå från det strängaste straffmedlet, vilket det ådömer sina hänsynslösaste fiender. Dödsstraffets upphävande är omöjligt så länge medborgarkriget rasar. Men en rent objektiv jämförelse mellan de proletära domstolarna och de borgerliga kontrarevolutionärernas domstolar visar arbetsdomstolarnas utomordentliga mildhet i jämförelse med den borgerliga "rättvisans" bödlar. Dödsdomar fälls endast i yttersta undantagsfall. Detta är särskilt karaktäristiskt för processerna under den proletära diktaturens första månader. Det är nog att erinra om, att den beryktade Petrograd-reaktionären Purisjkevitj av revolutionstribunalet dömdes till endast två månaders fängelse. Ett större tillmötesgående gentemot fiender från de mest avancerade samhällsklassernas sida – dessa klasser som framtiden tillhör – och den största grymhet från den utdöende klassens sida – kommer också till uttryck i jämförelsen mellan de proletära och de kontrarevolutionära domstolarna.

Vad angår de straff, som den proletära domstolen avkunnar för förbrytelser av icke kontrarevolutionär karaktär, är de till sitt väsen av helt annan natur än de borgerliga domstolarnas. Det är också ganska begripligt. Det övervägande flertalet förbrytelser, som begås i det borgerliga samhället, är antingen överskridanden av egendomsrätten eller förbrytelser som mer eller mindre står i förbindelse med egendomen. Det är naturligt, att den borgerliga staten straffar genom att *hämnas* på förbrytaren och straffen företer intet annat än olika slag av hämnd från den ursinnige ägarens sida. Lika meningslösa var och förblev straffen för förbrytelser av tillfällig natur eller sådana, som står i förbindelse med det borgerliga livets allmänna ofullkomlighet (förbrytelser på familjeförhållandenas grund, romantiska, av alkoholism och degeneration influerade, förbrytelser härrörande ur bristande upplysning och efterblivenhet i den sociala instinkten o. s. v.). Den proletära domstolen har att göra med förbrytare, vars brottsgrund förberetts av det borgerliga samhället, vilket med sina kvarlevor ännu ej är helt övervunnet. Den proletära domstolen övertog från den gamla ordningen massor av i denna ordning uppfostrade yrkesförbrytare. Den proletära domstolen är främmande för varje hämnd. Den kan inte hämnas på människor därför att de levat i det borgerliga samhället. Därför kommer redan nu i våra folkdomstolar till uttryck en, fullständig omvälvning i utslagen. Allt mer användes *villkorlig dom*: en bestraffning utan straff, vars huvuduppgift är att förhindra brottets upprepande. Dessutom användes som straff ett *offentligt uttalat klander*, en åtgärd som först i det klasslösa samhället blir verksam och är beräknad att höja det samhälleliga medvetandet och den offentliga ansvarskänslan. Fängelsestraff utan arbete – denna påtvungna lättja, som så ofta användes av tsarismen och verkar så skadligt på förbrytaren – ersättes med *arbete för det allmänna*. De skador, samhället tillfogats av förbrytaren, vill den proletära domstolen i allmänhet få gottgjorda genom ett ökat arbete av den skyldige. I det fall slutligen att domstolen har att göra med en vaneförbrytare, vars befriande t. o. m. efter straffets utstående skulle innebära fara för andra medborgares liv och säkerhet, isoleras förbrytaren från samhället, varvid man ser till att han har full möjlighet att, om så ske kan, moraliskt pånyttfödas.

Alla de uppräknade åtgärderna, vilka innebär en omgestaltning av de gängse straffmedlen, har redan i de flesta fall försvarats av det gamla samhällets bästa jurister. Men i det borgerliga samhället blev dessa åtgärder aldrig annat än drömmar. De kunde realiseras i verkliga livet endast av det segrande proletariatet.

§ 75. *Det proletära rättsväsendets framtid.*

Vad revolutionstribunalen angår, har denna form av proletärisk dom ingen framtid, lika litet som röda armén efter fullbordad seger över de vita, lika litet som de utomordentliga kommissionerna, kort och gott lika litet som alla organ som skapats av proletariatet i den ännu ej avslutade perioden av medborgarkriget. Med proletariatets seger över den borgerliga kontrarevolutionen kommer också dessa organ såsom umbärliga att försvinna.

Däremot kommer det proletära rättsväsendet i folkdomstolens form utan tvivel att överleva medborgarkrigets slut och ännu länge i och med sina domar ha att bortsopa rester av det borgerliga samhället i dess mångfaldiga yttringar. Med klassernas upphävande blir ännu ej på en gång klasspsykologien skaffad ur världen, ty den är ännu alltid vid liv efter sedan de samhälleliga förhållanden, klassinstinkter och bruk försvunnit, som skapat den. Dessutom kan klassupphävandets process dra långt ut på tiden. Denna bourgeoisins förvandling till en arbetande människogrupp, böndernas till skapare av det socialistiska samhället kan inte ske på en gång. Den senare processen kommer att gå tämligen långsamt och vara åtföljd av många följdföreteelser av juridisk natur. Också den period av privatägande av konsumtionsmedel, som kommer att föregå den rent kommunistiska fördelningen kommer att ge många anledningar till överskridande och förbrytelser. Slutligen kommer förbrytelserna emot samhället, som förorsakas av enskilda medborgares personliga egoism samt de mest olikartade kränkningar av det allmänna bästa likaledes länge att vara föremål för domstolsförhandlingar. Dock kommer domstolen att ändra karaktär; så småningom, med statens bortdöende, kommer domstolen att förvandla sig till organ *för uttalandet av den offentliga meningen*, på så vis närmande sig en skiljedomstols karaktär, vars avgöranden icke är ofrånkomliga utan blott äger moralisk betydelse.

Litteratur: Det finns nästan ingen ny kommunistisk litteratur om borgerliga och proletäriska domstolar. Av äldre verk anbefalles *K. Marx*: Tal inför jurydomstolen (kommunistprocessen i Köln). *Engels*: Familjens, privategendomens och statens uppkomst. *Lassalle*: Försvarstal och Till arbetarklassens idé, Arbetarprogrammet samt annat ur hans samlade arbeten. *Engels* Anti-Dühring – de ställen som rör staten. *K. Kautsky*: De politiska förbrytelseernas natur. *Van Kon*: Förbrytelseens ekonomiska faktorer. *Gernet*: Förbrytelseens sociala faktorer. – *Stutsjka*: Ryska rådsrepublikens författning i frågor och svar. *Densamme*: Folkdomstolen. *A. Hoichbart*: Vilken domstol behöver folket? (Domstolsdecret, förlag Petrograds sovjet).

Tionde kapitlet: Kommunismen och skolan.

§ 76. Det borgerliga samhällets skola. – § 77. Kommunismens nedrivningsuppgifter. § 78. Skolan – ett vapen för kommunistisk fostran och upplysning. – § 79. Uppfostran före skolåldern. – § 80. Den enhetliga arbetsskolan. – § 81. Specialutbildning. – § 82. Högskolan. – § 83. Sovjet- och partiskolor. – § 84. Bildningsarbete utanför skolan. – § 85. De nya bildningsarbetarna. – § 86. Konstens och vetenskapens skatter åt de arbetande. – § 87. Statens kommunistiska propaganda. – § 88. Folkbildningen under tsarismen och under sovjetmakten.

§ 76. *Det borgerliga samhällets skola.*

I det borgerliga samhället fyller skolan tre huvuduppgifter: 1. den fostrar den unga arbetande generationen till att vara undergiven och hedra den kapitalistiska ordningen, 2. den skapar av de härskande klassernas ungdom "bildade" tämjare av det arbetande folket, 3. den tjänar den kapitalistiska produktionen genom att den utnyttjar vetenskapen för tekniken och för den kapitalistiska profitens utökande.

Den första uppgiften realiserar skolan precis som den borgerliga armén gör det, d. v. s. framför allt genom att skapa en vederbörlig kår av "folkupplysnings"-officerare. Lärarna i de för folket bestämda borgerliga skolorna genomgår en viss träningskurs, som förbereder dem för deras tämjarroll. Till undervisningen i skolorna lämnas tillträde endast åt en ur borgerlig synpunkt tillförlitlig lärarpersonal. Det vakar de borgerliga ministerierna för folkupplysning över, och alla skadliga, d. v. s. revolutionära element rensas skönlöst bort. Tysklands folkskolor före

revolutionen, som var avsedda att komplettera Kaisers kaserner, är ett krasst exempel på hur det lyckades godsägarna och bourgeoisie att med skolans hjälp fabricera trogna och blinda slavar åt kapitalet. Undervisningen meddelas i de borgerliga lägre skolorna efter ett bestämt program, som är anpassat för att tjäna lärjungarnas kapitalistiska dressyr. Alla läroböcker är likaledes författade i den rätta andan. Detta syfte tjänade också hela den borgerliga litteraturen, skapad av människor, som betraktat den borgerliga samhällsordningen som naturlig och oförgänglig, som den bästa av alla tänkbara ordningar. På så vis fylldes lärjungarna utan att märka det av den borgerliga psykologien och smittades av hänförelse för alla borgerliga dygder: att ära rikedom, ryktbarheten, titeln, genomträngdes av streberanda, jakt efter personligt välstånd o. s. v. De borgerliga lärarnas verk fulländades av kyrkans tjänare med deras religionsundervisning, som till följd av det intima sambandet mellan kapitalet och kyrkan alltid blev den besittande klassens religionsundervisning.*

Det andra målet nås i det borgerliga samhället därigenom, att bildningen på mellanstadiet och på högre stadium med avsikt undanhålles de arbetande klasserna. Utbildningen i de förra och särskilt i de senare, de högsta skolorna, är förenad med stora kostnader, som de arbetande ej kan komma ut med.

Denna utbildning varar tio år och mer och är därför ej tillgänglig för bonden och arbetaren, som för att kunna försörja sin familj tvingas skicka sina barn i mycket tidiga år till fabriken eller driva dem till arbete ute på åkern eller i hemmet. Skolorna på mellanstadiet och på det högsta stadiet förvandlar sig faktiskt till läroanstalter för den borgerliga ungdomen. Här förberedes de härskande klassernas ungdom till att avlösa sina fäder på utsugarplatserna eller på borgarstatens ämbets- och tekniska platser. I dessa skolor bär också undervisningen en utpräglad klasskaraktär. Om detta inte är så tydligt på matematikens, teknikens och naturvetenskapernas områden, så framträder det särskilt klart i samhällsundervisningen, som egentligen bestämmer lärjungarnas sociologiska åskådning. Den borgerliga nationalekonomin föreläses med alla fulländade Marxdödar-metoder. Sociologien och historien bibringas också i rent borgerlig anda. Rättens historia avslutas med framförande av den borgerliga rätten som "människans och medborgarens" naturrätt, o. s. v. Kort sagt: dessa skolor på mellanstadiet och på det högsta stadiet undervisade medborgarnas barn i allt som var nödvändigt för det borgerliga samhällets betjänande och till upprätthållande av det borgerliga utsugningssystemet. Och om det också någon gång lyckas barn från de arbetande klasserna, då vanligtvis de mest begåvade, att komma in i högskolorna, så blir de för det mesta genom den borgerliga skolapparaten framgångsrikt avskilda från den klass de tillhör, de inympas den borgerliga psykologien och arbetarbegåvningarna missbrukas så till den egna klassens undertryckande.

Vad den tredje uppgiften angår, realiserar den av den borgerliga skolan på följande sätt. I klassamhället avlägsnar sig vetenskapen från arbetet. Den blir inte bara en de härskande klassernas egendom, än mer: den blir ett yrke för en viss, trång krets av människor. Den vetenskapliga undervisningen och den vetenskapliga forskningen skiljer sig från arbetsprocessen. För att kunna värdesätta den vetenskapliga forskningens resultat för produktionen måste det borgerliga samhället skapa egna institut, som befordrar de vetenskapliga upptäckternas utnyttjande för tekniken, och därförutom har man en rad tekniska skolor som erbjuder möjlighet att hålla produktionen på samma nivå som, den rena, d. v. s. från arbetet avlägsnade vetenskapen. Dessutom levererar det kapitalistiska samhällets polytekniska skolor inte bara en tekniskt utbildad personal utan också trupper av uppsyningsmän och förvaltare över arbetarklassen. Vidare upprättas till att betjäna varuutväxlingsprocessen handelsskolor och handelsakademier m.

* I Ryssland hölls under tsarismen folkmassorna i underdånig lydnad gentemot adelsstaten inte så mycket genom den borgerligt-prästerligt-kejsrerliga "upplysningen" som genom uteblivandet av all upplysning. I detta avseende hänvisas till den bekanta "teorien" av Pobjedonostseff, där denne beryktade mörksens ande betecknade folkets dumhet som tsarismens säkraste stöd.

m. Allting i denna stora organisation, som står i förbindelse med verklig produktion, kommer att bestå. Allt, som är förbundet med den borgerliga produktionen, måste dö bort. Beståndande blir allt som befördrar vetenskapens utveckling – försvinna ska skilsmässan mellan vetenskapen och arbetet. Undervisningen i teknisk kunskap kommer att behållas, men denna undervisnings åtskillnad från det fysiska arbetet kommer att bortfalla. Vetenskapernas utnyttjande för produktionen kommer att bestå och stegras – alla hinder för ett dylikt utnyttjande kommer att falla bort i den mån de i varje ögonblick användes av kapitalet för att i varje givet ögonblick bara öka profiten.

§ 77. Kommunismens nedrivningsuppgifter.

I skolfrågan står det kommunistiska partiet liksom i andra frågor inte bara inför skapande uppgifter utan, första tiden, också inför nedrivningsuppgifter. I det borgerliga samhällets skolsystem måste snarast förstöras allt som gjorde skolan till medel för bourgeoisins klassvälde.

De högre skolgraderna i det borgerliga samhället var i utsugarklassernas besittning. Dessa skolor i form av otaliga gymnasier, realskolor och allehanda institut av samma slag måste förintas.

Den borgerliga skolans lärarpersonal tjänar den borgerliga bildningens och det borgerliga bedrägeriets sak. Ur den proletära skolan måste hänsynslöst jagas bort den del av den gamla skolans lärarpersonal, som antingen inte kan eller inte vill bli verktyg för massornas kommunistiska upplysning.

I den gamla skolan brukades läroböcker, som var avfattade i den borgerliga andan, användes lärometoder, som tjänade bourgeoisins klassintressen. Allt detta måste förkastas av den nya skolan.

Den gamla skolan stod genom den obligatoriska religionsundervisningen, den obligatoriska bönen och de obligatoriska kyrkobesöken i förbindelse med kyrkan. Den nya skolan förjagar religionen utom sina murar, i vilken form den än vill söka sig in, i vilken moderat form än alltjämt efterblivna föräldragrupper vill smugga in den där.

De gamla högskolorna skapade en sluten professorskast, ett skrå av lärda som hindrade nya lärarkrafters inträde vid universiteten. De borgerliga professorernas skrå måste upplösas och lärostolarna göras tillgängliga för alla till lärare dugliga. Under tsarismen tilläts inte undervisning i modersmålet. Ryskan var det obligatoriska stats- och undervisningsspråket. Den nya skolan förintar varje spår av nationellt förtryck genom att ge de olika nationaliteterna full frihet att i undervisningen bruka sitt modersmål.

§ 78. Skolan – ett vapen för kommunistisk fostran och upplysning.

Bourgeoisin utgör ett försvinnande fåtal av befolkningen. Men detta hindrade den inte att vid sidan av de andra organen för klassförtryck utnyttja skolan till att fostra och dressera miljoner arbetarebarn i sin anda och på detta sätt påtvinga befolkningens flertal den obetydliga minoritetens åskådningar och moral.

I de kapitalistiska länderna utgör proletariatet och halvproletariatet befolkningens flertal. I Ryssland är arbetareklassen, fast numerärt en minoritet, politisk ledare och organisatör i alla de arbetandes kamp. Det är därför naturligt, att denna arbetarklass, sedan den tagit makten över skolan, framför allt använder denna makt till att lyfta alla efterblivna lager i den arbetande befolkningen till högre kommunistiskt medvetande. Bourgeoisin använde skolan till att förslava de arbetande. Proletariatet kommer att använda skolan till att befria dem, att förintä alla spår av andligt slaveri i de arbetandes medvetande. Bourgeoisin uppfostrade tack vare sin skola de proletära barnen i borgerlig anda. Den nya kommunistiska skolans uppgift består i att uppfostra också de borgerliga och småborgerliga barnen i proletärisk anda. På det själsliga området, i människornas psykologi måste den kommunistiska skolan fullborda samma omvälvning och

expropriation av det borgerliga samhället, som försiggått på det ekonomiska området genom sovjetmaktens nationalisering av produktionsmedlen. Människornas medvetande måste förberedas för de nya samhälleliga relationerna. Det blir svårt för massorna att bygga upp ett kommunistiskt samhälle, om de på många av själslivets områden ännu alltjämt står med bägge fötterna på det borgerliga samhällets och dess fördomars grund. Den nya skolans uppgift består i att anpassa de vuxnas medvetande efter de nya samhälleliga förhållandena men framför allt i att fostra en ny generation, som med hela sin psykologi står på det nya kommunistiska samhällets grund.

Detta mål måste alla uppräknade reformer på skolans område tjäna, reformer som dels redan genomförts, dels kommer att med snaraste genomföras.

§ 79. Uppfostran före skolåldern.

I det borgerliga samhället betraktas barnet om inte helt så dock nästan uteslutande som sina föräldrars egendom. När föräldrarna säger ”min son”, ”min dotter”, så betyder det inte bara förefintligheten av släktskapsband utan också föräldrarnas rätt att uppfostra barnen. Denna rätt är från socialistisk synpunkt icke motiverad. Den enskilda människan tillhör icke sig själv utan samhället, människosläktet. Endast tack vare samhällets tillvaro kan varje enskild individ leva och utveckla sig. Därför tillhör barnet det samhälle, vari och tack vare vilket det fötts, men inte endast och allenast sina föräldrars ”samhälle”. Samhället tillkommer också den ursprungliga och fundamentala rätten att uppfostra barnen. Från denna ståndpunkt måste föräldrarnas anspråk att genom uppfostran i hemmet ge sina barn sin egen inskränkthet ej blott avböjas utan också utan förbarmande utskrattas. Samhället står det fritt att anförtro barnens uppfostran åt föräldrarna, men ju förr det självt ekan ingripa, desto mindre skäl finns det att överlämna dem åt föräldrarna, därför att dugligheten att uppfostra barn dock är betydligt sällsyntare än att – föda barn. Av etthundra mödrar är kanske en eller två dugliga att bli uppfostrarinnor. Framtiden tillhör den samhälleliga uppfostran. Samhällelig uppfostran ger det socialistiska samhället möjlighet att uppfostra den kommande generationen med minsta förbrukning av krafter och medel.

Den samhälleliga uppfostran är därför nödvändig inte bara av pedagogiska skäl, den medför oerhört stora ekonomiska fördelar. Hundratals, tusentals, miljoner mödrar kommer med realiserandet av den samhälleliga uppfostran att bli fria för produktionen och för sin egen kulturella utveckling. De kommer att bli befriade från det själödödade hushållet och den oändliga mängd struntgöra, som är förbundet med barnens uppfostran hemma.

Just därför strävar sovjetmakten att skapa en rad institutioner, som ständigt ska förbättra den samhälleliga uppfostran genom att så småningom göra densamma gemensam för alla. Sådana institutioner är dess massor av kindergarten, dit de av arbetet upptagna arbetarna och anställda kan lämna sina barn, som där omhändertas av experter på uppfostran före skolåldern. Sådana är vidare barnhemmen, d. v. s. också ett slags kindergarten men avsedda för barnens varaktiga uppehåll där. Likaså barnkolonierna, där barnen antingen lever ständigt och får sin uppfostran eller endast för en tid är skilda från sina föräldrar. Hit hör också barnkrubborna, d. v. s. institutioner för att fostra barnen till fjärde året och där barnen skötes så länge föräldrarna är upptagna av sitt arbete.

Det kommunistiska partiets uppgift består å ena sidan i att genom sovjetorganen åstadkomma en ännu snabbare utveckling av dessa institutioner för barn före skolåldern och förbättra uppfostran i dem, å andra sidan i att genom en mer utvecklade propaganda övervinna föräldrarnas borgerliga och kalkborgerliga fördomar om nödvändigheten och fördelarna av uppfostran i hemmet, och härvid lämnas åskådningsargument genom exempel från sovjetmaktens bäst skötta uppfostringsinstitut. Ofta är det just den dåliga ledningen av barnhem, barnkrubbor, kindergarten o. s. v. som håller föräldrarna tillbaka från att sända sina barn dit. Det kommunistiska partiets och särskilt dess kvinnliga sektioners uppgift är att förmå föräldrarna till att genomföra en förbättring i den

samhälleliga uppfostran inte genom att avstå därifrån utan just genom att överlämna sina barn till vederbörande institutioner och genom förverkligande av den mest demokratiska kontroll från föräldraorganisationernas sida.

§ 80. Den enhetliga arbetsskolan.

Förskoleinstitutionerna är avsedda för barn före sjunde året. Undervisning och uppfostran måste förenas i skolan. Undervisningen måste vara obligatorisk, vilket betyder ett stort framsteg gentemot tsarismens tider. Undervisningen måste vara avgiftsfri, vilket betyder ett stort framsteg i jämförelse med skolförhållandena i de mest utvecklade länder utanför Ryssland, i vilka endast den lägre undervisningen är kostnadslös. Undervisningen måste naturligtvis vara lika för alla varigenom alla privilegier i uppfostran och bildning för vissa befolkningsgrupper upphäves. Denna allmänna, för alla lika och avgiftsfria undervisning måste omfatta all ungdomen mellan åtta och sjutton år.

Skolan måste vara enhetlig. Det betyder för det första, att indelningen i flick- och pojkskolor måste upphävas och den gemensamma undervisningen av barn av bägge könen måste införas. Det betyder också, att skolornas indelning i lägre, mellan- och högre skolor utan i varandra förlöpande program måste avskaffas. Det betyder vidare, att skolornas indelning i allmänna och fackskolor, i för alla tillgängliga och klass- och ståndsskolor också måste upphöra. Den enhetliga skolan betyder den enhetliga trappan, som varje lärjunge i den socialistiska republiken kan passera och måste passera, börjande med det lägsta stadiet – kindergarten – och slutande med de högsta, där den hittillsvarande separat polytekniska bildningen upphör i mån som den blir obligatorisk för alla lärjungar.

Som varje läsare inser, representerar den enhetliga skolan inte bara varje modern pedagogs ideal, utan också den enda möjliga skoltypen i ett socialistiskt samhälle, d. v. s. i ett klasslöst samhälle eller ett som vill bli det. Den enhetliga skolan kan förverkligas endast av socialismen, om också önskan att få en sådan skoltyp redan uttalats av pedagogerna i det borgerliga samhället.

Den socialistiska republikens skola måste vara en arbetsskola, d. v. s. undervisningen och uppfostran måste förenas med arbetet och stödja sig på arbetet. Detta är av många skäl viktigt. För det första för själva undervisningens framgång. Lättast, grundligast och med största intresse fattar barnet inte vad det lärt ur boken eller lärarens ord utan vad det självt med egna händer gripit ur erfarenheten. Den omgivande naturen lär man sig lättast känna, om man söker påverka denna natur. Undervisningens förening med arbetet börjades redan i de mera utvecklade borgerliga skolorna. Men den kan inte fulländas i den borgerliga samhällsordningen, där samhällets parasitära element uppfostras med full beräkning och det fysiska arbetet är skilt från det andliga genom en oöverstiglig klyfta.

Arbetet är också nödvändigt för barnens rent fysiska utveckling, liksom också för den allsidiga utvecklingen av alla deras anlag. Det är genom erfarenheten prövat och bevisat, att den tid man i skolan använder till arbetet inte det ringaste hindrar barnens framsteg i förvärvandet av de mest olikartade kunskaper utan tvärtom ökar detta.

Slutligen är arbetsskolan en direkt nödvändighet för det kommunistiska samhället. Varje medborgare i detta samhälle måste åtminstone i deras grunddrag känna till alla yrken. Detta samhälle kommer inte att känna några slutna skrän, några förbenade yrken, några i sitt fack förstenade grupper. T. o. m. den genialaste forskare måste samtidigt också vara en skicklig fysisk arbetare. Åt lärjungen, som lämnar den enhetliga arbetsskolan, säger det kommunistiska samhället: "Professor behöver du inte bli, men det är din plikt att bli en värdeskapare". Börjande med barnlekarna i kindergarten måste barnet alldeles omedvetet övergå till arbetet såsom lekens fortsättning och på detta sätt genast i början lära att betrakta arbetet icke som en oangenäm nödvändighet utan som en naturlig självklar uppenbarelse av begåvningen. Arbetet måste bli ett behov, liksom behovet att äta och dricka, och detta behov måste inympas och utvecklas i den

kommunistiska skolan. I det kommunistiska samhället med dess oerhörda tekniska framsteg kommer det oundvikligen att bli nödvändigt att företa väldiga och snabba förskjutningar av arbetskrafter från en industrigren till en annan. En uppfinning i spinneri- eller väveri-branschen exempelvis kan kräva en minskning i antalet spinnare och vävare och en ökning i antalet arbetare, som är sysselsatta i bomullsproduktionen, o. s. v. I sådana fall är det nödvändigt med en nyindelning av krafterna efter yrke, och en dylik är genomförbar först när varje arbetare i det kommunistiska samhället känner inte bara ett fack utan flera. Det borgerliga samhället kunde hjälpa sig ur sådana situationer genom att utnyttja sin industriella reservarmé, d. v. s. de ständiga massorna av arbetslösa. I det kommunistiska samhället kommer det inte att finnas någon armé av arbetslösa; reserver i varje produktionsgren, som uppvisar brist på arbetskrafter, kommer att ersättas genom arbetarnas i en annan produktionsgren förmåga att utfylla denna brist. Först den enhetliga arbetsskolan kan utbilda kadrer av sådana arbetare, som är i stånd att utfylla de mest olikartade funktioner i det kommunistiska samhället.

§ 81. Specialutbildningen.

Till sjuttonde levnadsåret måste all republikens ungdom genomgå den enhetliga arbetsskolan och där förvärva den summa av teoretisk och praktisk kunskap, som är nödvändig för varje medborgare i det kommunistiska samhället. Men därmed kan ännu inte undervisningen vara slut. Utom de allmänna kunskaperna är också fackkunskaper nödvändiga. Omfånget av de allra nödvändigaste vetenskaperna är så stort, att de alla omöjligt kan behärskas av en enskild människa. Den enhetliga arbetsskolan utesluter ingalunda specialutbildningen. Men den uppskjuter denna till det högsta stadiet. Redan i andra stadiet av den enhetliga arbetsskolan, d. v. s. i åldern 14-17 år, visar i allmänhet lärjungens anlag vart han bör rikta sin kommande verksamhet. Redan på detta stadium är det inte bara möjligt utan också nödvändigt att ge dessa naturliga anlag en utbildning i speciella saker, bara det inte sker till skada för arbetsskolans allmänbildningsprogram.

Den egentliga specialutbildningen bör emellertid börja först efter sjuttonde levnadsåret. Denna ålder förefaller lämplig som gräns också av andra skäl. Till sjuttonde året är arbetsskolans ungdom mer lärjungar än arbetare. Arbetets gång i skolan har till huvuduppgift icke produktion av värden och utökning av statsbudgeten utan uppfostran. Efter sjuttonde levnadsåret blir lärjungen arbetare. Han måste bidra med sin andel i arbetet, med att producera värden för det mänskliga kommunistiska samhället. Specialutbildningen kan han åtnjuta först sedan han fyllt sin huvudplikt mot samhället. Därför bör ungdomen efter sjutton år kunna delta i specialutbildningen i regel endast utom arbetstiden. Med teknikens utveckling kan arbetsdagen ovillkorligen pressas ned under åtta timmar och på så vis får varje medlem av det kommunistiska samhället tillräcklig tid över för specialutbildningen. I enstaka fall blir det också möjligt att göra undantag för särskilt begåvade personer genom att man i bildningens och den vetenskapliga forskningens intresse för några år kommer att befria dem från arbetet eller förkorta deras arbetstid, om detta anses för samhället lämpligt och nödigt.

§ 82. Högskolan.

För närvarande kan ännu inte noga förutses, vilken karaktär de fackliga högskolorna kommer att få under kommunismen. De kommer sannolikt att uppvisa skilda typer, från mer eller mindre korta kurser till polytekniska eller försöksskolor, där undervisning meddelas samtidigt med att vetenskaplig forskning drives och där alla gränser mellan professorer och studenter kommer att försvinna. Men redan nu kan man med full bestämdhet påstå, att våra universitet i sin nuvarande form, med sina nuvarande professorer, inte längre är några livsdugliga institutioner. De fortsätter den undervisning av ungdomen, som de borgerliga mellanskolorna av den gamla typen genomfört. Emellertid kan dessa universitet reformeras genom att professorskåren upprättas med nya medlemmar, som kanske inte motsvarar anspråken på det borgerliga samhällets doktorer, men

som i stället med framgång kan genomföra en fullständig omvälvning i undervisningen i samhällsvetenskaperna och förjaga den borgerliga vetenskapen ur denna sista tillflykts gömslen. Även kan man ändra auditoriets sammansättning genom att huvudsakligen bilda detta av arbetare och på så sätt göra tekniken och naturvetenskaperna till arbetareklassens egendom. Men arbetarnas indragande i universiteten framkastar ovillkorligen frågan om deras försörjande på statens bekostnad så länge utbildningen varar. Detta allt finns i punkt 3 av vårt program rörande folkbildningsarbetet.

§ 83. Sovjet- och partiskolor.

Det kommunistiska partiet förstörde under sin maktutövning hela den tsaristiska skolapparaten, vilken även under Kerenski-regeringens tid förblev nästan orörd. På ruinerna av den gamla klasskolan började sovjetmakten uppföra den enhetliga arbetsskolan, som fröet till den normala arbetsskolan i det kommande kommunistiska samhället. Den söker ur den borgerliga högskolan rensa ut allt som i denna tjänade till upprätthållandet av kapitalets välde, den gör de under de besittande klassernas välde insamlade kunskaperna till alla arbetandes egendom och börjar på så sätt förbereda uppbyggandet av normaltypen för det kommunistiska samhällets högskola.

Men bland alla vetenskaper, som den borgerliga kulturen känner, finns det ingen enda som skulle kunna lära hur en proletärisk revolution görs. Bland alla skolor, som bourgeoisin upprättat och som kommer att uppbyggas för det kommande kommunistiska samhället, finns det ingen enda som skulle kunna visa, *hur den proletära staten skapas*. Övergångstiden från kapitalism till kommunism skapade en ny skoltyp, som ska tjäna den pågående revolutionen och sovjet-apparatens uppbygge. Därtill är *sovjet- och partiskolorna* stiftade, som uppstått under våra ögon som korta eller rent tillfälliga kurser och förvandlat sig till stående institutioner för utbildning av sovjet- och partifunktionärer. Detta var oundvikligt. Uppbygget av en sovjetstat är en helt ny sak, utan exempel i historien. Sovjet-institutionernas arbete växer för varje dag, blir mer fullkomnat, och varje sovjetfunktionär måste i intresse av sitt arbetes framgång känna de erfarenheter hans föregångare samlat. Den självundervisning i statsförvaltningskonst som äger rum genom arbetarnas deltagande i sovjetarbetet, är otillfredsställande. Dessa erfarenheter måste samlas, systematiseras, genomtänkas och göras till gemensam egendom för alla arbetare, som deltar i sovjetverksamheten, på det att varje nytt lager av arbetare, som dras med i statsförvaltningen, inte upprepar sina föregångares fel, på det de må lära icke av egna utan av andras, redan begångna och ur statens pung betalda fel. Skolan för sovjetarbetet måste tjäna just detta syfte och gör det redan för så vitt vi i republiken redan har en stående centralskola för sovjetarbetet, sorterande under allryska centralexecutiv-kommittén. Snart kommer utan tvivel dylika skolor att uppstå i varje guvernementsstad.

Vad de kommunistiska partiskolorna beträffar ändrar sig från grunden deras karaktär i den period då vi faktiskt övergår till kommunismen. Från att vara skolor för ett bestämt, på proletariatet sig stödjande parti, från att vara rent politiska skolor blir de till undervisningstanstalter i samhällets rent kommunistiska ombyggande, följaktligen statsskolor och samtidigt – militära akademier för medborgarkriget. Först tack vare dessa skolor är proletariatet i tillfälle att fatta meningen i och den objektiva betydelsen av den omvälvning, som det självt utfört, halvt elementärt, halvt omedvetet, då det endast har inskränkt konkreta mål för ögonen och icke äger möjligheten att fatta omformningsprocessen i dess helhet. Partiskolorna är inte bara i stånd att vetenskapligt förklara för proletariatet dess revolutions natur och slutmål utan kan också lära detsamma, hur denna revolution kan genomföras på kortaste tid och med minsta kraftförbrukning.

§ 84. Bildningsarbete utanför skolan.

Tsarismen höll med avsikt de arbetandes stora massa i Ryssland i ett tillstånd av okunnighet och analfabetism. Sovjetmakten, som av tsarismen ärvt en väldig procentsats analfabeter, måste naturligtvis sätta till alla krafter för att bli fri från detta arv. I det syftet öppnade folkbildnings-

avdelningarna skolor för vuxna analfabeter och företog en rad andra åtgärder till analfabetismens bekämpande. Men utom utnyttjandet av upplysningskommisariatets skolapparat måste kommunistiska partiet uppbjuda alla krafter för att få de stora massorna att delta i undervisningen för analfabeterna. Därtill tjänar de sovjet för folkbildning, som väljs av de för bildningsarbetet intresserade arbetarmassorna. Detta syfte tjänar också mobiliseringen av alla läskunniga till att undervisa analfabeterna. Denna mobilisering genomföres på många håll i republiken och partiet måste se till, att den överallt realiserar efter en bestämd plan.

Utom till kampen mot analfabetismen måste sovjetmakten använda åtskilligt av krafter och medel till att understödja befolkningens, huvudsakligen den vuxnas, självbildningssträvanden. Till den ändan upprättas ett nät av bibliotek, som fyller arbetarläsarens behov. Överallt där så är möjligt grundas folkets hus och klubbar samt folkuniversitet. Biografväsendet, som förut tjänade till medel att demoralisera folket och göra biografägarna rika, blir, visserligen tyvärr blott långsamt, ett det mäktigaste vapen åt massupplysningen och massfostran i socialismens anda.

Kurser av olika slag, för allmänheten tillgängliga gratisföredrag o. d. kommer tack vare arbetsdagens förkortande att bli alla arbetandes egendom. I framtiden kommer de i bildningssyfte planmässigt organiserade exkursionerna för arbetare under ferierna att få en oerhörd betydelse i arbetet att ge kunskap om det egna landet och andra länder. För samverkan mellan olika länders arbetare kommer dessa exkursioner i framtiden att spela en oerhörd viktig roll.

§ 85. De nya bildningsarbetarna.

Sovjetmaktens skolreformer har haft större framgång än reformerna på andra områden. Detta förklaras inte bara därav, att sovjetstaten använder en ojämförligt större del av sin budget till folkbildningsarbete än den mest avancerade borgerliga stat. Förverkligandet av den enhetliga arbetsskolans idé var redan i hög grad förberedd genom framstegsvänliga pedagoger inom det borgerliga samhället. Den bästa delen av Rysslands pedagoger måste i sovjetordningen delvis förverkliga vad de ur rent pedagogisk synpunkt ansåg för nödvändigt. Bland de skollärare, som från borgar- och godsägarordningen övergick till sovjetmakten, finns också sådana som i stort var och förblir motståndare till den proletära revolutionen men som är anhängare av den av proletariatet utförda revolutionen på skolans område.

Dessa gynnsamma omständigheter minskar dock inte den proletära statens brist på verkligt kommunistiska lärare. Antalet kommunister bland lärarna, liksom överhuvud bland alla specialister, utgör ett försvinnande litet fåtal. Antalet motståndare till kommunismen åter är betydligt större. De allra flesta är emellertid tjänstemän, beredda att tjäna varje regering och dess program, men helst då detta är fars och farfars. Här står kommunisterna inför en dubbel uppgift: å ena sidan att mobilisera alla goda element bland lärarna och genom extra arbete bland dem skapa en kärna av kommunistiska lärare, å andra sidan att skapa helt nya kadrer av bildningsarbetare ur den ungdomens eget läger, som från allra första början bör uppfostras i den kommunistiska andan och speciellt i det kommunistiska skolprogrammets anda.

§ 86. Konstens och vetenskapens skatter åt de arbetande.

Under den kapitalistiska ordningen betraktas begåvningen som dess omedelbara ägares egendom och som medel för denne att förrika sig. Begåvningens verksamhetsprodukt representerar i detta samhälle en vara, som kan säljas för det eller det priset och på så vis bli en annans egendom som kan betala mer. Men geniets arbete, som äger en oerhörd stor samhällelig betydelse, och till sitt väsen utgör en kollektiv skapelse, kan inte köpas av någon amerikansk Morgan och av denne omformas eller förintas. Om det en vacker dag skulle fallit den bekante Moskvaköpmannen Tretjakoff (grundläggare jämte sin bror av ett berömt konstgalleri i Moskva) in att bränna ner sitt konstgalleri, så kunde man enligt det borgerliga samhällets lagar icke ställa honom till ansvar härför. Genom köpet och försäljandet av konstprodukter, sällsynta böcker, handskrifter o. s. v.

blir en stor mängd av dessa otillgängliga för de breda folklagren och har blivit ett privilegium för utsugarklassen. Sovjetrepubliken förklarar alla konstverk, samlingar o. d. för gemensam egendom och avskaffar alla hinder för deras gemensamma utnyttjande. Detta syfte tjänar också alla förordningar, som avser upphävandet av privategendomen till de stora boksamlingarna, så att på så sätt även de blir gemensam egendom.

Kommunistiska partiet måste sträva efter att statsmakten fortsätter på denna väg. Med rådande ytterlig brist på böcker och omöjlighet att trycka nya upplagor måste krävas en långt gående inskränkning i privatäganderätten på detta område och böckernas sammanförande i offentliga bibliotek, skolor o. s. v.

Dessutom genomföres i upplysningens intresse och för att möjliggöra teaterbesök för de breda lagren alla teatrars nationalisering, vilket indirekt för till begåvningens socialisering på scenens, musikens och sångens område.

På så vis återkommer alla vetenskapens och konstens verk, som skapats genom de arbetande massornas utsugning och delvis på deras rygg, på deras bekostnad, till sina egentliga ägare.

§ 87. Statens kommunistiska propaganda.

Med den borgerliga samhällsordningens förstörande och uppkomsten av ett nytt kommunistiskt samhälle på det förras ruiner kan propagandan för de kommunistiska idéerna inte förbehållas allenast kommunistiska partiet och drivas med dess relativt små medel. Den kommunistiska propagandan blir en nödvändighet för hela det sig nyformade samhället, det måste påskynda den processen och dess uppgift är att klargöra för det nyas byggmästare, vilka ofta utför sitt arbete alldeles omedvetet, meningen med deras egen kraftanspanning och deras arbete. Därför måste inte bara den proletära skolan utan hela proletärstatens mekanism tjäna den kommunistiska propagandans sak. Denna propaganda måste drivas i armén av dess militärt-politiska organisationer, den måste drivas av alla sovjetorgan.

Det kraftigaste medlet för statens kommunistiska propaganda är den statliga förlagsverk-samheten. Nationaliseringen av alla pappersförråd och tryckerier möjliggör för den proletära staten att trots den stora pappersbristen utge i miljoner exemplar vad som, är nödvändigt för massorna just nu. Allt som tryckes av statsförlaget blir inte blott genom de billigaste priser tillgängligt för massorna, så småningom kommer böcker, broschyrer, tidningar och affischer alldeles gratis i massornas händer. Statens kommunistiska propaganda ska till sist utrota varje spår av borgerligt medvetande och bli ett mäktigt vapen för skapande av en ny ideologi, nya tankegångar, en ny världsuppfattning.

§ 88. Folkbildningen under tsarismen och under sovjetmakten.

De ryska statsutgifterna för folkbildning uppgick till:

År	Rubel
1891	22,810,260
1911	27,883,000
1916	195,624,000
1917	339,831,657
1918	2,914,082,124
första halvåret 1919	3,888,000,000

På detta sätt medförde maktens övergående till proletariatet en omedelbar stegring av folkbildningsutgifterna till nästan det niodubbla.

Fram mot 1 september 1917 fanns det i Ryssland 38,387 lägre skolor (i 26 guvernement), skolåret 1917-18 redan 52,274 dylika skolor med 4,138,982 lärjungar, skolåret 1918-19 62,238 skolor. Samtidigt fanns av skolor av andra graden åren 1917-18 1,830, år 1918-19 3,783.

Någon utbildning före skolåldern fanns överhuvud taget inte under tsarismen. Sovjetmakten måste skapa denna alldeles ny. Trots de ogynnsamma förhållandena räknade man 1 oktober 1919 i 31 guvernement kindergarten, lekskolor och barnhem till ett antal av 2,615 med 155,443 barn. Sammanlagt omfattar dessa institutioner nu (1919) 2,5 procent av barnen mellan 3 och 5 år. Men i städerna är siffran 10,1 procent och stiger oavbrutet.

Litteratur: 1. *Förordningar* för Ryska sovjetrepublikens enhetliga arbetsskola (1918, förlag Allryska centralexekutivkommittén). 2. Den enhetliga arbetsskolan, föredrag av *W. M. Posner* (samma förlag). 3. *Arbetsskolan*, rapport från Moskvasovjetens folkbildningsavdelning. 4. *Blonski*: Skolan och arbetarklassen. 5. *Blonski*: Arbetsskolan, del I och II. 6. *Levitin*: Arbetsskolan. 7. *Densamme*: Socialpedagogikens internationella problem (R. Seidel, G. Kerschensteiner m. fl.). 8. *Krupskaja* (fru Lenin): Folkbildning och demokrati. 9. *Diin*: Skola och samhälle. 10. *Scharellmann*: Arbetsskolan. 11. *Densamme*: I folkskollärarens laboratorium. 12. *Hans Berg*: Pedagogik. 13. *Densamme*: Skapande arbete i skolan. 14. Folkupplysningskommisariatets veckoblad. (Utkom först som bilaga till *Isvestija*, sedan från nr 18 självständigt; innehåller en hel rad artiklar i skolfrågor). 15. *Första allryska bildningskongressens* protokoll 1919.

Icke-kommunistisk litteratur: *Kerschensteiner*: Arbetsskolans begrepp. *Densamme*: Arbetsskolan (förlag Zadruga, Moskva, 1918). *Gurlitt*: Den allmänna enhetsskolans problem (Statsförlaget). *Ferrer*: I den nya skolan. *Wetekamp*: Självständighet och skapande (förlag Gorbunoff-Possadoff). *Schulz*: Socialdemokratins skolreform (statsförlaget). *Feodorov-Hartwig*: Arbetsskola och kollektivism (Folkskollärarens förlag, Moskva, 1918). *E. N. Janschul*: Arbetsprincipen i Europas skolor (Folkskollärarens förlag, Moskva, 1918). *Schatzki*: Det modiga livet. *Münch*: Framtidens skola.

Elfte kapitlet: Kommunismen och religionen.

§ 89. Varför religion och kommunism är oförenliga. § 90. Kyrkans skiljande från staten. – § 91. Skolans skiljande från kyrkan. – § 92. Kampen mot massornas religiösa fördomar.

§ 89. Varför religion och kommunism är oförenliga.

”Religion är opium för folket”, sade Karl Marx. Kommunistiska partiets uppgift är att förtydliga denna sanning för de bredaste lagren av arbetets massor. Partiets uppgift är att energiskt bibringa hela den arbetande massan, även dess mest efterblivna element, denna sanning: att religionen alltid varit och intill denna dag är ett av de mäktigaste vapnen i förtryckarnas händer till upprätthållandet av ojämlikheten, utsugningen och de arbetandes slaviska lydnad.

Många obefästa kommunister tänker som så: Religionen hindrar mig inte att vara kommunist. Jag tror samtidigt på Gud och på kommunismen. Min tro på Gud hindrar mig inte att kämpa för den proletära revolutionens sak.

En sådan tankegång är grundfalsk. Religionen är varken teoretiskt eller praktiskt förenlig med kommunismen.

Varje kommunist måste betrakta de samhällliga företeelserna (förhållanden mellan människor och klasser, revolutioner, krig o. s. v.) som företeelser vilka utvecklar sig efter bestämda lagar. Den samhällliga utvecklingens lagar konstateras med största fullständighet just av den vetenskapliga socialismen med tillhjälp av den materialistiska historieuppfattningen, som skapades av våra stora lärofäder Karl Marx och Friedrich Engels. Enligt denna teori påverkas den samhällliga utvecklingen inte av några som helst övernaturliga krafter. Än mer. Samma teori konstaterar också, att själva gudsbegreppet och begreppet om översinnliga makter uppkom på ett bestämt stadium av mänsklighetens historia och försvinner på ett annat stadium som en barnlig föreställning, som inte alls bestyrkes av människornas praktiska liv och kamp med naturen. Och bara därför, att det är fördelaktigt för rovaktiga klasser att upprätthålla folkets okunnighet och dess barnliga tro på underverk, visar sig de religiösa fördomarna mycket livskraftiga och förvirrar t. o. m. mycket kloka människor.

Ej heller de stora förvandlingarna ute i naturen påverkas av några övernaturliga krafter. Människan har vunnit stora segrar i kampen med naturen, hon påverkar och behärskar den i sitt intresse, icke tack vare tron på någon gud och dennes hjälp utan i trots av denna tro och tack vare det faktum, att hon alltid i praktiken och då det gäller allvar visar sig som fritänkare. Den vetenskapliga kommunismen stödjer sig vid sitt bedömande av alla naturfenomenen på resultaten av naturvetenskaperna, som befinner sig i den oförsonligaste fiendskap med all religiös dikt.

Men kommunismen är också i praktiken oförenlig med den religiösa tron. Kommunistiska partiets taktik föreskriver sina medlemmar ett bestämt handlings sätt. Varje religions moral föreskriver likaledes sina anhängare ett bestämt uppförande, t. ex. den kristliga moralen: ”Om, någon slår dig på den högra kinden, så vänd ock den vänstra till!” Mellan den kommunistiska taktikens direktiv och religionens bud visar sig i de flesta fall en oförsonlig motsättning. En kommunist, som förkastar religionens bud och handlar efter partiets föreskrifter, upphör att vara en troende. En människa, som är troende och kallar sig kommunist, som i religionens namn överskrider partiets föreskrifter, upphör att vara kommunist.

Kampen mot religionen uppvisar två sidor, som varje kommunist måste strängt skilja åt. För det första kampen mot kyrkan som en särskild organisation för den religiösa propagandan, som är materiellt intresserad av folkets okunnighet och dess religiösa slaveri, och för det andra kampen mot de vittutbredda och djuprotade religiösa fördomarna hos flertalet inom de arbetande massorna.

§ 90. Kyrkans skiljande från staten.

Enligt den kristna katekesen representerar den kristna kyrkan ett samfund troende förenade av samma tro, sakrament etc. För kommunisten är kyrkan ett samfund av bestämda inkomst källor på bekostnad av de troende, deras okunnighet och obildning. Ett samfund förbundet med andra utsugares (godsägares, kapitalisters) samfund staten, och som hjälper denna att hålla de arbetande massorna nere samt självt får hjälp och understöd av denna stat. Förbindelsen mellan kyrkan och staten är av mycket gammalt datum. Särskilt intimt var kyrkan lierad med godsägarnas feudala stat. Det är ju också förklarligt, när man tänker på, att självhärskar-adelns staten stödde sig på storgodsägardömet och kyrkan just var en storgodsägare som förfogade över miljoner och åter miljoner hektar jord. Dessa bägge makter måste oundvikligt förena sig till gemensam kamp mot de arbetande massorna och genom sitt förbund befästa sin makt över dessa. Den tiden städernas bourgeois kämpade mot adeln, angrep bourgeoisin ursinnigt kyrkan såsom ägare till jord, som bourgeoisin själv ville åt, såsom ägare och förbrukare av inkomster, utpressade av de arbetande – inkomster, som bourgeoisin själv gjorde anspråk på. Denna kamp var i en del länder (som Frankrike) mycket förbittrad, i andra (England, Tyskland, Ryssland) mindre häftig. Därför uppställdes kravet på kyrkans skiljande från staten (vilket i själva verket betydde de till kyrkan av staten överlämnade medlens övergång till bourgeoisin) redan av den liberala bourgeoisin och den borgerliga demokratin. Detta krav förverkligades emellertid ingenstans av bourgeoisin, av den grund att överallt arbetarklassens kamp mot kapitalisterna tilltog och det inte var fördelaktigt för bourgeoisin att skaffa sig ännu en fiende på halsen. Den fann det fördelaktigare att försona sig med kyrkan, köpa dess böner för kampen mot socialismen, utnyttja dess inflytande på de obildade massorna för att bland dem upprätthålla slavlydnaden gentemot utsugarstaten. (”Det finns ingen makt utan av Gud.”)

Vad bourgeoisin aldrig fulländade i kampen mot kyrkan, det förde den proletära staten till slut. Ett av ryska sovjetmaktens första dekret var det om kyrkans skiljande från staten. Man fråntog kyrkan all jordegendom och överlämnade denna åt de arbetande massorna jämte allt kyrkans stora kapital. Kyrkan förklarades förlustig alla inkomster, som den fått av tsarismen och även ostört tilldelades av ”socialisten” Kerenskis regering. Religionen förklarades för varje medborgares personliga angelägenhet. Samtidigt avvisade sovjetmakten varje tanke på att i någon som helst form utnyttja kyrkan till befästning av det proletära väldet.

§ 91. Skolans skiljande från kyrkan.

Den religiösa propagandans förbindande med skolundervisningen är det andra mäktiga vapnet i prästerskapets händer till befästandet av kyrkans välde och inflytande på massorna. I prästernas händer anförtros här mänsklighetens framtid, dess ungdom. Under tsarismen ansågs upprätthållandet av den religiösa fanatismen, dumheten och okunnigheten som ett statsintresse av stor vikt. Religionen var skolans viktigaste undervisningsämne. Även i skolan understödde självhärskardömet kyrkan och kyrkan självhärskardömet. Utom den obligatoriska religionsundervisningen i skolan och de obligatoriska kyrkobesöken uppnådde kyrkan än mer. Den gjorde sig redo att bemäktiga sig hela folkundervisningen och i det syftet överdrogs hela Ryssland av ett nät av offentliga kyrkliga skolor.

Till följd av skolans samgående med kyrkan råkar ungdomen från sin tidigaste ålder i klorna på den religiösa vidskepelsen och är därmed helt ur stånd att bilda sig någon som helst sammanhängande livsåskådning. På en och samma fråga (t. ex. om jordens uppkomst) ger religionen och vetenskapen olika svar och lärjungens känsliga sinne förvandlas till ett stridsfält för kampen mellan det exakta vetandet och mörkmännens platta diktade historier.

I många länder uppfostras ungdomen inte bara i en anda av underdånighet mot den härskande regimen utan också ofta mot den redan störtade självhärskar-kyrkligt-adliga ordningen, såsom i Frankrike. En sådan propaganda är t. o. m. från själva den borgerliga statens egen ståndpunkt kontrarevolutionär.

Den borgerliga liberalismen uppställde i sina program likaledes kravet på skolans skiljande från kyrkan. Den kämpade för religionslärans ersättande i skolan med undervisning i medborgerlig moral och för stängande av de skolor, som organiserats av religiösa samfund och kloster. Men ingenstans fördes heller denna strid till slut. Se på Frankrike, där alla borgerliga ministärer i tjuguarss tid högtidligt lovade att upplösa alla kongregationer (religiösa katolska samfund, konfiskera deras kapital, förbjuda deras skolundervisning, och där detta allt slutade med försoning och kompromisser med de katolska prästerna. (Ja, på sistone har t. o. m. relationerna mellan Frankrike och påvestolen på nytt upprättats. Övers.) Ett slående exempel på en sådan statens kompromiss med kyrkan gav för inte länge sedan Clemenceau, som på sin tid var en förbittrad kyrkofient och slutade med maningen att glömma fiendskapen och personligen dela ut ordnar för patriotism bland det katolska prästerskapet. I kampen om utsugningen av andra länder (kriget med Tyskland), i kampen inåt landet med de egna arbetarna har den borgerliga staten och kyrkan redan enat sig och ger varandra ömsesidigt understöd.

Denna bourgeoisins försoning med kyrkan kommer inte bara till uttryck däri, att bourgeoisin lägger undan sina gamla mot religionen riktade kampparoller och uppger kampen mot religionen. Än mer. Bourgeoisin blir själv allt mer en "troendes klass". Den nuvarande europeiska borgarens urfäder var ateister, fritänkare, rasande fiender till präster och prästvälde. Senare generationer tog ett steg tillbaka. Medan de själva förblev ateister, själva inte trodde på de religiösa sagorna och i sitt stilla sinne skrattade ut dem, fann de det dock nödvändigt att upprätthålla dessa sagor, dessa religiösa tyglar, för folket. Den nuvarande bourgeoisigenerationen finner de religiösa tyglarna inte bara nödvändiga för folket utan lägger dem redan på sig själv. Inför våra ögon drog efter oktoberrevolutionen den forne liberale borgaren och de borgerligt intellektuella i hela hopar till kyrkan och tillbad med rörelse det de i sina glansdagar hånfullt skrattat ut. Detta är alla bortdöende klassers öde, för dem återstår intet annat än att "söka tröst i religionen".

En liknande rörelse till religionen märker man inom hela Europas bourgeois, ehuru denna ej ännu förlorat sin makt. Men när de borgerliga klasserna börjar att tro på Gud och odödligheten i himmelen, då betyder det att de känner sin dödsstund här på jorden nalkas.

Skolans skiljande från kyrkan framkallade och framkallar alltjämt protester från de mest efterblivna arbetarna och bönderna. Många föräldrar fordrar vidare, att "religionsläran" ska

kvarstå i skolan som icke-obligatoriskt ämne för dem som så önskar. Mot dylika försök till reaktion för kommunistiska partiet den hänsynslösaste kamp. Om man tillåter skolundervisning i den kyrkliga svartkonsten, låt vara som frivilligt ämne, så innebär det att lämna *statlig hjälp till bevästande av religiösa fördomar*. Kyrkan får då till sitt förfogande ett färdigt auditorium av barn (som samlats till skolan för uppgifter som just är raka motsatsen till religionen), får till sitt förfogande staten tillhöriga lokaler och blir därigenom i stånd att sprida det religiösa giftet bland ungdomen i nästan samma mått som före skolans skiljande från kyrkan.

Dekretet om skolans skiljande från kyrkan måste oantastat förbli i kraft och den proletära staten får inte på något vis tillmötesgå den medeltida andan. Vad som gjorts på detta område är ännu alltför lite och de okunniga föräldrarna har ännu full möjlighet att förkrympa sina barns själ med religiösa fabler. Sovjetmakten medger samvetsfrihet för de vuxna. Men denna samvetsfrihet för föräldrarna förvandlar sig ofta till friheten att förgifta barnens själ med samma opium, varmed de själva förut förgiftats av kyrkan. Föräldrarna påtvingar sina barn sin egen dumhet och okunnighet, utger varje vanvett för sanning och försvårar fruktansvärt den enhetliga arbetsskolans arbete. Barnens befriande från föräldrarnas reaktionära inflytande utgör en viktig uppgift för den proletära staten. Radikalmedlet härvidlag är det fullständiga genomförandet av barnens samhällsliga uppfostran. För den närmaste tiden är det emellertid nödvändigt att inte inskränka sig till att jaga ut den religiösa andan ur skolan utan att skolan övergår till angrepp på den religiösa propagandan, som bedrives i hemmen, och i förväg gör barnens medvetande okänsligt för alla dessa religiösa sagor, som ännu vuxna människor tror på och håller för sanning.

§ 92. Kampen mot massornas religiösa fördomar.

Om den proletära makten lätt och nästan smärtfritt kunnat genomföra kyrkans skiljande från staten och skolan, så är det ojämförligt svårare att kämpa med de religiösa fördomar, som redan rotat in sig djupt i massornas medvetande och visar sig mycket seglivade. Denna kamp kommer att bli långvarig och fordra stor uthållighet och segt tålamod. I vårt program heter det härom: ”Ryska kommunistiska partiet låter leda sig av den övertygelsen, att endast förverkligandet av massornas planmässiga och medvetna verksamhet på hela det samhällsligt-ekonomiska området kommer att medföra de religiösa fördomarnas fullständiga bortdöende.” Vad betyder dessa ord?

Den religiösa propagandan, tron på en gud och allhanda övernaturliga krafter finner sin bästa jordmån där, varest massornas medvetande inskränkes genom hela det samhällsliga livets struktur till att på övernaturlig väg förklara de i natur och samhälle omgivande företeelserna. Förhållandena i det kapitalistiska produktionssystemet gynnar detta i hög grad. I det borgerliga samhället försiggår produktion och varudistribution icke medvetet, efter en bestämd plan, utan elementärt. Marknaden behärskar producenterna. Ingen vet, om det har producerats varor i överflöd eller för lite. För producenten är det inte klart, hur den kapitalistiska produktionens stora och komplicerade mekanism arbetar, varför plötsligt kriser och arbetslöshet inträffar, varför varuprisen än stiger, än sjunker o. s. v. Då den vanlige enkle arbetaren inte kan förklara för sig de verkliga orsakerna till de inträffande samhällsliga förändringarna, så flyr han till ”Guds vilja”, som kan förklara allt.

Däremot kommer det i det organiserade kommunistiska samhället inte mer att finnas några hemligheter för de arbetande på produktionens och distributionens områden. Varje arbetare kommer inte bara att utträta den honom anvisade delen av det samhällsliga arbetet utan han kommer också själv att delta i utarbetandet av totalplanen för produktionen och i varje fall äga en fullt klar föreställning om den. Intet hemlighetsfullt, obegripligt, oväntat kommer det längre att finnas i hela den samhällsliga produktionsmekanismen och ingen mark kommer att lämnas åt mystiska tydningar och vidskepelse. Liksom det är klart för en snickare, som har gjort ett bord, varifrån detta bord har kommit, och att han inte behöver söka dess skapare i himmelen, så kommer det också att bli klart för alla arbetande i det kommunistiska samhället, vad och hur de skapar med sina gemensamma krafter.

Därför ger redan den socialistiska ordningens organisation och befästade såsom faktum religionen ett oläkbart sår. Övergången sedan från socialism till kommunism, d. v. s. från det samhälle som fulländar kapitalismens förintande till det samhälle som är fullständigt fritt från alla spår av klassindelning och klasskamp, kommer att medföra varje religions och varje vidskepelses naturliga död.

Detta allt betyder emellertid ingalunda att vi kan slå oss till ro, sedan vi profeterat religionens undergång i *framtiden*.

Med de religiösa fördomarna måste man föra en särdeles skarp strid just nu, när kyrkan uppträder som kontrarevolutionär organisation, vilken söker utnyttja sitt religiösa inflytande på massorna till att dra in dessa massor i kampen emot proletariats diktatur. Den av prästerna försvarade ortodoxa tron strävar efter förbund med monarkin. Därför måste sovjetmakten redan nu utveckla en så omfattande antireligiös propaganda som möjligt. Detta kan nås genom arrangerande av speciella föredrag och diskussioner, genom, utgivande av lämplig litteratur liksom genom spridning av vetande i allmänhet, som så småningom, långsamt men säkert undergräver religionens auktoritet. Som ett gott vapen i kampen mot kyrkan har visat sig det nyligen på flera håll i republiken företagna öppnandet av "oförvissneliga" relikier av helgon, varvid för de vidaste och mest troende massor avslöjats det gemena bedrägeri, på vilket varje religion och särskilt den ortodoxa ryska vilar.

Kampen mot massornas religiösa efterblivenhet måste emellertid föras inte bara med all energi och uthållighet utan också med nödvändigt tålmod och nödig försiktighet. Den troende massan är mycket känslig för varje kränkande av dess känslor, och ateismens våldsamma inträngande i massorna i samband med våld och hån mot religiösa bruk och kultföremål påskyndar icke utan fördröjer kampen mot religionen. Kyrkan vinner, om den förföljes, bara mer sympati hos massorna och väcker hos dem det redan halvförgätta sambandet mellan religionen och försvaret för den nationella friheten, stärker antisemitismen och mobiliserar överhuvud alla kvarlevor av den redan halvdöda ideologien.

Litteratur: *Kiltsjevskij*: Prästerskapets rikedomar och inkomster. *N. M. Lukin* (J. Antonoff): Kyrka och stat. *Melgunoff*: Kyrka och stat under övergångsperioden. *S. Minin*: Religion och kommunism. *J. Stepanoff*: Vår Guds härstamning. *Densamme*: Prästerskapet, dess inkomster, böner och bannlysningar. *H. Cunow*: Religionens och gudstrons ursprung. *K. Kautsky*: Bibliska historiens ursprung. *Densamme*: Den antika världen, judendomen och kristendomen. *Densamme*: Katolska kyrkan och socialdemokratin. *A. Bebel*: Kristendom och socialism. *Stamler* och *Vandervelde*: Socialdemokrati och religion. *Lafargue*: Den religiösa trons ursprung. *S. Daniloff*: Svarta armén. *P. Kilwer*: Socialdemokrati och kristendom.

N. Bucharin: Kyrka och skola i sovjetrepubliken. *J. Buroff*: Vad betyder lagen om samvetsfriheten? *P. Lafargue*: Myten om den obefläckade avelsen. *Nikolskij*: Jesus och de första kristna församlingarna. *Wipper*: Kristendomens uppkomst. *Pokrovskij*: Ryska historien. (Avhandling av Nikolskij.) *D. Bjedny*: De andliga fäderna.

Tolfte kapitlet: Industrins omorganisation.

§ 93. Bourgeoisins expropriation och storindustrins nationalisering. – § 94. Vårt mål: produktivkrafternas utveckling. – § 95. Hushållningens planmässiga organisation. – § 96. Vidgandet av det ekonomiska samarbetet med andra länder. – § 97. Småindustrins, hantverkets och hemindustrins organisation. – § 98. Industrins organisation och fackföreningarna. – § 99. Arbetskraftens utnyttjande. – § 100. Den kamratliga arbetsdisciplinen. – § 101. Utnyttjandet av de borgerliga experterna. – § 102. Produktionens sammanmältande med vetenskapen.

§ 93. Bourgeoisins expropriation och storindustrins proletära nationalisering.

Proletariatet och sovjetmakten som organ för den proletära diktaturen hade som allra första uppgift att frånrycka bourgeoisin produktionsmedlen eller, som det kallas, expropriera

bourgeoisin. Självklart var det inte frågan om expropriation av småindustrin och hantverket utan om att undandra storbourgeoisin produktionsmedlen och ställa storindustrin på ny grundval, organisera den efter nya grundsatser. I vilken form kunde sovjetmakten genomföra detta? Vi bar redan i första delen talat om, att proletariatet inte kunde dela upp fabriker och industriella inrättningar eller plundra dem utan att man måste organisera en samhällelig kooperativ produktion. En dylik kunde man givetvis under den proletära diktaturens period genomföra endast på ett sätt: genom *proletär nationalisering*, d. v. s. genom att överlämna alla produktions- och trafikmedels i den proletära statens hand, arbetarklassens största och väldigaste organisation.

Under inga omständigheter får man förväxla produktionens nationalisering under bourgeoisies välde med den under proletariatets välde genomförda. Nationalisering betyder: övergång i statens händer. Men den förstår ingenting av vad det här är fråga om, som uteslutande talar om staten och inte frågar efter, vilken *klass* ifrågavarande stat tillhör. När bourgeoisin är den härskande klassen och denna bourgeoisin nationaliserar sina truster och syndikat, då har vi överhuvud inte att göra med någon expropriation av bourgeoisin. I ett sådant fall tar bourgeoisin helt enkelt sin egendom ur ena fickan och flyttar den över i den andra. Den överlämnar allt åt sin egen stat, åt företagarstaten. Bourgeoisin förblir arbetarklassens utsugare. Arbetarklassen arbetar också fortfarande inte åt sig utan åt sin klassfiende. En sådan nationalisering är en borgerlig nationalisering. Den inför i världen en sådan ordning, om vilken vi förut talat och som vi kallat *statskapitalism*. En helt annan sak är det, när rationaliseringen genomförts under den proletära maktens välde. Då övergår fabriker, verkstäder, transportmedel m. m. i den proletära maktens, d. v. s. inte i företagar- utan i arbetarorganisationernas händer. Här genomföres därför faktiskt *bourgeoisins expropriation*: bourgeoisin förlorar verkligen grundvalarna för sina rikedomar, sitt välde, sin makt och sin kraft. Samtidigt förintas också utsugningens basis. Den proletära staten kan inte utsuga proletariatet, då den är just detta proletariats organisation. Proletariatet kan inte utsuga sig självt. Under statskapitalismens välde förlorar bourgeoisin inte det ringaste på, att de privata företagarna upphör att bestå var för sig och i stället gemensamt utplundrar allmänheten. Vid den proletära rationaliseringen förlorar de enskilda fabrikernas arbetare likaledes ingenting på att de inte är självständiga herrar över sin fabrik utan att *alla* fabriker tillhör *hela* arbetarklassen som sådan, tillhör den största arbetarorganisationen: sovjetstaten.

Bourgeoisins expropriation, som började genast efter oktoberrevolutionen, är i stort och huvudsakligen redan fullbordad. Inom Sovjet-Ryssland är hela transportindustrin (järnvägar, vattentransport) nationaliserad och ungefär 80-90 procent av storindustrin. Enligt uppgifterna av översta folkhushållningsrådets fabriksavdelning var inemot början av september 1919 i 30 guvernement 8,330 företag nationaliserade med ett totalantal av 1,012,000 arbetare och 27,000 andra anställda. Senare (alltjämt 1919) uppvisar nyare siffror i runt tal 4,000 företag nationaliserade. De största av dessa är i gång. Det framgår av följande uppgifter. Inemot början av september 1919 var 1,375 företag i gång. I 1,258 av dessa företag var 782,000 arbetare och 26,000 andra anställda i arbete. Av den nämnda miljonen arbetade 800,000 trots industrins otroligt svåra förhållanden. Stängda var 691 företag med 170,000 arbetare, oklart var tillståndet i 1,248 företag med 57,000 arbetare (d. y. s. här rörde det sig alltså om betydligt mindre företag.)

De *arbetande* nationaliserade företagen räknade beträffande olika branscher (förenade i sina centrala förvaltningsorgan, "centraler") följande siffror:

	Företag	Antal arbetare och anställda:
1. Skiffercentralen	6	619
2. Cementcentralen	9	3,119
3. Huvudkommittén för byggnadsmaterial	13	2,337
4. Centralen för eldfast lera	10	672
5. Glascentralen	90	29,424
6. Bränsleskiffercentralen	?	

7.	Saltavdelningen	8	6,620
8.	Metallavdelningen	-	118,560
9.	Kopparcentralen	9	13,305
10.	Statliga maskinbyggnadsfabriker	16	48,360
11.	Spikcentralen	6	994
12.	Underavdelning för statsverk	-	-
13.	Maltsoff-verken	-	-
14.	Metallurgiska sektionen	-	-
15.	Lantbruksmaskiner	-	-
16.	Metallvarusektionen	-	-
17.	Automobilsektionen	4	2,172
18.	Stålcentralen	4	688
19.	Huvudskogskommittén .	93	4,597
20.	Träkemiska centralen	9	629
21.	Farmaceutiska verkens förvaltning	15	2,086
22.	Tändstickscentralen	21	11,352
23.	Gummicentralen	5	7,925
24.	Färgcentralen	3	415
25.	Pottaskcentralen	-	-
26.	Drogcentralen	1	122
27.	Tecentralen	3	106
28.	Sockercentralen	34	11,78,
29.	Konditoricentralen	15	5,444
30.	Mjölcentralen	245	10,833
31.	Mjölkcentralen	41	1,251
32.	Konservcentralen	4	602
33.	Växtfettcentralen	130	9,142
34.	Spritcentralen	44	968
35.	Stärkelsecentralen	-	-
36.	Tobakscentralen	43	17,311
37.	Pälsverkscentralen	-	-
38.	Lädercentralen	34	44,098
39.	Benmjölcentralen	12	319
40.	Borstcentralen	5	413
41.	Fettcentralen	10	3,593
42.	Textilcentralen	182	306,841
43.	Papperscentralen	49	26,353
44.	Polygrafiska avdelningen	-	16,075
45.	Kolcentralen	9	14,952
46.	Torvcentralen	156	20,624
47.	Oljecentralen	4	6,441

Den i huvudsak fullbordade expropriationen av bourgeoisin måste helt fullföljas. Det är den första uppgift vårt parti har sig förelagd. Därvid får man ej förgäta, att vi *icke exproprierar småindustrin*. Den får under inga omständigheter nationaliseras, för det första emedan vi själva icke vore i stånd att organisera den söndersplittrade småproduktionen och för det andra därför att kommunistiska partiet inte vill eller har rätt att tillfoga de många miljoner småföretagarna något lidande. Deras övergång till socialismen måste komma att ske på frivillighetens väg och inte genom våldsam expropriation. Särskilt gäller det att observera detta i områden med småproduktion.

Att fullt genomföra nationaliseringen är vår första uppgift.

§ 94. Vårt mål: produktivkrafternas utveckling.

Till grundval för hela vår politik måste göras den mest vittgående utveckling av produktivkrafterna. Förstörelsen är så stor, den efter kriget uppkomna hungern efter alla produkter gör sig kännbar till den grad, att allt annat måste underordnas denna uppgift. Mer produkter! Mer skor, liar, väv, salt, kläder, bröd etc. – det är huvudsaken. Hur kan man komma därhän? Endast genom att öka landets produktivkrafter, genom att höja produktionen. Någon annan utväg finnes icke. Här stöter vi emellertid på en mycket stor svårighet: den mot oss inledda anstormen från hela världens kontrarevolution, som tvingar oss att inrikta oss på ett försvar, vilket tar ifrån oss såväl den levande arbetskraften som också produktionsmedlen. Vi måste återerövra oljan och kolen från godsägarna och kapitalisterna – det är det första, och vi måste ställa produktionen på *rätt grund* – det är det andra. Detta är absolut ofrånkomligt. Så länge arbetarklassen inte var landets herre, angick detta den inte. Men nu ligger makten i arbetarklassens händer. Den är ansvarig för landets öde, på dess axlar vilar nu hela tyngden av uppgiften: att rädda sovjetrepubliken från dess avgrund av svält, kyla och förstörelse. innan arbetarklassen kom i besittning av makten bestod dess huvuduppgift i att *förstöra* den gamla ordningen. Nu är dess huvuduppgift att *bygga upp* den nya ordningen. Förut måste bourgeoisin organisera produktionen, nu gör proletariatet det självt. Det är också klart, att i den våldsammaste förödelsens dagar alla proletariatets tankar måste koncentrera sig på detta område: att organisera industrin och höja produktionen. Att höja produktionen betyder att höja arbetets framgång, skapa mer produkter, bättre utträta arbetet i alla institutioner, under dagens lopp uppnå ett *större resultat*. Nu är de vackra frasernas tid förbi – det tunga arbetets tid är kommen. Vår uppgift består nu icke i att i Moskva eller Petrograd erövra några rättigheter: arbetarklassen äger sina rättigheter och försvarar dem vid fronten. Vi har till uppgift att öka antalet spikar, hästskor, plogar, lås, maskiner, kostymer. Detta är nödvändigt nu, om vi inte vill dö av hunger nu sedan kriget förött allt, detta behöver vi för att kläda oss, för att återhämta krafter, för att kunna gå fortare framåt på vägen till det nya livets uppbyggande.

Frågan om produktionens höjande omfattar egentligen följande frågor: Hur ökar man *produktionsmedlen* (maskiner, kol, råmaterial) och *arbetskrafterna*? Hur organiserar man rätt produktionen? Vilken totalplan behövs för hushållningen? Hur ska den ena produktionsgrenen förbindas med den andra? Hur bör produktionens ledning se ut? Hur ska förråden av råmaterial mer ekonomiskt och praktiskt fördelas? Hur ska arbetskrafterna riktigt fördelas? Hur kan man uppnå ett bättre arbetsresultat i mån detta beror av de arbetande själva (frågan om den kamratliga disciplinen, kampen mot onykterhet, försummelse, lättja)? Slutligen frågan om vetenskapens användande i produktionen och utnyttjandet av experterna.

Alla dessa frågor är av synnerligen stor betydelse. Och vi måste lösa dem praktiskt, i handling. Inte bara i en fabrik eller för en fabrik utan för ett helt stort land, där det finns miljontals proletärer och halvproletärer.

Det är klart, att vi här huvudsakligen måste ha till ögonmärke en sak: att bygga *höjandet av hela landets produktivkrafter*, av hela dess hushållning, på det kommunistiska arbetets nya grundvalar.

Våra motståndare – socialrevolutionärerna, mensjevikererna, borgarna m. fl. – invänder, att vi överhuvud inte är några marxister, att vår kommunism är en konsumtionskommunism, en delningskommunism. Bolsjevikererna, heter det, tar ifrån borgarna deras pålsar, tvingar dem ett utrymma sina våningar, delar upp konsumtionsföremålen men organiserar icke produktionen. Dessa invändningar är alldeles ohållbara. Det mänskliga samhällets produktivkrafter består av produktionsmedel och av arbetare, av levande människor. Arbetarklassen, det är den huvudsakliga produktivkraften. Om maskiner, arbetsredskap o. s. v. förstöres, så är det dock bara en halv olycka, enär erfarna arbetare, om också med möda, kan återställa allt. Värre är det, om denna levande produktivkraft förstöres, om arbetarna ger sig åter till byarna, om de till följd av kyla och hunger lämnar städerna, om arbetarklassen faller sönder. Då måste man till varje pris hålla ihop den. Den organiserade expropriationen av konsumtionsmedlen är här villkoret för arbetskraftens

upprätthållande. Konsumtionskommunismen är här förutsättningen för vårt verkliga mål, för produktionens organisation. Bourgeoisin vill pålägga proletariatet alla krigsutgifter, allt ont den själv anstiftat, kyla, hunger o. s. v. Proletariatet måste i sin egen framtids intresse välta över dessa bördor från tiden efter kriget på bourgeoisin. Men vår ledande tanke är naturligtvis *produktionens organisation* och produktivkrafternas utveckling.

§ 95. Hushållningens planmässiga organisation.

Den kapitalistiska nedbrytningens epok efterlämnade åt proletariatet inte bara en ytterst ringa mängd produktionsmedel utan också ett fullständigt virrvarr. Ryssland sönderföll i enskilda rayoner, förbindelsen mellan de olika orterna inbördes förstördes, trafiken mellan de olika rayonerna vart ytterligt försvårad. Under påverkan av revolutionen lämnade fabrikanterna ledningen ur sina händer och i början var många fabriker helt enkelt herrelösa. Sedan började arbetarna utan ordning och sammanhang ta företagen i besittning: de ville inte vänta längre. Denna *lokala* nationalisering började redan före oktoberrevolutionen. Det bör vara klart för envar, att detta egentligen inte var någon nationalisering, utan det oorganiserade besittningstagandet av företagen från arbetarnas sida, de arbetare som var sysselsatta just i ifrågavarande fabriker; detta besittningstagande förvandlade sig först senare till nationalisering. Dock även efter oktoberomvälvningen ägde nationaliseringen i början rum i stor oordning. Man borde självklart i första hand ha nationaliserat de största och bäst inrättade företagen, men det lyckades inte alltid. Ofta nationaliserades sådana företag, vilkas ägare betedde sig mycket utmanande mot arbetarna.

Det är klart, att det under medborgarkrigets tid fanns många sådana företag; det är likaledes begripligt, att bland dessa företag fanns också åtskilliga dåliga, ja, obrukbara. Särskilt många företag av den senare sorten fanns bland de under kriget hastigt uppskjutande fabriker, som arbetade för "försvaret", vilka sammantimrats i all hast och under revolutionen hastigt störtade samman. Detta allt framkallade första tiden ännu större villervalla.

Sovjetmakten och dess organ hade att börja med inte ens en överblick över det hela: det fanns ingen förteckning över företagen, över lager av råmaterial, bränsle, varor, det fanns ingenting som kunde visa hur mycket de socialiserade företagen var i stånd att producera. Bourgeoisin dog men utan att efterlämna åt proletariatet ett ordentligt testamente. Proletariatet "ärvde" dess rikedomar genom att under förbittrat medborgarkrig ta dem ifrån dem. Det är också klart, att i denna första tid inte heller kunde vara något tal om en allmän ekonomisk plan. Den gamla *kapitalistiska* ordningen upplöste sig, en ny, *socialistisk* var ännu icke skapad.

Emellertid var och är en av sovjetmaktens huvuduppgifter att *förena hela den ekonomiska verksamheten efter en enhetlig plan*. Endast under denna förutsättning är det möjligt att hålla produktivkrafterna åtminstone på en något så när dräglig nivå för att senare kunna utveckla dem vidare. Vi vet redan ur denna boks första del, att det goda i den kommunistiska ordningen består just i att den kapitalistiska ordningens virrvarr, dess *anarki* avskaffas. Detta måste man just anse vara grundvalen för den kommunistiska ordningen. Det vore naturligtvis löjligt att tro, att man på helt kort tid, i hunger, köld och brist på nödvändig bränsle- och råmaterial skulle kunna fort nå säkra och goda framgångar. Men på själva husgrunden bor ju människorna heller inte, så länge det inte är färdigbyggt och byggställningarna borttagna, och ändå måste grunden läggas. Alldeles på samma sätt förhåller det sig också med uppbygget av det kommunistiska samhället. Dess grund lägges i och med industrins organisation och då främst dennas sammanfattning efter en enhetlig statlig plan.

Utförandet av denna plan i praktiken börjades med att föra samman materialet till den, d. v. s. med att fastställa vad den proletära makten hade till sitt förfogande: hur mycket förråd, hur många företag etc. Så småningom uppstod ett samband mellan de förutvarande självständiga företagen, det uppstod centrala organ för deras förseende med råmaterial, bränsle o. d., det

skapades ett nät av organ för den lokala och den centrala industriförvaltningen, organ som redan var i stånd att utarbeta såväl en totalplan som också genomföra denna plan i hela landet.

Industrins *förvaltningsapparat* uppbygges nedifrån och uppåt – i stort på följande sätt. I spetsen för varje fabrik står arbetarnas *fabriksförvaltning*, den består vanligtvis till två tredjedelar av arbetare, medlemmar av resp. fackförening, och till en tredjedel av ingenjörer, som deltar med tillstånd av denna fackförenings centralkommitté. För många, inte särdeles stora produktionsgrenar finns *rayonförvaltningar* med anslutning till de lokala hushållningsråden, vilka å sin sida står i förbindelse med de lokala sovjets. Större produktionsgrenar står omedelbart under s. k. huvudförvaltningar och centraler. Dessa huvudförvaltningar och centraler representerar *en förening av hela produktionsgrenar*: exempelvis leder textilcentralen hela textilindustrin, spikcentralen spikproduktionen, kolcentralen kolproduktionen (jämför nyss meddelade tabell). Vad som under statskapitalismens tid var statstruster i enskilda produktionsgrenar, det är hos oss ”huvudförvaltningar” och ”centraler”. Sammansättningen av dessa huvudförvaltningar och centraler fastställs av presidiet för översta folkhushållningsrådet (om detta senare längre fram) och resp. fackförenings centralkommitté. Förekommer här tvistigheter så träder i stället för fackföreningen allryska centralfackföreningsrådet, som då fastställer sammansättningen av en dylik central i förening med översta folkhushållningsrådets presidium. *Lokala folkhushållningsråd* organiserar vanligtvis mindre företag.

Huvudförvaltningarna och centralerna är å sin sida förenade i *grupper av besläktade produktionsgrenar*, exempelvis finns en sådan förening av centraler: ”Gomsa” (statliga maskinfabriker), kopparcentralen, guldcentralen, spikcentralen o. s. v.

Som exempel må anföras några grupper, vilka tillsammans bildar *metallavdelningen*:

Grupp I. Sormova-Kolomna-verken (statliga maskinfabriker) 17 verk. 1. Sormovster-verken.

Grupp II. Centrala koks-masugnar och järnbruk 3 verk. 2. Kolomna-verken.

Grupp III. Kaluga-Rjasar-järnbruken 9 verk. 3. W.Wyxunsker-verken,

Grupp IV. Maltsoff-verken 6 verk. 4. Wylsker-verken. Grupp V. Kopparcentralen 10 verk. 5. Tråd-verken.

Grupp VI. Bilfabriker 3 verk. 6. Busjujevskij-verken. o. s. v.*

I textilindustrin, för vilken textilcentralen står i spetsen, finns det också sammanslutningar (särskilt i bomullsindustrin) av företag som producerar halvfabrikat av olika färdighetsgrad och färdiga produkter.

I allmänhet kan man säga, att här ännu ej allt fått fotfäste, alltjämt uppstår nya former och utdör gamla. Annat var heller inte möjligt under det feberaktiga uppbyggets tid och till på köpet under så svåra förhållanden som hos oss, då vi i dag äger Ural och i morgon åter förlorar det, i dag saknar Ukraina och i morgon förfogar över det igen.

Här är inte bara enskilda produktionsgrenar förenade, utan dessa produktionsgrenar är också förbundna inbördes till ett stort helt. Naturligtvis sammanslås i första rummet sådana produktionsgrenar som har något gemensamt. Så tillhör produktionen av spik, maskiner, koppar och kopparprodukter den grupp, som förarbetar metall. Denna centralgrupp är förenad i Översta folkhushållnings rådets *metallavdelning*. Det finns flera sådana avdelningar: den nämnda metallavdelningen, avdelningen för den kemiska industrin, livsmedelsavdelningen, den polygrafiska avdelningen o. s. v. Dessa avdelningar var i början av år 1919 till sin sammansättning tämligen olika uppbyggda. I metallavdelningen verkade och övade inflytande huvudsakligen allryska metallarbetarförbundets centralkommitté: särdeles yrkesskickliga och utvecklade arbetare, som arbetar utmärkt och därför kunde göra stor nytta här. I andra avdelningar ser det sämre ut –

* Materialet är lånat ur metallarbetarkollegiets rapport till översta folkhushållningsrådets presidium.

så började exempelvis i kemiska industrin arbetarna att ta itu med arbetet först hösten 1919, därför att de dittills ej ens hade en gemensam fackorganisation.

Alla avdelningar är underordnade *Översta folkhushållningsrådet*; detta är sammansatt av representanter för fackföreningsrådet, sovjets allryska centralexecutivkommitté och folkkommissarierna samt äger ett presidium som leder hela arbetet. Översta folkhushållningsrådet förenar alltså i sig hela landets hushållning. Och det har i uppdrag att i första rummet utarbeta och sedan genomföra en enhetlig, hela staten omfattande hushållningsplan.

Att arbetarna, då erforderlig organisation finns, själva är i stånd att höja produktionen, ser man av verksamheten i "Gomsa", där metallarbetarförbundet har största inflytandet. Här några siffror (meddelade av Larin):

	Reservdelar för vagnar och lokomotiv	Pansartåg Lokplatt- formar	Vagnar Platt- formar	Förbättring av cisterner o.d.	Militära järnvägs- vagnar
Två mån. (XI, XII) år 1918	24,240	2 4	477	—	148 —
Sex mån. (I-VI) år 1919	94,419	10 19	1181	1040	522 7543

Produktionstiden var i senare fallet tre gånger så stor men produktionen höjdes mer än tre gånger.

Med en viss organisation, som så småningom börjat bilda sig, var det möjligt att planmässigare tillgodose försörjningsapparaten och *centralisera produktionen* i de bäst inrättade företagen. Det senare följer av totalplanen. Ty det är klart, att det är fördelaktigare att börja med de bästa företagen och på dem koncentrera alla krafter än att dras med de svaga och illa inrättade. Naturligtvis måste man också här räkna med den allmänna bristen på bränsle och råmaterial. Just av detta skäl var man oftare tvungen att stänga även de största verken och fabriker (exempelvis i textilindustrin), och därför kan vi också se en partiell förödelse i produktionen ännu i denna dag. Detta hänger emellertid samman inte så mycket med bristen på organisation som fast mer huvudsakligen med bristen på för produktionen nödiga utensilier.

Produktionens centralisering fortskrider icke desto mindre. Så har exempelvis "Gomsa" stängt flera mindrevärdiga företag och koncentrerat hela produktionen i 16 av de bästa företagen; den elektrotekniska industrin, som på kapitalismens tid var splittrad, har nu förenats till ett enhetligt helt; detsamma skedde också i en rad andra produktionsgrenar (tobaksindustrin, bröd-, melass-, textilproduktion etc.).

En oerhört stor betydelse har det riktiga och ekonomiska utnyttjandet av förefintliga förråd och krafter. Första tiden fanns, som vi hörde, ej ens en förteckning över förråden. En mängd nederlag förföll, förråden plundrades och försvann utan att man visste vart, om något riktigt utnyttjande kunde det omöjligt bli tal. Ty också här kommer det hela sakta och mödosamt i gång. Nu vet man åtminstone något så när, hur mycket det finns av olika produktionsmedel.

Här återges en jämförelsetabell över förråden av bränsle och råmaterial:

Mängden uttryckt i pud.

Produkter	1918	1919
A. Olika bränsleslag		x
1. Kol fr. Moskva- o. Borovitsj-rayonen	nära 30 milj	nära 30 milj.
2. Tillgänglig ved	4 milj. (famnar)	5 milj. (famnar)
3. Bränntorv	58 milj.	60 milj.
4. Olja (nafta)	93 milj,	intet (Baku förlorat)
B. Förefintliga råmaterial:		
1. Lin	obekant	5,5 milj.

2. Bomull	-	6,5 milj. ull fr. Turkestan.
3. Fårull	2 milj.	
4. Hampa	-	2 milj.
5. Metall	30 milj.	40 milj.
6. Pälsvver	?	?

Av tabellen syns, att åtskilligt bragts i ordning. Ävenså ses, att huvudsvårigheten utgöres av förlusten av flytande bränsle (nafta).

Det är självklart, att detta arbete på hushållningens reglerande och organisation är långt från fullkomligheten. I många institutioner rådde ännu oordning. Apparaten går ännu långt från mönstergillt. Men skelettet i denna apparat är redan skapat. Vår uppgift består i att befördra detta arbete i alla riktningar, såväl ifråga om sammanfattning av landets hela ekonomiska verksamhet som också ifråga om hushållningens drivande efter en totalplan, produktionens högsta möjliga centralisering, dess organisering, utformandet av en förvaltningsapparat samt slutligen det riktiga utnyttjandet av råmaterialen och överhuvud alla materialförråd i landet.

§ 96. Vidgandet av det ekonomiska samarbetet med andra länder.

Till frågan om storindustrins organisation hör också frågan om våra förbindelser med utlandet. Sovjet-Ryssland är omgivet av en blockadmur och det vållar oss oerhörda skador. Vilken betydelse överhuvud avbrytandet av de ekonomiska förbindelserna med andra länder har för vår industri och ekonomi, ses av följande siffror:

År	Livsmedel		Råmaterial och halvfabrikat		Djur		Fabrikat		Summa	
	i tusen rubel	procent	i tusen rubel	procent	i tusen rubel	procent	i tusen rubel	procent	i tusen rubel	procent
1909	182,872	100,0	442,556	100,0	7,972	100,0	272,937	100,0	906,336	100,0
1910	191,462	104,7	554,386	125,3	10,791	135,4	327,807	120,1	1,084,446	119,7
1911	206,909	113,1	553,141	125,0	10,997	137,9	390,633	143,1	1,161,682	128,2
1912	209,647	114,6	555,510	125,5	11,979	150,3	394,630	144,6	1,171,772	129,3
1913	273,898	130,1	667,989	150,9	17,615	221,0	450,532	165,1	1,374,034	151,6

Särskilt importerade Ryssland fabriksvaror och här steg importen på fyra år (1909-1913) 65 procent. Importen av råmaterial och halvfabrikat stegrades också under samma tid två och en halv gånger. På detta sätt ökades hastigt importens betydelse. I främsta rummet importerades maskiner, apparater, järn- och stålvaror, lantbruksmaskiner, kemiska produkter, elektriska artiklar och andra produktionsmedel. Dock importerades också i växande omfång konsumtionsföremål (väv, läder etc.).

Kriget sönderslet alla trådar mellan Ryssland och Tyskland. Blockaden av Sovjet-Ryssland gjorde slut på alla förbindelser med ententen. Enligt beräkningar fick vi före kriget från utlandet varor till ett värde av nästan en och en halv miljard rubel. Därav ser man, vilken skada blockaden tillfogat oss.

Vårt partis politik måste därför inriktas på, att – såvitt detta är förenligt med våra totaluppgifter – eftersträva återknytandet av de ekonomiska förbindelserna med andra stater. I detta avseende är den bästa garantin, den bästa borgen en *avgörande seger över kontrarevolutionen*.

Vår andra uppgift är utbildandet av de ömsesidiga ekonomiska förbindelserna med de stater, där proletariatet segrat. Här är uppgiften inte bara att anknyta ekonomiska förbindelser utan att i möjligaste mån också utarbeta en gemensam hushållningsplan. Om proletariatet i Tyskland segrade, så skulle vi skapa ett gemensamt organ, som skulle driva de bägge sovjetrepublikernas gemensamma ekonomiska politik; denna skulle beräkna, hur mycket produkter den proletära tyska industrin hade att lämna Ryssland, hur många kvalificerade arbetare som skulle sändas till låt oss säga Rysslands lokomotivfabriker och å andra sidan, hur mycket råmaterial och hur mycken spannmål som skulle utföras från Ryssland till Tyskland. Vi vet redan, att Europa fortast skulle komma ut ur ödeläggelsen, om alla dess länder förenade sig. Med ett kapitalistiskt land kommer

vi självklart ej att sammansmälta. Men med sovjetrepubliker kan och måste vi bilda ett intimt ekonomiskt förbund och ha en gemensam hushållningsplan. Produktionens proletära centralisation i världsmått – det är vårt mål.

§ 97. *Småindustrins, hantverkets och husindustriens organisation.*

Vi har sett, att en av huvudsvarigheterna för det kommunistiska uppbygget i Ryssland består i att Ryssland i stort är ett *smådriftens* land, så som alla utvecklade efterblivna länder. Detta rör huvudsakligen lanthushållningen. Men även inom industrin finns det kvarlevor av gamla förhållanden: självständiga hemarbetare, hantverkare, småindustriella finns i tämligen stor utsträckning. Enligt föreliggande statistik (från Översta folkhushållningsrådet) räknar man i 34 guvernement inemot 1,700,000 hemarbetarföretag.

På enskilda yrken fördelar sig siffrorna på följande sätt:

I. <i>Mineral</i> : lerkärls- och porslinskärlsproduktion, produktion av byggnads och taktegel, kvarn- och slipstenar, kalk och kopparvaror	66,400
II. <i>Trä</i> : mattindustri, produktion av baljor och kar, tunnor, såar, möbler, bastskor, slädar, bondvagnar, korgar och korgmöbler, hjul och dithörande saker, träkol, beck och tjära, träkärl, skedar, skeppsbygge och timmermansarbete; tillsammans 18 yrken	467,900
III. <i>Metaller</i> : alster av smide, produktion av filar, klensmedsprodukter, knivfabrikation, juvelerarvaror och ur, gjuterier, framställning av fönster- och dörrbeslag, ämbar och rör	130,500
IV. <i>Väv och spånad</i> : väveri, filtindustri, spinneri, trådproduktion, spetsar, halsdukar, nät och garveriprodukter, dukar, vävnader, hattar och kappor, borstar m. m.; sammanlagt 11 yrken	65,200
V. <i>Läder</i> : skomakeri, fårpälsproduktion, läderberedning, sadelmakeri, tillverkning av bussvantar och kammar	208,300
VI. <i>Diverse</i> : skrädderi 104,900, diverse yrken 73,800, helgonbildmåleri 3,600, produktion av dragspel 3,100	185,400

Under krigets lopp minskades antalet självständiga hemarbetare enligt flera beräkningar till en miljon, trots att många arbetare till följd av industrins ödeläggelse övergick till hemarbetet. Detta förklaras av hemarbetarnas överflyttande och spridning vid sökandet av spannmålsrika trakter. I guvernementen Vologda, Novgorod o. s. v., d. v. s. i de hungrande guvernementen överhuvud, kan konstateras en tillbakagång på 20-25 procent, däremot i guvernementen Kurk, Orel, Simbirsk, Tambov en stegring på 15-20 procent.

Den proletära makten står inför frågan: Hur ska man få denna massa av producenter in i den uppväxande socialistiska hushållningens totalsystem?

Framför allt är det klart, att här på inga villkor får förekomma någon våldsexpropriation. Småproducenterna får man inte driva med knölpåk in i socialismens rike utan man måste uppbjuda allt för att underlätta denna övergång och förståelsen för det nödvändiga. Det uppnår man, om man försätter hemarbetarna i bestämda förhållanden. Vilka? Och på vad sätt?

För det första genom att indra hemindustrin i statens totalplan för fournering med bränsle och råmaterial. Och i själva verket, när hemarbetaren erhåller det för hans produktion nödvändigaste (råmaterial och bränsle) från proletariatets statliga organisation, så blir han beroende av denna organisation. Förr, under kapitalismen, lämnades honom ofta råmaterialet av uppköparen eller fabrikanten. Hemarbetaren råkade då i beroende av denne. Men det är självklart, att denne uppköpare eller fabrikant "försåg" hemarbetaren för att *utsuga* honom. Hemhantverkaren var intet annat än en vanlig hemarbetare, som arbetade för kapitalisten. Annorlunda ser saken ut, när hemarbetaren blir beroende av den *proletära* staten. Denna arbetarstaten, vill inte, kan inte och

kommer inte att utsuga hemarbetaren. Den vill bara hjälpa honom att organisera sig tillsammans med de andra arbetarna. Den kommer inte att utpressa någon profit av hemarbetaren (det gör den inte av någon), utan kommer att trakta efter att dra in hemarbetaren och hans organisationer i industrins allmänna arbetsorganisation. Hemarbetaren, som är beroende av fabrikanten och uppköparen, arbetar åt fabrikanten och uppköparen. Han är – deras arbetsdjur. Den av den proletära staten beroende arbetaren är en *samhällelig arbetare*. Det är alltså nödvändigt att till en början få in hemarbetarna i den allmänna fourneringsplanen.

För det andra måste hemarbetarna finansiellt *understöddas* av staten. Förr, under kapitalismen, uppehölls hemarbetaren av den nämnde uppköparen-utsugaren. Men av denne fick han sitt uppehälle ungefär som – den hängde av repet. Han förslavades på det mest barbariska sätt och den andre sög som en spindel guldsaften ur honom. Den proletära staten åter kan hjälpa honom med pengar genom att ge honom förskott för statsbeställningar utan att betinga sig några räntor, att då ej alls tala om ockrarräntor.

För det tredje – det är självklart, att den proletära staten förmår ge hemarbetaren beställningar endast på centraliserat sätt, i *centraliserad form*. När proletariatets statsmakt förser hemarbetaren med råmaterial, bränsle och om möjligt också med produktionsmedel, och samtidigt gör beställningar efter en bestämd plan, så innesluter den på detta sätt så småningom även hemarbetaren i totalplanen för landets produktion.

Så blir hemarbetarna så småningom indragna i den allmänna, på socialistiska grundvalar sig resande produktionen inte bara därför att de förses med produkter av den samhälleliga produktionen utan också därigenom att de omedelbart arbetar för den proletära staten och efter den plan, som föreskrives dem av den proletära statens organ.

För det fjärde är det nödvändigt att på detta sätt understödja hemarbetarna under villkor att de förener sig, och man måste ge företräde åt de hemarbetare, som förener sig till artjels (en slags Kooperation), arbetsgemenskaper, konsumtionskooperation, liksom man också måste – och det är än viktigare – sammanfatta dessa organisationer så att de övergår från privat smådrift till kooperativ *storproduktion*.

Hos varje liten företagare, däribland också de självständiga hemarbetarna, sitter i själens djup önskan att bli en större företagare, att få sig en verklig ”rörelse” med lönarbetare o. s. v. När under kapitalismen artjels eller arbetsgemenskaper eller kooperativa företag växte upp, så urartade de starkaste av dem faktiskt till kapitalistiska företag. Helt annorlunda i den proletära diktaturens period. Här saknar kapitalismen livsmöjlighet. Här råder arbetarnas statsmakt, som organiserar de mest olika föreningar och håller fast i sin hand pengarna och, vilket är huvudsaken, produktionsmedlen. Förr var det vansinnigt att tro, att Kooperationen kunde föra oss närmare socialismen: under sin utveckling förvandlade sig de kooperativa organisationerna oundvikligt i kapitalistiska företag. Nu när vi har möjligheter att dra in dem i statens enhetliga arbetsorganisation, kan alla dessa föreningar vara med om att bygga upp socialismen. Och det visst inte därför, att hemarbetarna själva skulle brinna av någon längtan efter kommunismen (de har, som alla små företagare, många fördomar mot kommunismen), utan därför att till följd av de nya betingelserna de gamla vägarna nu inte är farbara, inte längre finns.

Då vi söker driva hemarbetarna att organisera sig, bidrar vi redan till att de smärtlöst förvandlar sig till arbetare åt den stora, enade, organiserade, ”maskiniserade” samhälleliga produktionen.

I detta hänseende är redan mycket gjort. För vintersäsongen 1919--20 gjordes exempelvis en rad statliga beställningar: 2 miljoner par filtskor, 2,200,000 par bussvantar av ylle, en mängd trikåvaror, bastskor, halvpälsar o. s. v. Man kan märka en förbättring av hushållningen. Säsongen 1918-19 levererades till 1 mars endast 300,000 filtskor, säsongen 1919-20 var redan i november en halv miljon dylika färdiga.

Förskotten utlämnades planmässigt, råmaterial, bränsle och belysningsmaterial utdelades. Organisationen såg åren 1918-19 ut på följande sätt: Det inkallades konferenser för representanter för de fackliga organisationerna liksom ock för hemarbetarnas sammanslutningar (Centrosojus, Centreseksija, Moska, Kustarsbijt o. s. v.). jämte representanter för översta folkhushållningsrådets avdelning för hemindustrin. Dessa fastställde en bestämd plan. Kustarsbijt (centralorganisationen av de arbetare som producerar och avyttrar varor från hemindustrin och motsvarande sammanslutningar) uppträdde här som den största av de hemarbetarorganisationer, som är indragna i det allmänna organisationsarbetet. Den omfattar 29 förbund med 1,306 organisationer, vari är organiserade 631,860 hemarbetsföretag. Den fourneras genom centralernas organ eller genom de lokala folkhushållningsråden.

Det måste anmärkas, att antalet organisationer sedan sovjetmaktens tillkomst är i snabb tillväxt.

Naturligtvis står det ännu inte definitivt fast, *hur* förbindelserna mellan de olika delarna av den ekonomiska sovjetapparaten ska organiseras; mycket ändrar sig här hastigt. Ett måste vi emellertid ha i ögonsikte: apparatens reglering, hårt sammansvetsade organisation och planmässighet i allt sitt handlande.

§ 98. Industrins organisation och fackföreningarna.

Som en apparat, i högsta grad ägnad för de nya uppgifterna för industriorganisationens och förvaltningens område visar sig i Ryssland *arbetarnas fackföreningar*.

Under den kapitalistiska ordningen tjänade fackföreningarna, som först samlade arbetarna efter yrken (mången gång t o. m. efter skrän) och senare efter enskilda produktionsbranscher, i främsta rummet som kampmedel mot kapitalisterna, som ekonomiska kampmedel. I den stormigaste tiden ledde de tillsammans med arbetarklassens parti (bolsjevikerna) det allmänna angreppet mot kapitalet. Partiet, fackföreningarna, sovjets gick som en man fram mot den kapitalistiska ordningen. Efter erövringen av den politiska makten måste naturligtvis också fackföreningarnas roll bli en annan. Förr organiserade de exempelvis strejker mot kapitalisterna. Nu finns det inte längre några kapitalister som härskande klass, som herrar och företagare. Förr hade fackföreningarna till huvuduppgift att förstöra den ordning som härskade i fabriken. Efter oktober 1917 blev naturligtvis uppgiften att upprätta den nya ordningen. *Produktionens organisation* – det är fackföreningsrörelsens huvuduppgift i den proletära diktaturens epok. Fackföreningarna lyckades sammansvetsa oerhörda massor av proletariatet. De var de största proletära organisationerna och samtidigt omedelbart förbundna med produktionen. I Ryssland representerade de dessutom vid tiden för revolutionens utbrott helt den proletära diktaturens ståndpunkt. Det är därför intet underligt, om förvaltningen av industrin och därmed av det viktigaste produktionsmedlet: arbetskraften, också faktiskt måste övergå i händerna på just dessa organisationer.

I vilket förhållande måste fackföreningarna stå till proletariatets statsmakt?

Kom ihåg, vad bourgeoisin gjorde för att få sin största framgång. Den uppbyggde sin statskapitalism genom att intimt förbinda med statsmakten alla sina andra organisationer och i främsta rummet de ekonomiska (syndikat, truster, ”arbetsgivar”-sammanslutningar). När proletariatet har att föra sitt krig mot kapitalet till ett segerrikt slut, måste det på samma sätt *centralisera* sina organisationer. Det äger arbetarråd – organ för statsmakten, det förfogar över fackföreningarna och Kooperationen. Det är klart, att dessa olika organ måste förbindas med varann, om arbetet ska kunna gå riktigt. Då kommer frågan: med *vilken* organisation ska då de övriga förbindas? Svaret är icke svårt. Man måste välja den största och mäktigaste av dem. En sådan organisation är just arbetarklassens statsorganisation, d. v. s. *sovjetmakten*. Alltså måste såväl fackföreningarna som också de kooperativa organisationerna så småningom förvandlas till ekonomiska avdelningar och *organ för statsmakten*, d. v. s. utvecklas till sitt eget ”förstatligande”.

Försoningspartierna, som hela tiden hade glömt bort klasskampen, representerar i fackföreningsfrågan under proletariats diktatur den ståndpunkt som håller på den fackliga rörelsens ”oberoende”. Fackföreningarna – säger dessa herrar – är *klassorganisationer* och därför måste de förbli oberoende av statsmakten.

Det är inte svårt att inse bedrägeriet i detta resonemang, det bedrägeri som här döljer sig bakom den föregivna klass-ståndpunkten. Man kan inte ställa ”staten” i motsättning mot ”klassorganisationerna”, ty även staten är på samma sätt en klassorganisation. När mensjevikerna och andra protesterar mot förbindelserna med *arbetarstaten*, uttrycker de därmed bara sin *fientlighet mot arbetarstaten* och ställer sig på bourgeoisins sida. Och mycket riktigt uppträder just samma folk för beroendet av den *borgerliga* staten.

Ofta talar de om ”ärariska” fackföreningar. För närvarande tillhör dock ärar-kassan *arbetarna*. Men mensjevikerna önskar, att den allt jämt befunde sig i bourgeoisins besittning.

Oberoendet av arbetarmakten betyder i själva verket beroendet av bourgeoisin.

De nya uppgifter, som rest sig i fackföreningarnas väg, fordrar dessa fackföreningars mycket snabba förvandling till industriförbund. Ty det är klart, att om uppgiften att organisera produktionen vilar på fackföreningarnas axlar, så måste också arbetarna vara sammanslutna efter företag och produktionsbranscher och icke efter skrån och yrken; med andra ord, de nya uppgifterna kräver en sådan organisation av fackföreningarna, att det för alla arbetare och anställda i ett företag inte finns någon annan organisation än denna. Förr byggde man upp fackföreningarna så, att man förenade arbetarna efter deras individuella yrken. När senare en strävan gjorde sig gällande att sammansluta sig på basis av produktionsbranschen, så uppstod även här en villervalla: metallarbetarförbundet upptog exempelvis som medlemmar inte bara de i metallurgiska industrin sysselsatta kamraterna utan envar metallarbetare, även om han arbetade i en betydligt avlägsen produktionsbransch. Naturligtvis duger detta inte alls för organiserandet av produktionen, där varje företag och varje produktionsbransch utgör en levande organism; för att kunna organisera dem måste man anpassa sig efter dem och organisera sig själv på motsvarande sätt, d. v. s. efter produktionsbranscher, vari man sammanfattar alla där arbetande. Exempel på sammansmältning av detta slag till stora industriförbund ger metallarbetarna i Petrograd.

Före sammansmältningen:
(kring årsskiftet 1917-18)

1. Metallarbetarförbundet.
2. Eldarförbundet
3. Gjutarförbundet
4. Autogena svetsar- och skräddarförbundet
5. Modellsnickareförbundet
6. Guld- och silversmedernas förbund
7. Urmakeriarbetarnas förbund
8. Elektrikernas förbund
9. Maskinisternas förbund
10. Kontrollörernas förbund.

Efter sammansmältningen:

Petrograds metallarbetarorganisation utgör med sektioner en avdelning av Allryska metallarbetarförbundet och omfattar uteslutande i metallurgiska industrin sysselsatta arbetare.

Så uppstod i stället för de efter yrken splittrade och sönderstyckade fackföreningarna *de stora centraliserade industriförbunden*. Vårt partis uppgift på detta område består i att påskynda denna förening och gynna bildandet av industriförbund, som undantagslöst omfattar *alla* inom resp. produktionsbransch arbetande.

Enligt preliminära siffror från statistiska avdelningen av Allryska centralfackföreningsrådet är det fackliga medlemsantalet följande:

Första hälften av	1917	335,938	medlemmar
andra	”	943,547	”
första	”	1918	1,649,278
andra	”	”	2,250,278
första	”	1919	2,825,018

Första hälften av 1919 förenade 31 allryska fackförbund (oberäknat järnvägsmännens och vattentransportarbetarnas föreningar) 2,801,000 medlemmar; resten var organiserade i lokala organisationer. Räknar man härtill 722,000 järnvägsmän och c:a 200,000 medlemmar av vattentransportarbetarnas organisation, så blir hela den fackliga medlemsnumerären 3,700,000, förbundna i 33 centralkommittéer; dessutom finns det också en hel del icke centraliserade fackföreningar. Statistiska avdelningen beräknar hela antalet fackligt organiserade (incl. de besatta områdena) till 4 miljoner människor. (Härvid måste ihågkommas, att arbetarna i de stillastående fabriker fortsfarande räknas sots arbetare i dessa och transporteras vidare som medlemmar av fackföreningarna.)

Enligt sovjetrepublikens lagar och på grundval av uppkommen praxis deltar de fackliga (industri-) förbunden i alla lokala och centrala organ av industriförvaltningen, det vill säga såväl i kommissariaten som också i folkhushållningsråden, i Översta folkhushållningsrådet och centralerna jämte huvudförvaltningarna såväl som i arbetarfabriksförvaltningarna, med ett ord: överallt spelar fackföreningarna en betydande, ja, avgörande roll.

Detta besittningstagande av produktionen från fackföreningarnas sida är dock inte alls uttömt härmed. Det finns flera grenar av folkhushållningen, där arbetarna ännu ej, som sig bör, fått ledningen omhand. Särskilt gäller detta ”huvudförvaltningarna” och ”centralerna”, där man ofta träffar på borgerliga experter, arbetande utan kontroll, och vilka gärna vill bygga upp organisationen efter egna planer, i hopp om att ”den gamla goda tiden” ska återvända och man då ska kunna hastigt förvandla centralerna till kapitalistiska truster. För att förhindra detta är det nödvändigt, att fackföreningarna alltmer deltar i industrins förvaltning intill det ögonblick, *da hela folkhushållningen uppifrån och ända ned faktiskt ligger i händerna på industriförbunden.*

Av lägre industriella förvaltningsorgan må särskilt framhållas *fabrikskommittéernas* verksamhet. De representerar i själva verket fackliga celler, underställda ledningen av resp. fackförening. De av arbetarna i en fabrik eller annan industriell anläggning valda fabrikskommittéerna har förvaltningen omhand av det inre av företaget i vad det rör arbetskraften. Fabrikskommittéerna ombesörjer anställning och uppsägelse, övervakar familjernas tilldelning, lönernas utbetalande, arbetsnormen, disciplinen o. s. v. De är dessutom utmärkta förskolor i förvaltningskonst för de breda arbetarmassorna.

På så vis måste fackföreningarna (industri- förbunden) skapa den intimaste förbindelse mellan statsförvaltningens centralorgan, folkhushållningen och de breda arbetande massorna.

Dessa massors införande i allt större omfattning i arbetet på det ekonomiska livets hushållningsområde – det är industriförbundens viktigaste och mest trängande uppgift. Då industriförbunden stödjer sig på fabrikskommittéerna och omfattar nästan alla arbetande, så måste de alltjämt uppställa för sig nya uppgifter i organiserandet av produktionen. Detta avser också massornas *omedelbara praktiska införande i förvaltningen* (fabrikskommittéer, fabriksförvaltningar, folkhushållningsråd, centraler och så vidare) och ett av förbunden driver speciellt *upplysningsarbete* (instruktionskurser och dylikt).

De breda massornas indragande i uppbyggingsarbetet är också bästa kampmedlet mot *byråkratismen* i sovjetmaktens hushållningsapparat. Denna byråkratism har mångenstans en oerhört stor omfattning, särskilt där det finns få arbetare men många ”sovjet-anställda”.

Överflödigt slöseri med papper, kanslianda, brutalitet, försumlighet, sabotage – sådant finns det mycket gott om i de ekonomiska organisationerna. Detta kan avskaffas endast genom att man höjer de undre lagren av arbetare. Och endast på detta sätt är det möjligt att verkligen få en folkkontroll över alla våra hushållningsorganisationers verksamhet.

§ 99. Arbetskraftens utnyttjande.

Av utomordentligt stor betydelse för hela vår framtid är det riktiga utnyttjandet av de oss till buds stående arbetskrafterna. När produktionsmedlen är förbrukade och råmaterial finns endast i mycket små kvantiteter, då representerar arbetskraften grundvalen för hela produktionen och av dess förnuftiga användande beror allt. Då blir vår uppgift att utnyttja alla krafter, med andra ord använda alla arbetsdugliga element, finna arbete åt dem, *sysselsätta* dem. Vi måste betänka, att i vår svält är varje ätare, som inte utför nyttigt arbete, en direkt börda för samhället. Sådana finns det synnerligen många. Emellertid existerar det en mängd arbete, som kan utföras utan särdeles komplicerade produktionsmedel, t. ex. Städernas renhållning, förbättring av gator, landsvägar, järnvägar, vägarnas uppsnyggande och enskilda partiets stärkande, renhållningen av kasernerna och åtskilliga andra lokaler; det finns också en rad arbeten på råmaterial- och bränsle-ansaffningens område: fällande och transport av trä, brytning av torv etc. Givetvis stöter vi här på mycket stora svårigheter: vi kan förfoga över folk och verktyg men har ingenting att föda dessa människor med – och så blir timmeravverkningen stillastående. O. s. v. Icke desto mindre är det emellertid klart, att vi endast genom *den levande arbetskraftens utnyttjande* kan komma ut ur det svåra tillståndet.

I förbindelse härmed står frågan om genomförandet av *tvångsmobilisering* för olika *offentliga arbeten*. När det gäller trängande befästningsarbete, utnyttjas utmärkt de arbetskrafter hos massorna, som annars går förlorade. Denna sak måste drivas systematiskt. Den allmänna arbetsplikten finns visserligen i Sovjetrepublikens författning, men den är icke desto mindre långt ifrån förverkligad. Detta är den första uppgiften: *utnyttjande av hela summan av arbetar-republikens arbetskrafter*.

Den andra uppgiften rör *arbetskrafternas fördelning och nyindelning*. Det är fullkomligt klart, att arbetets produktivitet kommer att bero på i vad mån fördelningen mellan dessa krafter på de olika rayonerna och arbetsbranscherna är ändamålsenligt genomförd.

Denna arbetskrafternas fördelning och deras transporterande hit och dit kräver ett oerhört stort arbete av *överblick* över arbetskrafterna, om man verkligen vill inrätta arbetet riktigt och planmässigt. Utan att beräkna över hur mycket produktionsmedel man förfogar är det omöjligt att riktigt fördela dessa medel. Denna uppgift kan sovjetmakten lösa endast under medverkan av fackföreningarna och genom fackföreningarna.

§ 100. Den kamratliga arbetsdisciplinen.

Produktivkrafternas tillstånd i ett land bestämmes inte bara av hur mycket maskiner, produktionsmedel, råmaterial etc. detta land äger, utan också av landets *arbetskrafter*. Men nu, när produktionsmedlen förefinnes i högst obetydlig kvantitet, får arbetskraftens tillstånd och det levande arbetet den allra största betydelse.

Det kapitalistiska produktionssättet höll arbetarna i tygeln genom att det tvang dem att arbeta för sina herrar och höll dem till arbete med prygeldisciplin.

Revolutionen undergrävde och förstörde denna det kapitalistiska arbetets disciplin till grunden, alldeles som den förintade den imperialistiska disciplinen i armén och gjorde slut på soldaternas lydnad mot de tsaristiska generalerna. Men det är klart, att utan en ny disciplin kan man inte ens tänka på det kommunistiska uppbygget. Också här är fallet alldeles som i armén. Den gamla armén förstörde vi. En tid härskade så "anarkin", oordningen. Vi ställde upp en ny armé, på nya

grundvalar, med nya mål – en armé, som för närvarande befinner sig i proletarietets händer och kämpar mot just de godsägare och kapitalister, vilka härskade över den gamla armén.

Detsamma sker också med den stora ”arbetsarmén”, med arbetarklassen. Den tid är förbi då det gällde att förstöra den gamla disciplinen. En ny *kamratlig* arbetsdisciplin håller på att uppstå, vilken genomföres och upprätthålles icke av herrarna och heller inte med den kapitalistiska piskans tillhjälp, utan genom arbetarorganisationerna själva, genom fabrikskommittéer och fackföreningar.

Vid organiserandet av produktionen får vi inte glömma arbetets organisation i fabriken.

Den kamratliga arbetsdisciplinen är därför ett av de viktigaste medlen att organisera den allmänna produktionen och höja produktivkrafterna.

Den kamratliga disciplinen måste åtföljas av den allra största *självverksamhet från arbetarklassens sida*. Det betyder inte, att arbetarna har att vänta på befallning uppifrån och aldrig vågar utveckla egna initiativ, gå fram efter eget beslut; tvärtom: varje förbättring i produktionen, varje uppfinning av nya metoder i arbetets organisation måste bana sig väg. Efterblivna arbetarlag ser ofta inte vägarna, hur detta arbete skulle kunna ledas. Sådana vägar finns dock. Arbetarna är förenade i förbund och dessa förbund förvaltar produktionen, arbetarna ser dagligen såväl fabrikskommittéerna som också de av arbetare bestående fabriksförvaltningarna framför sig. Allt man vill kan man genomföra nedifrån och uppåt genom arbetarorganisationerna, om man bara är lite mer aktiv och kommer ihåg, att arbetarklassen nu är landets herre.

Arbetsdisciplinen måste stödja sig på varje arbetandes känsla och medvetande av ansvar inför sin klass, på medvetandet om, att försumlighet och bristande pliktuppfyllelse är en förbrytelse gentemot alla arbetares gemensamma sak. Vi har inte längre några kapitalister som härskande kast. Arbetarna arbetar nu icke mer för kapitalisterna eller för ockrarna eller för bankirerna, utan för sig själva. De arbetar på sin egen sak, de uppför en byggnad, tillhörig de arbetande. Förr, under kapitalisternas herravälde, var det inte vår uppgift att sörja för, hur deras penningpung bäst skulle fyllas. Nu har en annan tid kommit. Detta medvetande om *ansvar inför hela arbetarklassen* måste också leva i varje arbetares själ.

Arbetsdisciplinen måste slutligen stödja sig på den strängaste ömsesidiga *kontroll*. Då alla kamrater vet, att tillbakagången i arbetsproduktivitet betyder arbetarklassens undergång, så måste de med all kraft bemöda sig att avvinna naturen den livgivande energien. Ty arbetet är också kamp, kamp med naturen. Vi måste besegra denna natur, omarbete dess klumpar till kläder, bränsle, bröd. Och liksom vi på kampfronten mot klassfienden – kapitalisten, godsägaren, generalen – överblickar våra framgångar, ser efter vem som flyr, vem som blir trolös och förrädisk, på alldeles samma sätt måste vi kontrollera varandra inbördes även här. Den förråder arbetarnas sak, som nu inte hjälper till att lyfta våra kärror ur dyn, han är strejkbrytare mot arbetarsaken.

Man förstår, att skapandet av den nya arbetsdisciplinen fordrar ett strängt arbete på *nyfostran av massorna*. Ty slavpsykologien, slavvanorna sitter ännu mycket hårt i så många. Liksom i armén: drev tsaren på så gick man, men skulle man försvara sin egen sak, då kliade man sig bakom örat. Armén kunde vi dock skapa, emedan de bäst utvecklade arbetarlagren utmärkt förstod vad det gällde och de fick sin vilja fram. Nu måste vi uppnå detsamma i produktionen. Den nya fostran underlättas därigenom, att arbetarmassorna själva inser och genom daglig erfarenhet övertygar sig om, att deras öde ligger i deras egna händer. Särskilt väl lärde de sig detta där sovjetmakten tillfälligt störtades och kontrarevolutionen härskade, i Ural, i Sibirien o. s. v.

De mest utvecklade arbetarkommunisterna gav genom införandet av de s. k. *kommunistiska lördagarna* ett exempel på en ny kamratlig disciplin, när de arbetade frivilligt och utan ersättning och samtidigt flera gånger ökade produktiviteten.

De kommunistiska lördagarna kallades av kamrat Lenin ”det stora initiativet”. Järnvägsmännen i Moskva var de första, som införde dem, och deras arbete visade genast från början en synnerligen stor höjning av produktiviteten. På Alexanderbangården tillverkade fem svarvare på fyra timmar 80 små valsar (213 % av den ordinära produktiviteten); tjugu hjälparbetare hopsamlade under samma tid 600 pud gammalt material och 70 vagnsfjädrar, vardera 3½ pud tung (300 % av den ordinära produktiviteten). Så började det. Därpå satte också Petrograd i gång med lördagar och dessa organiserades d:r genast i storartad skala. Här några siffror:

Arbetarantal:			
1 lördagen	(16 aug.)	5,175	De 5 dagarnas
2 „	(23 „)	7,650	penningvärde:
3 „	(30 „)	7,900	1,167,188 rubel.
4 „	(6 sept.)	10,250	
5 „	(13 „)	10,500	

Därpå kom ”lördagarna” i farten över hela landsorten och började även omfattas av den partilösa massan med intresse. Moskva-järnvägsmännens initiativ var storartat, det fann vägen till den nya disciplinen.

Skapandet av den nya arbetsdisciplinen är självklart otänkbart utan medverkan från fackföreningarna. Än mer. Just fackföreningarna är också de, som måste driva fram denna sak genom att försöka hitta på nya former och nya vägar, ty här är allt nytt och oprövat och med det gamla kommer man inte långt.

Av åtgärder, som redan använts och som måste på alla sätt utvecklas och fullkomnas, visar vårt parti på följande:

1. Införandet av *arbetskontroll*. Med denna är det mycket dåligt hos oss, men utan dylik är det omöjligt att vare sig organisera något eller genomföra en undersökning, omöjligt att kontrollera något och komma åt det ondas rot.
2. *Arbetsnormens* fastställande. Detta är också en helt primär sak. Kapitalisterna fastställer i sina undersökningar arbetsnormen för att kunna pressa ur arbetarna mervärdet; det är normer, uppställda av företagarorganisationerna; hos oss åter bestäms arbetsnormen av fackföreningarna, d. v. s. arbetarorganisationer, och måste av dem utvecklas vidare. Arbetarorganisationerna beräknar själva arbetsmöjligheterna och tar därvid hänsyn till kyla och hunger, materialbrist och maskinernas dåliga kondition. Men är en gång normerna fastställda, så är den en dålig kamrat, som inte följer dem. Vi måste skapa en uppfattning om *arbetsheder*, så att varje arbetare betraktar den, som utan laga förfall vägrar dra sitt strå till den allmänna sakens stack, såsom en ärelös odugling.
3. Fastställande av *ansvarigheten inför de kamratliga arbetsdomstolarna*. Det betyder, att envar inte bara står under kontroll av sina kamrater, utan kan dras till ansvar för dåligt arbete. Men här är det återigen inte kapitalisten, som drar sin löneslav till ansvar, utan arbetarklassen och dess organisationer, som kräver ansvar av sina enskilda medlemmar.

Utom dessa saker kan man finna på en hel rad åtgärder. Men de har alla ett och samma mål: att upprätta lederna åt den arbetsarmé, som banar väg för det nya samhället.

§ 101. Utnyttjandet av de borgerliga experterna.

Vår tids storproduktion är otänkbart utan ingenjörer, mekaniker, utbildade specialister, vetenskapsmän och i detaljer erfarna. Ur arbetarnas egna led har vi nästan inga sådana: varken godsägarnas tsarregering eller bourgeoisins gav arbetarna möjligheter att lära sig något. Men saken brådskar och vi har endast en utväg: att utnyttja de krafter, som redan tjänat bourgeoisin. Partiet vet mycket väl, att dessa kretsar av tekniska intellektuella och förutvarande direktörer är helt

genomträngda av borgerlig anda. Än mer. En tämligen stor del av dessa kretsar är direkt fientligt sinnad emot oss och är i stånd att förråda oss åt våra klassfiender. Och trots allt måste vi ta dem i vår tjänst. Ty andra står oss icke till förfogande, vi har intet val.

Dessa kretsar har fört en ursinnig kamp mot proletariet, framför allt genom sabotaget. Detta sabotage har sovjetmakten brutit. Så småningom gick flera grupper över på vår sida, då de såg, att arbetarklassen inte bara förstör utan också bygger upp, att vårt parti ingalunda har för avsikt att förråda Ryssland åt den tyska imperialismen; många börjar förstå, att faktiskt dödstimmen slagit för kapitalismen. Det uppstod en splittring i dessa kretsar. Proletariatets uppgift är att alltmer öka denna splittring.

Naturligtvis får man inte av någon ”expert” vänta sig trohet och tillgivenhet mot kommunismen. Det vore dåraktigt att hoppas, att dessa människor, förbundna genom tusen trådar med bourgeoisin, på kort tid skulle kunna fostras om. Men här måste arbetarklassen handla som en förtänksam chef; den behöver dem och den måste tvinga dem att arbeta åt sig.

Här måste man gå tillväga på följande sätt. De som arbetar ärligt bör på alla sätt uppmuntras – man får inte snåla med deras löner, det vore ekonomiskt oklokt. För kontrarevolutionen åter, för kamp mot proletariet, för förräderi och sabotage – skönslös bestraffning. Proletariatet måste sätta värde på alla, som verkligen arbetar ärligt, och gör det också. Men det kan inte tillåta skadegörelse och allra minst nu när man måste utstå såväl hunger som allehanda andra svåra lidanden.

Det är klart, att en sträng *kontroll* är nödvändig särskilt mot ”specialister” ur f. d. direktörers och storkapitalisters led. De har ofta försökt att i all hemlighet arbeta för sina privatsyften. Här fordras samma åtgärder som i kampen mot f. d. officerares och generalers förräderi vid fronterna.

Å andra sidan kämpar partiet också mot de oriktiga, alltför naiva åskådningarna, att vi överhuvud kan klara oss utan dessa specialister. Det är vansinne. Så talar mycket självmedvetna men okunniga människor, som aldrig allvarligt tänkt över de uppgifter, som nu vilar på proletariatets skuldror.

Proletariatet måste inrätta sin produktion efter vetenskapens sista erfarenheter. Därtill måste det sträva. Naturligtvis kommer det att skapa och förbereda (och gör det redan) sina egna röda ingenjörer och mekaniker, alldeles så som den utbildar röda officerare. Men tiden brådskar och vi måste använda det material som finns, varvid vi vidtar våra åtgärder mot eventuell skadegörelse, söker förebygga denna skadegörelse och skapa kontroll över dem som är oss främmande.

Här dyker ännu en fråga upp: frågan om *lönen*. Kommunismen strävar efter jämlikhet i lön. Men vi kan tyvärr inte med ett språng komma in i kommunismen. Vi måste nalkas den stegvis. Också här måste vi ledas endast och allenast av strävan att nå vad som är oss fördelaktigt.

Om vi skulle placera ”specialisterna” i hjälparbetarnas inkomstgrad, så vore det dem likgiltigt om de vore hjälparbetare eller ingenjörer. Det vore oförnuftigt att tvinga dessa människor, som är vana vid ett annat levnadssätt, att arbeta väl under sådana förhållanden. Det är bättre att ge dem mer för att få ett gott resultat. Här måste proletariatet gå till väga som en klok chef: bättre att betala och få ett gott arbete av dessa människor, utan vilka det för närvarande just i detta ögonblick inte går att reda sig.

Det är emellertid klart, att grundvalen i vår politik består i att sträva efter lika lön. Och i detta hänseende har sovjetmakten redan gjort mycket. Förr överträffade de högre anställdas (direktörer, kontorschefer, högre ingenjörer, organisatörer, vetenskapliga rådgivare etc.) löner jämte gratifikationer hjälparbetarnas löner tio- f alt. Nu överstiger deras lön de senares ungefär fyra gånger. Trots allt har vi alltså betydligt utjämnat skillnaden i dessa gruppers inbördes förhållande.

Likställigheten äger också rum mellan olika arbetarkategorier. Enligt arbetskommissarie Schmidts uppgifter hade år 1914 4,48 procent av Rysslands arbetare en daglön av 50 kopek, men

det fanns samtidigt arbetare som förtjänade 10 rubel (6,04 procent). Följaktligen var här skillnaden i inkomst sådan, att de högsta kategorierna hade tjugu gånger mer än de lägsta. De lyckans söner, som år 1914 fick 10 rubel om dagen, var naturligtvis ett mycket litet fåtal, men de fanns i alla fall. År 1916 utgjorde antalet manliga arbetare med förtjänst upp till 50 kopek pr dag ½ procent och sådana som tjänade 10 rubel eller mer 1,15 procent. F. n. är, enligt höstdecretet 1919, inkomstminimum 1,200 rubel, maximum 4,800, det senare för "specialister".

Många tekniskt intellektuella grupperns självbefrielse från bourgeoisin och övergång på proletariats sida kommer att ske desto fortare som sovjetmakten får fastare fot. Men då sovjetmakten oundvikligen kommer att befästa sig, så kommer också de intellektuella inströmmande i vårt arbete att ej kunna hejdas. Självklart vore det vansinnigt att stöta tillbaka dem. Tvärtom måste vi ta upp dem i vår tjänst till kamratligt medarbete, så att de genom umgänget med oss förlorar något av sitt forna väsen, så att de genom gemensamt arbete kommer att tillhöra oss. De har en mängd fördomar och löjligen missuppfattningar. Men de kan arbeta tillsammans med oss och kommer under vissa betingelser också att göra det. Redan dras de så småningom genom industriförbunden in i vårt arbete, börjar vänja sig vid och göra sig förtrogna med det nya tillståndet. Även här är vår uppgift att hjälpa dem och tillmötesgå de element, som så småningom själva närmar sig oss. I industriförbunden, genom industriförbunden, genom det gemensamma organisationsarbetet kan hjärnans och handens av kapitalismen splittrade arbetare åter enas.

§ 102. Produktionens sammansmältande med vetenskapen.

Produktivkrafternas utveckling fordrar produktionens sammansmältande med vetenskapen. Även den storkapitalistiska produktionen använde i mycket hög grad vetenskapen för produktionen. De amerikanska och tyska anläggningarna förfogade över speciella laboratorier, där vetenskapsmän satt hela dagarna och uppfann nya metoder, nya apparater etc. Allt detta skedde i den privatkapitalistiska profitens intresse. Även vi måste nu organisera denna sak, men ställa den i *hela det arbetande samhällets tjänst*. Uppfinnaren förr gjorde sina uppfinningar hemliga; de tjänade kapitalistens profit; hos oss åter behåller intet företag sina uppfinningar hemliga för andra företag.

Sovjetmakten har vidtagit en hel rad arrangemang i detta avseende: ett antal vetenskapliga institutioner av teknisk och ekonomisk natur har grundlagts, laboratorier och försöksstationer av olika slag organiserats, vetenskapliga expeditioner har föranstaltats (bl. a. har upptäckts skiffer- och naftalager, man har uppfunnit en metod att få socker ur sågspån o. s. v.), man har bokfört de i republiken förefintliga vetenskapliga krafterna och anvisat dem arbete.

Vi saknar mycket, vi saknar det nödvändigaste i dessa avseenden, allt från bränsle till finare vetenskapliga instrument. Men vi måste bli fullt på det klara med hela nödvändigheten av detta arbete och efter förmåga befordra vetenskapens fortsatta sammansmältning med tekniken och med produktionens organisation. Kommunism betyder riktigt, förnuftigt, följlaktligen *vetenskapligt* uppbyggd produktion. Vi kommer därför att med alla medel söka lösa problemet att inrätta produktionen vetenskapligt.

Litteratur: *N. Osinski:* Socialismens uppbyggande. *W. P. Miljutin:* Den ekonomiska utvecklingen och proletariats diktatur. *Densamme:* avhandlingar i tidskriften Folkhushållningen 1919. *Åttonde partikongressens protokoll.* (Debatten om programmet.) "*Kapitalismens upplösning och kommunismens uppbyggande.*" *I. Stepanoff:* Från arbetarkontroll till arbetarförvaltning. Arbetena av första och andra allryska kongresserna av *folkhushållningsråden*. *T. Ziperovitsj:* Syndikat och truster. *T. Tomski j:* Avhandlingar om fackföreningsrörelsen i Ryssland (i tidskriften *Kommunistiska Internationalen*); *fackföreningskongressens* arbeten; avhandlingar i *metallarbetarnas fackblad*. *A. Holzmann:* Arbetsnormering. *N. Lenin:* Det stora initiativet.

Trettonde kapitlet: Lanthushållningens organisation.

§ 103. Agrarförhållandena i Ryssland före revolutionen. – § 104. Agrarförhållandena efter revolutionen. – § 105. Varför tillhör framtiden den socialistiska stordriften? – § 106. Sovjetbruken. – § 107. Städernas agrarhushållning. – § 108. Kommunen och arbetargrupperingarna (artjels). – § 109. Gemensamt jordbruk, – § 110. Den agrariska kooperationen. – § 111. Statens odling av trädan, mobilisering av agronomkrafterna, låneinstitutioner, förbättring, cirkulation. – § 112. Understöd åt bondejordbruket. – § 113. Industrins förening med lanthushållningen. – § 114. Kommunistiska partiets taktik gentemot bönderna.

§ 103. Agrarförhållandena i Ryssland före revolutionen.

Redan före revolutionen var vår lanthushållning en bondehushållning. Efter oktoberomvälvningen, efter storgodsens avskaffande blev vår lanthushållning nästan uteslutande en bondehushållning och smådrift. Under sådana förhållanden hade det kommunistiska partiet oerhörda svårigheter att övervinna i kampen för den kollektiva stordriften. Men denna kamp är i full gång och ger t. o. m. redan i sin svåraste period, i sin början, några resultat.

För att få klart för sig förhållanden och betingelser, under vilka kommunisterna nödgas förverkliga sitt program på landsbygden (i byarna), är det nödvändigt att ta del av några siffror över vår lanthushållning före revolutionen och den förändring denna medförde. Före revolutionen fördelade sig egendomen på europeiska Rysslands landsbyggd på följande sätt:

Statsjord 138,086,168 desjatiner (1 desjatin = 1 hektar)

Bondejord 138,767,587 desjatiner. Privatpersoner och institutioner 118,338,688 desjatiner.

Nästan all statsjord bestod antingen av skogar eller var eljes i sitt dåvarande tillstånd obrukbar i jordbrukshänseende. Vad beträffar privatpersoners och institutioners jord, var den av följande slag:

Storgods	101,735,343	desjatiner
Apanage	7,843,115	„
Kyrkogods	1,871,858	„
Kloster	733,777	„
Stadsegendom	2,042,570	„
Kosackjord	3,459,240	„
Annat	616,885	„

Vad bondejorden beträffar, fördelade den sig enligt statistiken av år 1905 på 12,277,355 går dar, d. v. s. 11,37 desjatiner för varje gård. Givetvis döljes bakom detta tal ”armodet” (de fattigaste ryska bönderna) i de centrala guvernementens bondemajoritet av de stora obebyggda markerna i de yttre guvernementen. I själva verket omfattade normalgården för den forne livegne, som utgör majoriteten av våra bönder, 6,7 desjatiner. I några guvernement och kretsar sjönk siffran t. o. m. till hälften. Inemot år 1916 översteg antalet bondgårdar 15 miljoner (15,492,202) men antalet självvägande bönder ökades högst obetydligt. ”Lantarmodet” ökades mer.

Men då statens jord i ringa utsträckning är ägnad för odling, kunde bondeklassen utvidga sin besittning endast på bekostnad av den nämnda gruppen ”privatpersoner och institutioner”.

Av privatpersonerna måste i främsta rummet godsägarna, som ägde 53,169,008 desjatiner, köpmännen, de rika bönderna, bolag och kooperationer av borgerlig ockrartyp släppa till av sin jord. Privategendomen över 200 desjatiner räknade 82,841,413 desjatiner. Kooperationerna ägde 15,778,677. I denna riktning måste böndernas revolution gå till angrepp. Vad institutionerna angår måste bönderna framför allt göra anspråk på kyrko-, kloster- och delvis apanagejord.

§ 104. Agrarförhållandena efter revolutionen.

Den privata lantegendomen, framför allt den stora, var före revolutionen, i oerhörd grad skuldsatt. Över 60 miljoner desjatiner var förpantade för 3,497,894,600 rubel. Med andra ord, godsens verkliga ägare var ryska och utländska banker. Därav förklaras, varför de olika försoningspartierna med socialrevolutionärerna i spetsen ropar så högt om gratisöverlämnande av all jord till bönderna, men drar sig feget tillbaka eller skjuter upp konfiskerandet så snart det blir tid att omsätta kravet i handling. Endast och allenast kommunisternas-bolsjevikernas parti, som inte kände några andra beröringspunkter med kapitalet än kampen på liv och död, understödde i motsättning till försoningssocialisterna den mot godsägarna riktade bonderevolutionen ända till dess slut. Denna revolution fick sitt uttryck i lagen genom agrardekretet, som vid andra sovjetkongressen föreslogs av kommunistiska partiet och där antogs.

Enligt detta dekret och den av tredje kongressen antagna grundlagen om lantegendomen, förklaras privategendomen till jorden upphävd, hela republikens jord står till allas förfogande, som vill bruka den genom eget arbete (utnyttjandet inskränkes varken av nationalitet eller statsmedborgarskap). Jorden fördelas lika efter huvuden i ett mått som inte överstiger arbetsnormen. Vidare blev enligt bestämmelserna om den socialistiska jordfördelningen all republikens jord förklarad för hela arbetar- och bondestatens egendom med högsta förfoganderätt över jorden.

Resultatet av den genom lagstiftningen fixerade agrarrevolutionen blev en fullständig omvälvning av Rysslands agrarförhållanden och en del förändringar fortgår ännu.

Framför allt upphävdes för hela Stor-Rysslands område all äganderätt till stor eller liten jord-egendom. De rikaste böndernas lotter jämställdes med de medelstoras.

”Armodets” och de jordfattiga böndernas besittning höjdes till normalmåttet för alla – och dessutom fick dessa inventarier och kreatur från godsen.

Vad beträffar utjämningen efter huvuden i olika kommuner, kretsar och guvernement, är denna ännu inte avslutad och kan inte på länge bli det.

För närvarande är det inte möjligt att konstatera ett definitivt resultat av revolutionen i agrarförhållandena, men i stort är läget så: Nästan hela åkerjorden, såväl den stora som den mindre egendomen, övergick till bönderna. Det lyckades sovjetmakten behålla i sin hand endast inemot 2 miljoner desjatiner. Bönderna fick likaledes en del av stadsjordarna. Även alla kyrko-, kloster- och delvis statsjordar övergick i böndernas besittning. Sammanlagt fick bönderna bara av privatjord 40 miljoner desjatiner.

Utom sovjetegendomarna och sockerfabrikernas jord förblev till förfogande för sovjetmakten nästan samtliga förutvarande statsjordar och de privata jordägarnas nationaliserade skogsmarker.

På detta sätt har ryska kommunistpartiet tvungits att under de ogynnsammaste förhållanden kämpa för socialismen i lantushållningen. Den övervägande delen av jorden, vilken faktiskt befinner sig i statens hand, är olämplig för odling. Den största delen åter av den för odling lämpliga jorden befinner sig i de självständiga småböndernas händer.

Men hur ogynnsamma än villkoren för lantushållningens socialisering i Ryssland må vara, hur hårdnackat motstånd den småborgerliga hushållningen än må göra, framtiden i böndernas Ryssland tillhör dock endast och allenast den socialistiska stordriften.

§ 105. Varför tillhör framtiden den socialistiska stordriften?

Den kapitalistiska stordriften besegrade den lilla hantverkar- och bondehushållningen, vilket givetvis försiggick fortare och tydligare i industrin än i lantushållningen. Den kommunistiska hushållningen är mer lönande och mer produktiv än den kapitalistiska och så mycket mer då överlägsen den lilla lantushållningen. Detta måste nu på åskådligaste sätt bevisas.

Framför allt måste under den socialistiska lantbrukshållningen hela republikens jord så indelas, att i varje rayon, krets o. s. v., allt efter jordens kvalitet och egenskaper odlas spannmål, grönsaker, fodermedel och industriella växter (hampa, lin, rovor, solblommor o. s. v.), där vederbörande växts odling, tack vare jordförhållandena, är fördelaktigast. Detta måste jordbruksvetenskapen fastställa.

Med genomförandet av en allmän vetenskaplig plan för hela landets parcellering kommer avkastningen att stiga, även om för övrigt de gamla förhållandena blir bestående.

Först i den medelstora och stora hushållningen (i den senare lättare än i den förra) kan flerfältssystemet införas. Vid cirkulationshushållning sparas mer på odlingsområde. Hos våra bönder med deras trefältshushållning ligger årligen nästan en tredjedel av deras jord i träda.

Att driva en regelrätt cirkulationshushållning med flerfältsodling är nästan omöjligt för bonden, då han driver individuellt bruk (har för litet land) och desto mindre då kommunens mark är indelad i smålotter.

I stordrift går jorden varken i hörn eller diken förlorad. Däremot tappar våra smärre bönder hundratusentals desjatiner bara för diken. Enligt beräkningar förlorar våra bönder bara på dikena 60-80 miljoner pud spannmål.

Huvudkällan till jordens fruktbarhet är gödningen. Stordriften är i stånd att hålla mer horn kreatur (och klarar sig också med mindre antal hästar), följaktligen har den också mer tillgång till stallgödsel. För stordriften är det fördelaktigare att skaffa konstgödning eller själv producera några arter av dylik, vilket är omöjligt för smådriften.

Största svårigheten är att plöja i rätt tid, djupt och billigt (d. v. s. med minsta möjliga arbete). Här är den mindre bonden en riktig dvärg i jämförelse med den stora socialistiska hushållningen (och t. o. m. i jämförelse med den storkapitalistiska). Den billigaste, snabbaste och djupaste plöjningen sker med en tractor. På smala småbruksremsor kan man inte arbeta med en dylik. Men även med en enda tractor är det mindre fördelaktigt att arbeta än med grupper om 8-10 tractorer på en gång.

Samma är förhållandet med andra stora arbetsparande maskiner. Ångtrösk- och slåttermaskiner är också bara användbara i stordrift.

Slutligen kan arbetsredskapen fullständigt utnyttjas först i stordriften. Så utnyttjas en hästplog tillfullo på 27 desjatiner åkermark, radsånings-, slåtter- och tröskmaskiner på 63, ång- tröskverk på 225 och ångplog på 900 desjatiner. Redan bruket av ångplog och tractor höjer jordens avkastning vid eljes lika förhållanden med en tredjedel.

När ett jordbruk är tvunget att klara sig med hästkraft, så har stordriften också här sina fördelar, emedan i detta varje häst betjänar ett större antal desjatiner. Det är beräknat, att stordriften behöver två å tre gånger mindre antal hästar för en bestämd areals brukande.

Elektriciteten kan brukas endast i stordriften. Vidare förslår ett stort stall bättre än hundra små dåliga, ett stort kök löner sig bättre än hundra små usla, o. s. v.

Lönande kreatursavel är möjlig endast med stordrift.

Men de största besparingarna görs på arbetskraften, d. v. s. man får möjlighet att förkorta lantmannens arbetstid till hälften eller tredjedelen, utan att avkastningen av jorden minskas – tvärtom höjes denna tre fyra gånger. Här ett exempel:

Enligt senaste räkningen år 1916 fanns i Ryssland 71,430,000 desjatiner odlingsbar jord. Om vi antar att denna yta odlas en gång om året (i själva verket är, som lantbrukaren vet, detta ej fallet), så måste bönderna för att plöja denna yta mobilisera hela sin arbetskraft, d. v. s. 20 miljoner människor och alla kreaturen. Men för att bearbeta denna yta med tractorer (en tractor plöjer pr dag 8-10 desjatiner, vid oavbrutet arbete mer) räcker det med 1 miljon. En 20-faldig besparing

alltså. (Givetvis måste man också, utom de arbetare som betjänar tractorena, räkna med den arbetskraft, som tillverkat dessa och den som producerat oljan till dem m. m., och fördela allt detta på desjatiner. Då blir fördelarna mindre, men stora nog ändå.)

Om man i stället för 100 måltider i 100 kök tillreder en enda i byns gemensamma kök, så blir 90 köksor av 100 överflödiga och kan användas till mycket nyttigare arbete, och de återstående får lättare arbete.

Det kommunistiska partiets uppgift är därför att med alla medel arbeta för ett fullkomligare, d. v. s. kommunistiskt jordbruk, som vore i stånd att befria lantbefolkningen från ett barbariskt kraftslöseri i små dvärghushåll, från barbarisk odling av jorden, från en barbarisk asiatisk kreatursavel och från de barbariska småköken.

Men vilka medel vill då det kommunistiska partiet skrida till förverkligande av sitt höga mål? Det finns flera vägar. Vi börjar med den allra kortaste.

§ 106. Sovjethushållningen.

Vid tiden för exproprieringen av godsägarjorden, år 1917, utplundrades många gods med hög kultur, där man drev ett mönsterjordbruk, hade en ädel kreatursbesättning och komplicerade lantbruksmaskiner. En del av godsens räddades genom att i tid omhändertogs av sovjets. Dessa gods, som övertogs av sovjets, fick namnet sovjetbruk. Dessutom upptogs bland sovjetbruken samtliga gods, som inte kunde helt delas bland bönderna, då dessa redan ägde lotter.

Sovjetbruken är de enda möjliga platser, där stora socialistiska mönsterjordbruk med alla dylikas fördelar kan skapas. Endast genom sovjetbruken kan vi i själva verket påvisa för bönderna all den stora kollektiva lantbrukshushållningens fördelar.

I sovjetbruken kan vi införa en riktig cirkulation och i praktiken bevisa alla treskiftets nackdelar.

I sovjetbruken kan vi sätta in alla lantbruksmaskiner, även de mest komplicerade.

Sovjetbruken är de enda jordbruk där de ädla kreatursbesättningarna räddas från förintelse och förökar sig. Endast genom parning med sovjetbrukens rasboskap kan böndernas kreatursbesättningar förbättras. I sovjetbruken är det lättast att anlägga mönsteråkrar och genom sortering förbättra utsädet. Redan nu skiljer sorteringsmaskinerna ut det bästa utsädet ur sovjetbrukens spannmål men de sorterar också utsädet åt grannbönderna.

Av sovjetbruken organiseras lantbruksskolor, hålles föredrag över jordfrågor, planeras lantbruksutställningar o, s, v.

Vid sovjetbruken upprättas verkstäder för redskapsreparation, först för det egna hushållet och så för hjälp åt de omgivande byarna.

Kommunistiska partiets uppgift är att var så är möjligt utöka sovjetbrukens antal och yta (om möjligt utan att kränka böndernas intressen), att så småningom i dessa sammanföra republikens bästa avelsdjur, att företa den fullkomligaste tekniska bearbetning av lantbruksprodukterna, att avskaffa byråkratismen och en hushållning, som vill se sovjetbruken förvandlade till en sorts kloster, som endast sysslar med sina egna anställdas och arbetares självförsörjning, utan att ge sovjetstaten något; utleta en kvalificerad arbetarstam, som inte bara är i stånd att skapa arbetskontroll, utan också så småningom övergå till godsens förvaltning av arbetarna själva, väcka grannböndernas intresse för sovjetbruken, dra med dem i debatten av sovjetbrukens hushållningsplaner och få dem att betrakta sovjetbruken som hela den arbetande befolkningens gemensamma sak. Antalet sovjetbruk var hösten 1919 3,536 med en odlingsbar areal (skog oräknad) av 2,170,000 desjatiner.

§ 107. Städernas agrarhushållning.

Med den fruktansvärda kris i näringshänseende, som är en naturlig följd av kriget och revolutionen, spelar för stadsproletariatets räddning från att dö ut en riktigt ledd agrarhushållning från städernas sida en stor roll. Denna hushållning börjar göra sig gällande och den har en stor framtid. Närmaste uppgift för den municipala lanthushållningen är säkerställande av en tillräcklig areal för varje stad till ett riktigt bruk i stor skala. Före revolutionen ägde våra städer över 2 miljoner desjatiner jord. Största delen av denna areal, som var upptagen av byggnader, betesplatser, parker, grönsaksland o. d., befinner sig ännu i städernas besittning. En del av åkerjorden övergick till bönderna och är nu förlorad för städerna. Det är nödvändigt att dessa områden återges till städerna, ja, dessutom måste för dessas räkning exproprieras alla områden kring städerna som blir nödvändiga för ett planmässigt och utvidgat bruk.

I några städer tog redan år 1919 sovjets agraravdelningar grönsaksodlingarna omhand och erhöll en kvantitet grönsaker, som räckte till för hela stadsbefolkningens förplägnad under året. På denna väg måste vi fortskrida. Det är nödvändigt att varje stad har till sitt förfogande så mycken jord för grönsaksodling som kräves för att förse hela stadsbefolkningen med grönsaker. Det är av vikt, att varje stad har ett mejeri, som åtminstone kan garantera mjölk för alla sjuka och alla barn och även förfogar över tillräcklig areal för att odla foderväxter. Med en väl ledd agrarhushållning från städernas sida kan städerna försörjas inte bara med potatis och kål, utan också med gröpe, hirs etc. Man kan på egen bekostnad försörja alla stadens hästar, vilket är fördelaktigt för det lätta genomförandet av åkerirörelsens nationalisering. Utom för de största städerna kan detta program (så vitt det inte ställer sig den utopiska uppgiften att försörja hela stadsbefolkningen med spannmål) praktiskt genomföras i alla republikens städer, som erfarenheten redan lärt, inom loppet av ett år.

Men stads-sovjetbruken har betydelse också i två andra avseenden. För det första för utnyttjandet av de väldiga mängder av gödningsämnen, som staden producerar i form av sopor, avfall och exkrementer. För närvarande går dessa gödningsämnen mestadels fullständigt förlorade. För det andra för industrins förening med lantbruket. En viss del av stadsbefolkningen kan inom nästa år utan skada för industrin delta i jordbruksarbetena just på storstädernas jordbruksområden.

Sovjetbruken och städernas agrarhushållning måste inte bara spela rollen av mönsterbruk utan också avgjort bidra till att mildra näringskrisen. Erfarenheten har lärt att i de mest kritiska tiderna, omedelbart före den nya skördens bärgande, så länge ännu inte bönderna börjat eller först börjar tröska säden, det just var sovjetbruken som räddade situationen. Den första spannmålen av den nya skörden 1918 och 1919 levererades av sovjetbruken. Denna sovjetbrukens roll kommer i framtiden att bli än betydelsefullare. När hela sovjetbrukens areal blir odlad, blir sovjetrepubliken i stånd att av dem erhålla nästan hälften av den spannmål, som är nödvändig till att Lära städernas arbetare och anställda, och löses på så vis delvis från sitt beroende av bönderna.

§ 108. Kommunen och arbetsgrupperingarna (artjels).

Sovjetbruken kan i framtiden växa endast på bekostnad av de jordbruk, som för närvarande ligger i träda i gränsområdena, eller på bekostnad av de ärariska jordar, som på melioreringsväg (d. v. s. förbättring, röjning, dränering o. s. v.) kan tillföras odlingen. Vad åter hela vårt lantbruk som helhet beträffar, kan detta först bli socialistiskt när böndernas hushållning kommer att gå socialiseringens väg. Av sovjetbrukens föredöme kommer bönderna att inse den stora gemensamma driftens företräden. Men för sig själva kan bönderna dra nytta av dessa fördelar först genom att förena sig till kommuner och arbetsgemenskaper (artjels). I det kapitalistiska samhället skedde vanligtvis övergången från smådrift till stordrift genom att den mindre egendomsägaren gick under och proletariserades. I det socialistiska samhället kan den stora gemenskapen bildas ur den mindre först genom förening av flera småbruk.

Bland bönderna i Ryssland har orden "artjel" och "kommun" nästan samma betydelse. Många kommuner kallar sig artjels därför att bonden inte gärna hör ordet kommun och fruktar det, om han är tvungen att bygga upp kommunen i praktiken. I allmänhet består skillnaden mellan kommun och artjel i att artjel är endast en produktionsförening (arbetsgemenskap), kommunen åter inte bara en produktions- utan också en konsumtionsförening (inte bara arbets- utan också fördelnings- och förbrukningsgemenskap).

Antalet kommuner och artjels stiger raskt i Sovjet-Ryssland. De sista siffrorna är från år 1919:

	Antal	odlingsbar jord
Kommuner	1901	inmot 150,000 desjatiner
Artjels	3698	
Sammanslutningar för gemensam odling	668	480,000 "

De anförda siffrorna visar, att rörelsen till förmån för kommun- och artjelbildande har masskaraktär och att denna rörelse breder ut sig och växer. Dessa siffror visar också föreningssättets svaga sida. Framför allt är kommunernas genomsnittstorlek ringa. Vi har för oss inte en övergång från smådrift till stordrift, utan till medelstor eller i bästa fall lite därutöver. Till följd härav kan kommunen varken ge sina medlemmar eller grannbefolkningen bevis på sitt systems fördelar gentemot stordriften. På en areal av några desjatiner kan inte alla maskiner utnyttjas till högsta bärighet och inte heller cirkulationshushållning organiseras. Men även vad som vinner genom föreningen till medelstor drift har en oerhörd betydelse. Fördelen med arbetsfördelning utnyttjas, en del av kvinnorna blir befriade från köksarbetet och kan hjälpa till att fortare avsluta alla andra arbeten, det erbjudes möjlighet att klara sig med ett mindre antal hästar, alla arbeten blir utförda i rätt tid, jorden blir bättre bearbetad och slutligen blir skörden bättre än på böndernas små åkerlappar.

Den besparing av arbetskrafter, som kommunen vinner, yttrar sig redan däri, att flertalet av dessa kan företa sig en hel del arbeten av icke direkt jordbrukskaraktär, bygga kvarnar, grundlägga arbets-, hem- och reparationsverkstäder m. m.

Nästa steg på vägen till socialismen kan kommunerna ta endast genom vidare sammanslagning och förening.

Detta kan ske genom sammanslagning av två grannkommuner, eller så att en kommun utökas genom att uppta några dussin nya medlemmar från grannbyarna eller genom att sammansmälta en eller flera kommuner med ett i grannskapet beläget sovjetbruk.

Kommunistiska partiets viktigaste uppgift på landsbygden består för närvarande i att höja upp hela den mindre bondehushållningen på en högre nivå, att börja med på den medelstora hushållningens. Det finns hopp om, att produktivkrafternas vidare utveckling på landet kommer att slå in just på den vägen. Den proletära staten kan ej blott genom en planmässig agitation i ord och gärning (sovjetbruk) utan också genom att lämna alla materiella fördelar åt uppstående gemensamhetshushåll (penningsunderstöd, utlämnande av utsäde, kreatur, inventarier och meddelande av praktiska råd) påskynda denna process.

§ 109. Gemensamt jordbruk.

Kommunen är en intim förening av bondeelement inte bara för arbetssyften, utan också för fördelning och kooperativ gemensamhetshushållning. Men det gemensamma jordbruket är en mindre intim, en lösare förening än artjels och även en mer tillfällig. En viss bygemenskap, som till följd av inre tvistigheter inte kan sammansluta sig till en kommun och av samma skäl inte heller kan bilda en artjel, kan dock arrangera gemensam plöjning utan att binda deltagarna. Till slut blir så allt vid det gamla, med ett mycket viktigt undantag: den gemensamma marken delas inte i småremsor, utan odlas gemensamt. Varje gård behåller sin grönsaksträdgård, varje bonde behåller sin egendom, men hans maskiner och hästar arbetar en viss tid för hela byn.

De av centralexecutivkommittén antagna bestämmelserna om den socialistiska jordfördelningen har också förutsett detta fall av mest primitivt gemensamhetsbruk. Fördelarna med denna föreningsform ligger däri, att varje bonde behåller sin fulla handlingsfrihet i allt, utom själva arbetsprocessen; därför kan han lättare gå med på en sådan förening och behöver inte alls riskera sin självständighet. För övrigt medför denna gemensamhetsodling en massa fördelar: möjligheten till cirkulationshushållning, arbetsredskapens fulla utnyttjande, hjälp åt arbetarfamiljerna, som inte har några redskap och kreatur.

Det är att vänta, att det gemensamma jordbruket såsom första stadium av en kollektiv hushållning kommer att finna den vidaste utbredning i de ryska byarna. Vi har redan uppgifter, att skördeåret 1919 en dylik odling ägt rum på flera håll. Mycket stora kommuner indelades i tiondelar och odlade gemensamt jorden. I somliga fall odlades på detta sätt en del av det gemensamma området.

§ 110. Den agrariska kooperationen.

Redan före revolutionen fanns bland de ryska bönderna i stor utbredning kooperativa företag till gemensamt bearbetande av olika lantbruksprodukter. Hit hörde de kooperativa osttillverkningsarna och mejerierna utbredda huvudsakligen i de norra guvernementen och längs övre Volga. Vidare olika artjels och kamratliga sammanslutningar till primär linbearbetning, melassproduktion, torkning av grönsaker, prässning av hö etc. Sovjetmakten ger dessa organisationer allt understöd. Det är kommunistiska partiets uppgift att influera byns arbetande lager till att bilda sådana kamratliga gemenskaper, till att utvidga dessa och förbättra deras arbetsmetoder och att samtidigt med alla medel bekämpa alla småkapitalets försök att förskansa sig i sådana artjels till kamp mot sovjetmakten och den socialistiska stordriften.

§ 111. Statens odling av trädan, mobilisering av agronomkrafterna, låneinstitutioner, förbättring, cirkulation.

Den oerhörda ödeläggelse, som kriget medfört i lantbruket, gör att betydande områden kommer att länge ligga för fädot. Den proletära staten kan inte tillåta, att odlingen ligger för fädot, medan i städerna och de mindre produktiva guvernementen råder en allvarlig näringskris. Därför övertar sovjetstaten dessa områdets uppodlande och de kommer allt framgent att tillhöra staten. Denna åtgärd har särskilt betydelse i de trakter, som flera gånger var skådeplats för medborgarkrigets härjningar, enär byarnas ockrarelement här ofta lämnar sin jord och avtågar med fienden. Lika stor betydelse har den genom statens försorg vidtagna inbärgningen av skördar, som ägarna lämnat, eller sådana, som ägarna ej med egna krafter kan bärga.

Rysslands mycket efterblivna jordbruk kan lyftas endast genom en rad beslutsamma och revolutionära åtgärder. En sådan åtgärd är *mobilisering av i jordbruk skolade krafter*, d. v. s. alla utlärdas jordbrukares inkallande till tjänsteplikt. Agronomer har det alltid funnits ont om i Ryssland. Men för närvarande är denna brist på skolade jordbrukare särskilt kännbar på grund av jättearbetet vid jordbrukets ombyggande och strävanden att höja produktivkrafterna. Mobiliseringen av agronomkrafterna blir ungefär detsamma som en socialisering av jordbrukskunskapen, som sakkunnigast förvaltas av staten.

Det imperialistiska kriget gjorde det omöjligt för Ryssland att få lantbruksmaskiner från utlandet. Vår egen fabrikation av dylika kunde inte fylla behovet i landet, och många maskiner, däribland de värdefullaste och mest komplicerade, fick vi från Tyskland, Sverge och Amerika. Samtidigt sjönk vår egen produktion av lantbruksmaskiner på grund av brist på metaller, bränsle och annat material ned till ett minimum. Allt detta förde till stor brist på jordbruksredskap.

Med det oerhörda behov av maskiner och det ringa förråd därav, som står den proletära staten till förfogande, är den riktiga fördelningen av redskap och dessas fullständiga utnyttjande av största vikt. Detta utnyttjande är omöjligt om privatägandet till dessa föremål ska bibehållas, därför att

maskinerna då blir stående outnyttjade en tid hos sina ägare medan grannarna varken kan bruka jorden eller bärga skördarna.

För att mest hjälpa de redskaplösa elementen i byarna och samtidigt så fullständigt som möjligt utnyttja redskapen, får denna inte förbli i privatbesittning, utan måste genom *låneinstitutioner* endast ställas de behövande till förfogande som lån. Med andra ord: de för bönderna bestämda inventarierna, vilka fördelas på bestämda rayoner (by, kommun, krets), säljes inte till de enskilda bönderna utan ställes till förfogande för att användas viss tid och betalas efter viss taxa till täckande av utgifterna. Sådana nederlag heter *låneställen*. Där förvaras inventariet, sedan det efter arbetets slut iordningställts, där låneställena är väl organiserade kan det också repareras. Dessa låneställen existerar och verkar redan, om än naturligtvis ännu mycket ofullkomligt. Sovjetmaktens uppgift måste bestå i att se till, att alla för byn bestämda lantbruksmaskiner i möjligaste mån och alla komplicerade maskiner utan undantag endast förekommer på låneställena. Endast härigenom säkerställes ett fullständigt utnyttjande av inventariet under hela tiden det varar, fränsett att det hjälper de fattiga, som inte har några medel, att köpa en maskin som privategendom. Till låneställena måste också avlämnas det inventarium, som beslagt tagits hos byockrarna. Till sist kommer ett storstilat organiserat system med fournering av inventarier genom låneställena långsamt men säkert att leda till nationalisering av de viktigaste lantliga produktionsredskapen och följaktligen – fränsett den omedelbara hjälpen åt bondehushållningen – befördra denna socialisering. I ryska proletärmaktens agrarprogram måste *förbättring* inta en av de viktigaste platserna. I sovjetmaktens händer befinner sig några miljoner desjatiner, som ännu inte lämpar sig för odling, men som kan bli användbara efter några inte alltför stora arbeten med röjning, torrläggning, dränering (uttorkning medels underjordiska rör och kanaler), konstbevattning o.s.v.) Lika trånga som gränserna är för upprättande av sovjetbruk på de redan odlade arealerna, lika gränslösa är de arealer, som vårt unga socialistiska jordbruk kan på förbättringens väg tillkämpa sig av naturen.

Arbetena på jordens förbättrande är de viktigaste offentliga arbeten, som sovjetmakten har att organisera och för vilka i främsta rummet måste utnyttjas alla parasitära samhällslager.

I vårt program saknas denna punkt, men det är nödvändigt att stanna länge vid den, ty sovjetmakten kommer förr eller senare att nödgas praktiskt befatta sig därmed, vilken odlingspolitik den än följer.

Trots den stora egendomens uppdelning är jordbristen redan kännbar i många guvernement. Men samtidigt finns det i våra gränsområden ännu väldiga områden fri jord. En vandring från centrum ut i omkretsen är oundviklig inom den närmaste framtiden. Det blir den proletära statens uppgift att se till, att utvandrarerna till dessa trakter inte slår sig ned på enstaka platser och driver smådrift, utan att förbereda allt för dem, så som det är fördelaktigt för den kommunistiska stordriften (gemensamma byggnader, gemensamma odlingar, indelade för flerfältssystem, komplicerade maskiner o. s. v.).

§ 112. Understöd åt bondejordbruket.

Sovjetbruken, kommunerna med artjels och alla ovan anförda åtgärder kan höja lantarbetets produktivitet och avkastning genom organiserandet av kollektiv stordrift. Detta är den enda säkra och snabba vägen, som för oss direkt till målet. Men vilka resultat vi än kommer att få på denna väg med organiserandet av sovjetbruk och kommuner, småbönderna kommer dock länge att finnas och ännu länge utgöra den överväldigande formen av Rysslands jordbruk, såväl i fråga om arealen bearbetad jord som också i fråga om kvantiteten produkter som kan erhållas. Nu blir frågan: hur ska man kunna hjälpa denna bondehushållning att höja avkastningen fastän den alltjämt kvarblir i sin småborgerliga begränsning?

Vårt program anger en hel rad åtgärder, som sovjetmakten kan vidta till småböndernas hjälp. Sådana åtgärder är:

För det första hjälp genom parcellering. Grundfelet i vår ryska by, ett fel som våra bönder själva alltmer oroas av, är sammangyttringen och de långa åkerremorna. Mycket ofta gränsar en kommuns grönsaksodling till en annans jord. Många lotter ligger 7-10 verst (1 verst = 1 km.) från bostadshusen och förblir ofta oodlade. För att avskaffa sammangyttringen och åkerremorna har bland bönderna börjat en elementär vandring till nybyggena i syfte att förändra den föråldrade bostadskartan, som efter storgodsens omdelning mestadels inte längre stämmer med den nya uppdelningen. I den mån som vandringen till nybyggena är en kamp mot sammangyttringen och åkerremorna och en förutsättning för en kulturellt högre hushållning och i den mån bönderna överhuvud behöver hjälp vid parcelleringen, måste sovjetmakten komma dem till hjälp med sina geometer och agronomer.

Den ryske bonden odlar mestadels alltjämt samma sädeslag till förmalning, medan vid användande av sorterat utsäde under för övrigt lika betingelser en betydligt högre skörd kan ernås. Detta utsäde kan bönderna endast få genom staten, ty endast den är i stånd att inköpa detta i utlandet eller ställa till förfogande det lilla utsädesförråd, som finns i sovjetbruken.

Böndernas kreatur har starkt reducerats och försämrats. Det måste ovillkorligen åstadkommas en förbättring. För närvarande är allt som finns kvar i Ryssland av värdefullt avelsmaterial samlat i sovjetbruken och sovjetmejerierna, eller hålles av sovjetorganen redo för betäckning. Genom att organisera ett avelscentrum i varje sovjetbruk, som driver kreatursavel, och genom planmässig fördelning av handjuren på rayonernas betäckningsställen är staten i stånd att bli ett starkt stöd åt böndernas kreatursavel.

Det stora flertalet av våra bönder saknar en hel del av de mest grundläggande och viktiga lantbrukskunskaper. Utbredningen av dylika kunskaper måste redan den medföra förbättring i jordens behandling. Utom föredrag över jordbruksämnen, vilka de agronomiska rayonställets agronomer är förpliktigade att hålla, uppnås detta mål också genom en rad föredrag i sovjetbruken, arrangerande av korta kurser, mönsterbruk, lantbruksutställningar, utgivande av populär agronomisk litteratur o. s. v.

Utom spridning av lantbrukskunskaper måste sovjetmakten också garantera bönderna den omedelbara agronomiska hjälpen. Så fattiga vi är på agronompersonal gav dennas mobilisering resultat redan i det hänseendet, att agronomen, som förr nästan uteslutande betjänat godsägarna, nu också arbetar i böndernas intresse. Även måste sovjetmakten i allt vidare mån skola agronomkrafter ur böndernas egen krets. Utom genom att öka antalet lantbrukskurser och skolor uppnås detta under den närmaste tiden lättast genom föranstaltande av specialkurser för de mest begåvade medlemmarna av kommuner och artjels. På så vis utbildas ett avantgarde av skolade jordbrukare ur böndernas egna led.

En oerhört stor betydelse för bondeklassen har i nuvarande ögonblick möjligheten att kunna reparera det slitna materialet. Inga små privatverkstäder är under den nuvarande bristen på järn i stånd att besörja alla nödiga reparationer. Endast staten kan organisera denna sak på tillbörligt sätt, genom att utvidga sovjetbrukens verkstäder eller genom att skapa ett planmässigt organiserat nät av verkstäder, särskilt avsedda för reparation av böndernas redskap.

Miljoner desjatiner bondejord är olämplig för annan odling, men duglig till god åkermark. Detta underlåter å ena sidan därför, att sådana arbeten vanligtvis är för svåra för en enda kommun, å andra sidan därför, att bönderna ej är förtrogna med förbättringsmetoderna. På detta område kan därför den proletära statens hjälp vara av särskilt värde, och den yttrar sig också redan faktiskt, trots medborgarkriget, i en hel del trakter.

Pr desjatin gav skörden åren 1901-10 i olika länder följande resultat:

	Råg	Vete	Korn	Havre	Potatis
Danmark	120	183	158	170	–
Holland	111	153	176	145	1,079

England	–	149	127	118	908
Belgien	145	157	179	161	1,042
Tyskland	109	130	127	122	900
Turkiet	98	98	117	105	–
Frankrike	70	90	84	80	563
Förenta Staterna	67	64	93	74	421
Ryssland	50	45	51	50	410

Trots att Rysslands jord är betydligt bördigare än Västeuropas står vi alltså allra sist ifråga om avkastning. Vi får av varje desjatin $3\frac{1}{2}$ gånger mindre havre än man får i Danmark och Belgien, korn får vi fyra gånger mindre än Danmark och tre gånger mindre än Tyskland, råg tre gånger mindre än Belgien. T. o. m. Turkiet lämnar pr desjatin bondeåker dubbelt så mycket av olika produkter.

Tilläggas måste ytterligare, att den ryska bondejordens avkastning är ännu lägre än det framgår av tabellen, ty denna medelsiffra omfattar allt åkerbruket, alltså även godsägarnas, där avkastningen var upp till $2\frac{1}{2}$ gång högre än böndernas.

Bönderna kan alltså, utan att utvidga sin areal, bärga en 2-3 gånger större skörd, om vi övergår från farfars odlingsmetoder till de nya fullkomnade.

§ 113. Industriens förening med lanthushållningen.

Städernas utveckling, som framdrivits av industrins lösryckande från lanthushållningen och utvidgandet av industrins roll i hela den samhällsliga hushållningsprocessen, antog sista tiden en rent sjuklig karaktär. Landsbygdens bästa krafter flydde systematiskt in till staden. Stadsbefolkningen tillväxte inte bara fortare än lantbefolkningen, utan också på dennas bekostnad. I en hel rad kapitalistiska länder har lantbefolkningen absolut minskats. Å andra sidan växte enskilda städer ut till rent ohyggligt omfång. Detta hade ytterst skadliga följder, såväl för staden som för landsbygden. De viktigaste är: befolkningsminskningen och förvildningen i byarna, denna befolknings lösslitande från stadskulturen, klyftan mellan stadsbon och naturen och det sunda lantarbetet och slutligen stadsbefolkningens snabba fysiska degeneration, den oändamålsenliga förläggningen av en rad produktionsgrenar, som bearbetar lantprodukter, till staden, en oerhörd utmattning av jorden, framkallad av att staden inte ger byn tillbaka vad den fränhänder den i form av näringsmedel. O. s. v.

Stadens närmande till byn, industrins förening med lanthushållningen, fabriksarbetarens närmande till lantbruket – det är de närmaste målen för det kommunistiska uppbygget på dessa områden. Början är redan gjord genom att tilldela olika verk, institutioner och företag flera tusen desjatiner sovjetjord, genom planmässigt överförande av stadsarbetare till sovjetbruket, genom upprättande av grönsaksodlingar vid enskilda verk och fabriker, genom föranstaltande av kommunistiska "lördagar" med stadsarbetare som medhjälpare i byar, som ligger nära städerna, genom att mobilisera sovjetanställda till att ordna grönsaksodlingar åt städerna o. s. v. Kommunistiska partiet kommer också att söka gå vidare i denna riktning, i den övertygelsen att framtiden tillhör industrins förening med lanthushållningen, något som till sist kommer att medföra de oerhört överbefolkade städernas uppsugande i landsbygdens jord.

§ 114. Kommunistiska partiets taktik gentemot bönderna.

I vårt agrarprogram talar vi om vad vi vill förverkliga i lanthushållningen. Låt oss nu tala lite om, hur vi vill förverkliga vårt program, på vilka lager vi stöder oss, genom vilka metoder vi vill vinna bondemajoriteten för oss eller åtminstone tror oss kunna vara säkra på deras neutralitet.

I kampen mot storgodsägardömet hade stadsproletariatet hela bondeklassen utan undantag, även byockrarna, bakom sig. Därigenom förklaras oktoberomvälvningens snabba framgång, då den borgerliga regeringen störtades, som sökte i det ovissa uppskjuta det slutgiltiga avgörandet ifråga

om storgodsens. Men redan i och med det nya tillståndets legalisering kastades byockrarna tillbaka i kontrarevolutionens läger. Byockrarna förlorade en del av den köpta jord de ägt före revolutionen, eller den de dragit nytta av genom att förpakta i smålotter åt de fattiga. De förlorade allt byte de rövat vid godsens plundring. Slutligen förlorade de möjligheten att exploatera lönearbetare. Byockrarna representerade den klass, som stod redo att avlösa godsägarna, om vår revolution fastnat inom den borgerligt-demokratiska omvälvningens gränser. De utgör en klass, som till sitt väsen är dödsfiende till varje socialistisk organisation av lantbruket. Tvärtom gör denna klass anspråk på att vilja omforma vårt jordbruk efter mönster av Danmarks och Amerikas lantgårdar och farmer. Om inte proletärmakten och dess socialistiska politik funnits, så hade det på den från godsägare befriade ryska jorden med utomordentlig hast utvecklats en borgerlig farmhushållning med exploaterande av lönearbete, med förbättrade jordbruksmetoder och med en jättestor klass av halvproletariserade bönder. Byockraren inträdde i revolutionen med de rosigaste förhoppningar och aningar, men kom mycket slokörad tillbaka, t. o. m. berövad en del av den egendom han ägt före revolutionen. Byockrarna måste, tills de fullständigt övervunnits, oundvikligen uppträda som oförsonliga motståndare till proletärstaten och dess agrarpolitik och kan å sin sida från sovjetmakten inte vänta annat än den hänsynslösaste kamp mot sina kontrarevolutionära strävanden. Det är inte uteslutet, att sovjetmakten blir tvungen att företa en planmässig expropriation av byockrarna genom att mobilisera dessa till offentliga arbeten och främst då till förbättringsarbeten på bonde- och statsjord.

Huvudmassan av Rysslands bönder utgör de medelstora bönderna. Den medelstora bonden erhöll godsägarjorden med stadsproletariatets hjälp och endast med denna hjälp kan han behålla sin jord gentemot anstormen från godsägarnas och bourgeoisiens kontrarevolution. Likaledes kan de medelstora bönderna först i förbund med proletariatet, följande detta, underkastande sig dess ledning, rädda sig från världskapitalets tryck, från de imperialistiska rövarnas utplundring, från betalningen av tsarismens och provisoriska regeringens miljardskulder. Slutligen kommer först förbundet med det socialistiska proletariatet att ge dessa bönder möjlighet att övergå från nöden och bekymren i smådriften, som under alla omständigheter är *vigd åt undergången*, till en mycket gynnsammare och mer produktiv gemensam stordrift.

Den småborgerliga psykologien driver emellertid den medelstora bonden till förbund med byockraren; härtill drivs han huvudsakligen genom att han nödgas dela sitt sädesöverskott med stadsarbetarna utan att ha utsikter att som motprestation få några av stadsindustrins produkter. Kommunistiska partiet måste arbeta på att skilja de medelstora bönderna från byockrarna, som egentligen inte är något annat än världskapitalets agenter. Vidare måste vårt parti med särskild skärpa bevisa för de medelstora bönderna, att endast tillfälliga och ögonblicksintressen kan förmå dem att gå samman med bourgeoisin och byockrarna men att omvänt varaktiga och djupgående intressen dikterar deras förbund som arbetande klass med stadsproletariatet. Slutligen får vi, i kampen för lantushållningens socialistiska omdaning, akta oss för att genom oförsiktighet eller överilning i våra åtgärder förtörna de medelstora bönderna och på alla sätt undvika att med våld dra dem till kommuner och artjels. I nuvarande epok består kommunismens huvuduppgift i Ryssland i att *arbetare och bönder av egen övertygelse* slår ned kontrarevolutionen. När det är gjort, kommer det inte längre att finnas några oövervinnerliga hinder för åkerbrukets socialistiska omdaning. Vad beträffar byarmodet, så kommer just dess proletära och halvproletära lager att förbli den proletära diktaturens fastaste grundvalar, trots att en del av dessa fattiga, tack vare revolutionen, inte längre existerar som sådana, utan ekonomiskt ryckt upp på de medelstora böndernas nivå. Tack vare byarmodets sovjets lyckades sovjetmakten att allvarligt slå till byockrarna och skilja de medelstora bönderna från dem. Tack vare det kommunistiskt stämde byarmodet lyckades det att skapa en sovjetapparat också på landsbygden och genomföra de första, viktigaste och mest avgörande militära mobiliseringarna av bönderna. Slutligen utgjorde de fattiga intill sista tiden största antalet medlemmar av kommuner och artjels och hjälpte till att genomföra sovjetmaktens dekret om lantushållning m. m.

Det kommunistiska partiets huvuduppgift i fråga om byarmodet består i att få fram detta ur den isolering, vari det råkat med upplösningen av byarmodskommittéerna. Framför allt kan det förenas på produktionsgrundval; bäst kan dess inflytande på landsbygden stärkas genom att det får möjligheter att bli starkt genom ett förbättrat lantbruk. Detta kan uppnås därigenom att hela byarmodet övergår till kommunalt jordbruk eller till artjel-sammanslutningar.

Ockraren har sådan makt i byn därför att han är en god lantbrukare. Ockrarens jordbruk är ramen för det småborgerliga jordbruket. Genom förening till kommuner blir byarmodet representant för bättre produktionssätt än det vanliga bondejordbruket, ekonomiskt blir det kraftigare än de medelstora böndernas, ja, t. o. m. än byockrarnas. Och på denna ekonomiska grundval, på denna kommunismens materiella överlägsenhet gentemot de små jordbrukarna kan man uppbygga armodets diktatur på landsbygden. Men detta blir inte armodets diktatur i ordets egentliga mening, inte ”barfotalassarnas och latmaskarnas” välde, som ockrarna brukade klaga under armodskommittéernas tid. Det blir ett välde av den arbetande byns avantgarde, som är två sekel före majoriteten.

Men att vinna hela byarmodet för kommunerna är synnerligen svårt. Sista tiden har ett stort antal medelstora bönder ingått i kommuner och särskilt i artjels. Det är nödvändigt att skapa en rad yrkesföreningar för armodet som sådant i mån detta ej ännu bryter med smådriften. Dessa armodsföreningar måste fortsätta kampen med byockrarna, denna kamp som byarmodskommittéerna inte förde till slut; armodet måste förena sig till inbördes hjälp, måste träda i ekonomiska relationer till staten, av denna överta bestämda arbeten och av denna erhålla som motprestation diverse produkter till särskilt goda villkor samt överhuvud allt ekonomiskt understöd. I Ryssland finns det en väldig mängd olika föreningar av fattiga, men de har alla lokal karaktär eller är de tillfälliga organisationer. Dessa organisationer måste sammanslutas till större enheter. En stor framtid liar fattigföreningarna i de icke-producerande guvernementen (beck- och hartstillverkning, timmerhygge och -lagring, olika slag av träförädling etc.).

Kommunistiska partiets uppgift beträffande byarmodet består vidare i att intimare förbinda detta med stadsproletariatet, frånrycka det de småborgerliga vanorna och de ouppfyllbara förhoppningarna på självständiga, kraftiga individualbruk och överallt, där det finns samlade fattiga, skapa grupper av kommunister och sympatiserande. Varje fattig måste bli kommunmedlem, varje kommunmedlem kommunist.

Litteratur: *F. Engels:* Jordfrågan i Frankrike och Tyskland. *Lenin:* Agrarfrågan och Marx-kritikerna. *Lenin:* Agrarfrågan i Ryssland mot slutet av adertonde århundradet. Populära broschyrer, utgivna efter revolutionen. *J. Sjegur:* Organisationen av lantbrukskommuner. *K. I. J.:* Bykommunen. *N. Mesjtsjerjakoff:* Om lantbrukskommuner. *E. Preobrasjenskij:* Om lantbrukskommuner. *J. Larin:* Lantbrukets modärnisering. *N. Mesjtsjerjakoff:* Jordens nationalisering, *Lenin:* Tal på åttonde kommunistiska kongressen om förhållandet till de medelstora bönderna. *M. Sumatochin:* Låt oss leva i en kommun! *Lenin:* Kampen för brödet. Här anföres ej en mängd föråldrade broschyrer. En fylligare förteckning återfinnes i *W. Kersjeazeffs* broschyr Kommunistens bibliotek,

Fjortonde kapitlet: distributionens organisation.

§ 115. Privathandelns avskaffande, – § 116. Konsumtionskommunerna, – § 117. Kooperationen förr, – § 118. Kooperationen nu, – § 119. Andra distributionsorgan.

§ 115. Privathandelns avskaffande.

Varje produktionssystem har sitt särskilda distributionssätt. Efter avskaffandet av den kapitalistiska egendomen till produktionsmedlen kunde sovjetrepubliken ej undgå att stöta samman med den kapitalistiska distributionsapparaten, d. v. s. handeln, och måste så småningom gå till dess avskaffande. Först beslagtogs de stora handelsnederlagen. Det var också nödvändigt på grund av den svåra näringskrisen och varubristen. De av spekulanter i väntan på prisstegring

undangömda varorna fördelades bland de arbetande massorna och det mildrade en smula krisen de första veckorna efter oktoberomvälvningen.

Handelsnederlagens nationalisering var bara ett första steg. Snart därefter följde storhandels nationalisering. Denna blev nödvändig såväl för bekämpande av spekulatjonen och för att få en förteckning över alla i republiken tillgängliga varor, som också för att kunna fördela dem, framför allt bland de arbetande klasserna. Sovjetmakten införde klassransonering inte bara ifråga om näringsmedel, utan också för manufakturvaror och annan livets nödtorft.

Kanske hade det varit fördelaktigare för sovjetmakten att göra på följande sätt: beslagta alla varuförråd hos samtliga privathandlare och fördela dem efter klassransoneringsystem, utan att förstöra själva handelsapparaten – tvärtom utnyttja denna, ställa den i sin egen tjänst.

I själva verket skedde det också i viss mån på detta sätt. Tyvärr blev emellertid varorna för sent beslagtagna, sedan största delen redan förvandlats i pengar, vilka doldes av sina ägare. Hela engroshandels stora apparat övergick i sovjetmaktens händer och började arbeta med stöd av de anställdas fackföreningar. Endast handlandena själva avskaffades som sådana. Förr måste man inköpa varor, snoka upp var de fördelaktigaste fanns att få, avsluta leveransavtal. Men sedan den proletära staten med sina nationaliserade företag blivit huvudproducent av varor, vore det vansinnigt om denna stat själv skulle köpa sina egna varor och på så vis på sin hals hålla en massa handlande. Å andra sidan är, när spannmålsmonopol är infört, å ena sidan mellan bönderna och staten, å andra mellan staten och konsumenterna, mellanhänder absolut överflödiga. De har intet att locka bönderna med att leverera staten spannmålen och avnämare av spannmålen behöver bönderna ej söka, de finns i alla fall i tillräckligt antal.

I den mån alltså, som den proletära makten tagit i besittning produktionen av de viktigaste produkterna och en betydande del av näringsmedlen anskaffas genom dess organ, behöver den egna distributionsorgan. Privathandlarna finns där ingen plats för.

Men vad ska ske med den lilla privathandeln, som distribuerar produkterna av det självständiga lilla hemhantverket? Denna produktion har sovjetmakten ännu ej tagit hand om. Det har ännu inte lyckats den att skaffa sig monopol som uppköpare av det lilla hantverkets produkter. Vad ska ske med detaljhandeln, som distribuerar bland folket sådana produkter (naturligtvis till vansinniga priser), som sovjetmaktens agenter på grund av maximiprisen ej kan komma åt?

Frågan är naturligtvis mycket mera komplicerad än frågan om engroshandeln, vars öde redan är beseglat i och med kapitalets allmänna expropriation. För sovjetmakten är det ingen mening i att helt enkelt förbjuda detaljhandeln, innan den själv är i stånd att genom sina förvaltningsorgans verksamhet helt ersätta den. Det fanns fall, då de lokala sovjets och revolutionskommittéerna, särskilt i de från vitgardister rensa de områdena, förbjöd den fria handeln utan att skapa en egen distributionsapparat eller – vilket är viktigare – utan att på något sätt säkerställa befolkningens regelbundna proviantering genom en dylik apparat, där den skapades. Slutet på visan blev, att privathandeln drevs i hemlighet och prisen mångfaldigades. Detaljhandeln kan först långsamt avlivas, i mån som allt mer produkter, inkommande till folkets proviantering, går genom statens hand. Om vi för närvarande har å ena sidan folkkommisariatet för förplägnadsväsen, å andra den stora privata marknaden Sukarevskaja i Moskva, så betyder det bara: att kriget mellan kapitalism och socialism på distributionens område varar ännu, men föres nu i detaljhandels positioner och kan avslutas först när statsmakten blivit huvudinköpare av småindustrins produkter eller, vilket kommer att ske senare, själv blivit dessa produkters producent. Här avses naturligtvis inte de fall, då den lilla privathandeln sätter i omlopp sådana produkter, som redan var i förplägnadsorganens besittning, där är det frågan om bekämpande av stölder och andra brister i sovjetmaktens distributionsmekanism.

Under sådana förhållanden är alltså – trots att avskaffandet av all privat förmedling i distribution är socialismens mål och med tiden ska nås – detaljhandelns fullständiga förintande inom närmaste framtiden omöjligt.

§ 116. Konsumentkommunerna.

I mån den största mängden produkter, som är avsedda för befolkningen, går eller kommer att gå genom statens förplånadsorgan, måste motsvarande socialistiska distributionsorgan förefinnas. Dessa organ måste motsvara följande krav. De måste vara centraliserade. Detta säkerställer den rättvisaste och jämnaste fördelningen. Det minskar kostnaden för hela apparaten, vilken i det socialistiska samhället i varje fall måste klaras med mindre krafter och medel än den privata handelsapparaten. Den socialistiska distributionsapparaten måste vidare arbeta med största snabbhet. Detta är ytterst viktigt. Det är nödvändigt, att inte bara apparaten själv kräver ett minimum av kraft och medel från statens sida, utan att den också ej onödigtvis berövar konsumenterna en enda minut av tid. Annars skulle det leda till ett oerhört improduktivt slöseri med kraft från hela samhällets sida. I privathandelns tid kunde konsumenten under den kapitalistiska ekonomins normala förhållanden för pengar få allt och när han önskade. Den socialistiska apparaten får i detta avseende ej stå privathandelns efter. Men just denna socialistiska apparat kan lätt på grund av den stora centralisationen bli en tungrodd och ytterst långsamt arbetande maskin, som låter en massa varor fördärvas innan de når konsumenterna. Hur ska den vara beskaffad för att verka riktigt?

Sovjetmakten stod inför två möjligheter: antingen skapa en helt ny distributionsapparat eller utnyttja alla de distributionsorgan, som hade skapats av kapitalismen och som man kunde ställa i den socialistiska distributionens tjänst.

Sovjetmakten valde denna andra väg. Samtidigt som den där så var nödvändigt – särskilt i den första perioden av de kapitalistiska förhållandenas omvälvning – skapade sig egna organ, vände den sin uppmärksamhet till Kooperationen och satte som sitt mål att utnyttja den kooperativa apparaten för produkternas distribution.

§ 117. Kooperationen förr.

I det kapitalistiska samhället bestod Kooperationens huvuduppgift i att befria konsumenterna från jobbande *mellanhänder*, lämna *handelsprofiten i de förenade konsumenternas hand* och garantera dessa en *god kvalitet* på varorna. Detta mål nådde Kooperationen mer eller mindre framgångsrikt, men *endast för sina medlemmar*, d.v.s. bara för en del av samhället. Vad åter beträffar de kooperativa ledarnas barnsliga drömmar om kapitalismens fredliga förintande med Kooperationens hjälp, förhåller sig saken i realiteten på följande sätt. Med alla sina framgångar tränger Kooperationen mer eller mindre märkbart ut endast *detaljhandeln* och rör knappast ens vid engros-handeln, när den själv hänvisad till dess tjänster. Vad åter beträffar Kooperationens produktiva företag, intar dessa en försvinnande liten plats i hela det stora kapitalistiska produktionssystemet och övar intet inflytande på den kapitalistiska industrins gång och utveckling. I allmänhet räknade den kapitalistiska jätteorganisationen aldrig med Kooperationen som en allvarlig konkurrent. Då kapitalismen hade full möjlighet att strypa Kooperationen som en liten kattunge, om det skulle visa sig nödvändigt, så lät den den kooperativa rörelsens ideologer i fred drömma sina drömmar om kapitalismens utträngande och Kooperationens bokhållare ha sin glädje åt den profit, som de plockat från småhandlarna. *Kooperationen själv har helt anpassat sig efter kapitalismen och intog en bestämd plats i dess distributionssystem.* Den var t. o. m. *fördelaktig för kapitalismen* genom att den minskade dess utgifter för distributionsapparaten och på så vis trängde undan en del av det överflödiga handelskapitalet till industrin. Å andra sidan har Kooperationen genom att minska antalet småhandlare och bringa konsumenterna närmare den storkapitalistiske producenten, påskyndande varucirkulationen i handeln, säkerställt en punktlig och samvetsgrann betalning av sina beställningar och som slutresultat gjort den industriella reservarméns läge ännu hopplösare, eftersom ju förr en del av de arbetslösa brukade strömma

över till detaljhandeln. Dessutom har genom en rad undersökningar konstaterats att vad angår bondekooperationen, denna alltjämt bereder de starka, välmående bönderna de största fördelarna utan att det ringaste hjälpa de fattigaste. Efter sin klass-sammansättning sönderfaller konsumtionskooperationen i arbetar-, bonde- och allmän stadsborgerlig, d. v. s. egentligen småborgar- och tjänstemannakooperation. Arbetarkooperationen utgjorde alltjämt yttersta vänstra flygeln i den kooperativa organisationen som helhet och yttersta högra flygeln i den proletära klassorganisationen som helhet. I bondekooperationen är den stora, starka bondeklassen tongivande. I stadskooperationen leder de småborgerliga intellektuella, vilka överhuvud är de som har ideologrollerna i den kooperativa rörelsen och lovar denna en stor framtid i arbetet på kapitalismens störtande genom skivor av kooperativt bröd.

Kooperationens sanna natur i Ryssland avslöjades av den proletära oktoberrevolutionen. Med undantag av en del av arbetarkooperationerna intog kooperationen för övrigt, särskilt genom dennas intellektuella och rika bondekooperativa ledare, en utpräglat fientlig ställning till den socialistiska omvälvningen. Ja, de sibiriska kooperativa föreningarna i föreningen ”Inköp-avsättning” och andras gestalt gick beslutsamt över på den vitgardistiska kontrarevolutionens sida och arbetade för sovjetrepublikens strypande med världsimperialismens hjälp.

Till den 1 oktober 1917 fanns det i Ryssland 612 kooperativa sammanslutningar. Denna siffra är skenbart mindre än den verkliga, alldenstund man enligt många uppgifter mot 1 januari 1919 kunde räkna med 1,000 dylika föreningar. I deras centralsammanslutning (Centrosojus) fanns samlade 38,601 föreningar med 13,694,196 medlemmar. Men då en och samma förening ofta samtidigt är representerad i två eller tre förbund, så är antalet ryska kooperativa förbund och deras medlemstal tydligen mindre än det senast angivna.

Vad angår den ryska kooperationens industriella verksamhet, så ägde denna kooperation och dess förbund år 1918 469 mestadels små företag.

§ 118. Kooperationen nu.

Under kapitalismen fyllde kooperationen ett bestämt syfte i hela det kapitalistiska systemet som sådant. Under sovjetmakten kommer den kooperativa apparaten antingen att dö bort tillsammans med hela den kapitalistiska distributionsapparaten eller dras in i det socialistiska distributionsystemet. De gamla kooperativa herrarna – mensjevikerna, socialrevolutionärerna och olika ”socialister” av Koltjaktyp – skulle gärna se kooperationen oberoende av staten, d. v. s. ge den frihet att dö. Sovjetmakten åter – som handlar med hänsyn till de stora arbetande massornas – och särskilt de kooperativa medlemmarnas – verkliga intressen, går tvärtom en annan väg. Utan att räkna med stämningarna hos ledarna för de intellektuella kooperativa företagen av intellektuell läggning och utan att skjuta den kooperativa apparaten åt sidan för dess spetsars kontrarevolutionära strävanden, sökte sovjetmakten alltid sammansmälta den kooperativa distributionsapparaten med hela sitt eget distributionssystem. Den sökte inte inskränka den kooperativa verksamhetens ram, utan i stället utvidga denna. De praktiska åtgärder, som därvid förestår sovjetmakten och kommunistiska partiet, går i stort ut på följande:

Den normala kooperationen av borgerlig typ är en frivillig sammanslutning av medborgare, som lämnar ett visst bidrag till denna sammanslutning. Kooperationen betjänar i regel endast sina medlemmar och endast i det fall, då det inte är till medlemmarnas nackdel, tillåtes också produkters saluhållande åt hela befolkningen. Vi finner det nödvändigt, att *hela befolkningen* är förenad i kooperationen, att varje samhällsmedlem är inskriven i en kooperativ förening. Först då kommer distributionen genom kooperationen att betyda distribution bland hela befolkningen.

I en konsumtionsförening drives arbetet i normala fall på grundval av de kooperativa medlemmarnas självförvaltning. (Om i praktiken en liten klick föreningsmedlemmar styr och ställer som den vill, så är det medlemmarnas eget fel. Den kooperativa institutionen möjliggör för medlemmarnas generalförsamling att vara herre över affären.) Om alla republikens medlemmar ingår

i Kooperationen, så har de full möjlighet nedifrån uppåt att kontrollera hela den statliga distributionsapparaten. Om massorna utvecklar tillräcklig självverksamhet, kan de uppta en beslutsam och framgångsrik kamp mot missbruk och byråkratism av varje slag i distributionen och på så sätt uppnå den nödvändiga snabbheten och punktligheten i den statskooperativa organisationens arbete. Tack vare konsumenternas eget deltagande i distributionsarbetet kommer distributionsorganen inte längre att bli hängande i luften ovanför massorna, utan bli organ för dessa massor själva, vilket otvivelaktigt kommer att befördra utvecklandet av det kommunistiska medvetandet och en medveten kamratlig disciplin bland arbetarna, och inge massorna förståelse för hela produktions- och distributionsapparatens arbete i det socialistiska samhället som helhet. Vidare är det nödvändigt att efter sammanslutningen av hela befolkningen i kooperativa föreningar ge den ledande rollen i dessa åt de proletära befolkningslagren. I städerna kommer man därhän genom ett flitigt deltagande från arbetarnas sida i de kooperativa företagen, skapande av en kommunistisk-proletärisk majoritet vid förvaltningsvalen och huvudsakligen genom att förvandla arbetarkooperationen, icke den borgerliga, till konsumtionskommuner i städerna. I samma syfte måste också eftersträvas en intim förbindelse mellan Kooperationen och fackföreningsrörelsen, d. v. s. mellan distributions- och produktionsorganen. Denna förening har framtiden för sig. Med tiden kommer statens roll att reduceras till en central räkenskapsbyrå, och då kommer denna förening att få en särskilt stor betydelse. Slutligen fordras kommunisternas deltagande som slutna grupp i det kooperativa uppbygget och erövringen av den ledande rollen däri.

På landsbygden är det nödvändigt att fördriva ockrarelementen ur Kooperationens förvaltning, upphäva varje privilegium för den besittande delen av byn ifråga om distributionen och låta hela bykommunernas apparat övergå i händerna på de fattiga och den vakna delen av de medelstora bönderna.

§ 119. Andra distributionsorgan.

Sedan oktoberomvälvningen uppstod i Ryssland talrika distributionsorgan av olika slag, skapade av revolutionen själv. I dessas centrum står folkkommisariatet för förplägnadsväsen med dess underavdelningar i guvernement och kretsar. Förplägnadsorganisationerna ägde och äger egna distributionsorgan i form av ett nät av förplägnadsaffärer och magasin. Rollen som distributör på landsbygden spelade en tid byarmodskommittéerna, som utgjorde en motvikt till den kooperativa distributionen; medan de kooperativa föreningarna mestadels fördelade de erhållna produkterna bland de välbärgade bönderna, sökte byarmodskommittéerna ställa den största och bästa delen av de från staten erhållna produkterna till de fattigas förfogande. En stor roll i distribueringen spelade huskommittéerna i storstäderna och kommunhusen. Dessutom sysslade med distributionen även fackföreningarna och särskilt fabrikskommittéerna.

Sovjetmaktens uppgift består i att ersätta alla dessa distributionsorgan med ett enda och införliva detta med hela distributionsmekanismen. I detta hänseende spelar exempelvis huskommittéerna och kommunhusen en nyttig roll genom att de gör det möjligt för konsumenterna att få sina produkter utan att behöva stå i kö i timmar och dagar.

Femtonde kapitlet: Bankernas organisation och penningcirkulationen.

§ 120. Bankernas nationalisering och den enhetliga folkbanken. Banken som centralbokhållning. – § 121. Penningen och penningssystemets bortdöende.

§ 120. Bankernas nationalisering och den enhetliga folkbanken. Banken som centralbokhållning.

Vad banker är och vilken roll de spelar i det borgerliga samhället, därom har de flesta arbetare endast en mycket oklar föreställning. Med en bank föreställer man sig en stor kista, där

kapitalisterna förvaltar sina kapital. Arbetaren, som hade gjort besparingar och satt in dem i banken, vet, att man för insatta pengar får räntor, att mången gång i en privatbank insatta pengar ryker sin kos och därvid ägarna till dessa insatta pengar blir ruinerade.

Framför allt är en bank inte någon penningkista. I varje givet ögonblick finns i banken endast föga kontanta pengar. Bankens väsen är inte att tjäna som eldfast kassaskåp åt dem, som har besparingar. Genom banken går hundratals miljoner besparingar, men de ligger inte överksamma. De i bankerna samlade pengarna sättes oavbrutet i omlopp. Först lånas de åt företagare, som grundlägger fabriker, exploaterar arbetare och ger tillbaka till banken en del av profiten för lånet (och sedan ger banken en del av sin profit till insättarna). Vidare grundar bankerna själva nya företag med de pengar de fått av insättarna eller finansierar redan bestående. Slutligen ger bankerna lån åt främmande stater (så lämnade exempelvis utländska banker lån åt tsar- och Kerenski-regeringarna till över 16 miljoner rubel) och får därför räntor, d. v. s. med regeringarnas hjälp utplundrar de dessa staters folk. Men då bankerna tillhör en liten klick av de största kapitalisterna, är bankernas arbete i grund och botten ingenting annat än ett utsugande av mervärde med tillhjälp av eget och insättarnas kapital.

Men bankerna är inte bara spindlar, som suger ut mervärde av arbetarna och bönderna. De har också en annan betydelse. Ty om jag exempelvis har pengar och sätter in dem i banken, så betyder det, att jag har haft några varor som jag har sålt och förvandlat till pengar. När det flyter alltjämt nya penningssummor in genom banken och totalantalet av kapital i samhället växer, så betyder det att en alltjämt ökad mängd värden kommer i omlopp. Pengar är en attest på en produkt, så att säga ett pass på en produkt. Ur pengarnas omlopp kan man i stort approximativt sluta till produkternas omlopp. På detta sätt blir bankerna en slags räknekanslier åt det kapitalistiska samhället.

Härav ser man vilken roll bankerna kan spela i det kapitalistiska samhället och vad proletariatet, sedan det tagit makten, har att göra med dem.

Efter, eller rättare sagt redan under den socialistiska omvälvningen måste proletariatet ta i besittning alla banker och framför allt den centrala statsbanken. Detta är nödvändigt redan för att kunna konfiskera alla bourgeoisins penninglager, alla kapitalisternas värdepapper och olika penningobligationer. Genom detta beslag ger man den kapitalistiska utsugningen en stöt mitt i hjärtat.

Så gjorde vi också under oktoberrevolutionen och i november 1917, och gav därmed Rysslands kapitalistiska klasser ett förintande slag.

Vad har den proletära makten att göra med de beslagtagna bankerna? Den måste göra bruk av vad kapitalets bankorganisation har av värde. D. v. s. den måste upprätthålla bankerna som apparater för beräkning av produktionen och som distributör av de finansiella medlen. Framför allt måste en fullständig nationalisering av bankerna genomföras. Det betyder, att inte bara alla från bourgeoisin tagna banker förvandlas till proletariatets statsinstitutioner utan också att alla bankoperationer för framtiden förklaras för statsmonopol. Ingen annan än staten får grundlägga banker.

Vidare måste bankerna förenas, de överflödiga stängas och blott de behållas, som är nödvändiga som filialer åt sovjetrepublikens enhetliga folkbank.

I stället för alla de olika räknesätt och bankoperationer, som företas av de borgerliga bankerna, införes i enhetliga folkbanken ett enhetligt och enkelt system. Till sist blir den proletära staten i stånd att få en fullständig bild över hur mycket pengar staten givit ut och vart, hur mycket som kommit in och varifrån.

Men om alla statsutgifter och -inkomster ska beräknas i statens enhetliga bank, vad blir då av banken, om staten själv allt mer förvaltar landets enhetliga jättestora hushållningsapparat?

Det är klart att banken då kommer att spela samma roll som räkenskapsbyrån, kontoret i varje stort företag. Banken som sådan kommer så sakta att försvinna och, som det står i vårt program, "förvandlas till det kommunistiska samhällets centralräkenskapskontor".

§ 121. Penningen och penningssystemets bortdöende.

Det kommunistiska samhället kommer inte att känna till några pengar. Där kommer varje arbetare att fabricera produkter för det gemensamma bruket och kommer inte heller att få något kvitto på att han har levererat produkter, det vill säga han kommer inte att få några pengar. På samma sätt kommer han inte heller att betala några pengar till samhället, när han har att få något ur det gemensamma förrådet. Helt annorlunda är det i den socialistiska samhällsordningen, övergången från kapitalismen till kommunismen. Penningen uppstår oundvikligt och spelar sin roll i varuhushållningen. Om jag är skomakare och behöver en rock, så förvandlar jag först min vara, d. v. s. kängorna, i pengar, d. v. s. i en vara, med vars hjälp, i utbyte mot vilken, jag kan få vilken annan vara som helst, i detta fall den för mig viktiga rocken. Så handlar varje varuproducent. Och i det socialistiska samhället kommer varuhushållningen ännu delvis att bestå.

Låt oss anta, att vi framgångsrikt krossat bourgeoisins motstånd och förvandlat de förut härskande klasserna till arbetande. Vi har då i alla fall kvar bönderna, som inte arbetar för den gemensamma förbrukningen: varje bonde kommer att söka sälja sitt överflöd till staten, utbyta det mot en industriprodukt, som han behöver. Bonden kommer att förbli varuproducent. Och för affärerna med sin granne eller med staten kommer han fortfarande att behöva pengar, alldeles så som staten kommer att behöva för att kunna ordna med alla de medlemmar av samhället, som ännu inte inträtt i den gemensamma produktionskommunen. Det var omöjligt att genast avskaffa pengarna, då ännu privathandel existerar i rätt stor utsträckning och ännu ej kan av sovjetmakten ersättas inledningsvis med den socialistiska distributionen. Slutligen är penningens omedelbara avskaffande inte heller fördelaktigt, eftersom utsläppandet av papperspengar ersätter skatter och möjliggör för den proletära staten att hålla sig under oerhört svåra förhållanden.

Men socialism är kommunism under byggnad, ofullbordad kommunism. Med byggnadsverkets fullföljande måste penningen försvinna ur marknaden och en vacker dag blir staten sannolikt tvungen att slutgiltigt strypa den avdöende penningcirkulationen. Detta är av särskild vikt för det definitiva förintandet av de kvarlevor av de borgerliga klasserna, som med gömda pengar fortsätter konsumera värden, dem den arbetande klassen producerar i det samhälle, där det budet proklamerats: "Den, som icke vill arbeta, han skall icke heller äta!"

Penningen förlorar så småningom sin betydelse, redan från början av den socialistiska revolutionen. Alla nationaliserade företag har, som om de vore en enda rik mans företag (i detta fall den proletära statens), en gemensam kassa och behöver inte ömsesidigt köpa och sälja pengar. Så småningom införes affärer utan kontantbetalning. Till följd härav uttränges penningen från ett stort område av folkhushållningen. Även för böndernas vidkommande förlorar penningen så småningom sin betydelse och varuutbytet uppkommer. T. o. m. i privathandeln bönderna emellan träder penningen allt mer tillbaka och köparen kan få spannmål endast mot naturprodukter, som kläder, tyg, kärl, möbler o. s. v. Penningens bortdöende gynnas också genom statens jätteemission av papperspengar, när varuaffärerna blivit starkt inskränkta genom industrins förstörelse. Penningens allt mer tilltagande värdelöshet är i grund och botten en elementär annullering (ogiltighetsförklaring) av densamma.

Det starkaste slaget kommer emellertid penningens bestånd att få genom införandet av budgetböcker och betalning åt arbetarna medels produkter. I arbetsboken införes, hur mycket arbete vederbörande utfört, d. v. s. hur mycket staten är skyldig honom. Och på den boken får så arbetaren i konsumtionsföreningarna produkter. Med detta system omöjliggöres det för den, som ingenting gjort, att få produkter för pengar. Men därhän kommer vi först, när staten blir i stånd att i sin hand förena en sådan mängd av konsumtionsprodukter, att det räcker till att förse alla det

kommunistiska samhällets arbetande medlemmar. Utan att den förstörda industrin återuppbygges och utvidgas, är det ogenomförbart.

I stort förlöper för närvarande penningens avskaffande på följande sätt: Först utträns penningen från produktutbytet inom de nationaliserade företagen (fabriker, järnvägar, sovjetbruk o. s. v.). Senare försvinner penningen ur affärerna mellan staten och den socialistiska statens arbetare (d. v. s. mellan sovjetmakten och sovjetföretagens anställda och arbetare). Så faller penningen bort, ersatt av varuutbyte, i affärerna mellan staten och de små producenterna (bönder, hemarbetare). Därefter försvinner den i varuutbytet mellan småproducenterna själva och kommer sannolikt slutgiltigt att dö ut först med smådriften som sådan.

Litteratur i dessa frågor saknas nästan fullständigt. Anbefallas kan: *J. Pjatakoff*: Proletariatet och bankerna. *Sokolnikoff*: Till frågan om bankernas nationalisering, Dessutom en rad artiklar i "*Det ekonomiska livet*" och "*Folkhushållningen*".

Sextonde kapitlet: Finanserna i den proletära staten.

§ 122. Staten en parasitapparat. – § 123. Proletärstaten en produktiv apparat. – § 124. Den proletära statens budget.

§ 122. Staten en parasitapparat.

Som förut sagts är staten en organisation för den ena klassens makt och välde över den andra. När borgarklassen med kapitalismens utveckling alltmer blir en klass av lättingar, som endast tär och inte hjälper till med produktionen, vad ska man då säga om den borgerliga staten, som skyddar dessa oduglingars lugn och inkomster för de utsugna och upprörda massorna? Polisen och gendarmeriet, den stående hären och domstolarna samt överhuvud alla landets förvaltningsapparater är en samling människor, varav ingen producerat varken ett pud spannmål, en bit tyg, ja, inte ens så mycket som en knappål. Hela denna organisation lever på bekostnad av de produkter, som levereras av arbetare och bönder. Dessa produkter utpumpar staten i form av direkta eller indirekta skatter. Vår tsaristiska regering prässade exempelvis på detta sätt ur arbetarna och bönderna över 3 miljarder i guld. (Om man räknar det efter nuvarande penningvärde, skulle det bli över 300 miljarder rubel, d. v. s. tre gånger så mycket pengar, som det överhuvud finns i hela Ryssland.) Endast en ringa del av skatteinkomsterna använde man för produktionen, exempelvis för byggande av järnvägar och landsvägar, skepp, broar, statsföretag o. s. v.

Vad den proletära staten angår måste den så länge medborgarkrigets period varar, så länge bourgeoisins motstånd ännu inte är brutet, likaledes vara ett organ, som står över produktionen. Flera av den proletära statens organ har till funktion annat än det arbete, som skapar nya värden. En hel rad av statsorgan lever på de produkter, som arbetare och bönder skapar. Så exempelvis hela vår militärapparat och röda armén, förvaltningsorganen, organen för bekämpande av kontrarevolutionen o. s. v. Men detta är inte karaktäristiskt för den proletära staten, detta som gör den lik ut-sugarstaten. Det karaktäristiska för den proletära staten är just, att denna organisation så småningom förvandlar sig från en improduktiv organism till en organisation för förvaltning av hushållningen.

§ 123. Proletärstaten en produktiv apparat.

Redan långt före medborgarkrigets definitiva slut ombesörjer proletärstaten huvudsakligen produktionen och distributionen. Särskilt klart yttrar sig detta redan vid en uppräknning av de centrala och landsorts-kommissariaten. Den största sovjetorganisationen är Översta folkhushållningsrådet med alla dess underavdelningar. Det är en uteslutande produktiv organisation. Vidare kommer följande kommissariat: för lant-hushållning, förplägnadsväsen, trafik, arbete – kommissariat som likaledes är organisationer för produktion, distribution eller för arbetskraftens betjäning. Vidare förvandlar sig folkkommissariatet för folkupplysning efter genomförandet av den enhetliga arbetsskolans program likaledes till en organisation för förberedande av utbildade

arbetskrafter. Hälsovården i den proletära staten är ett organ till skyddande av de arbetandes hälsa, de sociala skyddsåtgärderna huvudsakligen åtgärder till skydd för framtida eller f. d. arbetare (hem, kolonier o. s. v.). T. o. m. kommissariatet för förvaltningen förvandlade sig i huvudsak till en organisation för stödande och ledande av den lokala, framför allt den municipala hushållningen. I det stora hela förvandlar sig den proletära statsmekanismen till en jättestor organisation, som från alla sidor leder folkhushållningen och befordrar den på alla områden. Särskilt tydligt framträder detta vid betraktandet av sovjetrepublikens budget med dess särskilt karaktäristiska utgiftsposter. För första halvåret 1919 anslogs i miljoner rubel:

Översta folkhushållningsrådet	10,976
Folkkommissariatet för förplägnadsväsendet	8,153
” ” trafikväsendet	5,073
” ” folkupplysningen	3,888
” ” hälsovården	1,228
” ” sociala åtgärder	1,619
” ” lanthushållningen	533
” ” militärväsendet	12,150
” ” sjötrafiken	521
” ” utrikes angelägenheter	11
” ” nationella	17
” ” rättsväsendet	250
” ” den inre förvaltningen	857
Utomordentliga kommissionen (mot spekulation och kontrarevolution)	348

Av dessa siffror ser vi, att republikens försvar ännu slukar mycket stora summor. Men bortser vi från dessa utgifter, som betingas av de utomordentliga förhållandena, så blir det alldeles klart, att nio tiondelar av den proletära statens utgifter är utgifter för produktionen och dess förvaltning, för dess säkerställande i framtiden, för arbetskraftens upprätthållande o. s. v., alltså rena hushållningsutgifter.

Men detta är inte allt. På de kommunistiska ”lördagarna” fyller produktionsorganisationernas funktionärer, de röda soldaterna och krigskommissarierna sin plikt gentemot det produktiva arbetet, att börja med naturligtvis i mycket blygsamt omfång. Till år 1919 fanns det inte i hela världen någon stat, vars ämbetsmän regelbundet reparerade lokomotiv och lastade ved för statens behov.

§ 124. Den proletära statens budget.

Vi har sett, att den proletära statens utgifter allt mer blir produktiva utgifter. Nu kommer frågan, ur vilka källor den har sina inkomster.

Någon klarhet häri får vi av den ryska sovjetrepublikens finanser. Vid början av sin tillvaro hade sovjetmakten några extraordinära inkomstkällor, såsom borgarklassens beslagtagna bankdepositioner, de statliga kontantförråden som den gamla regeringen efterlämnat, summor som kunde tas in genom kontributioner från bourgeoisin eller som erhöles genom försäljning av från privathandlare och firmor konfiskerade förråd o. s. v. Men alla dessa inkomster blev för små till de nödvändiga utgifterna. De kontributioner, som togs från kapitalisterna, var emellertid en tid nästan den enda inkomstkällan för de lokala sovjets, för centralmakten åter kunde dessa kontributioner inte bli till något väsentligt understöd. Så räckte heller inte denna inkomstkälla så länge, d. v. s. bourgeoisin vart faktiskt renskrapad eller skingrades också mestadels sedan den gömt undan sina besparingar. En progressiv inkomstskatt gav och ger heller inga stora resultat. I fråga om arbetare, och anställda har den ingen mening, ty staten tar på så sätt i form av skatt tillbaka vad den i form av lön betalar ut. Vad åter angår bourgeoisin i städerna så existerar officiellt en sådan nästan inte mer och ofta utövar den ju inte sin yrkesverksamhet. Därför är också skatten mycket svår att få in, och i själva verket visade sig dessa inkomster som

synnerligen lite givande. Med mycket mer framgång kan denna skatt indrivnas hos de förmögnare bönderna, men för att regelbundet få in den behövs ett regelbundet arbete av skatteorgan, understödda av de lokala, huvudsakligen kommunala maktorganen. Hela denna apparat är emellertid ännu inte tillräckligt ordnad för att säkerställa framgången. Vad de medelstora bönderna beträffar, är deras beskattning så länge medborgarkriget varar omöjlig av politiska skäl, för att inte stöta dem bort från proletariatet. Försöket att få in en utomordentlig revolutionsskatt på 10 miljarder misslyckades, efter stora ansträngningar kom det in inte fullt 2 miljarder. Statens huvudsakliga inkomstkälla förblir därför tryckandet av papperspengar. Emissionen av dessa papperspengar, i mån man ännu kan köpa något för dem, är egentligen en särskild form av skatt. Genom att denna emission påskyndar penningens värdeavveckling, för den indirekt till expropriation av bourgeoisins penningkapital genom att nedsätta dennas köpkraft till ett lägre mot vad pengarna förr var värda för bourgeoisin. Emissionen av papperspengar kan naturligtvis inte i längden förbli den stats inkomstkälla, som strävar till att förinta pengarna överhuvud. Den proletära staten ställes inför frågan, hur den ska kunna bygga upp sina inkomster på en fastare grundval.

Denna fasta grundval utgör produktionen själv. Om det hittills lyckats med emissionen av papperspengar, har det varit därför att på detta sätt skatten indrivits obemärkt. På samma obemärkta sätt kan man driva in indirekta skatter genom statsmonopol. Detta slag av statsincomster är också i grund och botten mycket korrekt. Ty produktionskostnaderna för en viss av staten producerad produkt måste också innehålla alla utgifter för produktionens förvaltning. Och denna förvaltning sker ju just genom den proletära statsapparaten. I praktiken betyder detta, att om resandetraffiken pr år kostar 1 miljard rubel, så kan staten bestämma biljettpriset så, att den av persontraffiken kan få in 1 miljard 200 miljoner. Om hela produktionen av manufakturvaror kostar 5 miljarder, så kan de säljas för 6 miljarder o. s. v. Överskottet måste gå till utgifterna för staten. Monopolincomsterna är naturligtvis inte bara tänkbara i penningform, utan också omedelbart i form av en bestämd produktkvantitets avskiljande.

När den proletära staten som helhet blir ett förvaltningsorgan för hela den socialistiska hushållningen, blir frågan om dess upprätthållande, d. v. s. vår gamla budgetfråga, betydligt förenklad. Det kommer helt enkelt att vara frågan om att avskilja en bestämd kvantitet medel för en bestämd hushållningsutgift.

Men om frågan om stadsbudgeten blir ytterligt förenklad, så blir det inte så enkelt att bestämma, vilken del som kan förbrukas, d. v. s. utges i hushållningen. Det blir nödvändigt att beräkna med den största sakkunskap, vilken godskvantitet som får helt förbrukas, vilken som ska ligga som förråd, vilken som ska tjäna till utvidgad drift o. s. v.

Så förvandlar sig den statliga budgetfrågan med statens förintande som parasitär apparat till en allmän fråga om alla produkters fördelning i det socialistiska samhället, emedan statsbudgeten endast blir en liten del av hela det socialistiska samhällets budget som sådan.

Litteratur förefinnes även ifråga om detta kapitel så gott som ingen. Anbefallas kan A. Potjaeff: Sovjetmaktens finanspolitik.

Sjuttonde kapitlet: Kommunisternas program i bostadsfrågan.

§ 125. Bostadsfrågan i det kapitalistiska samhället. – § 126. Bostadsfrågan i den proletära staten.

§ 125. Bostadsfrågan i det kapitalistiska samhället.

På intet område träder bourgeoisins privilegierade ställning så krasst i dagen som i fråga om bostäder. De bästa kvarteren bebos av bourgeoisin. De renaste, med trädgårdar och träd planterade gatorna befolkas av de besittande klasserna. Arbetarklassen däremot är i alla länder utan undantag förjagad till förstäderna. Den är jagad dit inte därför att vanligtvis de flesta

fabrikerna är belägna där. Om en fabrik befinner sig i en stads centrum, så bor dock denna fabriks arbetare i förstadsgränderna, i förstäden. Och innehavaren av de i stadens utkant belägna fabrikerna bor i alla fall i centrum.

De borgerliga familjerna bebor hela villor eller våningar med ett rumsantal, som betydligt överstiger antalet där boende människor, är försedda med trädgårdar, badrum och andra bekvämligheter.

Arbetarfamiljerna sammanföres i källrar, spiselrum, småkamrar eller – det sker mycket ofta – får leva i gemensamma baracker som tukthusfångar i gemensamma fängelseceller. Sedan han hela arbetsdagen med sina lungor inandats fabriksrök, spånor och damm, måste arbetaren ofta tillbringa hela natten i ett rum, där det utom han själv sover hustru och fem, sex barn.

Det är därför inte alls underligt, att statistiken snart kunnat konstatera, hur fort människorna dör i arbetarkvarteren – dessa människor, som har lång arbetsdag, trång bostad och ett allt för kort liv. Här några siffror. I England är dödligheten pr år 22 personer på 1,000. I bourgeoisins kvarter sjunker dödlighetssiffran till 17, i de egentliga arbetarområdena stiger den till 36, och i de av de allra fattigaste arbetarna bebodda kvarteren stiger siffran ända upp till 40-50 pr 1,000. I Brüssels arbetarkvarter dör 1 av 29 personer pr år, men i samma stads bästa bourgeois-kvarter 1 på 53, d. v. s. dödligheten i arbetarkvarteren är dubbelt så stor som i borgarkvarteren.

Borgaren, som bor i ljusa, torra och varma bostäder, har nästan en halv gång till så lång medellivslängd som förstadsinvånaren med sin källar- eller vindskupebostad.

I Budapest utgjorde medellivslängden för personer, döda efter femte året:

med	1-2 invånare	pr	rum	47,16 år
„	2-5	„	„	39,51 år
„	5-10	„	„	37,10 år
„	över 10	„	„	32,03 år

Ännu mer stiger dödligheten bland arbetarbarnen i förhållande till borgarbarnen. I de borgerliga våningarna, där det inte kommer mer än en invånare på vart rum, är barndödligheten upp till ett år fyra gånger mindre än i bostäderna där det på vart rum kommer tre invånare. I åldern 1-5 år är dödligheten i borgarvåningarna bara hälften så stor bland arbetarna.

Men arbetarna måste inte bara dö 15 år tidigare än bourgeoisin i sina förpestade och fuktiga bostäder, de måste dessutom också betala för det nöjet till husägaren-kapitalisten. För varje kyffe, varje källare och vindskupa, för att nu inte tala om riktiga rum eller våningar, måste en tribut lämnas husägaren. Betalar du inte, så kastas du på gatan. Hyran har alltid slukat en stor del av arbetsförtjänsten – 15-25 procent av det hela. Dessa utgifter har inte sjunkit utan de stiger tvärtom i alla kapitalistiska länder. I Hamburg t. ex. åtgick av varje 100 marks inkomst för hyra:

vid inkomst av Mk:	år 1868	år 1881	år 1900
900– 1,200	19,8 %	24,1 %	24,7 %
1,200– 1,800	19,9 %	18,9 %	23,2 %
1,800– 2,400	20,3 %	19,5 %	21,6 %
6,000– 9,000	16,5 %	15,7 %	15,1 %
30,000–60,000	6,7 %	8,1 %	6,0%
över 60,000	3,7 %	3,9%	8,0%

Ju mindre inkomster desto högre procent alltså till hyra, och procenten växer dessutom med åren. Däremot är hyresprocenten för bourgeoisin nästan 6 gånger mindre och stiger dessutom inte utan sjunker.

§ 126. *Bostadsfrågan i den proletära staten.*

Den proletära revolutionen genomförde en fullständig omvälvning på bostadsförhållanden område. Sovjetmakten grep sig an med nationaliseringen av de borgerliga husen och sänkte hyrorna för arbetarnas bostäder. Men inte nog härmed. Redan föreligger en plan färdig och är delvis under realiserande, enligt vilken all hyra är avskaffad för arbetare som bor i nationaliserade hus. Vidare har i de större städerna börjat en systematisk inkvartering av arbetare från källarbostäder, halvt förstörda hus och eljes osunda bostadsförhållanden i de borgerliga villorna och de stora husen i stadens centrum. Dessutom förses arbetarna systematiskt med möbler och alla husgeråd.

Kommunistiska partiets uppgift består i att fortsätta denna politik, fullständiga hushållningen inom varje hus som sådant, bekämpa de nationaliserade husens förfall, övervaka deras reparation och renhållning, hålla alla ledningar, rör, centralvärme o. d. i stånd.

Men samtidigt som sovjetmakten i vidaste mån nationaliserar de storkapitalistiska husen, anser den det inte nödvändigt att skada de små husägarnas intressen, dessa som är arbetare, anställda eller småborgare. Försöken att företa en nationalisering i stor stil även med de små husen, särskilt på landsbygden, hade bara till resultat, att ingen fanns som kunde övervaka dem, varpå de började förfalla; dessutom fanns heller inga som ville bo i dem, och så väcktes onödigtvis bland deras ägare förbittring och missnöje mot sovjetmakten.

Sovjetmakten, som ställdes inför den svåraste bostadskris i städerna, framkallad av inställandet av allt nybygge, lyckades med jättearbetet att rättvist fördela de befintliga rummen bland alla medborgare. Sovjets bostadsavdelningar övertog vården av de lediga bostäderna i städerna och fördelade dem efter en bestämd plan mellan de olika grupperna. Samtidigt fastställer dessa avdelningar vilka hus som finns i varje storstad och Deras rymlighet samt tar hand om de rum som familjer eller ensamma personer har utöver det medgivna antalet.

Med medborgarkrigets och produktionskrisens övervinnande kommer städernas befolkning på nytt att växa. Proletariatet, som har gått till byarna, kommer att återvända till städerna. Dit kommer också byarnas befolkningsöverskott att överflytta. Då uppstår för sovjetmakten frågan om nya byggnader, byggnader tillfredsställande för det kommunistiska samhällets bostadsbehov. I nuvarande ögonblick är det ännu svårt att säga, vilken byggnadstyp som blir den bästa: stora hus med allehanda bekvämligheter, trädgårdar, gemensam matsal etc., eller väl inrättade små enfamiljshus. Ett står emellertid fast: bostadsprogrammet får inte stå i motsättning till programmet om föreningen mellan industrin och lantbruket. Det måste gynna stadens upplösning i små enheter, inte hopandet på en fläck av hundratusenden och miljoner människor, som är berövade möjligheten att andas frisk luft, som är avskurna från naturen och dömda till en förtidig död.

Litteratur: *F. Engels:* Till bostadsfrågan, *Fedorovitsj:* Arbetarnas bostadsrum, *E. A. Dementjeff:* Fabriken, vad den ger folket och vad den tar ifrån det, *W. Svetlovskij:* Bostadsfrågan i Västeuropa och i Ryssland, *M. Pokroyskaja:* Arbetarbostädernas förbättring i England,

Adertonde kapitlet: Arbetarskydd och sociala omsorger.

§ 127. Vad är arbetarskydd? – § 128. Arbetarskyddets huvudsakliga områden. – § 129. Vad har Ryssland gjort på arbetarskyddets område? – § 130. Vad är sociala omsorger? – § 131. De sociala omsorgernas huvudsakliga område. – § 132. Vad som åtgjorts på de sociala omsorgernas område. – § 133. Andra åtgärder till förbättrande av arbetarklassens läge. – § 134. Partiets återstående uppgifter.

§ 127. Vad är arbetarskydd?

Arbetarklassen kämpar för den kommunistiska samhällsordningen därför att denna ordning kommer att befria den från utsugningen och möjliggöra produktivkrafternas utveckling därhän, att människan inte ska tvingas att tillbringa hela sitt liv med produktionen av den allra outhärligaste nödtorften. Därför betyder alla erövringar, som proletariatet gör på sin väg till

kommunismen, i grund och botten direkt eller indirekt arbetarskydd: de befordrar ju förbättringen av arbetarklassens läge. Låt oss exempelvis ta arbetarklassens politiska frihet i sovjetrepubliken och arbetarklassens ställning som härskande klass. Det är klart, att denna politiska ställning samtidigt är ett steg framåt i arbetarskydd. Detsamma kan sägas om alla arbetarklassens erövringar utan undantag. Men från detta begrepp ”arbetarskydd” i vidaste mening måste skiljas det speciella, som vanligtvis åsyftas med termen. Här är det inte fråga om arbetarklassens läge i allmänhet utan om dess belägenhet i fabriker, gruvor och andra industriella inrättningar, med andra ord: dess belägenhet i själva *arbetsprocessen*. Arbetet i dessa arbetslokaler, bland många maskiner, ofta mitt i giftiga utdunstningar, är faktiskt oerhört farligt. Denna fara skärpes genom den långa arbetsdagen, som uttröttar arbetarna, uttömmar deras krafter, försvagar uppmärksamheten och därigenom befordrar en stegring av olycksfallen. Redan den långa arbetsdagen i och för sig utmattar organismen fruktansvärt. Några exempel är nog för att visa, hur de arbetandes tillstånd är beroende av arbetsförhållanden och arbetsbetingelser. Men sakens vikt nödvändiggör ett närmare ingående på frågan.

1. Främst måste vi uppmärksamma frågan om *olycksfallen*. Vid Nevski-skeppsvarvet i Petrograd var olycksfallen:

År	Antal olycksfall	Antal arbetare	Olycksfall pr 1,000 arbetare
1914	4,386	6,186	709
1915	4,689	7,002	669
1916	2,730	7,602	381
1917	1,269	6,059	210

Sänkningen av antalet olycksfall ernåddes huvudsakligen genom en serie särskilda åtgärder. Men även 210 olycksfall på 1,000 arbetare är ännu en mycket hög siffra.

Olycksfallen drabbade mången gång ända till 70 procent av hela arbetarstammen. Enligt en lantläkares omdöme liknade lantsjukhusen under skörden i guvernementet Jekaterinoslav fältlasaretten under krigstiden. Olycksfall förekom naturligtvis ej bara i Ryssland utan i hela världen. I engelska parlamentet påvisade en gång den engelske socialisten MacDonald, att av 1,200 i gruvorna dödade arbetare 1,100 gått under på grund av försummade säkerhetsåtgärder från kapitalisternas sida.

Detta sista exempel visar oss, att man med god vilja kan minska antalet olycksfall utomordentligt. Men de nödvändiga säkerhetsåtgärderna låg inte i kapitalisternas profitintresse.

2. *Skadliga arbetsförhållanden* och därmed förbundna *yrkessjukdomar*, dödlighet o. d. – det är den andra stora frågan.

Låt oss exempelvis se på de ryska fosforfabrikerna. Enligt Lazareffs uppgifter var det nog med fem års arbete i dessa fabriker, där vederbörliga skyddsåtgärder saknades, för att förvandla människorna till ”vandrande lik”. I den kemiska industrin, i glasfabriker, gruvor o. s. v. var produktionen förbunden med en rad s. k. yrkessjukdomar. Men även i andra produktionsgrenar kan liknande iakttagelser göras: blodkärlsutvidgningar hos arbetare som måste stå, käkfördärvande hos dem som arbetar med fosfor, kvicksilver- och arsenikförgiftningar, tuberkulos etc. i flera branscher. Här några siffror. Årligen dog i England (1900-1902) på 1,000 personer av:

präster	55
anställda i lantbruk och boskapsskötsel	76
advokater och notarier	92
tjänstemän	129
arbetare i glasindustrin	283
porslins- och lerkärlsindustrin	285
typografer	300
arbetare i borstindustrin	325

i gaffel- och knivindustrin	533
gruvarbetare	579-816

Enligt d:r Baranoffs uppgifter utgjorde dödligheten i lungsot bland proletariatet:

cigarrettarbeterskor	63,4 %
gravörer	58,3 %
typografer	53,1 %
skräddare	50,9 %
stenslipare	50,6 %
låsmeder, svarvare, skomakare, bok bindare och bleckslagare	46-47 %
kartongarbetare och snickare	45-45,5 %

Enligt den tyska statistiken var dödligheten bland metallsliparna i Solingen fyra gånger så hög som genomsnittsdödligheten.

Utom de påfallande sjukdomsfallen står i förbindelse med de dåliga arbetsförhållandena också arbetarklassens allmänna *degeneration*. Detta finner sitt uttryck i stegringen av antalet odugliga för militärtjänst. Med varje år växer antalet bröstsvaga, småväxta o. s. v., och det förekommer oftare bland proletärerna än bland andra samhällsklasser. I Schweiz utgör antalet till militärtjänst odugliga arbetare bland alla som inställt sig 39,5 procent, medan motsvarande siffra för landsbygden är endast 25. Samma sak kan iaktas även i andra länder. Degenerationen bland kvinnorna är ofta förbunden med ofruktsamhet.

Allt detta står som man ser i sammanhang med produktionsförhållandena. Kapitalistklassen hade intet intresse av arbetarskyddet och drev mot arbetarkraften en rovpolitik ifråga om arbetarkraften: att pressa ut människorna och sedan kasta bort dem. Detta är också det mest "avancerade" amerikanska kapitalets politik. Där upptas endast fullt friska i fabriken, deras muskler besiktigas och undersökes från alla håll. De svaga arbetarna lämnas t. o. m. inte tillträde till landet, därför att de anses som dålig arbetsboskap. Men i Amerika uppnår arbetarna mycket sällan 45-årsåldern. På det mest "avancerade" sätt suger kung Kapital bokstavligen livet ur dem.

Proletariatets diktatur ger för första gången möjlighet att ställa arbetsskyddssaken på rätt bog. Arbetarklassen är omedelbart intresserad av upprätthållandet av sin arbetskraft. Den måste ta itu med frågan om hur denna den dyrbaraste och viktigaste produktivkraften ska kunna på omsorgsfullaste sätt vårdas. Den kommunistiska ordningen kommer inte att drivas på det meningslösa, brottsliga och skadliga slöseriet med människokrafter utan på den stegrade tekniken, vars mål är att vidmakthålla dessa krafter. Detta är det som ger arbetarskyddet en så oerhörd stor betydelse under övergången till mänsklighetens kommunistiska levnadsperiod.

Med arbetarskydd bör alltså förstås de arbetandes skyddande för de skadliga produktionsförhållandena.

§ 128. Arbetarskyddets huvudsakliga område.

Det viktigaste villkoret för arbetarklassens vidmakthållande och till förekommande av degeneration, sjuklighet, ökad dödlighet etc. är *normalarbetsdagen*. Det är därför inte alls underligt, att arbetarklassen alltid främst på sin kampfana satt arbetstidens förkortning. Arbetstiden bestämmer den förbrukning av mänsklig energi, som förvandlas i produkter, i det kapitalistiska samhället också i profit åt kapitalisterna, vilka därför också är intresserade av att förlänga arbetstiden. Vid *merförbrukning* av sin kraft förminskar arbetaren sin fortsatta arbetsduglighet: han nöter på sig, hans organism försvagas, han blir lättare sjuk och dör fortare. Den abnormt långa arbetsdagen är en rovdraft av den mänskliga energien, fastställandet av normalarbetsdagen är arbetarskyddets första bud.

Det andra budet är skyddet åt de särskilt *svaga* elementen av arbetarklassen. Arbetarklassen består inte bara av vuxna män utan också av åldringar och barn, av ungdom och kvinnor i olika åldrar. Alla dessa gruppers motstånd mot skadliga inflytanden är inte lika starkt. Vad en vuxen man kan utföra utan att uttrötas och skada sin hälsa kan vara mycket hälsovådligt för en kvinna (exempelvis att bära tunga bördor) och absolut farligt för ett barn i uppväxtåldern.

Dessutom behöver kvinnorna särskilt skydd i vissa perioder av sitt liv (havandeskap, nedkomst, digivning). Här är alltså särskilda åtgärder nödvändiga. Detta kallas *kvinn- och barnskyddet*.

Slutligen, för det tredje, är fabrikernas *tekniska och sanitära* inredning av vikt. I kampen mot olycksfall, skadliga inflytanden från produktionsprocessen, dåliga arbetsförhållanden överhuvud (damm, ljusbrist, kyla, ventilation, smuts etc.) kan och måste ännu utomordentligt mycket göras.

Detta är de tre huvudområdena för arbetarskyddets verksamhet.

§ 129. Vad har Ryssland gjort på arbetarskyddets område?

Proletariatets diktatur har skapat sådana förhållanden, att det blivit möjligt att fullt och helt genomföra de krav, som rests av alla socialistiska partier. I detta hänseende kan ingen lagstiftning i världen tävla med ryska sovjetrepublikens. De olägenheter, vi i fullt mått har, härrör inte från dåliga lagar och förordningar utan av att vi lider brist på allt och saknar mycket. Allt beror, som vi ovan sett, av världsimperialismens kamp mot oss och av det imperialistiska slaktande, som arbetarklassens fiender förde emot varann.

Om vi överblickar slutresultatet av allt som gjorts på arbetarskyddets område och blivit sovjetrepublikens *lag*, så får vi följande bild:

A. Arbetstidens förkortning.

Här genomfördes av sovjetmakten en hel rad åtgärder.

1. Definitivt infördes åttatimmarsdagen, befäst genom lag (vilket särskilt koalitionsregeringarna sökte undvika) och sextimmarsdagen – för intellektuella och anställda.
2. Övertidsarbete är som regel förbjudet och medges endast i undantagsfall och i begränsat omfång samt med 50 procents löneförhöjning.
3. Arbetstiden i särskilt hälsofarliga industrier har förkortats och utgör exempelvis sju timmar i tobaksindustrin och sex timmar i gasverken.
4. Normal 42 timmars sammanhängande vila pr arbetsvecka har införts; i detta syfte har arbetstiden på lördagarna överallt nedsatts till 6 timmar. Den som inte vill ha ledigt på söndag, får ta en annan dag i veckan.
5. Varje arbetare har en månads semester med full lön (under nuvarande svåra förhållanden – hösten 1919 – tillämpas dock blott fjorton dagar).
6. I särskilt farliga industrier och för ungdomar, som sändes på kolonisésemester, ges dessutom fjorton dagar extra.

B. Arbetsskydd för kvinnor och barn.

1. Kvinnor får i regel inte uträtta något natt- och övertidsarbete och icke brukas för daglön.
2. Ungdomar under 16 år får inte brukas till något arbete. De tas så småningom bort från arbetet (att börja med i de hälsofarliga industrierna) och överföres till skolorna samt erhåller samtidigt materiellt understöd.
3. Arbetstiden för minderåriga förkortas: för ungdomar som stannar i arbetet till 4 timmar, i åldern 16-18 år till 6 timmar.

Beträffande särskilt moderskapsskyddet gäller följande lagar:

1. Alla havande eller barnsängskvinnor, såväl arbeterskor som arbetarhustrur, får understöd, lika högt som lönen, under hela den tid de befrias från arbetet på grund av havandeskap eller nedkomst.
2. Havande, som förrättar fysiskt arbete, permitteras åtta veckor, intellektuella eller anställda sex veckor före nedkomsten.
3. Barnsängskvinnor permitteras resp. åtta och sex veckor efter nedkomsten.
4. Digivande mödrar får var tredje timme en halv timmes arbetspaus.
5. Alla mödrar får ett tillägg i lön för vården av sitt barn med 720 rubel samt för näring av detta (24 rubel om dagen i nio månader efter nedkomsten).

Ifråga om alla dessa nu genomförda åtgärder finns det många avvikelser från arbetslagen sådan den stadfäst. Dessa avvikelser består i, att i undantagsfall övertidsarbete medges i högst 50 dagar pr år, vidare medges arbete av barn i åldern 14-16 år med begränsad arbetstid av 4 timmar pr dag, månadssemestern ersättes t. y. av en på fjorton dagar, nattarbetet måste förlängas till 7 timmar.

Alla dessa avvikelser härrör från det svåra läge, vari sovjetrepubliken råkat genom alla imperialistiska makters angrepp.

C. Fabrikernas tekniska och sanitära inredning:

På detta område har genomförts följande åtgärder:

1. En rad obligatoriska föreskrifter har utfärdats på den tekniska säkerhetens, sanitetsväsendets och yrkeshygienens områden, föreskrifter inriktade på en betydlig förbättring av arbetsförhållandena i fabriker och andra industriella verk.
2. I all hälsofarlig produktion har införts särskilda kläder, som skyddar för damm, gaser och fukt.
3. Alla arbetare får arbetskläder, som tillhör företaget och lämnas arbetarna för bruk endast under arbetstiden.
4. För att effektivt få genomfört alla arbetsskyddsåtgärder har en arbetsinspektion införts, vald av arbetarkonferenser på bred basis. För enskilda yrken, som karaktäriseras av särskilda arbetsförhållanden eller de arbetandes splittring (transport-, byggnads- och lantarbetare) väljes en kretsyrkesinspektion av resp. fackföreningar.

Hur långt arbetarnas egen medverkan gått på detta område ses av de siffror, som anger sammansättningen av den nyvalda inspektionen. De visar, att till 1 augusti 1919 var 53 0/0 av alla inspektörer *arbetare*. Den faktiska siffran torde dock vara betydligt högre, enär för många ej yrket fastställts. Om antalet fast anställda arbetare sammanräknas med antalet i fast tjänst anställda överhuvud, stiger siffran till 62,5 %; tas alla anställda med, så går den upp till 88,5 %.

Här följer de *detaljerade siffrorna* (till 1 augusti 1919).

Inspektorerna fördelade sig efter yrken på följande sätt:

arbetare 112 eller 544 procent av totalantalet (62,5 proc. av de fast anställda),
 mästare, tekniker, ritare 21 eller 10 proc. (11,5),
 anställda (handels- och kontors-) 28 eller 13 procent (15,5),
 läkarbiträden (fältskärer) 4 eller 2 proc. (2), farmaceuter 1 eller 0,5 proc. (0,5),
 lärare 5 eller 2 proc. (2,5),
 studenter 4 eller 2 proc. (2),
 läkare 5 eller 2,5 proc. (2,5),
 ingenjörer 1 eller 0,5 proc. (0,5),
 jurister 1 eller 0,5 proc. (0,5),
 ej fastställt yrke 28 eller 13 procent av totalantalet.

I jämförelse med föregående halvår har antalet arbetare något ökat (53,5 proc. eller 62,5 proc. av de fast anställda mot förut 60); procenttalet mästare och tekniker förblev nästan oförändrat (10 procent mot 11); betydligt har antalet anställda stigit (13 procent mot 8). Relativt 3 gånger (2 procent mot 6) och absolut räknat dubbelt har studenternas antal sjunkit; övriga siffror har förblivit nästan oförändrade.

På detta sätt uppkommer hos oss en faktisk arbetarinspektion beträffande mål och sammansättning. Och just på arbetarskyddets område återstår dock i själva fabriken ännu mycket att göra. I det överväldigande antalet fall finns ännu de fruktansvärdaste arbetsförhållanden kvar, särskilt i de efterblivna företagen, där arbetarna ännu är dåligt organiserade och mindre medvetna. I sådana företag förblir allt eller nästan allt vid det gamla. Ofta är det visserligen omöjligt att vidta de nödvändigaste förbättringarna, som är förenade med nyinstalleringar och nyanskaffningar. Trots det *kan* emellertid mycket göras, om alltjämt bredare massor fås med i arbetet på arbetsförhållandenas förbättring.

§ 130. Vad är sociala omsorger?

Som vi sett satte sig den kapitalistiska samhällsordningen till mål att utpressa profit ur arbetarklassen. Lönarbetaren, proletären, var helt enkelt ett medel för kapitalisterna att göra sig rika på. Och när detta levande verktyg blev obrukbart, dåligt eller överflödigt, kastades det skoningslöst bort som en utpressad citron. Arbetslöshetseländet, sjukdom, ålderdom, invaliditet – allt detta tog kapitalet ingen som helst hänsyn till, det slängde väldiga människomassor över bord utan att på minsta sätt vilja hjälpa dem.

I sovjetrepubliken är de arbetande och fattiga inga utsagningsföremål. Därav följer emellertid för ingen del, att inte också vi har gott om elände och nöd. I vårt land, stympat som det är av fiender, blockerat från alla håll, avskuret från kol, oljor och råmaterial, finns det en ohygglig mängd elände. Det är därvidlag inte kapitalisten som kastar folk ur fabriken utan fabriken måste ofta stängas för att det inte finns bränsle och råmaterial – därav arbetslöshet. Det är inte bara arbetslöshet av förutvarande slag, den uppstår av helt andra orsaker och *dock finns den*. Från de imperialistiska krigerna har vi kvar invalider och krymplingar, vi har en massa offer för kontrarevolutionen, vi har åldringar, sjuka, barn – alla dessa kräver omsorger och kostnader. Arbetarregeringen ger alla dessa människor hjälp, ej som allmosor eller välgörenhet. Det är arbetarstatens direkta *plikt* att understödja dem, särskilt de som dukar under på röda arméns eller arbetsarméns valplats.

Vårt slutmål är ett sådant samhällstillstånd, där alla människor, som av en eller annan anledning förlorat sin arbetsförmåga, som inte kan arbeta, är fullständigt säkerställda: där åldringarna får en lugn ålderdom med all livets bekvämlighet, där barnen äger allt som de behöver, där sjuka och krymplingar får leva i de bästa och för dem mest ägnade förhållanden, där de trötta och utmattade får hämta krafter på nytt så som förr i tiden de rikaste borgarna hade tillfälle till; ett samhällstillstånd där människorna inte alltjämt behöver bekymra sig för morgondagen.

Naturligtvis ser det för närvarande helt annorlunda ut hos oss. Vi är i detta ögonblick – tack vare all världens rövare – ett utarmat land. Vi lider brist på de vanligaste nödtorftssaker, såsom läkemedel: imperialisterna blockerar oss därifrån. Men ett kan sovjetmakten icke fränkännas: *den sparar inga medel då det gäller att hjälpa och dra försorg om de till arbete oförmögna*.

§ 131. De sociala omsorgernas huvudsakliga områden.

Det finns två huvudområden för sociala omsorger: För det första omsorgen för personer som mistat sin arbetsförmåga under utövandet av ett yrke (handens eller hjärnans). Hit hör alla fall av oförmåga till arbete antingen av övergående natur (sjukdom, bletsyr, havandeskap, barnsäng) eller varaktig (invaliditet, ålderdom, kronisk sjukdom). För det andra omsorgen för personer, som råkat ut för ett olycksfall eller förlorat sin arbetsförmåga men icke i arbetet eller produktionen.

Till denna grupp hör invalider från det borgerliga kriget, sårade röda soldater, deras familjer, offren för kontrarevolutionen eller andra elementära eller rent tillfälliga katastrofer (eldsvådor, översvämningar, epidemier o. s. v.). Slutligen måste också hänsyn tas till andra arbetsodugliga, offer för den gamla samhällsordningen och dess skändliga samhällsförhållanden. Till denna kategori hör tiggare, hemlösa, degenererade, svagsinta o. s. v.

Dessutom behövs hjälp vid dödsfall inom familjerna.

Alla dessa element, för vilka omsorg måste arrangeras, utgör ett oerhört stort antal människor. Den första kategorien (de som förlorat sin arbetsförmåga men på ett eller annat sätt står i samband med produktionen) hör under arbetskommissariatet, som faktiskt ligger i händerna på arbetarnas fackföreningar, den andra kategorien tillhör kommissariatets för sociala omsorger verksamhetsområde.

§ 132. Vad som åtgjorts på de sociala omsorgernas område.

Sovjetmakten har i stort genomfört omsorgen för de arbetande vid alla fall av oförmåga till arbete, däribland också vid *arbetslöshet*, och där finns ej motstycke i hela världen. Följande åtgärder är vidtagna för personer av första kategorien:

1. Alla personer, som lever av lönarbete, är befriade från utgifterna för socialförsäkringen.
2. Företagarna är helt uteslutna från den sociala omsorgens och arbetarskyddets organisation, och alla dennas organ vilar på grundvalen av representation från arbetarorganisationerna.
3. Omsorgen är införd för alla fall av förlust av arbetsförmåga samt vid arbetslöshet.
4. Vid dödsfall av arbetande familjeförsörjare har införts omsorg för de efterlevande.
5. Understöd har införts motsvarande fulla arbetsförtjänsten vid sjukdoms- och olycksfall så länge oförmågan fortfar, och i andra fall motsvarande arbetsförmågan.
6. En pension för livstid är fastställd (i Moskva 1,800 rubel pr månad) för alla arbetsinvalider, utan hänsyn till orsaken till invaliditeten och oberoende av antalet arbetsår.
7. Begravningshjälp har införts för de arbetande till 1,440 rubel och för deras familjemedlemmar allt efter ålder 400-800 rubel.
8. Vid en arbetares dödsfall får familjen i livstidspension upp till 1,200 rubel pr månad (i Moskva), allt efter antalet familjemedlemmar.
9. För planmässigare lösande av frågan om utmätningen av pensionerna har vid arbetsavdelningarna inrättats särskilda arbetskommissioner, som fastställer pensionerna och understöden.
10. I alla guvernement har upprättats av arbetare ledda sakkunnigbyråer, som konstaterar graden av invaliditet.
11. I alla kretsar har skapats arbetarledda kontrollkommissioner, att sköta uppsikten över läkarvården och sjukkontrollen.
12. För att också skaffa omsorgen ut till mera avlägsna orter upprättas på alla platser, där det bor arbetande människor, organ för mottagande av ansökningar om understöd och pensioner och för att utbetala dylika. Vid de stora företagen utbetalas understöden på själva företagens kontor.
13. Alla begränsningar av understödsterminerna slopas. I sjukdomsfall betalas understödet tills hälsan återvunnits, vid invaliditet livet ut.
14. Den sociala omsorgen sträcker sig till alla personer, som lever på lönarbete och införes för hemarbetare, hantverkare och bönder.
15. För andra hälften av år 1919 utbetalades av republiken till omsorger för arbetare och anställda 5 miljarder rubel.

Ifråga om understödstagande av andra kategorier är av särskild vikt omsorgen om de *röda soldaterna* och deras *familjer*.

En invalid röd soldat erhåller i fall av full invaliditet (över 60 procent) en pension i höjd med ortens medelinkomst; pensionens höjd sjunker efter graden av arbetsoduglighet (vid 15-30 % får han femtedelen av förtjänsten); den röde soldatens åker skötes om, han får utsäde, familjen erhåller ranson allt efter antalet till arbete oförmögna familjemedlemmar; den röde soldatens familjemedlemmar är fritagna från bostadshyra och får tilläggskort för livsmedel. Vid den röde soldatens död får hans till arbete oförmögna och oförsörjda familjemedlemmar en pension till ett belopp motsvarande 60 % av den på orten genomsnittliga inkomsten.

I penningunderstöd till röda soldaters familjer utbetalades första halvåret 1919 1 miljard 200 miljoner rubel, för andra halvåret 3½ miljard. Enligt kamrat Vinokuroffs uppgifter hade hösten 1919 4½ miljoner röda soldaters familjer understöd.

Dessutom utlämnades från 4 juli till 1 december 1919 till guvernementen över 2½ miljard rubel. Till förfogande ställdes:

för lantbrukshjälp	200	miljoner	rubel
„ hyror	150	„	„
pensioner åt röda soldater	100	„	„
understöd åt krigsinvalidier	168	„	„

En av de största bristerna i vår sociala omsorg är vår illa arbetande apparat, en dålig överblick över omsorgens föremål, svårigheten att sända ut pengar på landsbygden, tidsslöseri i folkkommissariatets för sociala omsorger institutioner o. s. v. Organisationsapparatens förbättring är en ouppskjutbar uppgift för vårt parti.

§ 133. Andra åtgärder till förbättrande av arbetarklassens läge.

Utom ovannämnda åtgärder är för arbetarklassens läge också av betydelse en rad andra åtgärder, som föreligger i arbetslagsamlingen. Dessa åtgärder beror omedelbart av, att arbetarklassen är den härskande klassen, och därför är de mycket mer vittgående än de krav, som rests i de socialistiska partiernas program. Det är huvudsakligen fråga om följande tre åtgärder:

1. *Arbetsorganisationernas* deltagande i lösningen av frågan om antagande och avskedande av arbetare. Dessa frågor beror av fabrikskommittéerna och arbetarförvaltningarna.
2. *Arbetslönsens statliga reglering*. Det intressantaste är här, att lönetarifferna utarbetas av fackföreningarna och går genom arbetskommissariatet, vilket i realiteten är sammansatt av representanter för den fackliga rörelsen.
3. *Den obligatoriska arbetsanvisningen åt arbetslösa* genom sovjetmaktens och fackföreningarnas egna organ (de s. k. avdelningarna för fördelning och överblick av arbetskrafterna).

Alla dessa åtgärder står i intim förbindelse med den härskande ställning, som intas av alla arbetarorganisationer och framför allt fackföreningarna.

§ 134. Partiets återstående uppgifter.

Den viktigaste uppgiften är det möjligast fullständiga och djupgående genomförandet av sovjetmaktens dekret och bestämmelser. Det förekommer ofta, att verkligheten avviker från dekretet, att på papperet står ett och i livet förekommer ett annat. Det fullständiga, noggranna och riktiga genomförandet av alla åtgärder säkerställs i främsta rummet genom en riktigt fungerande apparat, där centrum och landets olika orter har förbindelse med varann och hela maskineriet löper tillfredsställande. Detta åter är möjligt endast om massorna själva dras med i arbetet. I detta syfte kräves:

1. *Arbetena på organisation och utvidgande av arbetsinspektionen* måste energiskt befordras, till detta arbete måste alltjämt strömma nya krafter ur arbetarnas egna led, som mycket väl känner till arbetsförhållandena, märker alla brister och vidtar praktiska åtgärder till dessas avskaffande.

2. Det är nödvändigt, att arbetsinspektionen också *utsträcker till de små industriföretagen och hemindustrin*. Dessa har alltid behandlats styvmoderligt. Och just här existerar de fruktansvärdaste arbetsförhållandena. Arbetsinspektionen kommer också på detta område att få mycket att göra.

3. Det är likaledes nödvändigt att *utsträcka arbetarskyddet* till alla arbetsgrenar, däribland också byggnadsarbetet, transportarbetet till lands och vatten, hembiträderna och lantarbetarna. Dessa till följd av sin utspridning svårorganiserbara arbetsgrenar måste också dras in i hela systemet.

4. Vidare måste *minderåriga* helt avskiljas från arbetet och de *unga* arbetarnas arbetstid än mer förkortas.

Åttatimmarsdagen, som är hela arbetarskyddets grundval, är från vårt partis ståndpunkt ingalunda någon gräns, under vilken arbetstiden ej kan nedsättas. Allt är här beroende av produktionens bärighet. För närvarande, när hela produktionen har gått så ytterligt ned och förödelsen fortfar, kan arbetstiden i regel ej sänkas, mången gång kan den (allt efter det militära läget o. s. v.) t. o. m. stegras. Men så fort ringaste möjlighet ges, måste vi förverkliga *sex-timmarsdagen* för alla arbetare, liksom den redan är införd för talrika grupper av anställda.

Å andra sidan är det, för att kunna uppnå en ökad produktion och alltjämt förbättra arbetskraftens *kvalitet*, nyttigt att införa ett *stimulerande lönesystem*.

De sociala omsorgernas allmänna uppgifter löses av partiet i intet fall i någon anda av välgörenhet eller till befördran av parasiter och lättingar; att hjälpa de behövande är den proletära maktens plikt precis som det är dess plikt att underlätta för dem som glidit av vägen att åter komma upp i arbetets liv.

Litteratur: *S. Kaplun*: Arbetarskyddet och dess organ. *N. Malutin*: På vägen till kommunismens ljusa fjärran. *Helfer*: Den proletära revolutionen och de sociala omsorgerna för de arbetande. *Press*: Vad är social teknik? Artiklar i "Arbetsmeddelanden" och "Kommissariatets för sociala omsorger publikationer". *A. Holzmann*: Premiesystemet i metallindustrin.

Nittonde kapitlet: Skyddet av folkhälsan.

§ 135. Nödvändigheten av ett särskilt skydd åt folkhälsan. – § 136. De medicinska företagens nationalisering. – § 137. Läkarnas arbetsplikt. – § 138. De närmaste uppgifterna för folkhälsoskyddet.

§ 135. Nödvändigheten av ett särskilt skydd åt folkhälsan.

Kapitalismen höll alltid arbetarna i smutsiga kvarter, vimlande av sjukdomar. Endast då den fruktade att själv falla offer för epidemierna, företog bourgeoisin åtskilligt för att göra sina löneslavars hemvist en smula sundare. Redan 1874 visade engelska parlamentet sin frikostighet och började vidta omsorger för arbetarna, men det skedde därför att ett särskilt parlamentsutskott hade konstaterat följande faktum: *Den fruktansvärda tyfusepidemien kom från fabrikerna*. Kapitalismen sörjde för hälsoskydd åt befolkningen endast i den mån som detta var nödvändigt för att förhindra att bourgeoisin själv smittades.

Det imperialistiska krigets konsekvenser har starkt försämrat de breda arbetarmassornas läge. De allmänna förhållandena, hunger, kyla o. s. v. framkallade ohyggliga epidemier, som nedmejade folk runtom: kolera, fläcktyfus och slutligen en ny sjukdom, "spanska sjukan", följde slag i slag. Den "nya" sjukdomen stod tydligen i förbindelse med kriget. De avtärda, förstörda, försvagade människoorganismerna kan inte motstå sjukdomarna. Dödligheten stiger oerhört i alla länder och antar karaktären av en verklig katastrof.

Kriget efterlämnade emellertid ännu ett arv: den oerhörda utbredningen av könssjukdomarna, bland dem syfilis. Soldaterna insjuknade i massa i denna sjukdom och förde den med sig till alla byar.

Aldrig någonsin har könssjukdomarna varit så utbredda som nu. Allt detta tillsammans fordrar en utomordentlig verksamhet till folkhälsans skyddande. Självklart utträttas mycket i kampen mot sjukdomarna på andra vägar: en oerhörd betydelse har exempelvis bostadsfrågans riktiga lösning, envar förstår ju, att av folkets bostadsförhållanden och näring beror nästan allt.

Men dessa vägar utesluter inte nödvändigheten av en massa andra åtgärder som måste tillgripas i vidaste omfattning.

För närvarande, när det är illa ställt med de elementära livsvillkoren, måste varje hjälp tas i anspråk i kampen mot det onda. Så uppstår det trängande behovet av en särskild avdelning av det offentliga arbetet: arbetet, skyddet för folkhälsan.

§ 136. De medicinska företagens nationalisering.

Det kapitalistiska samhället hade till sitt förfogande också ett kapitalistiskt inrättat system för det medicinska arbetet. Privata sjukhus, kurorter, sanatorier, vatten-, elektro- och ljusbehandlingsanstalter, apotek o. s. v. var organiserade på profitens grund. Största delen av dem var avsedd för avmagringskurer till botande av gikt och andra aristokratiska sjukdomar, alltså till botande av sjukdomar karaktäristiska för det kapitalistiska samhällets härskande klasser. Arbetare kunde inte resa till några kurorter. Inte heller på sanatorierna kunde man ofta finna några arbetare.

Apotekaryrket tjänade också till att inhösta profit. Alla dessa företag var i ekonomiskt hänseende alldeles lika andra kapitalistiska företag.

De måste alltså överföras från att tjäna den kapitalistiska penningpungen till att tjäna de arbetande. Första steget i den riktningen var att nationalisera dessa institutioner.

§ 137. Läkarnas arbetsplikt.

Det stora antalet epidemiska sjukdomar och behovet att snabbt bli av med dem förde upp på dagordningen frågan om en planmässig, organiserad kamp i stor stil mot dessa epidemier. Med det relativt ringa antalet medicinska arbetare uppkom självklart behovet att kunna överblicka och mobilisera dem i främsta rummet för epidemiernas bekämpande.

Tack vare denna åtgärd, att alla läkarkrafter, från de främsta professorerna till studenterna av yngsta årgång och läkarbiträdena (fältskärerna) utnyttjades, lyckades det att hejda de hotande epidemierna, koleran och fläcktyfusen.

De medicinska arbetarnas arbetsplikt har dock inte bara betydelse för kampen mot sjukdomarna just nu. Den är också jämte de medicinska företagens nationalisering fröet till den framtida organiserade sanitetstjänsten och sociala hygienien.

§ 138. De närmaste uppgifterna för folkhälsoskyddet.

Med den utomordentliga brist, som råder på det allra nödvändigaste inom detta område (näringsmedel för sjukhus och sanatorier, medikamenter, medicinska preparat och instrument m. m.) är arbetet ytterligt försvårat. Arbetet omfattar huvudsakligen tre områden, där det är vårt partis uppgift att utveckla det.

För det första det beslutsamma genomförandet av *vittgående sanitära åtgärder*. Genom förorenade brunnar, rännstenar, avloppsrör, stinkande avskrädeshögar, avträden etc. sprider sig de smittosamma sjukdomarna; markens, luftens och vattnets renhållning utgör första villkoret för folkhälsan. Vidare hör hit organisation av offentlig utspisning på hygieniskt-vetenskaplig grundval; med våra knappa livsmedelstillgångar är denna uppgift tills vidare svår att fylla, men

ett hygieniskt beredande av maten i de gemensamma bispisningarna och barnbispisningarna, i sjukhusen och överhuvud i alla offentliga anstalter, är en sak som redan nu kan genomföras. Vidare är åtgärder nödvändiga till förebyggande av smittosamma sjukdomars utveckling, sanitär kontroll över officiella lokaler, privatbostäder, skolor; vattenfiltrering, införande av tillgång till kokt vatten, desinfektioner, obligatorisk desinfektion av kläder o. d.

För det andra kräves en planmässig kamp emot de s. k. ”sociala sjukdomarna”, d. v. s. dem som uppvisar en masskaraktär och förorsakats av djupgående samhällsliga orsaker. Hit hör framför allt tre: *tuberkulosen*, framkallad av de dåliga arbetsförhållandena; *könssjukdomarna*, som huvudsakligen utbredd sig i samband med kriget, samt slutligen *alkolismen*, som å ena sidan härrör ur förvildning, hopplöshet och barbari och å andra sidan ur den parasitära degenerationen. Det är sjukdomar, som inte bara rör oss. De kommer att utöva ett oerhört inflytande också på våra efterkommande. Mänskligheten är i allvarlig fara, som är hotande därför att sjukdomarna för närvarande verkar särskilt förhärjande på grund av den allmänna utmattningen.

Slutligen är det för det tredje nödvändigt att garantera folket en allmänt tillgänglig och *avgiftsfri läkarhjälp*. Svårigheten ligger för närvarande i den absoluta bristen på läkemedel. Denna brist beror inte så mycket på vår produktions ödeläggelse som på blockaden. Den ”humana” ententen vill strypa oss inte bara därigenom att de avskär oss från råmaterial och bränsle och inte bara genom hunger med svältens benrangelshand utan också genom epidemierna. Även här på detta detaljområde står vi alltså inför *vår stora kamp mot världsimperialismen*.

Litteratur: *N. Semasjko: Sovjet-läkeväsendets grundvalar. Lindemann: Åtgärder till fläcktyfusens bekämpande. Samlingsarbetet Ett arbetsår i kommissariatet för folkhälsan.*